

Nuorten poliittinen osallistuminen kahdeksassa euroopan unionin maassa (EUYOUPART)

– Kansallisten empiiristen tulosten vertailua ja tulkintaa

Kari Paakkunainen

Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta
Nuorisotutkimusverkosto

Nuorten poliittinen osallistuminen kahdeksassa euroopan unionin maassa (EUYOUPART)

– Kansallisten empiiristen tulosten vertailua ja tulkintaa

Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta
Nuorisotutkimusverkosto

Tekijä: Kari Paakkunainen

Kuva: Tuomas Marttila / www.kuvakori.com

ISBN: 978-952-485-311-8 (PDF)

1. EUYROUPART	1
1.1. PROJEKTIN TAVOITE JA OSALLISTUJAT KAHDEKSASTA ERI MAASTA	1
1.2. EUYROUPART:N VIIITEKEHYKSESTÄ.....	2
1.3. VERTAILTAVUUDEN JA EKUIVALENSSIN KÄSITTEET	5
1.4. KYSELYAINEISTON JA TEEMAAHAASTATTELUIEN YHDISTÄMINEN EUYROUPART:SSA.....	7
2. POLIITTINEN KIINNOSTUS, TOIMINNAN TASOT JA JULKISEN POLITIIKAN SEURAAMINEN	10
2.1. ONKO 'POLIITTINEN KIINNOSTUS' RELEVANTTI KYSYMYS?.....	10
2.2. GLOBAALI JA EUROOPPALAINEN IDENTITEETTI JA POLIITTINEN KIINNOSTUS.....	13
2.3. EUROOPPA EI OLE YHTEINEN TANNER	15
2.4. ISÄNMAISTA POLIITTISESTI HENGITTÄVIIN MODERNEIHIN MAIHIN?.....	17
2.5. (MAA)KUNNAT IDENTITEETIN JA POLIITTISEN MOBILISAATION PERUSTANA.....	19
2.6. POLITIIKAN LÄHTEET JA MEDIAMAISEMA (RESEPTIO).....	22
3. VAALIT: VAALIVELVOLLISUUDESTA HARKITUN VIILEÄN VAALIKÄYTTÄYTYMISEEN 25	
3.1. NUORTEN KANSALAISSUUS, REKISTERÖITYMINEN JA EPÄLUULO – VAALIDEMOKRATIAN AKTIT	25
3.2. ITALIA JA SAKSA VELVOITTAVAT JA KIEHTOVAT VAALIUURNILLAAN?	29
3.3. ILLUUSIONSIA RIISUNEEET RANSKALAISS- JA SUOMALAISSNUOREET – VASTAKAIKUA ODOTTAVAT, TOIVOTTOMAT BRITIT	30
4. EUYROUPART:N PERUSANTI: NUORTEN POLIITTISEN OSALLISTUMISEN MUODOT JA TASOT	33
4.1. KESKIMÄÄRÄISESSÄ AKTIIVISUUDESSA EI HURRAAMISTA – OSALLISTUMISVALMIUS, -KEINOT JA -MIELIKUVITUS LAAJENEVAT	33
4.2. EURONUORTEN JULKIPOLIITTISET AKTIVITEETIT	34
4.3. GRAFFITTIEN JA KATUEMONSTRAATIOIDEN VAIHTUVA MIELI.....	36
4.4. KAUPAN TISKI JA INTERNET POLITIKOINNIN TILOINA	37
4.5. KETKÄ HALLITSEVAT LAITTOUUKSIEN SHOKKIEFEEKIT?.....	39
4.6. EURONUORISON OSALLISTUVA ELIITTI	40
4.7. YKSILÖISTÄ JA KULUTTAJAPOLITIKOIJISTA MEKKALOIJIN JA VAALIKOPPI-IRVAILLOIHIIN	42
5. JÄRJESTÖJEN NUORI EUROOPPA – OSALLISTUMISEN TEHOKKUUS	46
5.1. KEITÄ JÄRJESTÄYTYMISEN KOVA YDIN VIE?	46
5.2. HÄRMÄN NUORI TULEE VALMIISEEN (TOIMINTA)PÖYTÄÄN TAI JULKISUUTEEN?	47
5.3. KANSALLISET JÄRJESTÖPERINTEET EIVÄT EROA DRAMAATTISESTI TOISISTAAN.....	55
5.4. MODERNI OSALLISTUMISEN REPERTUAARI ON NUORTEN KÄSILLÄ – TARVITTAESSA	57
5.5. POLIITTISTEN PELIVAROJEN OPTIIKKA EUROOPAN ERI KOLKISSA	58
6. KUINKA YHTEISKUNNALLISET ONGELMAT KÄSITETÄÄN NUORTEN JULKISUUDESSA – ONKO POLITIIKASTA YLIPÄÄNSÄ TOLKULLISTA TIETOA?	62
6.1. TYÖTTÖMYYS JA LAITTOUUKSET VAKAVIA JA POPULISTISIA ONGELMIA?	62
6.2. YHTEISKUNNALLISET ONGELMAT – POLITIIKAN PAINOJA VAI INSPIRAATIOITA?.....	64
6.3. PUHE- JA TULKINTAVAIKEUDET POLITIIKKANA	66
6.4. TUNTEVATKO NUOREET EU:N LIPUN, BARROSON TAI PÄÄMINISTERINSÄ (OIKEUDET).....	68
7. POLITIIKAN PAIKKA EURONUORTEN ARJESSA JA KÄSITTEISSÄ	70
7.1. STRESSI, HYÖTY TAI MAAILMAN PARANTAMINEN POLITIIKKASUHTTEEN PERUSTANA.....	70
7.2. POLITIIKKAKÄSITYKSET – HORISONTTI MAHDOLLISEEN TAI HANKALAAAN OSALLISTUMISMAISEMAAN	73
7.3. PERINTEIKKÄÄT BRITIT JA "VANHOJEN PATUJEN TEMMELLYSTÄ" HALVENTAVAT SLOVAKIT JA RANSKALAISET.....	76
7.4. PIKKU-VALTIOIDEN RAKENTAVUUS JA KONFLIKTI-IDEALISMI (ITÄVALTA, SUOMI, VIRO)	79
8. POLIITTISET ASENNEVÄITÄMÄT JA KESKUSTELUKÄRJET	80
8.1. KUINKA JAKAA JA JÄSENTÄÄ NUORTEN 'VANHOJA' JA 'UUSIA' ASENETEITA?.....	80
8.2. KESKUSTELUMAISEMASSA ELÄÄ UUSIA SÄRMIÄ – NPM, GLOBALISMI JAKAVAT	82
8.3. "ISON HEILURIN" BRITIT JA UUDET DEMOKRATIAAT	85
8.4. VÄITTELYSSÄ POLARISOITUVA RANSKA	86
8.5. SUVAITSEVASSA SUOMESSA NAISET JA RADIKAALIT MARGINAALISSA.....	88

9. PERINTEISET POLITIIKAN IDENTITEETIT – SOSIALISAATIO PERHEESSÄ JA KAVERIPIIRISSÄ	90
9.1. KESKI-EUROOPPA: OIKEISTO JA VARSINKIN VASEMMISTO ELÄVÄT VAHVASTI!.....	90
9.2. KAVERIT JA HEIKOSTI TUNNETUT VANHEMMAT EIVÄT OLE KOVIN KAUKANA?	92
9.3. SUOMALAISNUORTEN PASSIIVISET SOSIAALISTUMISMAISEMAT: VASEMMISTOVANHEMMAT HÄPEÄVÄT?..	95
9.4. PERHESOSIALISAATIO – EDELLEEN VOIMISSAAN KANTA-EUROOPASSA!.....	98
9.5. PERHEEN POLIITTISET (EPÄ)JATKUVUUDET JA OSALLISTUMISEN AKTIIVISUUS	99
9.6. YSTÄVÄT EIVÄT VANHEMPIEN TAPAAN INSPIROI POLIITTISIA TOIMIA NUORTEN KESKUUDESSA.....	100
10. OSALLISTUMISEN YHTEISKUNNALLISESTA TAUSTASTA	104
10.1. IKÄRYHMÄ JA (LAPSI)PERHEELLISYYS AKTIIVISUUDEN TAUSTALLA	104
10.2. ASUMISMUOTO JA AKTIIVISET RIENNOT	105
10.3. ELÄMÄNTILANTEEN JA ITSE ARVIOIDUN ELINTASON MERKITYS OSALLISTUMISESSA	107
10.4. MATERIALISMI JA ELINTASO POLITIIKKASSA	108
10.5. USKONTOKUNNILLA, PERHEILLÄ JA VALTIORITTEILLÄ SUHTEENSA	109
10.6. YLLÄTTÄVIÄ TIETOJA SUKUPOUELESTA	111
11. KANSALLISTEN KULTTUURIEN VERTAAMINEN PAREMMUUSJÄRJESTYKSEEN ASETTAMINEN.....	114
11.1. KILPAILUKYKYTAULUKOT	114
11.2. YHTEENVETO: ITALIALAISTEN YLIARVIOITU AKTIIVISUUS ON VASTAUS JÄRJESTELMÄN RAPAUTUNEISIIN VASTUUSUHTEISIIN!	116
11.3. YHTEENVETO: ITÄVALLAN DEMOKRATIAN LUMO KADONNUT!.....	117
11.4. YHTEENVETO: ASIOISTA SELVÄÄ OTTAVA ”BÜRGERSCHAFT” TAAS VOIMISSAAN SAKSANMAALLA.....	118
11.5. YHTEENVETO: PERFORMANSSI ON HARVOJEN HALLUSSA, RANSKALAISNUORISON HAJAUTUVA JA VIERAANTUVA POLIITIKKOJA HALVENTAVA DRAAMA ON TOISAALLA.....	119
11.6. YHTEENVETO: VÄLITÖN POLIITTINEN KRIISI – POLIITIKOT PAKOILEVAT NUORTEN PENÄÄMÄÄ VASTUUTA	120
11.7. YHTEENVETO: OBJEKTIIVINEN JA RANKAN UTOOPPINEN REITTI LÄNTEEN TUKEE IMPERATIIVISTA POLITIIKKAA UUSISSA DEMOKRATIOISSA	121
11.8. YHTEENVETO: AVOMIELISET JA VAROVAISEN HARKITSEVAT SUOMALAISET HARVOIN RYHTYVÄT TOIMIIN, POLIITTISEEN PELIIN	122
11.9. YHTEENVETO: UUDEN JA VANHAN POLITIIKAN SISÄLTÖ JA AGENDA ERIYTYVÄT, MUTTA AKTIIVISET NUORET OSALLISTUVAT KAIKILLA MAHDOLLISILLA KEINOILLA.....	124

1. EUYOUNG PART¹

1.1. Projektin tavoite ja osallistujat kahdeksasta eri maasta

EUYOUNG PART (Political Participation of Young People in Europe; HPSE-CT-2002-00123, Analyses of comparability and technical report²) oli eurooppalainen tutkimusprojekti, jonka pääasiallisena tarkoituksena oli kehittää standardisoitu tutkimusväline nuorten (15:sta 25:een ikävuoteen) poliittisen osallistumisen mittaamiseen kahdeksan Euroopan unionin jäsenmaassa. Aineisto antaa hyvän kuvan nuorten osallistumisesta ja asenteista vuodenvaihteessa 2004–2005. Perustyökalulla tarkoitetaan tässä pohdittua kyselykaavaketta, joka soveltuu mahdollisimman hyvin eri kulttuurien ja maiden nuorten poliittisen aktiivisuuden (muuttujien) tulkintaan ja mittaamiseen. Vaikka hankkeen tavoite olikin tasokas kyselykaavake, sen aikana selviteltiin monipuolisesti kunkin maan poliittista kulttuuria, kerättiin teemahaastatteluaaineistoja ja väiteltiin tärkeistä tutkimuksen kysymyksistä ja mahdollisista muuttujista. Kansallisesti ja kansainvälisesti tutkimuksen kyselyaineistoa ja laadullisia tuloksia voidaan käyttää omien tutkimusten perustana. Tämä verkkoraportti on Suomen yhteenveto projektin tulosten vertailusta.

EUYOUNG PART:n yhteisessä suunnitelmassa ja työprosessissa pyrittiin erityisesti seuraaviin tavoitteisiin:

- helpottamaan ja standardisoimaan nuorten poliittisen käyttäytymisen tutkimusta Euroopassa
- luomaan standardisoitu mittausväline, joka mahdollistaa nuorten poliittisen osallistumisen vertailun kulttuurien välisesti
- ja sen vuoksi tuoda lisänsä poliittisen osallistumisen kulttuurien välisen tutkimuksen metodologian kehittämiseen

Kahdeksan projektin kumppanimaata ja yhteistyösapuolta (Consortium members) olivat:

Itävalta:	Institute for Social Research and Analysis (SORA) and Austrian Institute for Youth Research (ÖIJ)
Viro:	Institute of International and Social Studies (IISS)
Suomi	Nuorisotutkimusverkosto
Ranska:	Fondation Nationale des Sciences Politiques (FNSP)
Saksa:	German Youth Institute (DJI)
Italia:	Fondazione IARD (IARD)
Slovakia:	University of St. Cyril and Method in Trnava (UCM)
Iso-Britannia:	University of Birmingham

¹ Projektin kansallinen vastuhenkilö NTV:n tutkimusjohtaja ja dosentti Tommi Hoikkala, valtio-opin tutkijat Villiina Hellsten ja Ismo Pohjantammi ovat olleet mukana EUYOUNG PART-prosessin eri vaiheissa ideoimassa ja kommentoimassa tutkimussuunnitelmaa, -asetelmaa ja -käytäntöä, valtiot. yo Mikko Paakkunainen on osallistunut eri vaiheissa taulukoiden toimittamiseen ja tulkintaan. Tutkija Sami Myllyniemi (NTV) on ideoinut joitain aineiston tulkintatapoja.

² Useimmat kansalliset ja kansainväliset projektin raportit ja yhteenvedot sekä yhteiset työtä ohjaavat ohjelmasiikirjat löytyvät itävaltalaisen isäntäorganisaation (SORA) verkkosivuilta: http://www.sora.at/wahlen/EUYOUNG PART/download_area/. Projektin yhteinen ja maittain koottu survey-materiaali on kaikkien tutkijoiden ja harrastajien käytettävissä vuoden 2006 aikana.

Tieteellinen ja hallinnollinen isäntäinstituutio tuli Itävallasta: johtaja Günther Ogris ja tutkijat Sabine Westphal ja Ruth Picker olivat aktiivisimmat jäsenet Itävallan Wienissä toimivasta organisaatiosta, Institute for Social Research and Analysis (SORA) –tutkimusinstituutista. Se on yksityinen yritys, mutta se tekee paljon arviointeja ja tutkimusselvityksiä myös julkiselle sektorille ja poliittisille instituutioille.

1.2. EUYOUNPART:n viitekehystä³

Tutkimusprosessia on lyhyesti kuvattu kuviossa I. Kuten Euroopan unionin tutkimusprojektit yleensä, myös tämä hanke koostui erilaisista työvaiheista⁴ (Work package, WP). Esiin tulee nostaa ainakin seuraavat työskentelyperiodit:

- Euroopan maiden poliittisten järjestelmien vertailu, minkä kautta pyrittiin hahmottamaan nuorten osallistumismahdollisuuksia, rajoituksia ja ehtoja eri maissa (poliittisen osallistumisen ”mahdollisuusrakenne”).
- Kirjallisuus ja tutkimuskatsaus tutkimusalueella ja sen yhteenvedot (“*State of the art*” -raportti).
- Kyselylomakkeen mahdollisten kysymysten sekundaarianalyysi olemassa olevien käytäntöjen pohjalta (kansallisten kyselyjen mallit ja Euroopan Social Survey⁵)
- Laadullinen tutkimus (käsitteellinen ja kriittinen vertailu, käsitehistoria, yksilö- ja ryhmäteemahaastattelut poliittisista biografioista sekä avoimet kysymykset testikyselyssä), joka kehittää survey-työkalua ja tukee sen tulkintaa sekä auttaa koko hanketta ymmärtämään nuorten poliittista kulttuuria ja poliittisen osallistumisen avainkäsitteitä ja -termejä. Tällöin esimerkiksi kulttuuriset erot demokratian, osallistumisen ja poliittisen ilmaisutapojen välillä nousevat esiin.
- Luetellut työvaiheet (WP) kehittävät yhteistä kyselykaavaketta ja sen muuttujia erityisesti faktorianalyysin käyttötarkoituksia varten. Kyselyssä tähdättiin yhteisiin poliittisen osallistumisen indikaattoreihin, jotka kuvaavat relevanttia poliittista

³ Tämän esittelykappaleen teksti perustuu hankkeen yhteiseen em. verkkosivuilla julkaistuu asiakirjaan ja yhteenvedoon “Workpackage 9: **Analysis of Comparability and Technical Report**. Deliverable 16. Political Participation of Young People in Europe – Development of Indicators for Comparative Research in the European Union (EUYOUNPART) Contract no.: HPSE-CT-2002-00123 Project Coordinator: Institute for Social Research and Analysis/ Vienna, Austria; May 2005 Lead team for WP9 and authors of report: Vlasta Zucha / Institute for Social Research and Analysis (SORA) Brigitte Salfinger / Institute for Social Research and Analysis (SORA) Christina Kien / Institute for Social Research and Analysis (SORA) Fabio Cotti / Fondazione IARD (IARD) Marti Taru / Institute of International and Social Studies (IISS)” . Ks. Myös Paakkunaisen (2006) tuore kansainvälinen keskustelukontribuutio.

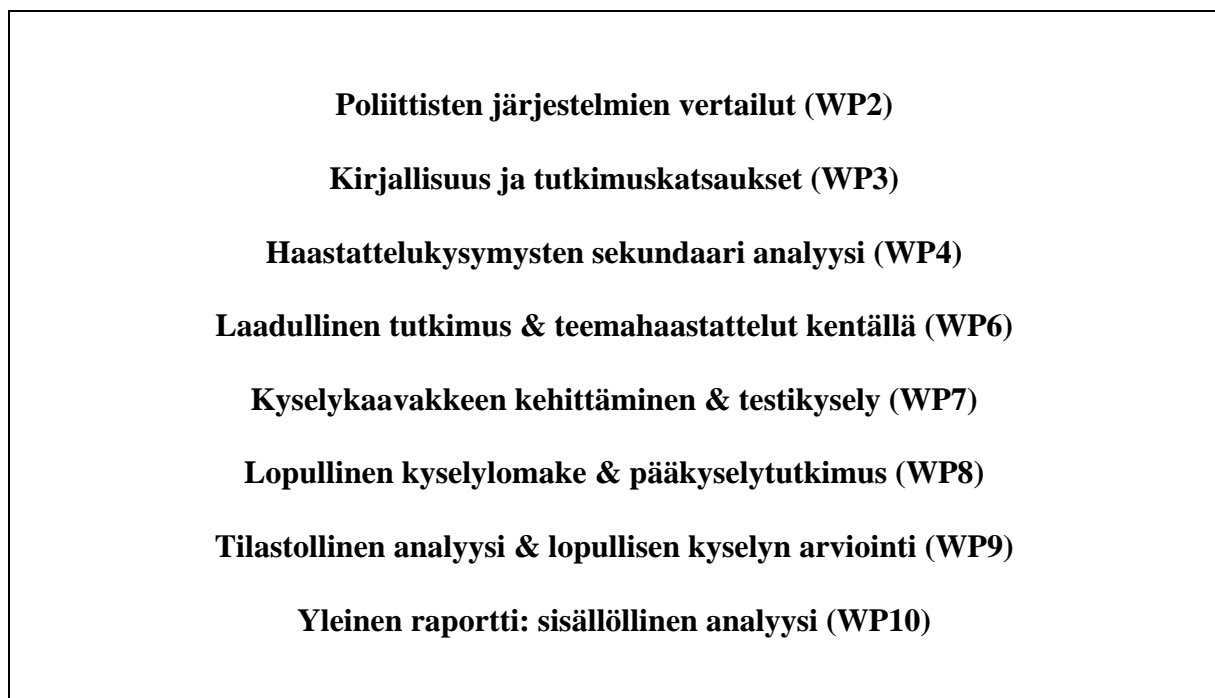
⁴ Work package –terminologia on hyvin tiukka ja militantti. Sillä pyritään hallitsemaan ja sitouttamaan kaikkia kumppaneita yhtenäiseen toimintaan ja aikatauluun. Pakostakin sen toteuttaminen ja valvonta saa myös hiukan koomisia piirteitä, jossa akateeminen tutkimus ja ”työpakkausten” (WP) retoriikka ajautuvat ristiriitaan. Vallankin Iso-Britannian ja Suomen kumppanit ja vastuulliset tutkijat väliin myös ilkamoivat WP:n kurinalaisilla kirjaimilla: WP-taikakirjainten alkukirjaimesta muodostettiin sormitempulla – kahden käden sormin – eri suuntiin lentävä perhonen. Tällä sopivissa konteksteissa hoidetulla pienimuotoisella performanssilla tiukka ja EU-virallinen keskustelu saatiin välillä hiukan kepeämmäksi.

⁵ <http://naticent02.uuuhost.uk.uu.net/index.htm>

osallistumista, poliittisia uskomuksia ja demokratiakäsityksiä. Indikaattoreita arvioitiin yhteisellä testikyselyllä (100 kpl/osallistujamaa).

- Lopullisen kyselykaavakkeen luominen, erityisesti huomiota kiinnitettiin käännökseen ja kielenhuoltoon. Haastattelun kenttätyö tapahtui marraskuun 2004 ja tammikuun 2005 välillä. Tarkat kenttätyön raportit valmistuivat kunkin maan haastattelutyöstä ja sen sujumisesta.
- Kyselyn tilastotieteellinen analyysi ja sen raportti sisältävät tutkimusvälineisiin liittyvän yksityiskohtaisen tiedon ja harkitut valinnat. Samalla pohditaan kehiteltyjen välineiden ja saadun informaation luotettavuutta (reliabiliteettia, validisuutta ja vertailukelpoisuutta). Tämä analyysi oli WP-9:n tehtävä ja näitä tuloksia koskeva tieto ja keskustelu on luettavissa raportissa *“Analysis of Comparability and Technical Report”* (lähdeviite 2).
- Lopuksi projektissa valmistuu yhteisiä, maakohtaisia ja teemakohtaisia tilastollisia ajoja ja tulkintoja kyselyn perustalla. Näissä tulkinnoissa, populaareissa jutuissa ja akateemisissa artikkeleissa ja esitelmissä tulee monipuolisesti esiin hankkeen käytännön hyöty ja sisältö. Vuoden 2008 aikana hankkeesta valmistuu myös brittiläisen kustantajan akateemisesti huoliteltu esseekirja.

Kuvio I: Tutkimusprosessi ja erilaiset työvaiheet EUYOUPART-hankkeessa

Poliittisen osallistumisen teoreettinen ja käsitteellinen määrittely ei ollut hankkeessa helppoa. Keskustelu tutkittavien aktiviteettien määrittelystä ja nuorten poliittisen osallistumisen arvoperusteista ei jäänyt myöskään pinnalliseksi, tekniseksi tai käyttäytymistieteelliseksi. Yleisesti ymmärrettiin se, että tutkimusprojekti on omalla tavallaan myös luomassa arvokkaita ja vähemmän ihailtavia malleja poliittiselle osallistumiselle. Jos esimerkiksi keskitytään vaaliaktiivisuuteen, perinteinen kansallinen poliittinen kulttuuri nousee etusijalle.

Jos nostetaan ihanteeksi Internetin käyttö poliittisessa viestinnässä, aivan toisenlaiset osallistumisen aspektit ja jälkikansalliset kentät tulevat tarkastelun keskiöön.

Tutkimus luo käytäntöjä. Valitut termit, kysymykset ja politiikkaa jäsentävät arvot vaikuttavat olennaisesti lopputulokseen. Samoin tutkijoiden valinnat vaikuttavat ja kertautuvat poliittisessa keskustelussa. Keskusteltiin myös "vanhan" ja "uuden" politiikan suhteista, yrityksistä kysyä nuorilta itseltään heidän omimpia poliittisia käsityksiään ja nuorten asenneilmapiirin keskeisistä tekijöistä. Uusi politiikka – joka korvaa vanhaa oikeiston ja vasemmiston välistä poliittista ulottuvuutta – nousi usein polemiikin aiheeksi. Sillä viitattiin nuorten keskuudessa havaittuun uuteen vastakkainasetteluun, mikä ei jäseny hyvin osaksi perinteistä kollektiivista osallistumisen kaavaa, poliittisia instituutioita ja puoluerakennetta. Suvaitsevia ja pehmeitä arvoja kannattavat sosiaalivihreät nuoret saavat vastaansa uusliberaaleja äänenpainoja ja materiaalista järjestystä kannattavat nuoret.

Samalla 'uuden politiikan' areenalla otetaan kantaa yksilö- ja asiakohtaisesti ja usein vallitsevia instituutioita ja hyvän maun rajoja uhmaten (Hellsten – Martikainen 2001). Samoin ajoittain kiihkeä keskustelu virittyi "elämänpoliittisten" ja yksilöllisten poliittisten osallistumisteemojen sekä erilaisten nuorten ilmaisutyylien ja performanssien (ilmaisuvoimaisen toiminnan) ympärille. Ovatko kasvissyönti ja elämäntapavalinnat politiikkaa? Kummassa on enemmän politiikkaa, itävaltalaisessa korporaatiokeskustelussa vai pariisilaisessa katuteatterissa?

Monipolvinen keskustelu ja väittely päätyi tietenkin kompromissiin. Siihen vaikutti myös haastattelun esitesti kussakin maassa. Se on luettavissa parhaiten tutkimuksen kyselylomakkeesta (liite I). Tapa, jolla tutkimuskohde määriteltiin, osoitti joustavuutta. Se pyrittiin myös määrittelemään siten, että se palvelisi operatiivista ja tiukkaa vertailua ja aineisto-osien vastaavuutta sekä samanarvoisuutta (ekvivalenssia). Projektissa tukeuduttiin varsin konservatiiviseen ajatukseen poliittisesta osallistumisesta yhteiskunnallisen aktiivisuuden ja käyttäytymisen aspektina. Samalla haettiin varsin standardisia sosiaalisia taustoja selittämään poliittisen aktiivisuuden eroja.

Osallistumisen käsite tuli varhaisnuorison osallisuutta pohtineesta EU-hankkeesta, jonka kumppanina tämän kirjoittaja oli puoli vuosikymmentä sitten ollut mukana (Riepl & Wintersberger 1999: 226): *“Poliittinen osallistuminen tarkoittaa osallistumista vapaaehtoiseen toimintaan tavoitteena vaikuttaa poliittisen päätöksenteon prosessiin.”* Amerikkalaisen 1960–70 -lukujen behavioralismin läpätunkema muotoilu jätti kuitenkin varaa tutkimuskysymyksille, joilla voitiin analysoida "uutta" politiikkaa, erilaisia arvolähtökohtia ja politiikan määrittelytapoja.

EUYOUPART-hankkeen kysymyslomake perustui pohdittuun listaan osallistumisaktiiviteetteja (äänestäminen, lakkoilu, järjestöjäsenyydet) ja taustamuuttujia (sosiaaliset taustat, arvot ja intressit). Tätä kautta pyrittiin tietenkin aktiivisuuserojen taustojen selittämiseen. Seuraava taulukko II kuvaa tutkimusryhmän preferenssejä ja kyselyn laatimista. Prioriteetti III oli vapaaehtoinen, ja Saksa ja Suomi eivät ottaneet kenttätöiden lomakkeisiinsa kaikkia osion kysymysjoukkoja.

Kuvio II: Lopullinen kyselylomakkeen rakenne ja prioriteetit

<ul style="list-style-type: none">• Poliittisen osallistumisen indikaattorit:<ul style="list-style-type: none">- Äänestäminen- Konventionaaliset & epäkonventionaaliset osallistumistavat- Osallistuminen organisoidusti	“prioriteetti I”
<ul style="list-style-type: none">• Muut ydinkyselyn muuttujat:<ul style="list-style-type: none">- Poliittiset edut, poliittinen tehokkuus, vasemmisto-oikeisto – identiteetti, erilaiset poliittiset arvot/asenteet- Sosiodemografiset taustamuuttujat	“prioriteetti II”
<ul style="list-style-type: none">• Kyselyn valinnaiset osiot:<ul style="list-style-type: none">- Poliittiset arvot/asenteet, luottamus instituutioita kohtaan, poliittiset taidot/tiedot	“prioriteetti III”

1. 3. Vertailtavuuden ja ekvivalenssin käsitteet

Tilastollis-matemaattisen ja kvantitatiivisen mittauksen sekä vertailun ongelmat ovat tunnettuja. Yhteismitallisuus on aina rajallista. Ilmiöitä, jotka perustuvat vallan ja politiikan epäsymmetrisyyteen ja arvojen vastakkaisuuksiin, on mahdotonta ”täydellisesti” vangita kvantitatiivisilla muuttujilla. Varsinkin vertailu kansojen kesken on vaikeaa. Tämä johtuu erilaisista kulttuurisista ja historiallisista konteksteista, ”vertailumittojen” harkinnanvaraisuudesta sekä osallistumisen ’mahdollisuusrakenteista’⁶ eri maissa ja ryhmissä. Jopa poliittiset instituutiot ja lakiin sidotut perusoikeudet poikkeavat toisistaan. Joissain maissa nuorisjärjestöjen asema on varsin virallinen. Joissain kulttuureissa niitä on monenlaisia ja epäviralliset verkostot voivat olla tärkeimpiä poliittisia opettajia nuorille. Äänestäminen on muutamissa maissa velvollisuus. Joissain maissa taas osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen eikä äänestämättä jättämistä pidetä syntinä tai velvoitteiden laiminlyöntinä.

Mutta survey-tekniikoiden tutkimuskäsitteiden ja -mittausvälineiden vertailukelpoisuutta voi kehittää eri tavoin. Hyvin harkitulla ja testatulla tutkimusprojektilla voi ainakin lähestyä tilastollisesti korrektaa vertailua, parantaa aiempien tutkimussapluunoiden tasoa ja ajanmukaistaa tutkimuksen muuttujia. Samalla kaikkein kamalimmat tavat, joilla kyselyjä ja gallupeja käytetään poliittisesti tai trivialisoiden hyväksi, voidaan nostaa esiin. Tässä tutkimuksen käsitteet, tutkimuskysymykset, menetelmät, empiirisen aineiston valinta,

⁶ Mahdollisuusrakenteen viittaa eroihin osallistumisoikeuksissa, -kulttuurissa ja -instituutioissa. Esimerkiksi monissa Keski-Euroopan maissa koululuokilla on omat puolestapuhujansa, jotka välittävät ja kertovat luokan odotuksia, ajatuksia ja ideoita laajemmin koulussa. Suomessa tällaista järjestelyä ei ole, on siis turhauttavaa kysyä suomalaisnuorilta, kuinka usein he ovat toimineen luokkansa edusnaisina ja -miehinä.

kerääminen ja analyysi muodostavat kokonaisuuden. Standarditutkimuksen reliabiliteetti- ja validiteettiharkinnat laajentuvat kansainvälisen, tutkimuksen ekvivalenssitarkastelun eri ulottuvuuksille. Herää kysymys, onko koko mittausasetelma ylikansallisesti luotettava?

EUYOUPART-hanke keskittyi nimenomaan nuorten aktiivisuutta analysoiviin tutkimusvälineisiin. Näin aineiston analyysivaiheeseen kiinnittyvä ”*funktionaalisen ekvivalenssin*” käsite on sille tärkeä. Vertailuasetelmien käsitteiden ja kategorioiden tulee olla yhteensopivia ja käsitteiden välisten suhteiden tulee olla samankaltaiset. Vertailtavuus ei synny ”*elementtien yhteisestä attribuutista*”, vaan niiden suhteiden yhteisestä ominaisuudesta suhteessa yleisempään tutkimuksen lähtökohtaan ja referenssiin. Tässä mielessä eri kulttuurisissa tai maakohtaisissa konteksteissa voidaan käyttää eri menetelmiä ja menettelytapoja parhaimpaan vertailtavuuteen pääsemiseksi. Tällöin ei etsitä tai määritellä yhteistä identiteettiä vertailtavien empirioiden välillä, vaan jonkin tietyn arviointikriteerin avulla ilmenevää yhtäläisyyttä ja vastaavuutta.

Funktionaalista vastaavuutta etsittäessä voi turvautua melko arkisiin menetelmiin (Cross-national testing procedures), vaikkapa puuttuvien havaintoarvojen ja kadon analyysiin tai muuttujien sekä kysymysten väliseen testaukseen ja vastaavuuksiin. Mutta tarvitaan myös monimutkaisempia toimia. Varsinkin behavioraalis-toiminnalliset tutkittavat ilmiöt ja niiden rakenteelliset aspektit vaativat ”*hierarkkisen klusterianalyysin*” (Hierarchical Cluster Analyses, HCAⁱ) kaltaisia menetelmiä. Funktionaalisen ekvivalenssin tavoittelu monikansallisessa aineistossa tarkoittaa tällöin poliittisen osallistumistapojen rakenteiden vertailtavuutta analysoitavissa maissa. Asenteellisten muuttujien analyysissä EUYOUPART-hanke nojasi ”*kokeelliseen faktorianalyysiin*” (Exploratory factor Analyses, EFAⁱⁱ). Testi keskittyy nimenomaan faktoriratkaisujen vastaavuuden analyysiin eri maiden välillä. Muuttujan tyypit ja sekä kysymyksen paikka ja luonne osana survey-lomaketta (muuttujajoukkoa) ratkaisevat tarkastelun ehdot.

Tiukasti ilmaisten, molemmat menettelyt – HCA ja EFA – palvelevat kahta tavoitetta. Ensinnäkin valittujen indikaattoreiden mittaustavan laatu tulee kansallisesti koetelluksi. Toiseksi, tulee testatuksi, paljastaako muuttujien rakenne tarpeeksi mielekäästä samanlaisuutta vertailtavien maiden kulttuurien välillä, jotta funktionaalisen ekvivalenssin voidaan otaksua toimivan maiden välillä. Kuten kahdeksan maan yhteistarkastelut tulevat osoittamaan, täysi tai korrekti funktionaalinen ekvivalenssi ei toteudu läheskään jokaisen muuttujan kohdalla. Monet kriittiset politiikan tutkimuksen perinteet väittävätkin, että juuri tilanteet, joissa yleisen ja kansallisen aineiston tiukka (funktionaalinen) vertailtavuus horjuu, ovat poliittisesti kiehtovimpia.

Myöhäismoderniin politiikkaan liittyy epävakaus ja epävarmuus; poliittisista instituutioista ja niiden tasoista (hierarkiasta paikallisesta kansalliseen ja eurooppalaiseen) tulee rikkonaisia. Uudenlaiset jälkiyhteisölliset, postnationalistiset ja läpikulttuuriset mediavälitteiset ilmiöt sekä (sisäsyntyiset, endogeeniset) liikkeet nousevat ja käyttävät hyväkseen juuri tätä poliittisten järjestelmien epävakautta ja epäjatkuvuuksia (tradition katkoja, ristiriitoja). Paikalliset ja globaalit kokemukset, liikkeet ja mediatulkinnat liittyvät usein toisiinsa ilman kansallisten voimien (säilyyhteiskuntien, kansallisen politiikan) välitystä.

Kytkenät nuorten paikallisten tai temaattisten poliittisten verkostojen ja isojen tapahtumien välillä voivat olla nuorisoliikkeiden itsensä luomia tai vaikkapa taloudellisen mykän pakon tuottamia. Tässä suhteessa EUYOUPART:n tutkimus- ja testiasetelma on tietenkin konservatiivinen ja nationalistinen (jäykän positivistinen). Omalla tutkimusalueellaan sitä

kuitenkin voi pitää ainutlaatuisen harkittuna. Kaikista tutkimuksen vaiheista ja ratkaisuista käytiin tiukka keskustelu ja mukana oli myös paljon kansainvälisen survey-vertailun ammattilaisia. (Kriittinen ja käsitehistoriallinen arvio EUYOUNPART:n historiallis-kulttuurisesta vertailtavuudesta, tutkimuksesta osana modernia 'governmentalityä', ks. Paakkunainen – Pohjantammi 2003.)

Tämän raporttijulkaisun vertailussa käytetään varsin vapaasti EUYOUNPART:n aineistoja ja muuttujia. Heikoimmin selittävät vertailuasetelmat on jätetty pois tarkastelusta. Vaikka useiden muuttujien vertailtavuus (ekvivalenssi) näyttää huonolta, voi selitys yhteismitattomuudelle olla lähellä tai helppo. Esimerkiksi kyselyn mukaan Suomessa osallistuminen koulu- ja työpaikkaneuvostojen toimintaan näyttää ”*supermatalalta*” selitys tähän on kuitenkin yksinkertainen, meillä ei ole tällaisia osallistumisfoorumeja⁷. Useimmat tällaiset ei-vertailukelpoiset (ei ekvivalentit) muuttujat on jätetty lähes kokonaan tämän raportin ulkopuolelle.

Huolellisten testien (konventionaalit, MCs ja EFA) mukaisesti muuttujien ylikansallista (cross-national) vertailtavuutta on arvioitu projektissa tarkasti. Tässä raportissa nimetään ja osittain myös eritellään ne muuttujat, joita ei voi pitää korrektisti vertailukelpoisina (ekvivalentteina). Samoin ne muuttujat, joiden vertailukelpoisuus on ongelmallinen, on nimetty tai mainittu tekstissä. (Tilastollisesti) Vertailukelvottomat muuttujat on merkitty kahdella punaisella tähdellä** ja ongelmallisesti vertailukelpoiset yhdellä*. Ne faktori-analyysit, jotka perustuvat problemaattisiin muuttujiin, ovat tietenkin epäluotettavampia kuin ne analyysit, joiden muuttujat ovat ekvivalentteja. Korrektia ja heikkoa vertailtavuutta on myös konkreettisesti selitetty ja avattu tässä raportissa ja erityisesti projektin yhteisessä muuttujien vertailtavuutta tarkasti analysoivassa tekstissä: ”*Work Package 9: Analysis of Comparability and Technical report (www.sora.fi/Euyoupart)*”. Tämä kyselyn vertailtavuutta – surveyvälineen käyppyyttä – koskeva raportti on yhteisen projektin päätuote.

1.4. Kyselyaineiston ja teemahaastattelujen yhdistäminen EUYOUNPART:ssa

Suomalaisella osallistujalla eli Nuorisotutkimusverkostolla oli oiva tilaisuus ja kunnia toimia hankkeen laadullisen aineiston vastuullisena kokoajana ja analyysoijana. Laadullisen aineiston kokoamisen ja tulkinnan periaatteet, kansalliset ja yhteiset tulkintaraportit on julkaistu SORA:n verkkosivuilla⁸. Suomessa kvalitatiiviset menetelmät hallitsevat monesti nuorisotutkimuksen kenttää. Viime vuosina onkin usein nähty inspiroivana niin sanottu aineisto- ja menetelmätriangulaatio, mikä tarkoittaa tiukkojen tilastollis-kvantitatiivisten aineistojen ja humanistisessa mielessä rikkaampien laadullisten aineistojen yhdistämistä (kuvio III). Nuorisotutkimusverkosto oli laajemminkin aktiivinen nimenomaan poliittisen kulttuurin

⁷ Itse kyselyssä Suomen kansalliseen kysymyslomakkeeseen tungettiin osallistumisvaihtoehto, jossa kysyttiin nuorten osallistumista erilaisiin koulu- ja työpaikkakohtaisiin osallistumisfoorumeihin vaikuttajaryhmistä työsuojelu- ja ay-perustaisiin foorumeihin. Poliittisesti voimme tietenkin oppia tilanteesta: meiltä puuttuvat esimerkiksi resursseiltaan ja muodoiltaan taatut kouluneuvostot, joita eurooppalaisessa ajattelussa pidetään ”*luonnollisina*” demokraattisen kulttuurin ja kasvatuksen osina.

⁸ Näitä kansallisia ja yhteenvetoaineistoja voi vapaasti käyttää muissakin tutkimuksissa: <http://www.sora.at/en/start.asp?b=254>

tekstiaineistojen ja käsitehistoriallisen (*”Begriffsgesichte”*) tulkinnan propagoinnissa ja itse projektin perusteiden pohdinnassa⁹.

Myös itävaltalaiset ja brittiläiset tutkijat olivat mukana tekstiaineistojen keräämisen ja tulkinnan ohjeiden (Guidelines) kirjoittamisessa sekä aineistojen yhteisessä eurooppalaisen vertailussa. EUYOUNPART:n tiukan aikataulun puitteissa – jossa kvalitatiivisen aineiston päävastuumaille jäi neljä WP-työkuukautta ja muille vain kaksi WP-työjaksoa – kerättiin käypä ja laaja aineisto. Avointen vastausten läpikäynti ja analyysi täydensivät litteroitua teemahaastatteluaineistoa. Vaikka rikkaan aineiston analyysi jäi varovaiseksi ja kesken, aineiston tulkinnalla oli vaikutusta kyselyn kehittämisessä, koko projektin avainkäsitteiden kehittämisessä ja tulosten tulkinnassa. Osaltaan tästä aineistosta ja sen yhteisestä tulkinnasta syntyi myös itävaltalaisen, kvalitatiivisen tiimin jäsenen Reingard Spanringin väitöskirja (2004).

Laadullinen aineisto perustui kunkin kumppanimaan neljään tai viiteen temaattiseen ryhmähaastatteluun (6–7 nuorta/ryhmä) ja yksilöiden (5 kpl) poliittista osallistumistarinaa jäsentävään teemahaastatteluun. Tarkasti harkituilla informanttien valinnalla, ryhmien dynamiikalla ja haastatteluteemojen rakentamisella jäljittämään nuorten omia polkuja politiikkaan sekä sille ja osallistumiselle annettuja merkityksiä. Yhteensä 266 nuorta osallistui haastatteluihin, jotka rakennettiin harkitun, mutta alateemoiltaan väljän, ohjeiston mukaisesti. Myös tekstien (hermeneuttinen) tulkinta ja sen peukalosäännöt olivat yhteisen keskustelun ja ohjeistamisen kohteena. Mutta analyysin toteutus perustui lopulta yleiseen *”Grounded Theory”* -ajatukseseen. Nuorten tekstejä – litteroituja haastatteluja – tulkittiin *”puhtaalta pöydältä”*¹⁰ – ikään kuin tulkitsija ei olisi tiennyt nuorten poliittisesta osallistumisesta mitään ennen tätä lukemista ja tutkijan oppimisprosessi oli mahdollista. Itse kansalliset tulkinnat toteutettiin hyvin erilaisten tutkijakompetenssien varassa. Lähes jokaisessa maassa tulkinta oli kuitenkin intensiivistä ja kontekstiherkkää. Sen tapa kirjoitettiin tiedoksi ja se oli seurattavissa.

Myös poliittisesti kaikilla tavoin passiiviset ja kyynisesti toimintaa suhtautuvat nuoret olivat mukana haastatteluissa. Aineiston avulla voittoa asettaa kyseenalaiseksi teesit nuorten *”epäpolitisoitumisesta”* (vrt. erit. Paakkunainen 1993). Kuuntelemalla nuoria ja litteroimalla heidän haastattelunsa tutkijat saattoivat asettaa yleisen ja yhteiskunnallisen eliitin poliittisista instituutioista kumpuavan *”Oletko kiinnostunut politiikasta?”* -kysymyksen pääläelleen. Tekstintulkinnassa lähdettiin liikkeelle ilman ennakkoluuloja, ei ajateltu, että politiikkaa löytyisi vain sille laissa vihityiltä kentiltä. Saatettiin oppia jotain nuorten omasta tavasta astua politiikaksi määritellylle kentälle. Haluttiin välttää myös eurooppalaisille tutkijoille yleinen *”hyvien vanhojen aikojen”* muistelu ja paluu 1960- ja 70-luvun aktiivisten sukupolvien malliin.

⁹ SORA:n verkkosivuilla (<http://www.sora.at/en/start.asp?b=254>) julkaistussa suomalaisessa tutkimuskatsauksessa teksti- ja käsitetulkinnan kontribuutiot ovat hyvin esillä. Ismo Pohjantammi vieraili EUYOUNPART:n seminaarissa ja tuki verkoston aloitteita käsitehistorian tulosten hyväksikäyttämistä hankkeen vertailussa. Pohjantammi ja Paakkunainen kirjoittivatkin aiheesta laajemman esseen: *“Conceptual history as a tool for analysing the political participation of the young people in eight European countries* (Paakkunainen, Kari – Pohjantammi, Ismo) – Paper presented in Research Seminar Program “What about youth political participation?” arranged by Youth Research Partnership of Council of Europe & European Commission. European Youth Center, Strasbourg 24-26 November 2003.”

¹⁰ Ajatus tulkinnasta ilman esitietoa, ennakkoluuloja tai tutkijan omia kielipelejä on tietenkin yksinkertaistus. Esimerkiksi koko moderni hermeneutiikka ja tekstieksegeesi (Heidegger, Gadamer, Ricoeur) perustuu väittämän kritiikkiin.

Kuvio III: Tutkimuksen strategia: reflektio ja oppi peruskyselyn ja tekstiaineiston välillä

Yksityisten henkilöiden (biografiat) ja fokusryhmien haastattelut	OPPI EMPIIRISEN AINEISTON TRIANGULAATION AVULLA	Gallup-haastatteluihin perustuva data (perustava empiirinen materiaali)
LAADULLINEN DATA ***** KOVA DATA		
”Elämismaailma”: Erilaisten nuorisoryhmien keskustelu elämästä ja politiikasta	SANALLINEN, KÄSITTEELINEN JA KULTTUURINEN REFLEKTIO	Konventionaaliset ja tutkimuksessa koetellut standardit ja yhteismitalliset luokittelut nuorten osallistumisesta Euroopassa

Laadullinen tieto nuorten poliittisista teemoista ja merkityksistä heijastui kovan datan etsimisen tapaan – siihen, mitä ja miten nuorilta kysyttiin. Samoin kyselytiedot nuorilta auttoivat teemahaastattelujen dialogia ja tulkintaa eteenpäin. Sovitut haastattelua yleisesti ohjaavat ja provosoivat teemat liittyivät nuorten ’kuulumis-suhteisiin’¹¹, osallistumisen ajatukseen tai sen kieltämiseen, politiikan ja demokratian käsitteeseen, poliittisen osallistumisen arkisiin mahdollisuusrakenteisiin (osallistumisen tilat, kulttuurinen pääoma, resurssit, aika ja kompetenssit), vaihtoehtoisen ’uuden politiikan’ keinoihin ja vapaa-ajan käyttöön.

Teemahaastattelujen avaaminen osoittikin, että valtaosa eurooppalaisista nuorista suhtautuu vierastaen perinteiseen politiikkaan, mutta heidän keskuudessaan myös pohditaan syitä politiikan vieraudelle, esitetään arvioita poliittisesta establishmentista ja vastakäsitteitä reaalipolitiikalle. Passiiviset informantit myös osoittivat, kuinka osa nuoria torjuu koko politiikan aihepiirin itselleen vieraana, moralisoi sitä opituilla kielikuvilla tai kokee olevansa täydellisesti ”*poliittisesti ulkopuolisia*”.

¹¹ ‘Belonging’ –repertuaari: mihin katsot kuuluvasi – miten rakentuu nuorten itseymmärrys, identiteetti?

2. POLIITTINEN KIINNOSTUS, TOIMINNAN TASOT JA JULKISEN POLITIIKAN SEURAAMINEN

2.1. Onko 'poliittinen kiinnostus' relevantti kysymys?

”*Kuinka kiinnostunut olet politiikasta?*” on standardikysymys, jota ei voi välttää kyselytutkimuksissa. Se mahdollistaa tietyn tyyppisen vertailun maiden välillä: kuinka intensiivinen suhde vastaajilla on politiikaksi ymmärrettyihin asioihin? Kysymys ja vastaukset eivät kerro mistä nuoret puhuvat, kun he arvioivat poliittista perusvirittäytymistään. Ylipäänsä tämä mittari ei kerro paljoakaan politiikka-suhteen arvoista, kielteisistä puolista tai toiminnallisuudesta. Vastauksilla on kuitenkin yhteys muihin tutkimuksen tuloksiin nuorten yhteiskunnallisista aktiviteeteista. Vastaukset eivät siis jää täysin ilmaan, vaan niillä on yhteys poliittisen harkintaan, kokemuksiin ja aktiviteetteihin.

Kansalliset haastattelutiedot johtavat usein ”*mustasukkaiseen*” kilpailuun ja vertailuun kansallisten poliittisten kulttuurien välillä (Alapuro – Arminen 2004, 7–22). Kun saksalaisnuoret osoittautuivat EUYOPART-tuloksissa kansalliseksi tutkimusryhmäksi, joka oli kaikkein kiinnostunein politiikasta (51 % erittäin tai melko kiinnostuneita). Das Parlament -lehti (syyskuu 2005) nostikin asian tutkimuksen ykkösuutiseksi haastatellessaan saksalaisia osapuolia.

Taustalla oli selvä huoli saksalaisnuorison poliittisesta kansalaisuudesta ja sen kunnosta varsinkin Saksan yhdistämisen mukanaan tuomien poliittisten ääri-ilmiöiden ja integraatio-ongelmien vuoksi. Kansallisista vertailuista – joista ei voi olla mainitsematta PISA:n kouluvertailuja – onkin tullut globaalistuvan kansallisvaltioperustaisen militantin kilpailun keskeisiä areenoita. Tässä nyky-politiikkojen keskuudessa suositussa puhettavassa tutkijalle ja vertaajalle jää helposti jonkinlainen ”*parittajan rooli*”¹². Kilpailuvaltiossa nuortenkin on oltava uhrivalmiita – kehitettävä, luotava ja myytävä korkeatasoiset taitonsa. Nuorten kyvyt ovat kilpailukykyarvoja. Tutkijoilla on rooli näiden kansallisten toimeliaisuus- ja tuloksellisuusmittareiden tulkinnessa.

Vaikka Saksa ei politiikan erilaisissa EUYOPART:n aktiivisuusvertailuissa juurikaan saa kärkisijoja, nuorten kansalaisten suhde julkiseen politiikkaan ja sen seuraamiseen on Saksassa selvästi intensiivinen (Kuvio IV). Yleiskiinnostunut asenne saa tukea täsmentävistä kysymyksistä, joissa testataan politiikkasuhdetta paikallisesta globaaliin ulottuvilla tasoilla. Kyselyn esiin nostama saksalaisnuorison aktiivinen politiikkakiinnostus liittyy kykyyn seurata kansalaisena poliittista julkisuutta, joka on varsin dramaattista ja sisältää vastakkainasetteluja. Eri asioihin Osataan ottaa kantaa. Saksalaisnuoret ovat moderneja, koska he ovat enemmän kiinnostuneita kansallisen politiikan ristiriidoista ja julkisuudesta kuin yhtenäisestä kansallisesta identiteetistään.

On myös huomattava, että saksalaisnuorista vain muutama kieltää kokonaan kiinnostuksensa politiikkaan. Poliittiset toiminta-asetelmat polarisoituvatkin usein Saksassa. Silti voi sanoa,

¹² “*People living in a competition state need to be capable of evaluating their own competences and performance from the perspective of national competitiveness. When necessary, they have to adjust to globalisation. They need to be willing to sacrifices and ready to question their own rights, just as prostitutes are forced to do. Why do people consent to do it? What forces them? Where is the pimp? // In short, the pimp is in comparative knowledge and in nationalism, which makes this knowledge policy-relevant.*” (Milka Sunellin, 2006, loppuyhteenveto konsensuksen ja demokratian suhteita pohtivassa EU-projektissa.)

että sekä vahvat nuorisoryhmät että marginaalit (itäiset osavaltiot, maahanmuuttajat) ovat poliittisesti hereillä. Kannattaa panna merkille myös se, että kiinnostus politiikan päiväjärjestykseen on aineiston muihin maihin verrattuna sangen korkealla varsinkin maailman, Euroopan ja kansallisella tasolla (kuviot VI – XII).

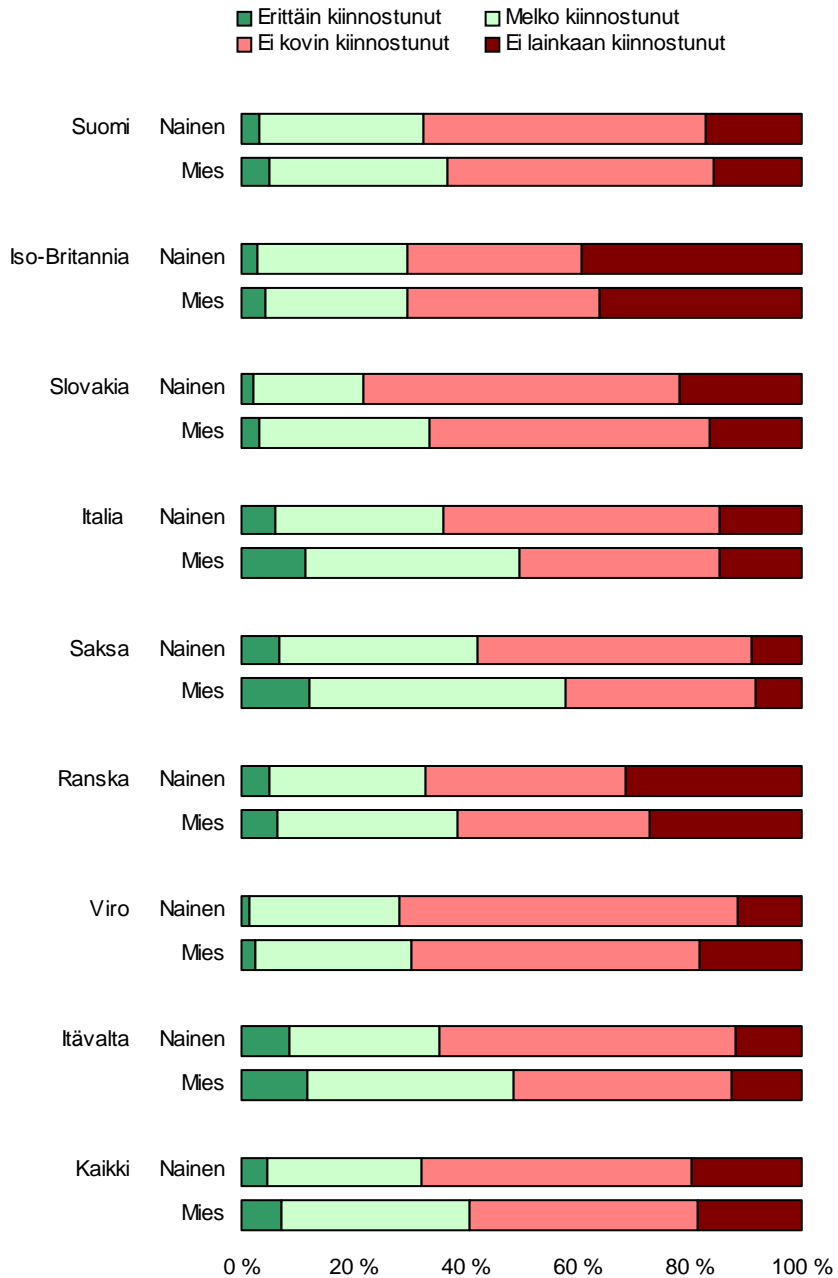
Myös Italian nuoret osoittavat aktiivista kiinnostusta politiikan ilmiöitä kohtaan (43 %). Varsinkin monet aktiivisuusmittarit EUYOUNPART:ssa nostavat Italian suorastaan vertailun ykköseksi. Valitettavasti Italian haastattelun tuloksia ei kaikilta osin voi pitää täysin vertailukelpoisina¹³. Itävallan nuorten poliittinen kulttuuri osoittautuu suhteellisen moderniksi ja monipuoliseksi. Se näkyy myös kiinnostuneisuus-ulottuvuudella (42 %). Sen sijaan esimerkiksi journalistien keskuudessa hellitty ajatus ranskalaisnuorten vankasta ja dramaattisen aktiivisesta politiikkasuhteesta osoittautuu tässäkin mainettaan heikommaksi (36 %). Samaan aikaan kolmasosa maan nuorista ”*kääntää selkänsä tai pyllistää koko politiikalle*”, eivät ole kiinnostuneet lainkaan ilmiökentästä. Tietenkin tiukan ilmaisuvoimainen ranskalaismentaliteetti näkyy tässä kielteisessä ilmaisuvalmiudessa: kiinnostumattomuuden manifestointi voi olla vallassa olevien poliitikkojen arvoa alentava mielipide sinänsä.

Suomalaisvastaajat asettuvat tässä ranskalaisten rinnalle (35 %) ja laajemminkin heidän poliittinen innostuksensa on usein keskimääräistä tai hiukan keskimääräistä suurempaa. Tietty varovaisuus on ilmeinen osa suomalaista poliittista aktiivisuutta eurooppalaisessa kontekstissa. Brittinuoriso ei suostu tässä poliittista virittymistä testaavassa kysymyksenasettelussa kansallisen vertailun peränpitäjäksi (30 %), minne se ikävä kyllä useimmiten jää. Brittinuorten passiivisuus ja ulkopuolisuus sikäläisessä poliittisessä kulttuurissa on jopa hiukan surullista. Yhdistyneen kuningaskunnan nuoret ovat kiinnostuneita aikamoisen politiikkaan ilkkurisesti suhtautuvan etäisyyden päästä.

Oireellista on myös se, että neljä kymmenestä saarivaltion nuoresta sanoutuu irti koko politiikkasuhteesta, kiinnostuksesta mokomaan asiaan! Kuten jatkotarkastelujen tiedot tulevat osoittamaan, Viron (29 %) ja Slovakian (28 %) poliittisten kulttuurien toiminta ei perustu ainakaan vahvaan nuorten poliittiseen katseeseen, kiinnostukseen tai osallistumiseen. Vapautuminen reaaliosialismin ikeestä, orientaatio ja marssi Lännen liittoutumiin on ollut nopeaa. Välillä nuorilla sukupolvilla on ollut tässä hurjassa menossa radikaali poliittinen ja taloutta innovoiva roolinsa (esim. Vogt 2003). Se ei ole kuitenkaan aina perustunut nuorten valtaosan jatkuvaan poliittiseen valppauteen. Innovatiiviset nuoret voivatkin toimia esimerkiksi talouden uudistajina ja managereina. Myös monet uusien demokratioiden poliittiset johtajat ovat alle 40-vuotiaita.

¹³ Vaikka EUYOUNPART:n tiukat ohjeet, väliaikaisraportoinnit ja surveyn kenttäraportit ohjasivatkin huolellista otoksen valintaa ja itse haastatteluprosessia eri kumppanimaissa, saattoi haastateltavien lopulliseen kontaktoimiseen ja valikoitumiseen jäädä ongelmakohtia. Voi olla, että italialaishaastattelijoiden kurinalaisuus on loppuvaiheessa pettänyt ja he ovat ”*menneet yli siitä, missä aita on matalin*” eli he ovat haastatelleet nuoria paikoissa ja tiloissa, joissa kokoontuu keskimääräistä aktiivisempia nuoria. Italiassakin henkilökohtaiset haastattelut tehtiin systemaattisesti ja huolella, tätä todentavat monet seikat, mutta kenttätönnön aktiivien itseuria ei ole kyetty varmistamaan työnohjauksella tai työntekijöiden valinnalla.

Kuvio IV: Kiinnostus politiikkaan (Q1)

2.2. Globaali ja eurooppalainen identiteetti ja poliittinen kiinnostus

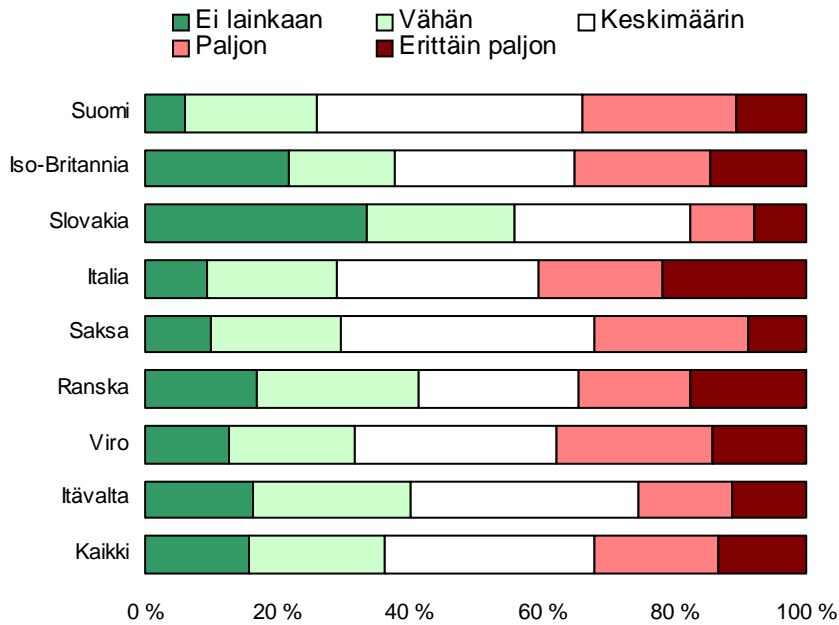
Tilastollisten peruskriteereiden mukaan seuraavat nuorten kansalaisidentiteettiä** (Q_26)¹⁴ koskevat tarkastelut ovat vertailukelvottomia. Sen sijaan poliittisen kiinnostuksen tasoa, kohteita ja tilaa (Q_2; paikallisesta globaaliin) kuvastavat tulokset ovat luotettavia. Mutta kun pohditaan näitä ulottuvuuksia yhdessä, mietitään nuorten kansalaisten tapaa identifioitua kansalaisena tätä tapaa vastaavaan poliittiseen kiinnostukseen, vertailu tulee astetta mielekkäämmäksi. (esimerkiksi, kuviot V ja VI.)

Saksalaiset haastatellut kokevat vain keskimääräisesti olevansa maailmankansalaisia, mutta samaan aikaan he ovat kaikkein kiinnostuneimpia globaalista politiikasta. Saksalainen kansalaisuus ja kulttuuripääoma antaa nämä valmiudet kiinnostua maailman asioiden analysoinnista. Itävalta on vieläkin selkeämmin itseriittoinen maa, jossa ei koeta maailmankansalaisen iloja ja tuskia, mutta ollaan kiinnostuneita maailmanpolitiikasta. Italialaiset ovat keskimääräistä enemmän heränneet kansainvälisen politiikan teemoille, mutta heidän globaalisuutensa näkyy erityisesti vertailuryhmän maiden vahvimpana maailmankansalaisuuskokemuksena. (kuviot V ja VI.)

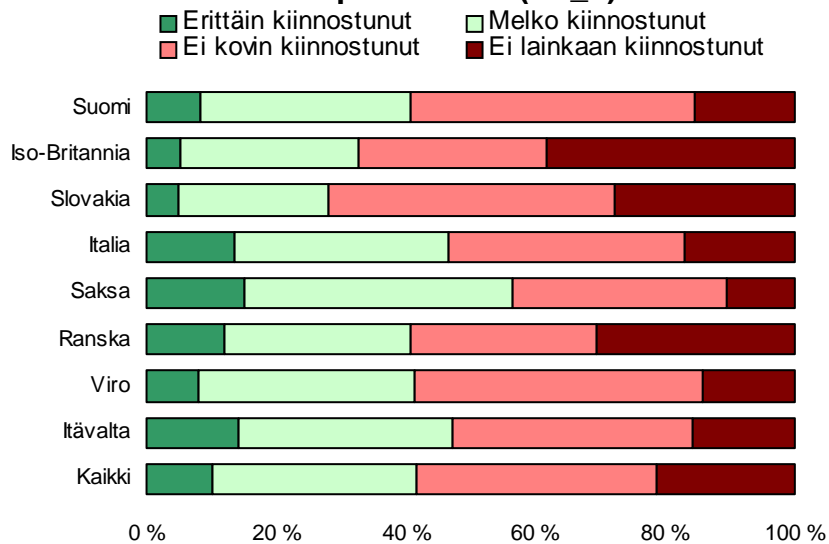
Myös virolaiset katsovat kuuluvansa selvästi maailmankansalaisten luokkaan, vaikka kiinnostus globaaliin politiikkaan jääkin keskimääräiseksi. Jälleen yllättävästi ranskalaiset jäävät sekä maailmaan kurkottavina kansalaisina että kiinnostuksen kohteineen aika harmaiksi ja varovaisiksi. Myös Suomi on jälleen ”*varpaillaan*”, itsetuntemus ei viittaa globaaliin tietoisuuteen eikä globaali politiikka herätä meikäläisiä järin voimakkaasti. Suomalaiset eivät ”...*helposti viisastele muille*” – tämä tuli esiin myös teemahaastattelussa. Iso-Britannian nuoriso kokee ranskalaisten tavoin maailmankansalaisten konventionaaleja perustuntoja, mutta he eivät jaksakaan olla juuri lainkaan kiinnostuneita maailmanpolitiikasta. Slovakia jää selvästi jälkeen sekä nuorten globaalisti avoimen identiteetin että yhteiskunnallisten kiinnostusten aiheiden osalta: voimme puhua vahvasta yhteisestä poliittisesta ”*me kansakuntana*” -projektista, joka on varsin partikularistinen.

¹⁴ Q-kirjan ja sen perään sijoittuva luku viittaavat haastattelulomakkeen (liite I) kysymysnumeroon. Näin lukija voi tarkistaa tarkan kysymysmuotoilun. Täydelliset ja komplisoidun tarkat kysymys- ja vastausvaihtoehdot eivät selviä leipätekstistä.

Kuvio V:
Tuntee olevansa maailmankansalainen (Q26_1)**

Kuvio VI:
Kiinnostus kansainväliseen politiikkaan (Q2_4)

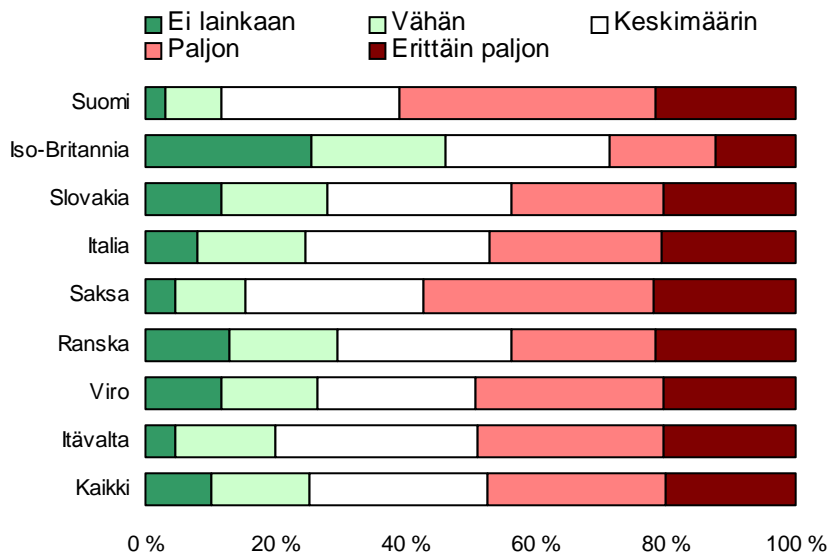

2.3. Eurooppa ei ole yhteinen tanner

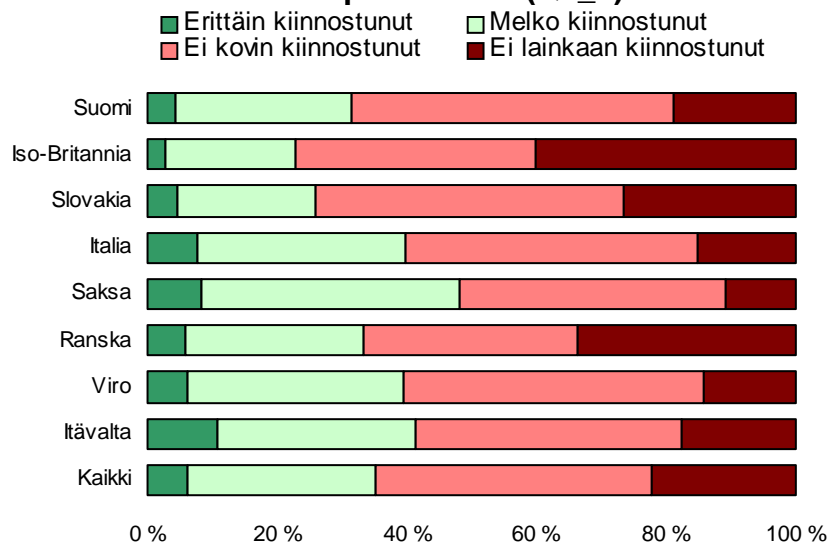
Vanhan mantereen haastateltujen keskuudessa suomalaisnuoret haluavat ymmärtää itsensä kaikkein selvimmin eurooppalaisina, mutta samaistuminen ei heijastu eurooppalaisena poliittisena innostumisena (kuviot VII – VIII). Suomen tapaan Viron 16–24 -vuotiaat kansalaiset virittäytyvät pirteästi Eurooppalaisina kansalaisina, mutta maanosan poliittiset kysymykset kiinnostavat heitä enemmän kuin suomalaisia. Saksalaiset tuntevat itsessään sekä eurooppalaisen kulttuuriminän että poliittisen eurooppalaisuuden ainakin kiinnostuksen kohteiden tasolla. Nuorten keskuudessa heitä voisikin luonnehtia eurooppalaisimmiksi.

Ranskalaisnuorten kansalais- ja poliittinen identiteetti ei keskimäärien tasolla nouse eurooppalaiseksi. Italian nuorten poliittiset liput eivät liehu Eurooppa-innostuksesta. Slovakian ja varsinkin brittinuoriso taasen jäävät selkeästi ulko-eurooppalaiselle kehälle. Slovakit ovat poliittisesti liikkeellä marginaalista käsin, ja usko kuulumisesta Euroopan kulttuuriin tai politiikkaan on tavalla tai toisella jatkuvasti kyseenalaista, valinkauhassa. Britit ja sen ”outsider-nuoriso” ovat etäällä eurooppalaisesta tunteesta, minkä taustalla tietenkin toimii myös perinteinen brittiläinen ”kanaalin takainen identiteetti ja ylpeys”. (kuviot VII – VIII.)

**Kuvio VII:
Tuntee olevansa eurooppalainen** (Q26_2)**

**Kuvio VIII:
Kiinnostus eurooppalaiseen politiikkaan (Q2_3)**

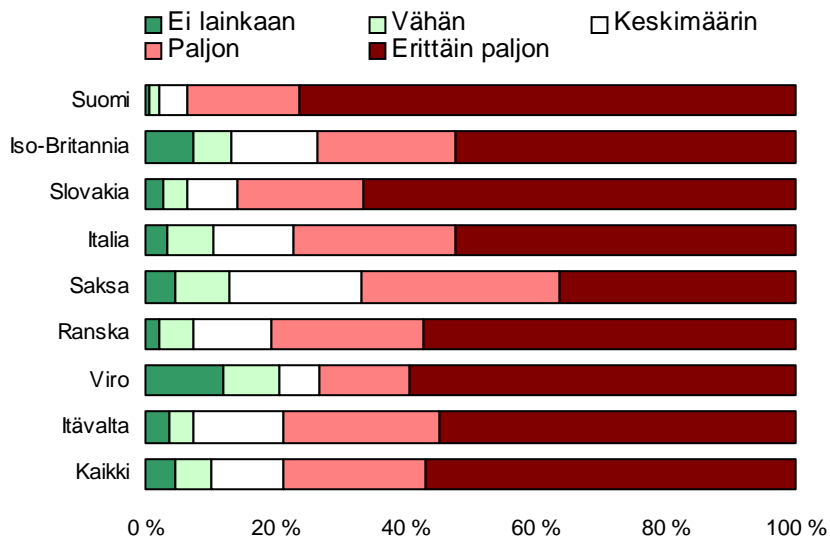
2.4. Isänmaista poliittisesti hengittäviin moderneihin maihin?

Suomi ja Slovakia ovat vertailuryhmän nationalistisia pikkuvaltioita vahvoine isänmaallisine habituksineen (kuviot IX ja X). Nationalismi – samastuminen kansallisvaltioon – näiden maiden nuorten keskuudessa on traditionaalinen tosiseikka; kansallinenkin poliittinen kiinnostus on suhteellisen kehittymätöntä. Myös ranskalaisnuoret ovat ylpeitä lipustaan, mutta he ovat myös jonkin verran kiinnostuneita – ainakin edellisiin maihin verrattuna – kansallisista poliittisista julkisuuksista ja asioista. Itävalta ja Italia eivät anna haastattelussa itsestään kuvaa kovinkaan nationalistisen nuorison maina, mutta haastateltavat ovat näissä maissa keskimääräistä enemmän innostuneita kansallisista poliittisista keskusteluista ja instituutioista.

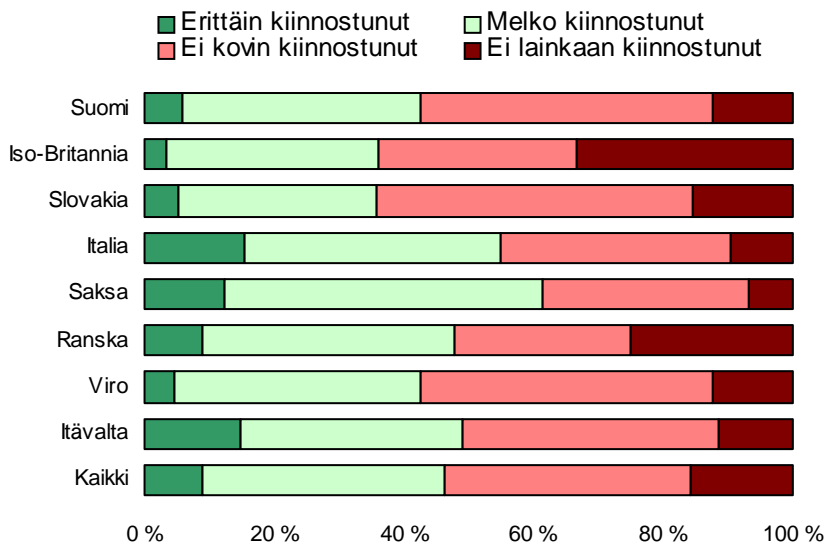
Viro ja varsinkin Iso-Britannia eivät perusta kansalliseen eheyteen tai tunteeseen, mutta eivät mobilisoidu poliittisina kansallisina kulttuureinakaan. Sekä rakkaus maahan että poliittiset "hyveet" ovat vaatimattomia näiden maiden nuorison keskuudessa. Sen sijaan Saksa nousee moderniksi poliittisen kiinnostuksen mallimaaksi, ehkä osittain historiallisista syistä. Traditionaali patriarkaatti ja yhtenäisyyden tunteet eivät ole vallalla, yhdistyneen Saksan nuoriso elämöi keskimäärin kaikkein vähiten nationalismilla – mutta samaan aikaan se on intensiivisimmin kiinni kansallisessa politiikan päiväjärjestyksessä. Kansallinen poliittinen eliitti on joutunut voimakkaasti ”*dumppaamaan*” ja propagoimaan Saksan yhtenäistymistä ja sosiaalista integraatiota 1990-luvun alusta lähtien.

Moderni nuori ei usko kansalliseen ”*yhtenäiseen mieleen*” tai etuun. Sen sijaan hän tietää, että kansallinenkin julkisuus on erojen ja erottelun kenttä. (kuviot IX ja X.)

Kuvio IX:
Tuntee olevansa oman maansa kansalainen (Q26_3)**

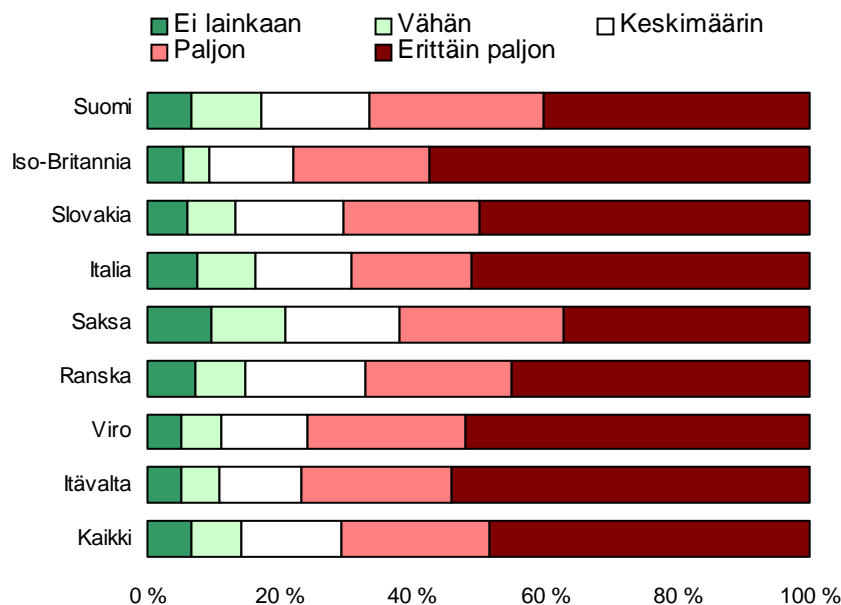
Kuvio X:
Kiinnostus kansalliseen politiikkaan (Q2_2)

2.5. (Maa)kunnat identiteetin ja poliittisen mobilisaation perustana

Maakunnallinen identiteetti (kuvio XI) ja sen tiukkuus liittyvät vahvasti kunkin maan poliittiseen historiaan. Iso-Britannia, Itävalta ja Viro jakavat nuoriaan vahvimmin alueellisesti. Varsinkin näissä maissa on myös vallalla alueellinen hallinto ja alueelliset sosiaaliset murteet elävät. Sen sijaan erityisesti Saksa, Suomi ja Ranska eivät vahvasti eriydy maakunnallisten yhteisöjen tai spesifien piirteiden perustalla, vaikka tällekin saattaisi olla omat institutionaaliset ja historialliset perusteensa. Suomen kansallisissakin vertailuissa on vaikeaa löytää haastattelututkimusten virittämiä eroja maakuntien nuorten ajankohtaisten poliittisten asenteiden välillä. Erot elävät pikemminkin kulttuurisessa muistissa (sedimenteissä), esimerkiksi erilaisissa päihdekulttuureissa ja poliittisesti velvoittavissa perinteissä (Paakkunainen 2002).

Kuvio XI:
Tuntee olevansa maakuntansa asukas (Q26_4)**

Pienet EUYOUNGPART-maat näyttäisivät mailta, joissa nuoret kuuluvat vahvimmin paikallis-kulttuureihinsa (kysymys liittyi suoraan kuntakansalaisuuteen, ei paikalliseen politiikkaan). Varsinkin Viro ja Slovakia erottautuvat paikallissolidaarisuuden maina. Havainto on sopusoinnussa sen ajatuksen kanssa, että epävirallinen lähiyhteisö on entisten sosialistimaiden sosiaalisen turvallisuuden ja verkoston keskeinen rengas. Virossa alueellinen lähiyhteistyö, naapurit ja sukulaiset eivät jää vain turvallisuusidentiteetin piiriin, paikalliset poliittiset ongelmat kiinnostavat naapurimaamme nuoria. Sen sijaan slovakkinuoret nukkuvat poliittisesti lähipiirissäänkin.

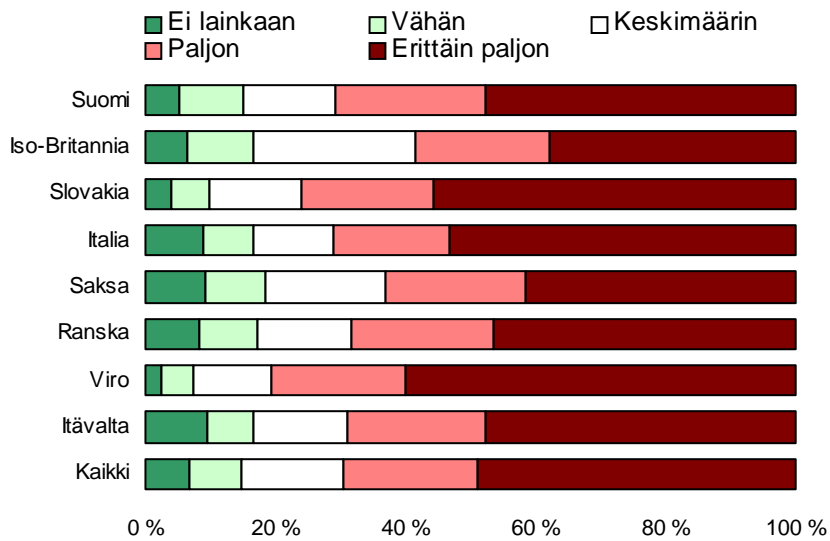
Iso-Britanniassa näyttävät myös paikallissiteet hajonneen niin paikallisen tietoisuuden kuin poliittisen toimintamotivaationkin mielessä. Suomessa Itävallan tapaan paikallisyhteisyys ei muutu poliittiseksi viritykseksi ja kiinnostukseksi. Tieto lisää suomalaista huolta kunnallisen itsehallinnon ja osallistumisen skandinaavisen perinteen jatkuvuudesta; lähiasiat eivät innosta

suomalaisnuoria poliittisesti, paikallispoliitikot varsinkin jäävät vieraiksi (Paakkunainen – Myllyniemi 2004). (kuviot XII ja XIII.)

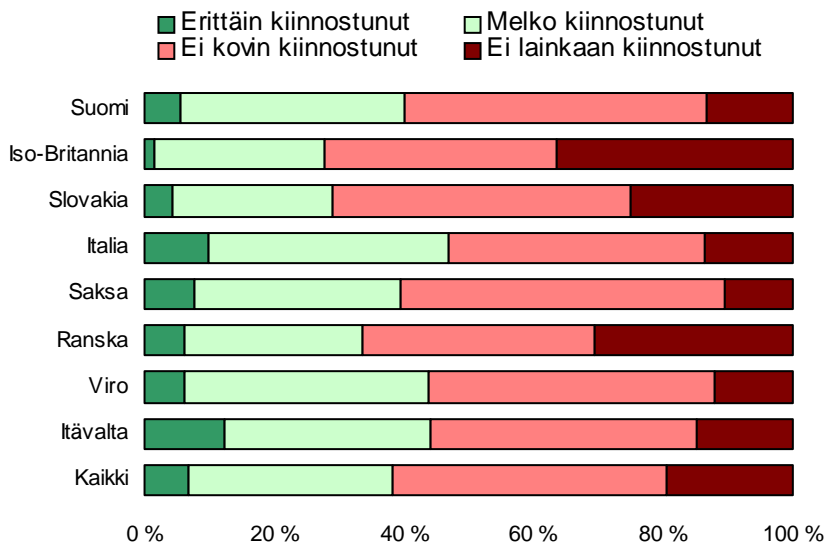
Italiassa nuoret eivät löydä toisiaan kuntalaisina, mutta lähipiirin asiat ovat politisoituneita ja koskettavat nuorten arkea. Kyselytutkimukset ovat pitkään nostaneet esiin italialaisen poliittisen kulttuurin epävirallisen yhteisöllisyyden, asioiden hoitamisen tavat ja asiakas- ja suojattisysteemin (*”klientismin”*). Ranskalaisnuoret eivät tämän kyselyn mukaan innostu paikallisista kiistoista ja kunnallispolitiikan päiväjärjestyksistä. Tulos on yllättävä, esimerkiksi mediat ovat nostaneet esiin viime vuosina useita paikallisia koulumäärärahojen supistuksia vastustavia rajuja ranskalaismielenosoituksia ja sikäläiset tutkijat esimerkiksi EUYOUNGPART-projektissa saattavat todistella, että monilla seuduilla puolet ranskalaisnuorista on osoittanut mieltä kadulla julkista säästöpolitiikkaa vastaan. (kuviot XII ja XIII.)

Saksa nousee tässäkin esiin maana, jossa paikallinen kuntalaisuus ei identiteettinä ole vahva, mutta poliittinen paikallisagenda virittää nuoria jonkin verran. Paikalliset poliittiset kysymykset kiehtovat keskieuropalaisia haastateltuja vähemmän kuin muut politiikan tasot. Dialektiikka paikallisten ja globaalien asioiden välillä – ”ajattele globaalisti, toimi paikallisesti” -moton mukaisesti – ei kuvaa euronuorten arkea Saksassakaan. Vapaaehtoistyön vankka traditio ja sille otollinen katolinen ja EU:n myötä meillekin tutuksi tullut läheisyysperiaate (subsidiariteetti) eivät inspiroi saksalaisnuoriakaan kovin paljon lähipiirissä, paikallisesti.

**Kuvio XII:
Tuntee olevansa kotikuntansa asukas** (Q26_5)**

**Kuvio XIII:
Kiinnostus paikalliseen politiikkaan (Q2_1)**

2.6. Poliitiikan lähteet ja mediamaisema (reseptio)

Median päivittämät tiedot, taustat ja tulkinnat politiikasta ovat nykyisin tunnetusti poliittista kulttuuripääomaa. Koulutuksen ja tietoyhteiskunnan foorumeiden (kirjastot, informaatio-keskukset) ohella ne korvaavat alueellis-yhteisöllistä poliittista perintöä. Median tietoja ja speaktaakkeleita voidaan sitten ”*poliittisesti märehdiä*” erilaisissa sosiaalisissa piireissä. Saksalaisnuoret avaavat usein omat politiikan ”*kaukonäkijä-kanavansa*” (Fernseher eli kaukonäkijä = tv). He osoittautuvat ylipäänsä aktiivisiksi politiikkaa seuraaviksi kansalaisiksi. Televisio ei välttämättä hallitse politiikan seurannassa tai yhteiskunnallisessa harkinnassa. Nuoret saksalaisnaiset turvautuvat usein myös radioon itävaltalaisien kansasisariensa tapaan. Myös poliittisena lähteenä korkeatasoinen sanomalehti kuuluu liittotasavallan nuorten (miesten) käsissä. Italialaisnuorten aktiivinen mediamaisema merkitsee tv-ruutua, jonka poliittiset lataukset ja omistussuhteet ovat monimerkityksellisiä Berlusconi-Italiassa. Taistelu tv-julkisuudesta ja kanavaomistuksista käy tässä Välimeren maassa jatkuvasti kiivaana. (kuviot XIV ja XV.)

Virolaisten nuorten poliittinen mediaintensiteetti on keskimäärin huomattavan korkealla: voi olla, että median kautta välittyvä tieto hektisestä politiikan menosta (poliittis-sotilaalliset liittolaissuhteet, skandaalit, epävakaa hallitukset) korvaa heikosti mobilisoitunutta kansallisyhteiskuntaa ja varsinaisia osallistumismahdollisuuksia. Virolaisnuorten aktiviteeteissa jopa tv-julkisuus ohitetaan, kun käyttöön otetaan Internet politiikan lähteenä. Tämä viittaa myös kansainvälisten lähteiden ja sivustojen käyttöön ja tarpeellisuuteen. Myös Itämeri-tutkimus internetin kulttuurisesta ja poliittisesta käytöstä todentaa (Paakkunainen 2005, 139–143) virolaisnuorten huiman internetaktiivisuuden poliittisen tiedon ja yhteyksien hakemisessa. Myös pietarilaisnuoret tarvitsevat politiikan viitekehityksessään pohjoismaisia nuoria enemmän internetyhteyksiä. ”*Tieto napataan sieltä, mistä se nopeimmin ja halvimmalla löytyy!*” Internet voi auttaa, jos kansallinen poliittinen julkisuus on haperoa ja yksiulotteista.

Itävaltalaisnuoret eivät seuraa poliittisia uutisia ja lähteitä erityisen paljon, mutta voi olla, että heidän tukeutumisenensa juuri sanomalehteen poliittisena foorumina on tärkeä havainto saksalaisen poliittisen kulttuurin ymmärtämiseksi. Onhan tasokas sanomalehti tae ainakin kansallisesti kvalifioitusta tiedosta ja mahdollisuus lukijan aktiiviseen teeman ja tiedon valintaan (vrt. tv ja radio). Toisaalta ovathan itävaltalainen populismi ja keltainen lehdistö vahvoja – niiden yhteys esimerkiksi itävaltalaisnuoren turkkilaisvihamielisyyteen tai Heider-ilmioon on todennettu monesti. Slovakia ja Ranska ovat tyypillisiä tv-kulttuurin maita myös poliittisen aineiston seuraamisessa.

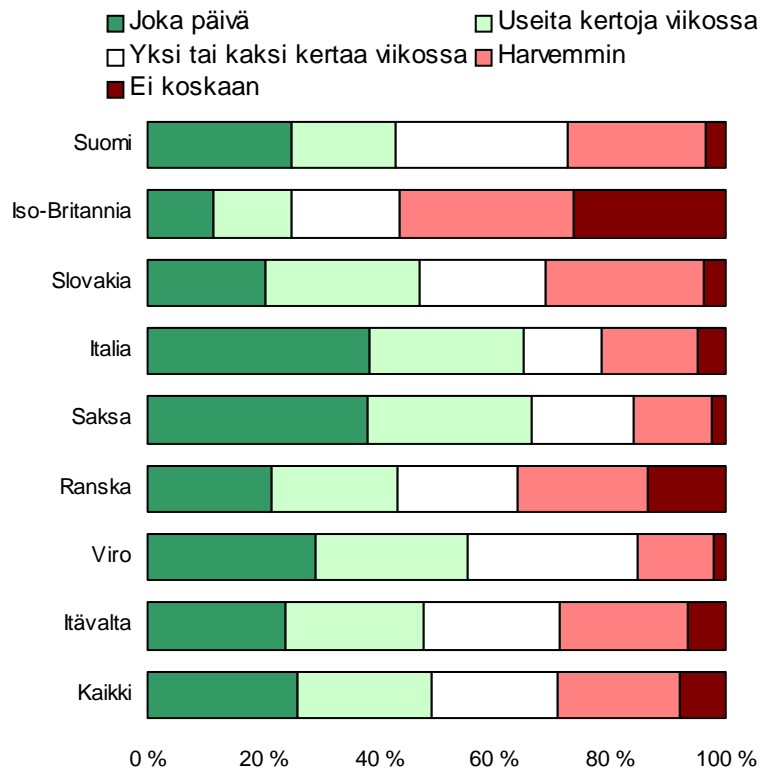
Itävalta ja uudet demokratiat jäävät Suomen nuorten kanssa keskimääräisen poliittisen mediakansan ryhmään tai jopa passiiviseen ryhmään. Ranskassa enemmän kuin joka kymmenes nuori ei koskaan vilkaise poliittisia uutisia! Brittinuoriso jää poliittisten medialähteidenkin tasolla muiden maiden haastateltujen varjoon. Poliittiset lähteet ja huomiot ovat osa arkea vain pienellä aktiivisella vähemmistöllä. Huomattavaa on myös se, että neljäsosa saarivaltion nuorista torjuu kaikki politiikkalähteet Internetistä ei muodostu vaihtoehtoa tai edes populistis-pinnallista vastafoorumia vallitsevan poliittisen kulttuurin televisiolle ja muulle medialle. (kuviot XIV ja XV.)

Suomalaisnuorista vain alle puolet seuraa yhteiskuntapolitiikkaa medialähteiden tasolla aktiivisesti viikoittain. Luku on aika huolestuttava ja kehittyvät demokratiat Viro ja Slovakia ”*hakkaavat Suomen*” tässä kilpailuasetelmassa. Asiaan kannattaa pysähtyä, vaikka poliittisen tiedonetsintä internetistä ja siihen liittyvät aktiviteetit ovat meillä Viron tapaan hyvin

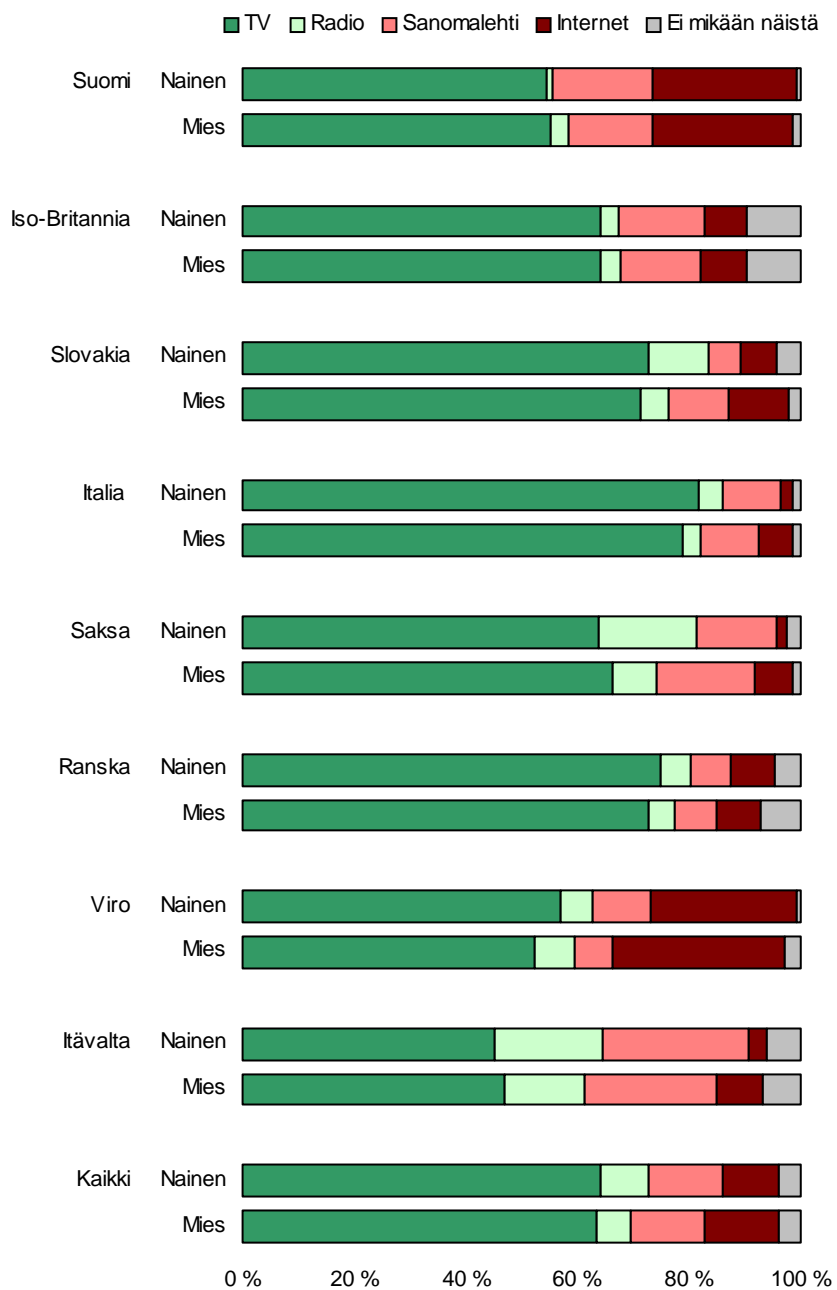
kehittyneitä. Parhaimmillaan tiedonetsintä- ja valikointi sekä interaktiivisuus voivat olla sangen sofistikoituneita internetin käyttäjien keskuudessa.

Toisaalta internet on myös tulvillaan poliittisesti pinnallisia, yksinkertaisia ja fundamentalistisia foorumeita ja keskusteluaihioita. Poliittisen median stimulointi, monipuolistaminen ja sen lukutaidot näyttäisivät olevan relevantteja suomalaisessa pedagogiassa ja nuorisopolitiikassa. Suomessa verkkosivustojen rinnalla myös poliittisen sanomalehdistön juhlallinen traditio vielä vaikuttaa aktiivisten nuorten keskuudessa. Tämä vie perustaa myös Euroopassa yleiseltä tv:n yksipuoliselta valta-asemalta. Monipuoliset lähteet eivät tee ainakaan (yleis)pahaa poliittiselle kulttuurille.

**Kuvio XIV:
Politiikan seuraaminen
(TV,radio,sanomalehti; Q3)**

**Kuvio XV:
Politiittisen tiedon lähde (Q4)**

3. VAALIT: VAALIVOLLISUUDESTA HARKITUN VIILEÄN VAALIKÄYTTÄYTYMISEEN

3.1. Nuorten kansalaisuus, rekisteröityminen ja epäluulo – vaalidemokratian aktit

Voisi kuvitella, että äänestysprosentit eri maissa kuvaisivat yksikäsitteisesti nuorten konventionaalista poliittista aktiivisuutta tarkasteltavina olevissa EUYOUNG-part-maissa. Näin ei kuitenkaan ole, nuorten poliittinen kansalaisuus ja äänioikeus vaihtelevat eri maissa, ne ovat jatkuvan poliittisen kamppailun kohteita ja areenoita. Äänestysikäraja on tarkasteltavissa vaaleissa 18 vuotta. Saksassa ja Itävallassa on osavaltioita ja (kokeilu)kunnallisvaaleja, joissa äänioikeus on 16-vuotiailla, mutta nämä vaalit eivät kuulu tämän arvioinnin piiriin¹⁵. Äänestäminen tarkasteltavissa vaaleissa ei ole ollut lain mukaan pakollista missään maassa.

Esimerkiksi Itävallassa jotkut osavaltiovaalit ovat pakollisia, laki velvoittaa kansalaisia äänestämään. Näin äänestämiskonvention taustalla on myös kokemus kansalaisyhteiskunnallisuudesta velvoitteesta, jolla on merkitystä ylipäänsä kaikissa vaaleissa – myös sellaisissa liitopäivä- ja EU-vaaleissa, joissa laki ei suoraan velvoita äänestämään. Italiassa on tunnetusti korkea osallistumisaste vaaleissa, mutta virallinen normi ja puhetapa äänestämisen pakollisuudesta kuuluu EUYOUNG-part-tutkijoiden toistaman ajatuksen mukaan, ”*äänestyspakkoa ei ole, on vain kansalaisvelvollisuus... myös nuorten keskuudessa.*”

Joissain maissa kansalaisuuslainsäädäntö rajoittaa selvästi maassa asuvien ja aktiivisten nuorten äänioikeutettujen määrää. Tunnetusti Virossa on tiukat venäjänkielisiä nuoria koskevat rajoitukset kansalaisuuden ja äänioikeuden myöntämisessä (esimerkiksi kielitestit). Slovakiassa on romanien kanssa tiukkoja kansalaisuusväentöjä, jotka tulivat esiin myös projektin aineistoissa. Monissa maissa on suuria ongelmia maahanmuuttajapolitiikassa. Kansalaisuusnormit vaihtelevat ja niiden soveltaminen tuottaa ongelmia esimerkiksi Saksassa ja Italiassa. Samoin Englannissa rajoitetaan eri tavoin maahanmuuttajien kansalaisuutta ja näin rekisteröitymistä äänestäjiksi. Ranskassa on tunnetut kansalaisuusongelmat; siellä myös rekisteröityminen äänestäjäksi on byrokraattista. Vaikka äänestäjäksi rekisteröitymisen pitäisi nyttemmin (1997) tapahtua automaattisesti, eri tiedot osoittavat, ettei näin ole. Monta prosenttia nuorista ranskalaisista jää käytännössä – ”*kenenkään sitä tarkoittamatta*” – vaaliurnien ulkopuolelle ”*rekisteröimättöminä*”.

Vain harvoissa maissa on eksakteja tietoja nuorten äänestysprosentista (poikkeuksina, ks. Martikainen 1988, Paakkunainen 2005). Koko maan äänioikeutettuja, vaalipiiri- tai äänestysaluekohtaisia rekisteritietoja voidaan käyttää aineistona, kun selvitetään esimerkiksi sukupuolten ja ikäryhmien äänestysaktiivisuutta. Näin on tehty Suomessa jo pitkään. Kun tunnetaan yleisen äänestysprosentin kehitys, tiedot joidenkin alueiden reaalista vaaliurnilla

¹⁵ Varsinkin nuorimmat kohortit ovat äänestäneet vaaleissa innokkaasti. Ero keski-ikäisten ja nuorimpien vaaliaktiivisuudessa ei ole Saksassa ja Itävallassa kuitenkaan yhtä suuri kuin meillä. Itävallan kokeilukunta-vaaleissa hiljattain (2004) nuorten sukupolven ääni tuli otetuksi huomioon entistä intensiivisemmin ja painokkaammin. Valittujen keski-ikä laski. Nuorisopoliittinen agenda jäi elämään vaalien jälkeenkin. Nuorten etujen artikulointi on monen nuoren valtuutetun jatkuva poliittinen missio – puolueet eivät hiljennä tätä ääntä. Suomalaisen keskustelun kannalta on tärkeää huomata myös se, että äänioikeusikärajan alentaminen on yhdistynyt Keski-Euroopassa moniin kouluopetusta, osallistumistapoja ja mediajulkisuuksia koskeviin aloitteisiin. Myös Suomessa on koettu, että vaalioikeusikärajan laskeminen yhdistyneenä pedagogisiin, vaikuttajaryhmä- ja kansalaisaloitteellisuuden muotoihin voisi aktivoida monia nuorisoryhmiä. Se voisi myös sähköistää nuorten tulevaisuuden ongelmien ja riskien kannalta olennaisten teemojen asemaa vaalikeskustelussa.

kävijöistä ja haastattelututkimuksista peräisin olevat – usein harhaiset – tiedot vaalikäyttäytymisestä, voidaan päätellä varsin tarkasti koko maan nuorten äänestysprosentteja.

Useimmissa Euroopan maissa kuitenkin tyydytään gallup-tietojen totuuteen, nuorten haastatteluissa ilmoittamaan vaaliaktiivisuuteen. Kun tämä tieto näyttää olevan ristiriidassa eri lähteistä arvioidun reaalisen äänestysaktiivisuuden kanssa, ajatellaan, että haastattelun otos oli epäonnistunut. Esimerkiksi EUYOUNG:n ranskalaistutkijat ihmettelivät sitä, että ranskalaisotokseen oli tullut nuorten ryhmä, joka äänesti noin 10 % aktiivisemmin kuin nuoret ylipänsä.

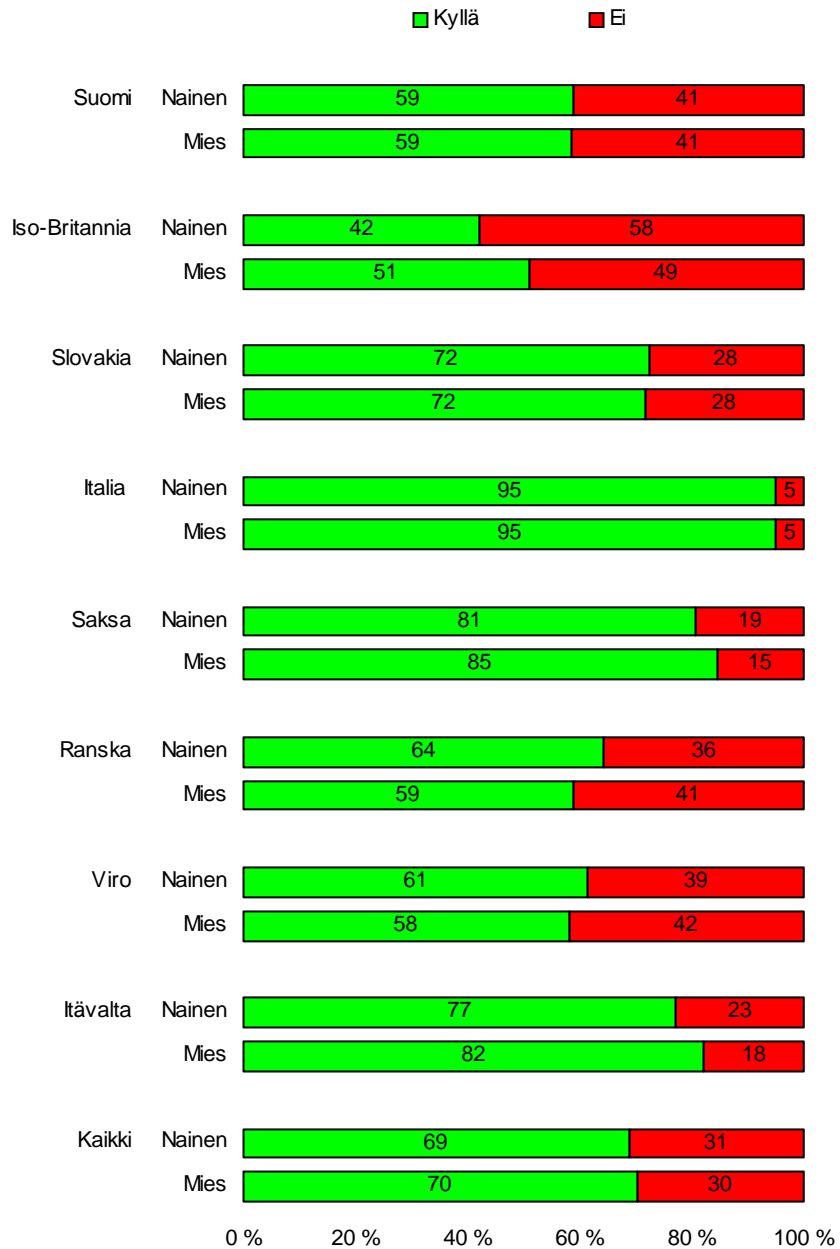
Nuoret eivät ole helposti mitattavaa ”vaalikarjaa” tai manipuloitavia äänestyskäyttäytyjiä. Esimerkiksi Suomessa nuoria on vaikea kampanjoida tai paimentaa vaaliurnille. Toisaalta tulee huomata sekin, että maissa, jossa äänestämistä pidetään velvollisuutena, saattaa enemmän kuin joka kymmenes äänestävä nuori jättää urnaan ”asiattomalla” tekstillä tai kuvalla varustetun ja näin hylättävän äänen! Vaalitutkimuksissa nuorten aktiivisuuden mittaamisen ongelmat ovat usein otoksessa, mutta yhtä lailla tulee kysyä, kuinka paljon nuoret itse ”valeytelevät” tai antavat poliittisesti harkitun vastauksen aktiivisuudestaan.

Jos äänestämisen moraalinen velvollisuuskoodi on rapautunut, nuoret saattavat vaaleja koskevassa keskustelussa tai haastattelututkimuksissa myös peilata ja identifioida itseään, vaali-instituutiokin muuttuu vakavasta kansallisesta velvollisuudesta jonkinlaiseksi zombie-instituutioksi. Se voi olla kepeä, puoliksi kuollut osallistumistapa – josta puhumalla voi selvittää ja pohtia omaa epävarmaa poliittista identiteettiään. Vaalitoimista voi laskea leikkiä ja tätä kautta koetella omia epävarmoja valintoja. Jos vaalien juhlakaluilla, ehdokkailla, on mahdollisuus 1970-luvun nuorisopoliitikkojen arkirealismiin mukaiseen 10–20 % retoriseen ”poliittiseen valehteluväliin”, on kai hyvä, että myös äänestäjät voivat peitellä ja pelata tiedoilla äänestyspäätöksistään ja -teoistaan.

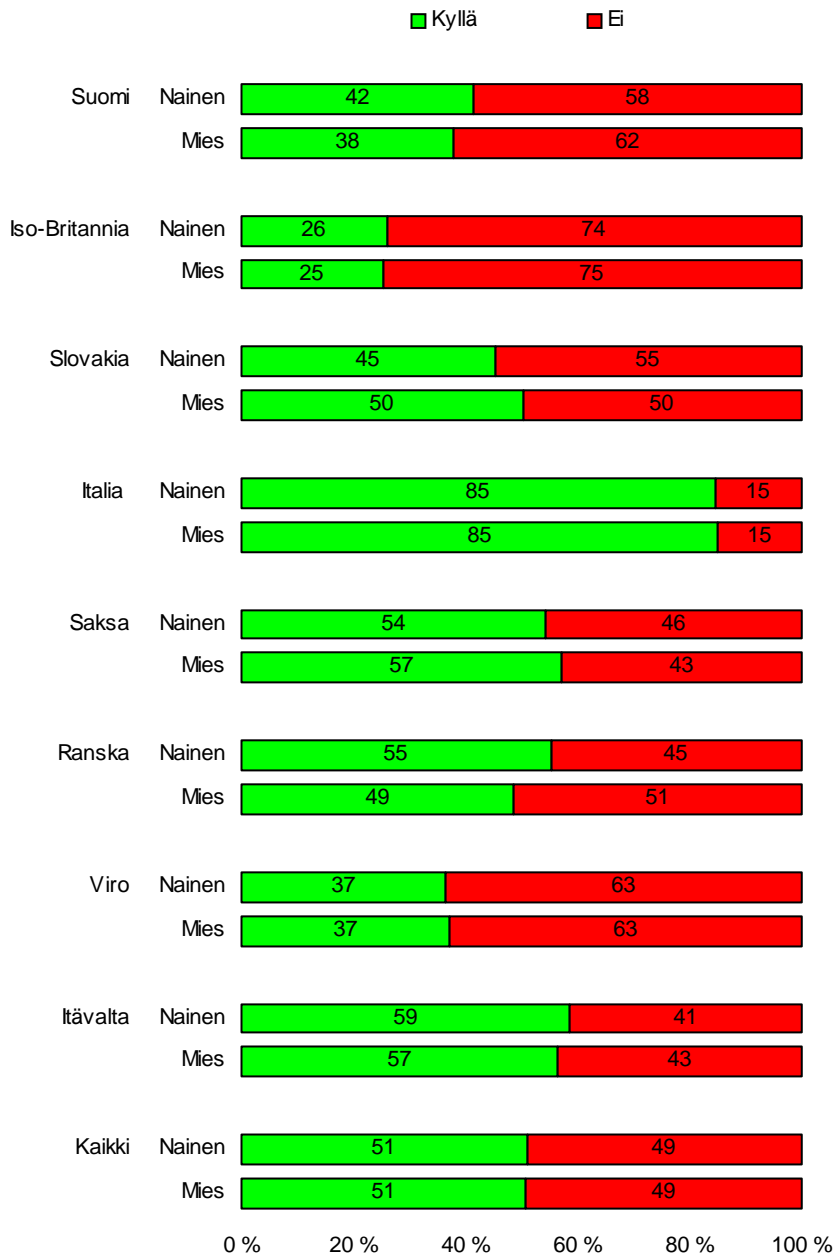
Toisaalta vaalisalaisuutta kunnioitetaan vieläkin. Professori Martikainen sai osakseen ankaraa arvostelua, kun hän 1980-luvun lopulla selvitti systemaattisesti vaaliaktiivisuuden sosiaalista taustaa yhdistämällä vaali- ja väestörekisteritietokantoja. Hankkeen katsottiin loukkaavan tietosuojaa. Vaaliaktiivisuus on poliittinen oikeus ja kamppailuasias.

Mutta tutkijan tuleekin olla ilkeä, jos hän haluaa mitata poliittista aktiivisuutta. Seuraavat taulukot (kuviot XVI – XVII) yliarvioivat nuorten vaaliaktiivisuutta. Sofistikoitunut arvio on, että otokset ja niiden nuoret antavat 4–10 % verran parannetun kuvan äänestysaktiivisuudesta. Tässä on huomioitava se, että haastattelu perustui henkilökohtaisiin keskusteluihin (face-to-face), jolloin ”valeytelevä” tällaisissa kysymyksissä yleisesti pienenee. Suomessa nuorten otoksen ilmoittama vaaliaktiivisuus 59 % on 5–6 % korkeampi kuin kriittisesti testattu tieto. Myös Deutsches Jugendinstitut (DJI) tutkijat Walter Bien ja Wolfgang Gaiser, joilla on vuosikausien tuntuma nuorisogallupeihin, tuntevat ”luottamusongelman” nuorisogallupeissa. Gallup-puheen ja -politikoinnin tutkimus voisi olla haaste eurooppalaiselle nuorisotutkimukselle. EUYOUNG-tutkimuksen käytäväpuheiden mukaan haastattelututkimuksista ja barometreistä on tullut sen verran suuri vallankäytön väline, että niillä pelaamisesta on tullut myös taitolaji. Onneksi myös nuoret osaavat jonkin verran äänestäjäpuolen ”taktikointi- ja politikointijippoja” (ks. erit. taulukko I, alakohdat 2 ja 3)!

**Kuvio XVI:
Äänestitkö viimeisissä kansallisissa
vaaleissa (Suomessa eduskunta-
vaalit 2003)? (Q8)**

**Kuvio XVII:
Äänestitkö viime EU:n
parlamenttivaaleissa 2004?**

3.2. Italia ja Saksa velvoittavat ja kiehtovat vaaliurnillaan?

Italia näyttää aineiston mukaan olevan nuorten vaalidemokratiana ylivertainen (äänestysprosentti kansallisissa vaaleissa 94,9 %, EU-parlamentin vaaleissa 84,8 %). Kuten edellä on ilmennyt, saapasvaltion aineistossa on toivomisen varaa. Otoksessa on paljon poliittisia aktiiveja, mutta silti voi väittää, että italialainen ajatus velvollisuusäänestämisestä toimii. Äänestäjien mobilisaatio on korkealla tasolla, vaikka maan poliittisen kulttuurin voi hyvin sanoa olevan kriisissä. Italian sodanjälkeinen perusstruktuuri, poliittista mobilisaatiota ylläpitänyt kristillisdemokraattien ja sosialistien (vahva kommunistinen traditio) perusjännite, on romahtanut. Maassa on paljon yhteiskunnallisia jännitteitä eivätkä korruptoitunut poliittinen kulttuuri ja vaihtuvat hallituskokoonpanot ole kirkastaneet yhteiskunnallisia vaihtoehtoja ja pelastaneet politiikkaa.

Myös italialaiset nuorisotutkijat toistelevat eri termein, kuinka ”*poliittiset traditiot ja vaihtoehdot ovat hajonneet nuorten käsissä*”. Toisaalta monet tämänkin tutkimuksen tiedot viittaavat siihen, etteivät perinteinen osallistumisaktiivisuus, kärjekäs ja asiakohtainen poliittinen polemiikki eikä radikalismi ole suinkaan kadonneet italialaisten arjesta. Italian poliittisesta systeemistä näyttäisi puuttuvan kansallinen mobilisaatio ja yhteisesti artikuloitu sosiaalinen innovatiivisuus, politiikka muhii korttelikapakoissa ja alajulkisuuksissa. Latino-anarkialla on jatkuvuutensa ja monesti muualla Euroopassa sillä pelotellaan.

Saksa (83,1 % / 55,8 %) on edelleen erityisesti kansallisissa vaaleissa säilyttänyt vaaliensa mobilisoivan voiman ja poliittisuuden. Itäisessä Saksassa nuoret ovat väliin aktiivisempia kuin lännessä ja siellä poliittiset vaihtoehdot tunnetusti polarisoituvat, sekä oikealla että vasemmalla. Eurooppalaista politiikkaa kohtaan koettu intensiivinen kiinnostus ei kuitenkaan nosta Euroopan parlamentin vaaleja itsestään selväksi osallistumisen paikaksi. Myös itävaltalaisnuoret mobilisoituvat vaaliurnille suhteellisen hyvin aineistossa (79,8 % / 57,6%). (kuviot XVI ja XVII.)

Vanha ”*Lager-Perinne*” – suurten porvari- ja työväenpuolueiden sekä korporaatoiden (”*leirien*”) yhteistyön ylös nostama toisen maailmansodan jälkeinen kriisimaa – on kyennyt uudistamaan poliittista agendaansa Itävallassa. Se on – ainakin vielä – kyennyt innostamaan ja velvoittamaan nuoria myös vaaleissa. Eurooppalaistuminen, monikulttuuristuminen ja sosiaalis-taloudellinen epävarmuus koettelevat kuitenkin selvästi myös Itävallan lintukotoa. Osa nuorista protestoi ivallisella politiikkapuheella ja työläistäustaiset nuoret turvautuvat usein Haiderin tyyppiin (oikeistopopulistisiin) vaihtoehtoihin, äänestysaktiivisuus ei tarkoita keski-ikäisten puoluepukareiden arvojen omaksumista.

Silti puhetapa, joka oli konsensuaalinen ja otti vaalit moraaliseettisesti vakavasti, oli vallitseva itävaltalaisissa teemahaastatteluissa. Vaikka poliitikkojen etiikkaa ja vastuunalaisuutta epäillään kovinkin tavoin, ei haluta ”*vieraantua vaalidemokratiasta*”. Ääni halutaan antaa punnitusti ja tarkoituksenmukaisesti. Jännittävää on huomata, että nuoretkin innostuivat äänestämään viimeisimmissä EU-vaaleissa, joissa Itävallan poliittinen uskottavuus oli vaakalaudalla.

Silti EUYOUNG-aineistosta väitellyt itävaltalaisutkija Reini Spanning väittää, että nuoret ovat murrospolitiikan lapsia. ”*Silmät ovat avautuneet*” (”*disenchanted youth*”), ei enää helposti uskota äänestämisen tai edes mielenosoittamisen poliittiseen vaikuttavuuteen ja merkitykseen. ”*Illusioiden kuolema*” ja jonkinlainen uus-ateismi kuvaavat teemahaastattelun

nuorten kansainvälistyvää poliittista kulttuuria Alppi-valtiossa. Havainto voi koskea myös aiemmin suosittua ”vihreää aaltoa” 1980- ja 1990 -lukujen politiikassa?

Slovakian nuoret äänestävät kansallisissa vaaleissa keskimääräistä aktiivisemmin (72,1 % / 47,8 %). Tosin vaaleissa saattaa olla vielä uuden demokratian viehätystä, vapautuihan maa reaaliosialismin ikeestä viitisentoista vuotta sitten. Slovakit ja tshekit erottivat poliittiset järjestelmänsä pian tämän jälkeen. Molemmissa vaaleissa nuorten innostuminen on selvästi suurempaa kuin toisessa uudessa demokratiassa Virossa (60 % / 36,8%) – missä muutoin tämänkin tutkimuksen osoittamat nuorten poliittiset aktiivisuustasot ovat yleisesti edellisiä korkeammalla. Syitä tälle erolle vaalitoimituksissa voi spekuloida. Onko Slovakian nuorten poliittinen eetos ja suhteellisen selkeälinjainen puoluerakenne traditionaalisessa mielessä kansallisempi ja yllyttää perinteisessä mielessä nuoria myös kansallisiin vaalikoppeihin? Itse modernit poliittiset julkisuudet, osallisuudet ja väittelyt eivät selitä tätä slovakkinuorten suhteellista aktiivisuutta – ne eivät ole maassa nousseet. (kuviot XVI ja XVII.)

3.3. Illusionsa riisuneet ranskalais- ja suomalaisnuoret – vastakaikua odottavat, toivottomat britit

Ranskalaiset nuoret eivät näytä innostuvan vaalien politiikasta (61,6 % / 52,0 %), eikä heitä saada toimimaan ”äänestyskäyttäytyjän” järkevän normin mukaan. Osa ranskalaisnuorista kieltää kokonaan poliittisten vaalien merkityksen. Osa myös perustelee kantaansa. Nuorilla on vahvan ambivalentti suhde kansalliseen poliittiseen demokratiaan. Nuorten suhdetta vaalidemokratian eliittiin ja puolueiden henkilöihäähmöhön rinnastetaan teemahaastatteluissa voimattoman (lapsi)vähemmistön suhteeseen keski-ikäisten valtaan ja vanhojen ministerien höpinä-puheeseen. Establishment toimii, pelaa ja kelaava omaa tarinaansa – ja nuoret katsovat päältä. Itävaltalaisnuorten tapaan puhutaan tutkijoiden kesken illuusiottomuudesta varsinkin vaalidemokratian suhteen. Yhtäkkiä voi innostua äänestämisestä, mutta sitä seuraakin turhautuminen ja kärsimys. Poliittikka ei toimi samalla vastuunalaisuuden kaavalla kuin moni muu asia. (kuviot XVI ja XVII.)

Poliittisia pelirooleja mietitään, ”pitäisi pelata myös vaaleissa”, mutta niistä on vaikea innostua, kun vanhat ehdokkaat ja ministerit eivät ”figuroi” – tunnista ja jäsennä – nuorten arkikokemusta. Performatiivisesta poliittisesta ilmaisusta kiinnostuneet nuoret eivät oivalla vaaleja dramaattisten vastakkaisuuksien ilmaisemisen paikkana. Tunnetusti monet ranskalaisaktiivit liikkuvat värikkäiden ääri vaihtoehtojen välillä, oikeistosta vasemmistoon ja päinvastoin. Osa nuorista ei jaksaa miettiä vaaliperformanssin teoreettistakaan mahdollisuutta: nuorten po. vähemmistömäisyys ja ulkopuolisuus saattavat merkitä tiedollista epävarmuutta ja lapsekasta turvautumishalua sosiaalisten ongelmien keskellä. Ei osata toimia etujen ja politiikan suunnassa. Puuttuu resursseja ja kompetensseja.

Suomi jää nuorten vaaliaktiivisuusvertailussa (58,7 % / 39,5 %) jonkin verran Viron ja Ranskan alapuolelle. Vain brittinuoriso, joka saa vertailun selvän ”jumbo-sijan” (46,9 % / 25,4 %), jää Suomen alapuolelle. Poliittisen (vaali)osallistumisen maiseman tilanneherkkyys, kaoottisuus ja negatiivisuus korostuvat brittinuorten teemahaastatteluissa. Jonkinlainen välitön epäusko heijastuu nuorten toistamisissa ”poliittisesta äänestä ei ole mitään hyötyä” -kokemuksissa. Tämän kokemuksen taustalla arkielämänsäkin täytyy olla täynnä huolta ja instrumentaalinen. ”Kun hallitus puuttuu nuorten arkeen poliittisilla pistoilla, tulee itsekin reagoida, mutta se on useimmiten...tehotonta.”

Jopa mielenosoitukset ovat osoittautuneet tehottomiksi. Teemahaastatteluhetkellä ajankohtaiset (2004) mielenosoitukset, jotka kohdistuivat pääministeri Blairin johdolla mobilisoitua Irakin sotaa vastaan, alleviivasivat tätä kokemusta.

Saarivaltion informanttien joukossa oli myös aktivisteja, joilla oli kokemusta erilaista pisteittäisistä toimintaverkostoista (sosiaalisista projekteista ja työväenpuolueen internet-sivujen tekemisestä aina eläinoikeusliikkeeseen). He toistivat vanhan brittiluokkapoliitiikan kaavan: ”Lakatkaa vikisemästä, äänestäkää!” (kuviot XVI ja XVII.)

Vaikka suomalaisnuorten pitkä yli kahdenkymmenen vuoden alamäki vaaliosallistumis-tilastoissa on monien merkkien mukaan taittumassa, osallistumisaktiivisuus on eurooppalaisessa vertailussa räikeän alhainen. Vaalit eivät ole suomalaisille velvollisuuseettistä pakkopullaa ja vaaleissa kotiin jäävä ei enää tunne itseään mäntiksi kuten parikymmentä vuotta vanha valistusslogan esitti. Vaalien rinnalla on muitakin ilmaisun kanavia. Isot erot äänestysaktiivisuudessa eivät suoraan heijastu muissa osallistumisen muodoissa – velvollisuuskoodien oloissa (Italia, Itävalta) äänestäminen voi tosiaankin olla vain ”pelkkää liturgiaa”, jolle on vaikea antaa substanssia ja uskoa sen ilmaisuvoimaan. Äänestäminen ja kotiin jäänti eivät aina eroa dramaattisesti ambivalentissa edustuksellisessa tilanteessa. Silti voi ihmetellä, miksi eurooppalaisessa katsannossa varsin reiluilta ja nuorille kansalaisille avoimilta tuntuvat vaaliasetelmat eivät suomalaisnuoria paljoakaan liikauta?

On tietenkin analysoitava tarkemmin, myös vaalien suhteen nuoret jakautuvat passiiviseen ja aktiiviseen ryhmään – hiukan fifty-fifty -jaon mukaisesti (Paakkunainen – Myllyniemi 2004). Aktiivisuus keskittyy osalle nuoria. Passiivisempi ryhmä sanoo joko protestoivansa kotiin jäämällä tai kokevansa varsinkin puolueiden ohjaamat vaaliasetelmat ja ehdokkaat itselleen vieraaksi. Osa nuorista taas torjuu koko politiikan vieraana ilmiönä ja kokemuspöytä ja tämä kokemus voi yhdistyä ajatukseen, että ”*elämässä rokkaa muutoinkin*” (Paakkunainen 2005B).

Suomessakin voi nähdä aiempien poliittisten ja kollektiivisten uskomusten sekä illuusioiden rapautumisen ja sen, etteivät puolueiden kantamat vanhat ideologiat kannu nuorten yksilöllisten vastuiden maailmaan. Toisaalta alhaisten äänestysprosenttien Suomessa nuoret eivät kovin tiukasti, mustavalkoisena moralisoivasti ja performatiivisesti ilmaise pettymystään perinteisen vaalidemokratian ”*vanhoille puolueratsuille*”.

1990-luvun taitteen likaisen poliittisen pelin halventava arvostelu on muuttunut vakavammaksi ja kaikkia yhteisen vaali- ja puoluepelin muotoja ei enää hylätä nuortenkaan toimintakeinoina. Kuten Ranskassa, meilläkään ei ole inspiroivaa pelikokemusta tai pelisytykettä noussut esiin nuorten ja merkittävien puolueiden tai niiden ryhmien dialogissa. Aloitteita on seurannut usein frustraatio. Voi olla jopa niin, että suurempien vaali-osallistumislukujen maissa sukupolviristiriita ja poliittisen kulttuurin kritiikki ovat kärjistyneempiä kuin Suomessa.

Taustalla on tietenkin pikku-valtio Suomi, jota kansanliikkeet ja niiden politisoituminen ovat hartaasti rakentaneet. Siellä seistään muuta maailmaa vastassa ”*yhtenä miehenä*” ja varotaan isoja riitoja.

Konsensuaalisen poliittisen kulttuurin taustalla on myös taiten vaalittu kansallinen ajatus hyvinvointi- ja kilpailukykyidyllistä ja sukupolvien välisestä neuvottelusuhteesta. Nämä saavutukset systeemi on tuottanut ja osin uusintaa ”*patologisesti*” ilman nuorten omaa yhteiskunnallista panosta tai osallisuutta toimintaan (Habermas 1988).

Suomalainen "illuusiottomuus" heittääkin huikean haasteen juuri vaalimonopolia hoitaville puolueille. Ne eivät ole vaaleissa kyenneet kohtaamaan nuoria, jotka suhtautuvat puolueisiin uudella tavalla avoimesti. Päinvastoin mediademokratiassa juuri puolueet kääntyvät pakonomaisen poliittisen pelin kyseenalaiseen roolituksiin. Puolueiden kannattaja- ja jäsenuskollisuus on romahtanut. Niillä ei ole aikaa, resursseja ja taitoa toimia yhdessä nuorten aktiivisten fraktioiden kanssa. Suuret sukupolvet ovat poliittisen media-agendan, markkina- ja asennetutkimuksen annettu yleisö.

Uuden politiikan ulottuvuuksien tiukat järjestysnuoret ja toisaalta suvaitsevampi sosiaali-vihreä nuorten ryhmä ei saa vastakaikua vaalien puoluelistoilla sen enempää nuorina valovoimaisina ehdokkaina kuin keski-ikäisinä vaihtoehtoina tai populaarina retoriikkana. Myös EUYOUNG:n teemahaastattelut korostivat tätä seikkaa. Illuusiottomat aktiiviset nuoret toimivat ongelma- ja teemakeskeisesti ja vain ääni harvoin löysivät itsensä pidempi-aikaisina kumppaneina puolueiden kollektiivisissa peleissä.

(Vaalien) Puoluepelejä ei enää 2000-luvulla yksinomaan moralisoida pois toimintasuuntana. aktiivinen osa nuorista suhtautui mutkattoman realistisesti myös puolueisiin; omien media- ja ammattitaitojen avulla oltiin, jos oli tarvetta, yhteydessä myös puolueihmisiin. Varsinkin presidentinvaali on Suomessa mediavälitteinen henkilövaali, jossa voidaan nuortenkin kesken operoida aika itsenäisesti, ilman puoluekoneiden jatkuvaa läsnäoloa. Suomalaisissa teemahaastatteluissa nousi esiin myös yksilöiden suorasukainen ääni, jossa vaalien tai puolueiden valtaa ei yliarvioitu ja niille osoitettiin oma – välttämätön tai turhan tärkeilevä, ansaitsematon – paikkansa maailmassa.

Yllättävän usein tällainen kritiikki vakuutti raporttien lukijaa enemmän kuin hartaan äänestysaktiivisten maiden monien nuorten ryhmien tapa moralisoida poliittisten puolueiden ja vaalien tukkoisuutta, vaikutusten olemattomuutta ja omalakisuuutta. Suomalaiset aktiivit osaavat epäillä poliittisten instituutioiden ja kollektiivien voimaa ja ikuisuutta, he osaavat puhua ja joskus myös toimia uusissa yksilöllisissä ja temaattisissa osallistumismaisemissa. Teemahaastatteluissa näkyi myös rikas ja värikäs spektri poliittisia ajatuksia ja tilannekokemuksia, jotka vain heikosti välittyvät puolueiden (vaali)vaihtoehtojen kautta. Varsinkin tämän raportin jatkossa esimerkiksi Internetin ja konsumerismin kanavat osoittavat näitä maisemia ja osallistumispolkuja.

4. EUYOUNG PART:N PERUSANTI: NUORTEN POLIITTISEN OSALLISTUMISEN MUODOT JA TASOT

4.1. Keskimääräisessä aktiivisuudessa ei hurraamista – osallistumisvalmius, -keinot ja -mielikuvitus laajenevat

Seuraavat taulukot ovat EUYOUNG PART:n parhaita antia nuorten poliittista kulttuuria koskevaan keskusteluun. Tulokset eivät kerro poliittisesti erityisen värikkästä ja aktiivisesta sukupolveista. Kunkin arvioijan oma asia on, kuinka tuloksia tulkitaan. Jos vaaliosallistuminen jätetään sivuun tarkastelusta, nuorista lähes 60 % osallistui johonkin poliittiseen liikkeeseen tai toimintamuotoon (taulukko IV). Ilmaisuhalu siis elää, vaikka se jääkin vähemmän kollektiiviseksi ja moniääniseksi. Monet seikat kuitenkin kertovat osallistumistapojen monipuolisuudesta. Institutionaaliset ja kollektiiviset osallistumistavat saavat rinnalleen uusia aktiivisten nuorten yksilöllisiä ja asiakohtaisia poliittisen kannan ilmaisurepertuaareja ja -keinoja. Mediajulkisuuden kautta radikaalit ja harvinaiset toimintamuodot heijastuvat laajemmin eri sukupolvien poliittiseen tulkintaan.

Näiden taulukoiden avulla voi testata vakuuttavasti omia tulkintoja ja ennakkoluuloja nuorten vanhan ja uuden politiikan aktiviteeteista. Voi myös vertailla sovinnaisen institutionaalisen vaikuttamisen ja radikaalimman, epäsovinnaisen ja jopa laittoman toiminnan, suosiota nuorten keskuudessa. Monien toimintamuotojen kohdalla nuoret myös jonkin verran liioittelevat aktiviteettejaan, mutta äänestämisen kaltainen ”*peilailu*” ei ole tiukempien osallistumisrepertuaarien osalta mahdollista.

Kyselytutkimusten perinne myös osoittaa, että vastaajat hyväksyvät tai periaatteessa hyväksyvät runsaasti erilaisia toimintamuotoja, mutta itse teko, osallistuminen, jää valtaosalla puuttumaan. EUYOUNG PART-hankkeessa keskityttiin tekoihin, osallistumisakteihin. Vanhempien vastaajien mahdollisuudet osallistua ovat nuorimpiin verrattuna moninkertaiset. Puolet vastanneista (49,9 %) – siis myös vaalien aikaan alle 18-vuotiaista eli äänioikeutta vailla olevista – nuorista on ilmoituksensa mukaan äänestänyt virallisissa vaaleissa. (taulukko I.)

Joka kahdeskymmenes nuori (4,7 % ja lähes 10 % äänestäneistä) on ehtinyt jättämään myös hylätyn äänen vaaleissa. Myös suomalaisnuoret (3,4 % äänestäneistä) ovat opettelemassa tätä vaalien juhlovaa perinnettä rienaavaa ja puoluevaaleja terävästi kyseenalaistavaa toimintatyyliä. Mutta poliittisen ilmaisutaidon modernissa Pariisissa ja muualla Ranskassa asiattomista ja piikittelevistä vaalilipuista on tullut suorastaan toimintatapa (13,2 %). Ranskassa näistä ilmaisutavoista myös vitsaillaan ja niillä on oma poliittinen paikkansa halvennettävän tai vastustettavan poliittisen kulttuurin tai opponoinnin kannalta. Osuva ironia osuu ja kontekstualisoi vaalit ja vastustajat koomis-ironisessa valossa. (taulukko I.)

Korkean äänestysprosentin maissa, Itävallassa ja Italiassa, hylättävät äänestysliput ovat myös suosiossa. Tässä heijastuu sekin, että nuoria viedään äänestyspaikoille ”*puoli-väkisin*” ja huomattava osa nuorista niskuroi. Itävallassa ja Ranskassa kotiin jäänti vaaleissa voi merkitä myös selkoprotestia. Jos halu ilmaista vahvaa poliittista kantaa on kova tai kiihkeä, keinot monipuolistuvat. Joka kymmenes suomalainen äänioikeutettu nuori jättää äänestämättä protestoiden siten vaaliasetelmaa. Protestin kärki on Suomessa todennettu aiemminkin. Protestiäänien häviävän pieni määrä Yhdistyneessä kuningaskunnassa osoittaa maan heiveröisen nuorten valvetuneisuuden, ei jakseta edes protestoida kunnolla.

4.2. Euronuorten julkipoliittiset aktiviteetit

Vetoomusten, nimilistojen ja adressien allekirjoittaminen erilaisilla foorumeilla on osa poliittista kulttuuria, joka saa hyvin vaihtelevia muotoja ja merkityksiä eri maissa. Silti on helppo huomata, että tämä nuorten etujen ja tahdon mobilisointi ja ”joukkojen rekryointitapa” on vaalien jälkeen suosituin aktivoitumismahdollisuus nuorille (27,7 %). Nuoret katsovat nimen antamisen poliittiseksi teoksi, jolla on merkitystä. Saksa on nimilistojen luvattu kansalaisyhteiskunta. Suomessakin osataan tämä mielipiteiden artikulaation muoto keskimääräistä paremmin – nyttemmin myös internetissä. Slovakian nuorisokin on poliittisesti pirteä juuri poliittisen nimien keruun kaltaisissa tilanteissa. (taulukko I.)

Sen sijaan Viron ja varsinkin nyky-Britannian nuorison keskuudessa tähän 1900-luvun moderniin kansalaisyhteiskunnan mobilisointiin ei osata tai haluta yhtyä, vaikka perinne alkoi paljolti juuri saarivaltiossa yli sata vuotta sitten. Italialaiset (14,3 %), saksalaiset (8,2 %) ja ranskalaiset (8,1 %) nuoret ovat siirtyneet poliittisena organisaattorina ja propagandistina jo toiselle asteelle, nimienkerääjien eliittiin. Suomalaiset nuoret pääsevät tähän poliittisen paremman väen, ”eurooppalaisten julisteiden liimaajien” kastiin, keskimääräisesti (7,3 %). Lentolehtisten jakaminen (5,7 % kaikista) – perustason fyysisen joukkotyön muoto tämäkin – ei ole ihan nimien keruun kaltainen osallistumismuoto nuorten eurooppalaisissa piireissä. Yllättävän hyvin suomalaisnuoret (5,1 %) uskaltavat mukaan jalkautuvaan ja ihmisiä kohtaavaan poliittiseen perustyöhön.

Kaikki suomalaisnuoret eivät vertailututkimuksen mukaan pelkää julkipoliittisia toimintamuotoja, jolloin osallistutaan poliittisiin tilaisuuksiin (21,7 % / keskim. 21,5 %), pidetään poliittisia puheita (4,1 % / keskimäärin 2,7 %) tai voidaan kantaa poliittisia rintamerkkejä (10,1 % / keskimäärin 10,4 %). Vaikka kynnys näyttää poliittista väriä ja osallistua vaihtelee maittain, aktiviteettien tasot samalla kuitenkin ilmaisevat jotain nuorten harkintaan perustuvasta valmiudesta ja poliittisesta dialogista. Suomessa tunnustetaan toimintamuotojen tasolla poliittista väriä keskimääräistä uskaliaammin. Tämän tiedon mukaan nuoret poliittiset puhujat olisivat meillä suhteellisen aktiivisia. Poliittiset puhujataidot ja retoriikka, small talk, ei kouluissamme olekaan täysin kuollut ja kuopattu, vaikka niin usein väitetäänkin. Nämä toimintamuodot merkitsevät poliittisen värin tunnustamista, poliittisen puolen ja leirin valintaa. (taulukko I.)

Suomalaisnuorten suhdetta puolueisiin ei voi pitää aktiivisena, mutta tietynlainen avoimuus puolueihmisten suuntaan elää nuorten keskuudessa; 12 % (keskimäärin 7,7 %) kyselyyn vastanneista oli ollut yhteydessä johonkin poliitikkoon ja 8,1 %:lla nuorista (7,7 % keskimäärin) on kokemusta rahan antamisesta poliittiseen toimintaan. Kuten edellä on jo alustavasti huomattu, suomalaisnuoret eivät ole puolueintoisia nuoria, mutta monet ryhmäännyttävät, identifioivat ja kollektiivista väriä ilmaisevat osallistumistavat elävät tai ovat mahdollisia Suomessa – eurooppalaisessa vertailussa jopa suhteellisen voimakkaasti. Poliittisten julkisuuksien, symbolien ja ryhmienkin kautta osataan operoida ja pelata, vaikka pitkäaikaisia sitoutumisia ja jäsenyyksiä poliittisissa organisaatioissa ja varsinkin puolueissa vältelläänkin. Poliitikkokin on monta kertaa lähempänä kuin puolue. Rintamerkki on ratkaisevasti helpompi ilmaisukeino poliittisen puolen valinnasta kuin jäsenkirja.

Italian kyselyyn vastanneet nuoret näyttävät olevan erityisen riehakkaita myös poliittisissa joukkotilaisuuksissa (39,6 %), poliittisia merkkejä ja symboleja ei pelätä ja ne ovat osa nuorten poliittista esitystä (23,3 %). Katukuvassa kuuluu – jos tutkimustuloksien on uskomista! Myös saksalaisnuoret uskaltavat ja haluavat, suomalaisnuorten tapaan, keskimääräistä

intensiivisemmin osallistua poliittisiin kantaa ottaviin julkisuuksiin. Poliittiset tilaisuudet keräävät hyvin nuorta väkeä Saksassa. Itävalta asettuu tässäkin Saksan nuorten poliittisen kulttuurin rinnalle – kollektiiviset konventionaaliset poliittiset puolen valinnat, julkisuudet ja kannanotot ovat siellä keskimääräistä enemmän nuorten arkea. (taulukko I.)

Sen sijaan kasvokkain haastatellut ranskalaisnuoret osoittautuvat tässäkin tyypillisiä eurooppalaisarvoja näkymättömämmiksi. Ryhmämuotoisista performansseista ja poliittisista symboleista ei tutkimuksen mukaan ole ranskalaisnuorten keskuudessa paljon näyttöä. Slovakian ja Viron demokratioissa politiikan ryhmätasoiset kontaktit ja kannanilmaisun muodot eivät ole järin kehittyneitä, mutta keskimääräistä alemmat aktiivisuusluvut ovat kuitenkin selkeästi brittivastaa korkeammalla. Yhdistyneen kuningaskunnan nuoresta sukupolvesta muihin maihin verrattuna vain murto-osa osallistuu politiikan joukkoaktiivisuuden ja oman puolen julkisen valinnan toimintoihin.

Taulukko I: Osallistumistapojen suosio kahdeksassa maassa (Q13)

Oletko koskaan...? (Hyväksymisprosentti)	Suomi	UK	Slovakia	Italia	Saksa
1 ...äänestänyt vaaleissa	53,1	32,7	53,5	66,4	56,4
2 ...jättänyt hylättävän ääneen vaaleissa	1,7	0,5	1,9	9,3	1,9
3 ...jättänyt äänestämättä protestin vuoksi	5,0	1,7	6,5	5,5	6,3
4 ...ottanut yhteyttä poliitikkoon	12,0	1,5	3,2	12,2	9,7
5 ...osallistunut poliittiseen julkitilaisuuteen*	21,7	5,4	19,4	39,6	31,1
6 ...allekirjoittanut vetoomuksen*	33,2	30,6	30,9	26,0	41,4
7 ...kerännyt allekirjoituksia	7,3	3,7	5,1	14,3	8,2
8 ...pitänyt poliittista puhetta	4,1	0,8	0,7	6,4	2,8
9 ...jakanut poliittisia asioita sisältäviä lehtisiä*	5,1	1,5	5,5	15,8	4,7
10 ...boikotoinut tuotetta poliittisista syistä	28,0	5,8	8,6	18,3	13,9
11 ...ostanut tiettyä tuotetta poliittisista syistä*	33,8	4,7	21,3	23,6	15,4
12 ...kirjoittanut poliittisia graffiteja seinille	3,6	0,6	3,0	7,4	2,3
13 ...pitänyt poliittista rintamerkkiä	10,1	2,5	5,2	23,3	10,1
14 ...osallistunut lailliseen mielenosoitukseen	10,5	4,0	5,8	48,0	28,3
15 ...osallistunut laittomaan mielenosoitukseen	1,8	0,4	1,4	19,0	3,2
16 ...osallistunut lakkoon*	5,7	1,0	4,6	56,8	5,9
17 ...lahjoittanut rahaa poliittiseen toimintaan	8,1	3,2	7,2	10,4	8,3
18 ...osallistunut poliitt. keskusteluun netissä*	16,9	1,1	5,1	6,0	11,1
19 ...kirjoittanut artikkeleita lehteen tai nettiin	6,3	2,6	5,0	10,3	7,0
20 ...lähettänyt eteenpäin pol. viestiä/emailia	10,2	2,1	2,4	12,1	13,2
21 ...toiminnassa, jossa rikkoutui omaisuutta	1,2	0,2	0,5	4,3	1,8
22 ...toiminnassa, jossa väkivaltaa poliiseihin	1,5	0,4	0,4	8,8	3,3
23 ...toiminnassa, jossa väkivaltaa vastustajiin	0,8	0,1	0,5	6,6	1,9
24 ...vallannut rakennuksia	1,6	0,7	0,4	27,9	1,6
25 ...tukkinut/vallannut katuja/rautateitä	3,5	0,4	0,5	7,5	1,8

Oletko koskaan....? (Hyväksymisprosentti)	Ranska	Viro	Itävalta	yht.
1 ...äänestänyt vaaleissa	44,5	39,8	53,1	49,9
2 ...jättänyt hylättävän ääneen vaaleissa	13,2	2,1	7,2	4,7
3 ...jättänyt äänestämättä protestin vuoksi	8,2	4,6	10,3	6,0
4 ...ottanut yhteyttä poliittikkoon	5,2	6,9	11,3	7,7
5 ...osallistunut poliittiseen julkitilaisuuteen*	10,1	16,9	28,2	21,5
6 ...allekirjoittanut vetoituksen*	36,4	9,1	13,8	27,7
7 ...kerännyt allekirjoituksia	8,1	4,9	7,8	7,4
8 ...pitänyt poliittista puhetta	1,8	2,3	2,8	2,7
9 ...jakanut poliittisia asioita sisältäviä lehtisiä*	4,3	3,4	5,3	5,7
10 ...boikotoinut tuotetta poliittisista syistä	12,1	6,0	18,4	13,9
11 ...ostanut tiettyä tuotetta poliittisista syistä*	13,3	14,0	22,5	18,6
12 ...kirjoittanut poliittisia graffiteja seinille	3,4	2,5	4,1	3,4
13 ...pitänyt poliittista rintamerkkiä	3,9	9,5	10,8	9,4
14 ...osallistunut lailliseen mielenosoitukseen	26,5	7,0	18,5	18,6
15 ...osallistunut laittomaan mielenosoitukseen	7,5	2,2	3,8	4,9
16 ...osallistunut lakkoon*	24,5	4,7	11,9	14,4
17 ...lahjoittanut rahaa poliittiseen toimintaan	4,9	4,5	7,3	6,7
18 ...osallistunut poliitt. keskusteluun netissä*	5,7	19,1	10,9	9,5
19 ...kirjoittanut artikkeleita lehteen tai nettiin	5,2	6,1	8,1	6,3
20 ...lähettänyt eteenpäin pol. viestiä/emailia	9,6	4,9	12,4	8,4
21 ...toiminnassa, jossa rikkoutui omaisuutta	1,9	0,5	1,9	1,5
22 ...toiminnassa, jossa väkivaltaa poliiseihin	3,3	0,5	3,0	2,7
23 ...toiminnassa, jossa väkivaltaa vastustajiin	1,5	-	1,8	1,6
24 ...vallannut rakennuksia	6,6	0,2	1,4	5,0
25 ...tukkinut/vallannut katuja/rautateitä	5,9	0,4	2,0	2,7

4.3. Graffitien ja katudemonstraatioiden vaihtuva mieli

Julkiset ja lailliset poliittiset demonstraatiot eivät riitä kaikille. Poliittisten viestien ja graffitien piirtäminen ja maalaaminen (taulukko II) on edelleen osa eurooppalaista nuorisokulttuuria. Tunnetusti viranomaiset käyvät eri maissa omaa kamppailuaan, ”kuurupiiloon” ja sosiaalipedagogista dialogiaan nuorten kanssa kalliiden ja asiattomien seinäpiirrosten kitkemiseksi tai korvaamiseksi laillisilla taideteoksilla. Silti poliittiset graffitit ovat kiintoisa poliittinen ilmaisukanava, onhan niiden taustalla useimmiten spontaaneja epävirallisia nuorisoryhmiä ja ekspressiivistä poliittista innostusta.

Vaikka julkisten poliittisten teosten taiteilijat jäävätkin vähiin eri maissa, erot graffitiaktiivisuudessa ovat silti kiintoisat. (taulukko II.) Virossa ja Slovakiassakin on laajennettu graffitien ilmaisuvoimaa sosialismin jäljiltä, jolloin poliittiset julkiset piirrokset olivat ankaran kontrollin alla. Saksa on saanut osan omista piirtäjistään integroitua laillisemmille foorumeille. Brittien laiton piirtämisgenre ei ole tullut haastatelluksi tai tekoja ei tunnusteta. Italia ja Itävalta ovat tässäkin ilmaisussa aktiivisia. Suomessa elää edelleen nuorten

keskuudessa tunnustettu alikulkutunneleiden ja betoniseinien ilmaisuvoima suhteellisen vahvana (36 nuorta tuhannesta raportoi tekosistaan).

Taulukko II: Oletko joskus maalannut poliittisia viestejä tai graffiteja seinille? (%)

Italia	Itävalta	Suomi	Ranska	Slovakia	Viro	Saksa	UK	Yhteensä
7,4	4,1	3,6	3,4	3,0	2,5	2,3	0,6	3,4

Lakot, lailliset ja laittomat mielenosoitukset merkitsevät monta astetta järjestäytyneempää ja mobilisaatiotaitoisempaa joukkoliikettä. Italian linja pitää tässäkin, puolet EUYOUNPART-haastatelluista on ollut mukana erilaisissa lakkoliikkeissä ja luvallisissa mielenosoituksissa, joka viides on uskaltanut ilman viranomaisten lupaa organisoituihin mielenosoituksiin. Italian poliittisten yhteisöjen perinne ja anarkistiset poliittiset variaatiot tukevat tällaista ilmaisumuotoa, mutta silti survey-tulokset ovat yllättävän korkeita Italian radikalismia tuntevalle tutkijallekin. Näissä klassisissa poliittisissä mielenosoitusmuodoissa Ranskan nuoret lunastavat lupauksiaan ja ennakko-odotuksiaan, joka neljäs ranskalaisnuori on lakkoillut ja demonstroinut julkisesti. (taulukko I.)

Myös itävaltalais- ja saksalaisnuoret osoittavat, että nuorten kansalaisyhteiskunnassa on särmiä, varsinkin julkiset voimakkaat mielenilmaisut vetävät mukaansa joka viidettä nuorta näissä maissa. Suomi taas on kalvokkaampi mielenosoitus- ja lakkoilumaa. Poliittinen julkisuus ja tilastot osoittavat, kuinka nuorten mielenosoitusinto on selvästi laantunut, muttei kuollut (10,5 % ollut mukana laillisissa mielenosoituksissa). Potentiaali elää meilläkin. Esimerkiksi viisi vuotta sitten, ennen Manhattanin terrori-iskua, NUORA:n barometri-tutkimuksessa puolet vastaajista oli valmis osallistumaan jopa laittomiin globalisaatio-kriittisiin mielenilmaisuihin. Mutta puhe ei ole teko, jonkun aktiiviryhmän on aina ensin luotava malli muiden kulkea. Toisaalta dramaattiset mielenilmaisut eivät nyt ole trendikkäitä, kulttuurien väliset konfliktit ja terroriteot varjostavat kaikkia demonstraatioita.

4.4. Kaupan tiski ja internet politikoinnin tiloina

Konsumerismi – tuotteiden ostaminen (33,8 %) tai boikotointi (28 %) poliittisista, eettisistä tai ympäristösyistä – on suomalaisnuorten osallistumisen aktiivisin muoto. Hyödykemerkkinoiden poliittisesti ja ympäristöllisesti valvutuneina kuluttajatoimijoina maamme nuoret ovat kaikkein aktiivisimpia Euroopassa. Suomalainen yhteiskunta on kypsynyt avoimeen, vapaaseen ja aktiiviseen kuluttajakeskeiseen materialismiin ja ajattelutapaan varsin myöhään. Monien tutkijoiden mukaan vasta 1980-luvun nousukausi vapautti häpeilemättömän kuluttajan ja kuluttamiskokemuksen nautinnollisen maailman. Tuota ennen kuluttajan aktiivisuutta ja narsismia tuli jotenkin pyytää anteeksi. Ja kuluttajan aktiivisuus viittasi vastuullisuuteen, säästeliäisyyteen ja osuustoiminnallisuuteen. (taulukko I.)

Ehkä tässä on yksi syy siihen, että Suomessa on osana julkisten instituutioidenkin toimintaa – kuten kouluopetusta – kehittynyt varsinkin ekologisesti ja globaalisti vastuullisen kuluttamisen ajatus. Ajatus markkinoiden kautta rakentuvasta kestävästä kehityksen tuotteiden ja palvelun maailmasta on lämmittänyt monen suomalaisen puna-vihreän ajattelijan mieltä. ”Reilun kaupan” banaanin ostaminen ei ole dramaattinen, vaan aktiivisen kansalaisen reipas teko. Toisaalta nuorisoverkoston omat kansainväliset boikottikampanjat tunnetaan hyvin

Suomessa, ja esimerkiksi internetissä tiedot eettis-yhteiskunnallisesti tulenaroista tuotteista ja palveluista leviävät nopeasti.

Myös Italiassa ja Itävallassa tunnustetaan konsumerismin keinot. Joka viides nuori kansalainen näissä maissa harkitsee ostopäätöksiään myös poliittisesti. Vihreiden eurooppalainen kotimaa Saksa ja elämäntapavaihtoehtoja usein propagoiva Ranska jäävät kuluttajatietoisuudessaan hiukan jälkijunaan. Slovakian ja Viron nuoret ovat omassa hektisessä markkinamaailman opissaan omaksuneet merkittävästi myös kriittisen kuluttajatietoisuuden oppeja. Niissä ostopäätösten eettinen punninta on lähes Keski-Euroopan tasoa. Näissä maissa myös vanha riippuvuus Venäjästä/Neuvostoliitosta saattaa nostaa pintaan omat ”*idän-poliittiset*” kauppapoliittiset kuluttaja-asenteensa. (taulukko I.)

Internetin käyttö yhteiskunnallisena välineenä samastuu joissain suhteissa kuluttajapolitiikkaan. Ainakin se voi olla markkinoistuneiden palveluiden ja tuotteiden punninnan, arvostelun tai ”*puolilaittomien*” ilmaistuotteiden kehittelyn väline. Suomessa nousi varsinainen ”*nettijoukkoliike*” ja uusi poliittisen puolueen perustamisjulistus, kun hallitus ilmoitti kiristävänsä internetin ilmaistuotteiden kontrollia. Pc:n avaamat politiikan organisointiverkot ovat dynaamisia ja mediaherkkiä. Virossa (19,1 %) ja Suomessa (16,9 %) henkilökohtaisten tietokoneiden avaamat internetyhteydet ovat aktiivisessa poliittisessa keskustelukäytössä.

Internet voi innostaa nuoria myös poliittisten juttujen kirjoittamiseen (6,3 % keskimäärin) ja poliittisten viestien ja kampanjoiden (8,4 % keskimäärin) levittämiseen. Ja kuten edellä olemme huomanneet, verkkosivut ovat oiva poliittisen informaation ja tulkinnan lähde varsinkin Itämeren pohjoisrannan periferisissä rantavaltioissa, Suomessa ja Virossa. Netti-aktiviteetit voivat siis parhaimmillaan olla sangen sensitiivisiä ja dialogisia poliittisen toiminnan apuvälineitä ja liikkeiden kehittäjiä, mutta toisaalta niissä poliittinen tulkinta voi pinnallistua ja viedä tilaa syvällisemmiltä poliittisen analyysin foorumeilta kuten poliittisesti sofistikoituneilta sanoma- ja mielipidelehdiltä. (taulukko I.)

Suomalaisnuorten aktiviteetti nousee korkealle juuri hyödykeperustaisten kulttuurien avittamana. Sekä konsumerismi että internetin poliittinen käyttö ovat osa markkinavälineiden hallitsemaa maailmaa. Onko tämä ilmausta siitä, että suomalaisnuoren elämäntapa perustuu hyödykkeille ja markkinoiden vaikuttamiskeinot ovat näin koko ajan lähellä, käden kosketuksen ja rahan vaihdon ulottuvissa? Vai onko kyse elämänpoliittisesta (Giddens, Beck) yksilöllisyydestä tai ”*biopolitiikan*” (Hardt, Negri, Deleuze) aktiivisuudesta, koko kapitalistinen uusintaminen toimii yritteliään ja kuluttavan yksilön elämän kautta; tuotannolliset ja kulutusvalinnat ovat samaan aikaan sekä uuden kapitalismin integroinnin että mahdollisen vastarinnan asioita? Osallistumistapojen tasolla annetaan hyvästit vanhalle ”*kollektiiviselle ortodoksialle*” ja toimitaan itse arkisen dynaamisesti omaa identiteettiä rohkeasti kehitellen?

Myös Italian, Itävallan ja Saksan nuoret ovat oivaltaneet internetin poliittiset salat. Näissä maissa internet näyttää toimivan myös poliittisen analyysin ja organisoinnin välineenä Viroa ja jopa Suomea vilkkaammin. Voi olla, että poliittinen verkkokeskustelu on tiedonhaun lisäksi juuri virolaisnuorison suosioissa, jossa muut kansalaisyhteiskunnan poliittiset julkisuudet eivät ole ehtineet kehittyä. Kuten tunnettua, nuorten sosiaalinen ja kulttuuripääoma ratkaisee paljon siitä, miten kansainvälisesti ja harkiten verkkoa kulttuuris-poliittisesti käytetään. Netin keinot ja kontaktimahdollisuudet avautuvat yhtä lailla kansainväliselle moniarvoisuudelle kuin täydelle nurkkapatriotismille ja järjestysarvojen fundamentalisteillekin.

Tunnetusti eurooppalainen rasismi ja viha monikulttuurisuutta kohtaan voivat muhia internetin katveessa ja helpon populaareissa ilmaisuokeinoissa. (Yndigegn – Waara – Paakkunainen 2005.) Ranskan EUYOUNGPART-surveyhin vastanneet osoittautuvat suhteellisen passiivisiksi internetin käyttäjiksi (5,7 % keskustelee siellä politiikasta). Löytävätkö pariislaisnuoret muita keinoja ja kulttuuris-kirjallisia kanavia yhteiskunnallisen kantansa kertomiseen? Slovakian (5,1 %) ja Yhdistyneiden kuningaskuntien (1,1 %) nuoriso ei juuri avaa nettiä silloin kun ”mieleen muljahtaa” jokin poliittinen keskusteluidea. Slovakiassa varsinkin internet näyttää olevan asiakäytössä, koska varsin monet nuoret kuitenkin kirjoittelevat juttuja ja viestejä tietoverkon kautta. (taulukko I.)

4.5. Ketkä hallitsevat laittomuuksien shokkiefektit?

Graffitien piirtely, laittomat lakot ja internetin laittomat yhteydet osoittavat jo tietä radikaalin, laittoman ja väkivaltaisen toiminnan suuntaan. Laittomat, uniikin dramaattiset ja mediasensitiiviset sekä väkivaltaan vastustajia ja järjestyksenpitäjiä ”vyöryttävät” taktikat ovat nuorten poliittisten eliittien tiedossa ja hallinnassa. Näin on, puhutaan sitten Pariisin äärimmäisestä uusoikeistosta tai uusvasemmistosta, Wienin rasisteista, Pohjois-Italian anarkoliikkeistä, Berliinin ”Autonomeista” tai ”Valkohaalareista” tai suomalaisista skinheadeista, ”Kuokkavieraista” tai May Day -vappumielenosoittajien ”jatkoileista”.

Laittomat aktiot eivät suinkaan aina ole väkivaltaisia tai väkivaltaa lietsovia, esimerkiksi kadun- tai talonvaltauksukset ovat usein varsin rauhanomaisia toimia. Myös radikaalien eläinaktivistien toimet ovat väkivallattomia, niiden kärki kohdistuu omaisuuteen ja heidän vastustajiensa mukaan epäilyttävin tavoin myös eläimiin. Yhteistä monille illegaaleille toimintamuodoille on myös se, että niitä mobilisoidaan ja valmistellaan julkisilla ja salaisilla internetyhteyksillä taitavasti pelaten.

Italialainen nuorisoperinne on tutkimusempirian mukaan imenyt sangen perusteellisesti myös räväkimmät radikaalin ja laittoman latino-perinteen poliittisen toiminnan muodot itseensä. Tämän latinalaisen mentaliteetin perusmaan nuoriso osaa vallata rakennuksia (27,9 %), tieyhteyksiä (7,5 %), rikkoa omaisuutta osana poliittista aktiota (4,3 %) sekä olla mukana väkivaltaan puolin tai toisin ajautuneissa mielenosoituksissa poliisiin (8,8 %) tai vastustajien (6,6 %) kanssa. Varsinkin viimeisin väkivallan muoto liittyy demonstraatioihin tai liikkeisiin, joissa kulttuurisesti ja poliittisesti polarisoituneet (nuoriso)ryhmät ottavat mittaa toisistaan kivin, polttopulloin ja lyömäasein. (taulukko I.)

Sosiaalinen epävarmuus, hätä ja jännitteet osataan ja halutaan purkaa tai välittää militanttien joukkoliikkeiden avulla. Enemmän tai vähemmän tarkoituksella luodut ja medialle tärkeät vastakkainasettelut ja draamat eskaloituvat uudelleen ja uudelleen ryhmien välillä monissa Euroopan keskuksissa, laajasti viimeksi Pariisin lähiöissä. Myös meillä tunnetaan monia vastakkainasettelun tilanteita, toistaiseksi varsinkin poliisit ja joskus media ovat osanneet estää väkivallan eskaloitumisen¹⁶.

Pariisin ”Hullusta vuodesta” 1968, Italian kaupungeista ja Berliinin Kreuzbergin kaupunginosasta levinneet rakennusten valtausliikkeet ovat suhteellisen suosittuja kaikkialla tutkituissa

¹⁶ Rasistiset ryhmät ja Antifa olivat mielenosoituksien yhteydessä toisiaan vastassa jo 1990-luvulla. Skinheadien toimintakeskukset olivat vähällä tulla Antifan intervention kohteeksi. Kuokkavieraat ovat jo pitkään provosoineet poliiseja, väliin taitavastikin. May Day -mielenosoitus (vappu 2006) päättyi tunnetuihin poliisiin ja palomiesten provosointiin ja uhkailuun, jossa ikäytettiin tiiliä ja poliisien mukaan myös polttopulloja.

maissa (5,0 % kaikista nuorista mukana). Muut fyysiset ja tiloja valtaavat radikaalit toimintamuodot innostavat vain pieniä ryhmiä (1,5–2,7 % keskimäärin), mikä ei tietenkään rajaa niiden poliittista merkitystä mediayhteiskunnan huomiokamppailussa. Suomalaisotoksen tieto, että 3,5 % nuorista olisi osallistunut katujen tai rautateiden sulkemiseen, tuntuu suurehkolta tuntien suomalaisperinteen. Yleensä Suomessa aika rauhallisessa hengessä vallataan katuja (ralli)autoilta jalankulkijoille tai pyöräilijöille. Seuraavassa taulukossa on hiukan dogmaattisesti laskettu eri maiden viiden erityisen radikaalin toimintatavan keskiarvot (taulukko III, toimintamuodot 21–25). Ne kuvaavat kuitenkin yksittäisiä aktiivisuuslukuja uskottavammin radikaalien keinojen suosiota. Järjestys on varsin tuttu; tiukat ja konventionaaliset keinot ovat populaareja aika lailla samoissa nuorisokulttuureissa.

Taulukko III: Viiden laittoman mielenosoittamistavan suosio (Keskiarvot muuttujista 21 – 25, taulukko I)

Italia	Ranska	Saksa	Itävalta	Suomi	Slovakia	UK	Viro	Kaikki
11,2 %	3,8	2,1	2,0	1,7	0,5	0,36	0,32	2,7

4.6. Euronuorison osallistuva eliitti

Osallistumiskulttuurien vertailu edellä analysoiduilla kahdellakymmenellä neljällä ulottuvuudella voisi jatkua loputtomiin. EUYOUNGPART-aineisto on jatkossa kaikkien halukkaiden järjestöasiantuntijoiden ja tutkijoiden käytettävissä. Aineistolta voi kysyä hyvin erilaisia kysymyksiä ja asettaa ne hyvin erilaisiin sosiaalisiin taustoihin. Olennaista on, että tämäkin aineisto tulee kaikkien halukkaiden kehittämiskäyttöön. Seuraavat taulukot (IV – VI) täsmentävät poliittisten aktiivisuusmuotojen jakautumista ja keskittymistä nuorten keskuudessa.¹⁷

Italiassa vain 16 % kaikista nuorista jää tarkasteltujen kahdenkymmenen (ei-vaaliaktiivisuutta analysoivan) aktiviteetin ulkopuolelle. Myös Saksassa (31 %), Suomessa (34 %) ja Itävallassa (41 %) on yhteiskuntapoliittisen passiivisuuden painamia nuoria suhteellisen vähän. Ranskassa vain puolet nuorista nousee jotenkin poliittisen ilmaisun rekisteriin! Slovakiaakin ohittaa ”vapauden, veljeyden ja tasa-arvoisuuden” maan aktiivisuustilastoissa – eikä Viro jää juurikaan sen jälkeen (51 % ei osallistunut lainkaan muuttujien luokkiin). Jos käytämme ilkeätä sanastoa, voimme väittää, että Iso-Britannian nuoret ovat tässäkin ulkopuolisia (63 % ei osallistunut mihinkään ehdotetuista toimintamuodoista). Nuoret ovat vastanneet osallistumisosioon varsin vakuuttavasti. Tämä selviää (testi)kysymyksestä, onko osallistunut yhteen toimintamuotoon viime vuoden aikana.

¹⁷ Nuorisotutkimusverkoston tutkija Sami Myllyniemi on osallistunut tämän tutkimuksen illustraatioiden kehittelyyn mm. näiden summamuuttujien osalta.

Taulukko IV: Osallistuminen vähintään yhteen toimintamuotoon (Q13)

Oletko osallistunut vähintään yhteen edellisen taulukon I (Q13) toimintatapaan 4 – 25 (%)	
Itävalta	59,1
Viro	49,1
Suomi	65,7
Ranska	52,0
Saksa	68,7
Italia	84,4
Slovakia	52,2
Iso-Britannia	37,0
Kaikki	58,5

Taulukko V: Osallistuminen ainakin yhteen toimintamuotoon viime vuoden aikana (Q13)

Oletko osallistunut ainakin yhteen edellisen taulukon I (Q13) toimintatapaan 4 – 25 viime vuonna (%)	
Itävalta	51,6
Viro	42,5
Suomi	57,9
Ranska	45,4
Saksa	62,1
Italia	72,5
Slovakia	45,7
Iso-Britannia	33,2
Kaikki	51,4

Suomi on Italian rinnalla maa, jossa osallistumistapojen käyttö keskittyy suhteellisesti harvoille. (taulukko VI.) Voi puhua eliitistä, jolle erilaiset, radikaalit ja perinteiset, osallistumisilmaisut ja keinot keskittyvät. Tämä on tosiseikka, joita haastattelutekniikoita käyttäneet valtio-opin tutkijat ovat todistelleet aina 1960-luvulta lähtien (Pesonen – Sänkiaho 1979). Tieto varoittaa tutkijoita liikaa dramatisoimasta "uusien" ja "vanhojen" politiikan muotojen välistä vastakkaisuutta ainakaan nuorten keskuudessa, samat nuoret osallistuvat molempiin repertuaareihin – äänestävät, pelaavat yksilö- ja joukkopelejä ja demonstroivat.

Samalla nuorisopoliitikkojen on huomattava, että yksisilmäiset panostukset osallisuuteen tai järjestöresursseihin eivät aina kohdennu siunauksellisesti kaikille nuorille. Usein käy niin, että ero aktiivisten ja passiivisten nuorten välillä vain vahvistuu. Myös joukkoliikkeiden ja kollektiivisten leiriperinteiden Itävallassa aktiivisuus on varsin harvojen herkkua. Saksassa ja Ranskassa aktiot jakautuvat useimmille nuorille. Virossa, Slovakiassa ja Britanniassa aktiivisuudet ovat ylipäänsä hyvin alamaissa eikä eliittikään nouse esiin.

Taulukko VI: Osallistuminen ainakin yhteen toimintamuotoon viime vuoden aikana vähintään viisi kertaa (Q13)

Oletko osallistunut ainakin yhteen edellisen taulukon I (Q13) toimintatapaan 4 – 25 viime vuonna vähintään viisi kertaa (%)	
Itävalta	20
Viro	11,1
Suomi	25,8
Ranska	10,7
Saksa	14,9
Italia	26,1
Slovakia	5,1
Iso-Britannia	3,8
Kaikki	14,7

4.7. Yksilöistä ja kuluttajapolitikoijista mekkaloijiin ja vaalikoppi-irvailijoihin

Seuraava faktorianalyysi syventää edelleen poliittisen keinovalikoiman analyysia.

Lukuohje raportin faktorianalyyseille:

Muuttujia tarkastellaan yhdessä ja etsitään niiden yhteisiä muutospintoja. Faktori (tässä esimerkiksi taulukko VII, faktori I: Moderni yksilöllisyys) tarkoittaa, että siihen valikoituneet muuttujat toimivat yhdessä (tässä kahdeksan muuttujaa) ja voivat yhdessä kuvata laajempaa analyttisesti merkityksellistä osallistumisdimensiota nuorten keskuudessa. Kahdeksan muuttujaa näyttävät kuvaavan modernin ajan yksilökohtaisia varsin rauhanomaisia toimintamuotoja: näin dimensio saa kiteytetyn nimen ”*moderni yksilöllisyys*”. Jos ja kun (ks. taulukko VIII) jokin maa (tai muu sosiaalinen konteksti) saa faktoripistemäärien keskiarvojen tarkastelussa positiivisen etumerkin, tämä merkitsee sitä, että maa (esim. Suomi faktorin I osalta) latautuu aineiston muiden maiden joukossa dimension positiiviseen päähän eli maa on latauksen mukaisesti (esim. Suomi 0,14, jolla on yli 0,10 latauksena merkitystä tarkastelusta) enemmän modernin yksilöllisesti osallistuva nuorisokulttuuri kuin maat keskimäärin (Keskiarvo on aina nolla). Jos taas jokin maa saa negatiivisen latauksen jollain ulottuvuudella (Iso-Britannia faktoriulottuvuudella I), se merkitsee, että maa kuuluu dimension toiseen, negatiiviseen päähän ja tässä tapauksessa sillä ei juurikaan ole positiivisen pään osoittamia osallistumisen ominaisuuksia ja usein kokonaiskuvaus (esim. faktoreiden keskinäiset riippuvuudet) osoittaaakin, miten kyseessä olevan maan aktiivisuus saattaa kokonaisuudessaan rakentua.

Kuten aiempi analyysi osoittaa, Suomen rinnalla Italia, Saksa ja Itävalta osoittautuvat modernin yksilöllisiksi osallistujamaiksi (faktori I). Vaikka puolueet ja muut poliittiset voimat eivät saakaan järin monta nuorta jäsentä näissäkään maissa, nuorilla on nähtävissä olevaa kykyä ja halua olla vaikuttamassa poliittiseen julkisuuteen ja viestintän väliseen keskusteluun sekä tätä kautta näyttää myös poliittista väriä. Sen sijaan Ranskassa, Slovakiassa ja Iso-Britanniassa poliittinen järjestelmä ei virity tällaisen nuorten aktiivisuuden ja polemiikin avulla. (taulukot VII ja VIII.)

Samoin edellä varmistui ajatus siitä, että Italia on hyvin selkeästi ainoa poliittinen kansalaisyhteiskunta, jossa periaatteessa voidaan valita väkivaltainen toimintakulttuuri (faktori II). Slovakia ja Viro ovat maita, joissa väkivalta on vähiten ajankohtainen. Muissa maissa laiton ja fyysisen väkivallan sisältävä toimintapa on satunnaisempi ja muutamien aktiivien juttu. Silti sillä saattaa olla huomattavaa poliittista merkitystä, sen tuottaman epävarmuuden, pelon ja julkisuuden kautta.

Mielenosoittaminen ilman väkivaltaa on edelleen suosituinta Italiassa (faktori III), mutta Ranska nousee selväksi toiseksi konventionaalien ja ilmaisuvoimaisen demonstraation nuorisokulttuurina. Muiden maiden kansalaisyhteiskunta turvautuu faktorianalyysin mukaan ratkaisevasti rauhallisempaan poliittiseen mielenilmaisuuksiin. Italian aktiivisuus on täälläkin hallitsevaa. Konsumerismi – jossa nousevat keskiöön sekä poliittis-eettinen joidenkin tuotteiden boikotointi että ostamispäätökset – on poliittista harkintaa, jonka suomalaiset valitsevat (faktori IV). Itävallassa on nuorilla taipumusta vastaavaan aktiivisuuteen. Monissa muissa maissa konsumerismi ei ole yhtä ajankohtaista tai kulutuskulttuuri ei ole avautunut tässä suhteessa eikä sillä ole merkitystä, kun nuoret jakautuvat poliittisiin leireihin. Kuten edellä on huomautettu, tiukka ekvivalenssi ei maiden välillä tässä toimi. (taulukot VII ja VIII.)

Vaaliäänillä voidaan politikoida muutoinkin kuin yksinkertaisesti antamalla ääni jollekin yksilölle ja puolueelle. Italiassa ja Itävallassa, jossa myös nuoret äänestävät suhteellisesti ottaen aktiivisesti, hylättävän muotoisen tai näköisen äänen antaminen on poliittisesti aktiivinen teko ja kotiin jäänti vaaleissa on harkittua vastarintaa. Myös Ranskassa tunnetaan äänen antamisen symbolit ja sillä politikoidaan. Virossa ja varsinkin Iso-Britanniassa eivät nuoret juuri tunne tällaista ilmaisukeinoa. Sillä on yhteys vaalien saamaan heikkoon poliittiseen kiinnostukseen ja jännitteeseen. Jollei asia tai menettely ole poliittisesti kuuma ja se ei haasta valtaa uusintavaa koneistoa, sen manipuloinnilla tai hyväksikäytölläkään ei ole poliittisesti räiskyvää merkitystä.

Taulukko VII: Poliittisen osallistumisen keinot, Faktorimatriisi

Rotatoitu faktorimatriisi: POLIITTISEN OSALLISTUMISEN KEINOT: "OLETKO KOSKAAN..?"	Faktori 1: Moderni yksilöllisyys	Faktori 2: Väkivaltainen aktivismi	Faktori 3: Mielenosoittaminen	Faktori 4: Konsumerismi	Faktori 5: Politikointi äänestämällä
...lähettänyt eteenpäin poliittista viestiä tai sähköpostia	0,52				
...kirjoittanut artikkeleita lehteen tai internetiin	0,51				
...osallistunut poliittiseen keskusteluun internetissä	0,47				
...ottanut yhteyttä poliitikkoon	0,41				
...pitänyt poliittista puhetta	0,40				
...pitänyt poliittista rintamerkkiä	0,37				
...lahjoittanut rahaa poliittiseen toimintaan	0,33				
...kerännyt allekirjoituksia	0,32				
...toiminnassa, jossa väkivaltaa poliiseihin		0,72			
...toiminnassa, jossa rikkoutui omaisuutta		0,61			
...toiminnassa, jossa väkivaltaa vastustajia kohtaan		0,50			
...tukkinut/vallannut katuja/rautateitä		0,33	(0,32)		
...osallistunut lakkoon			0,68		
...osallistunut lailliseen mielenosoitukseen			0,53		
...vallannut rakennuksia			0,47		
...osallistunut laittomaan mielenosoitukseen		(0,39)	0,42		
...boikotoinut tuotetta poliittisista syistä				0,70	
...ostanut tiettyä tuotetta poliittisista syistä				0,62	
...jättänyt hylättävän äänen					0,53
...äänestänyt					0,37
...jättänyt protestin vuoksi äänestämättä					0,35
Ominaisarvo	4,36	1,76	1,40	1,25	1,11
Kumulatiivinen selitysaste (%)	19,80	27,81	34,15	39,85	44,89

Extraction Method: Maximum Likelihood.
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

Taulukko VIII: Poliittisen osallistumisen keinot, Faktoripistemäärien maittaiset keskiarvot

Maa / Faktoripistemäärien keskiarvot	Faktori 1	Faktori 2	Faktori 3	Faktori 4	Faktori 5
Itävalta	0,11	0,01	-0,11	0,09	0,11
Viro	0,04	-0,09	-0,26	-0,15	-0,13
Suomi	0,14	-0,06	-0,25	0,38	-0,04
Ranska	-0,12	0,02	0,24	-0,11	0,17
Saksa	0,11	0,02	-0,11	0,00	-0,01
Italia	0,12	0,25	1,04	-0,03	0,19
Slovakia	-0,14	-0,09	-0,25	0,00	-0,06
Iso-Britannia	-0,25	-0,06	-0,29	-0,19	-0,23

5. JÄRJESTÖJEN NUORI EUROOPPA – OSALLISTUMISEN TEHOKKUUS

5.1. Keitä järjestäytymisen kova ydin vie?

Seuraavien taulukkojen (IX ja X) tulostiedot nuorten yhteiskunnallisesta järjestö- ja organisaatio-osallistumisesta on esitetty tilastojen tasolla erityisen systemaattisesti ja tarkasti. Näin niitä voi kukin lukea omia tarpeita ja kiinnostuksiaan varten. Organisaatioiden, järjestöjen ja epävirallisten toiminnallisten osallisuuksien tiukka yleiseurooppalainen vertailu on tietenkin vaikeaa. Esimerkiksi Italiassa on virallisuusasteiltaan kolmen eri statuksen järjestöjä, meillä niitä on vain kaksi (rekisteröidyt ja epäviralliset). Italian nuorten aktiiviset osallistumisluvut nostavat otoksen aktiviteettitasoja ja keskiarvoja huomattavasti.

Urheilujärjestöt osoittautuvat kaikkein joukkovoimaisimmaksi organisaatiolinjaksi (28,7 % vastaajanuorista osallistunut 12 edellisen kuukauden aikana). Kulttuurin ja esittävän taiteen ryhmät kokoavat myös suhteellisen paljon nuoria (17,0 %). Nuorisojärjestön yleisotsikon¹⁸ alla osallistuu joka kymmenes nuori (11,3 %). Uskonnolliset organisaatiot (8,5 %), hyväntekeväisyys- ja hyvinvointipalvelujärjestöt (6,4 %) sekä ihmisoikeusorganisaatiot (4,2 %) nousevat vielä selvästi esiin järjestölinjoista. Ympäristöjärjestöt (3,7 %), eläinten oikeusjärjestöt ja eläinsuojeluryhmät (3,2 %) sekä rauhanorganisaatiot (2,9 %) erottautuvat alle neljän prosentin tasolla, mutta niillä on selvästi yhteiskunnallisina liikkeinä myös oma tunnettuisuutensa.

Poliittiset puolueet (2,4 %) ja puolueen nuorisojärjestöt (2,4 %) saavat pienen toiminnallisen kannatuksen. Näiden organisaatioiden toimintajäsenyys on osin päällekkäistä: kun olet nuorisojärjestön jäsen, olet usein myös puolueen rekisterissä. Ammattiliiton organisaatiot kokoavat eri tavoin 2,1 % EUYOUNPART:n haastattelemista nuorista riveihinsä; varsinkin Keski-Euroopassa on vielä taloudellis-ammattillisia järjestöjä (1,1 %), jotka kokoavat professioperustalla jäseniä ilman ay-liikkeen edunvalvontaprofiilia. Globalisaation vastaiset organisaatiot ja liikkeet¹⁹ kokosivat vuoden 2004 lopulla 1,3 %:a jäseniä tai aktiiveja. Naisjärjestöt saavuttavat Euroopassa noin joka sadannen nuoren (0,9 %). Kuluttaja- ja maahanmuuttajajärjestöt ovat uusia järjestölinjoja Euroopassa: kuusi tuhannesta nuoresta osallistuu niiden piirissä. (taulukot IX ja X.)

Tutkimusasetelma kertoo jännittäviä seikkoja myös organisaatioiden ja verkostomaisten toimintalinjojen sitoutumisen etiikasta, aikatauluista ja luonteesta. Seitsemääntoista järjestölinjaan on tarkastelujaksoa edeltävän vuoden aikana osallistunut keskimäärin 5,7 % nuorista EUYOUNPART-maissa. Jäseneksi saakka rekrytoituja näissä verkoissa oli 4,9 % ja vapaaehtoistyötä viimeisimmän vuoden aikana tehneitä 2,7 %. Altruististen perusaktiivien määrä on yli puolet niiden nuorten määrästä, jotka ovat eri tavoin olleet mukana toiminnan piirissä. Järjestölinjoissakin on niiden infrastruktuurin ja peruspalvelut luovat ”marttansa ja

¹⁸ Projektissa ei päästy yksimielisyyteen siitä, mitä kansainvälisiä järjestöorganisaatioita otetaan mukaan tutkimukseen. Näin selittyy tämä yleinen ”kaatoluokka”. Esimerkiksi partiolaiset muodostavat monessa suhteessa yhden järjestölinjan luokan, mutta partioliikkeenkin toimintagenret eroavat maittäin ja myös maiden sisällä järjestöperinne on rikkonainen ja hajanainen.

¹⁹ Globalisaation vastainen – attribuutti on tunnetusti kömpelö ilmaus. Yleensä tällä kategorialle viitataan markkinavoimien johtaman yksipuolisen globalisaation vastaisiin liikkeisiin. Nekin ovat, kuten hyvin tunnettua, sangen kirjavia tavoitteiltaan ja toimintamuodoiltaan. Lisäksi ne ovat muuttuneet nopeasti Seattlen kuuluista liikehdinnöistä muutamassa vuodessa toiminnallis-julkiseen etsikkoaikaan ja sen jälkeen Manhattanin terrori-iskujen jälkeiseen varovaiseen aikaan. Syklistä kehitystä kutsutaan aallottaiseksi.

joosefinsa”, osa on mukana enemmän seuraajina tai astumassa valmiiseen toimintapöytäan tai liikkeeseen.

Puolueen nuorisojärjestöt tuntuvat nukkuvan puolueita enemmän. Nuorisojärjestöjen jäsenmäärä on korkeampi kuin edeltävän vuoden aikana kertynyt toiminnallisten määrä. Toisin on puoluekryyttien tilanne, toimintaan on osallistunut nuoria aktiiveja enemmän kuin jäsenmäärä antaa ymmärtää. Tietenkin tämä selittyy myös sillä, että puolueiden näyttävät ja julkiset toimet ja julkiset kampanjat ylittävät moninkertaisesti nuorisojärjestöjen toimintavolyymit.

Myös ammattiliitoissa, taloudellis-ammattillisissa organisaatioissa ja hieman yllättäen myös urheiluseuroissa ollaan pikemminkin jäseniä kuin aktiivisia toimijoita. Kisälli- ja ammatillinen solidaarisuus ei ole erityisen toiminnallista. Taustalla vaikuttaa myös ambivalenssi eri sukupolvien kesken, nuoret tulevat mukaan vanhempien polvien vetäminä. Sporttisten sosieteettien jäsenmäärät kasvavat selvästi jo lapsi-iässä ja varhaisnuoruudessa sangen ikäryhmäspesifin osallistumisen myötä eikä järjestöistä erota heti passivoiduttaessa. (taulukot IX ja X.)

5.2. Härmän nuori tulee valmiiseen (toiminta)pöytäan tai julkisuuteen?

Vapaaehtoistyön tekijöiden määrä ylittää jäsentasot monissa toimintaverkoissa. On helppo mieltää, että hyväntekeväisyys- ja hyvinvointipalvelujärjestöissä altruistisen perustuksen tekijöitä (5,0 %) on enemmän kuin jäseniä (2,7 %), lähes yhtä paljon kuin ylipäänsä toimintaan osallistuneita (6,4 %). Vaikka globalisaatio- ja naisliikkeissä sekä maahanmuuttajaorganisaatioissa on marginaalinen määrä jäseniä, niiden jäseniä lukuisimmat epäviralliset perustason aktiivit nostavat näitä verkostoja esiin ja pitävät huolta niiden näyttäytymisestä, etutoiminnasta ja julkisuudesta.

Eri maiden nuorisojärjestöjen ja -verkkojen profiilit eivät radikaalisti eroa toisistaan. Rankkoja eroja ei piirry esiin, vaikka seuraavat ristiintaulukoinnit ja varsin heikosti eroja osoittava faktorianalyysi (taulukot XI ja XII) ovatkin huolellisesti laadittuja ja esitettyjä. Useimmilla tarkastelun organisaatiokulttuureista (11:ssä kaikkiaan 17:stä) suomalaisnuoret ovat keskimääräistä aktiivisempia osallistujia. Jäsensiteet järjestöillä eivät näytä olevan Suomessa yhtä lujat, toiminnallisuus ja vapaaehtoistyö ovat keskeisimpiä osallistumisessa. Osa nuorista ei osallistu toiminnan perustan luomiseen tai kolmannen sektorin palveluiden hikiseen työstämiseen. (taulukot IX ja X.)

Suomalaiset ottavat osaa tukijoina ja tapahtumien osallistujina hyväntekeväisyystapahtumiin (+6,7 % keskimääräistä enemmän), mutta jäsenyys ja vapaaehtoistyö näissä altruistisissa järjestöissä eivät ole dramaattisesti keskimääräistä isompaa. Ihmisoikeus- ja humanitaarisen avun järjestöt näyttäisivät olevan Suomessa suhteellisen aktiivisia kaikilla osallisuuden mittareilla vertailtuna. Suomalaisnuoret tempautuvat hyvin mukaan myös kulttuurisen kolmannen sektorin tilaisuuksiin ja harrastuksiin, nuoret eivät kuitenkaan yhtä lailla aktiivisesti vastaa niiden valmisteluista ja organisoinnista. Nuorisojärjestöihin (yleiskategoria) mobilisoituminen tuntuu Suomessa lujalta, niin jäsenrekrytointi (12,5 %), toiminta (13,2 %) kuin vapaaehtoisponnekkuuskin (7,6 %) näyttäisivät olevan Suomessa ”kilpailukykyisellä tasolla”. (taulukot IX ja X.)

Suomalainen järjestäytymisen historia ”tekee tepposet” eli yllättää myös nuorisotilastojen kohdalla. Suomalaisten tunnetusti hyvä ja keskittynyt ammattiliittoperinne näkyy siinä, että Suomessa on varsin huimasti eli 15,2 % ammattiliittojen tai niiden asiaa tunnetuksi tekevien nuoriso-organisaatioiden jäseniä jo nuorten tarkastelluissa ikäryhmissä. Itävalta (6,7 %) ja Saksa (4,0 %) tulevat kaukana takana latinomaista ja uusista demokratioista puhumattakaan. Suhde toiminnallisuuteen on sitten toinen juttu. Suomessa nuoret osallistuvat ay-toimintaan, kursseihin ja kokouksiin vain hiukan keskimääräistä useammin (3,7 % Suomessa / 2,1 % keskimäärin). Ammattiyhdistysliikkeen vapaaehtoistoimissa suomalaisnuoret jopa jäävät keskimääräistä passiivisemmiksi (0,6 %). Sukupolvierot aktiivisuuden luonteessa tulevat juuri täällä suomalaisen poliittisen kulttuurin jänteikkäämmällä alueella esiin. Suomalaiset ovat palkkatyöläis- ja palkansaajakulttuureissaan vahvoja, nuoretkin ovat hyvin jäseninä keskittyneissä liitto-organisaatioissa. Mutta nuoret eivät saa yhteisvoimasta ja kollektiivisista tarinoista inspiraatiota tai osallistumisvoimaa. Ammattiyhdistysliikkeen sukupolvenvaihdos työpaikoilla ja liitoissa ei ole hoidettavissa vetoomuksin ja velvoittein. Toisaalta päätkäytön sukupolvet tarvitsevat vielä monia ”kiirastulia” omalla politisoitumisen ja verkostoitumisen tiellään.

Taulukko IX: Nuorisjärjestön toimintaan osallistuminen kahdentoista viime kuukauden aikana

Järjestötoimintaan osallistuminen %	Itä-valta	Viro	Suo-mi ²⁰	Rans-ka	Sak-sa	Ita-lia	Slo-vakia	Eng-lanti	Kaik-ki
Nuorisjärjestö tai organisaatio*	8.8	9.9	13.2 (+1.9)	10.0	11.5	20.8	11.0	5.1	11.3
Puolueen nuorisjärjestö	4.5	3.5	1.9 (-0.5)	0.8	2.5	3.8	1.8	0.3	2.4
Uskonnollinen/kirkon (nuoriso) organis.*	7.4	3.5	9.7 (+1.2)	2.3	12.2	20.4	8.6	4.2	8.5
Ammattiyhdistys tai sen nuorisjärjestö	2.7	2.1	3.7 (+1.4)	1.2	2.7	2.0	1.7	0.5	2.1
Poliittinen puolue	3.5	2.1	2.9 (+0.5)	1.0	3.1	3.2	2.7	0.4	2.4
Ympäristöjärjestö	5.0	2.7	4.1 (+0.4)	2.8	3.9	3.9	5.7	1.2	3.7
Eläinten oik. ajava tai eläintensuojeluryhmä	3.3	1.2	3.6 (+0.4)	2.6	1.9	4.7	5.6	2.4	3.2
Rauhanjärjestö*	2.9	0.7	1.6 (-1.3)	1.9	3.6	9.8	2.0	0.8	2.9
Ihmisoik. tai humanitaarisen avun järjestö	4.4	1.5	6.8 (+2.6)	3.2	3.7	9.8	3.4	0.9	4.2
Hyväntekev. tai hyvinvointipalvelujärj.*	2.8	2.6	13.1 (+6.7)	6.2	4.0	15.3	3.4	3.9	6.4
Kuluttajajärjestö	0.7	0.2	0.5 (-0.1)	0.4	0.4	0.9	1.1	0.2	0.6
Kulttuuri-, musiikki-, tanssi- ja teatteriryh.*	13.7	19.2	18.0 (+1.0)	10.9	21.7	24.2	22.0	6.5	17.0
Maahanmuuttajajärjestö	0.3	0.2	1.3 (+0.7)	0.2	0.5	1.5	0.3	0.1	0.6
Naisjärjestö	0.8	0.7	0.7 (-0.2)	0.4	0.9	1.7	1.4	0.2	0.9
Globalisaation vastainen järjestö	1.1	0.4	1.2 (-0.1)	1.0	1.2	4.5	0.3	0.4	1.3
Urheiluseura	16.4	28.8	29.6 (+0.9)	28.5	37.2	41.0	24.2	23.6	28.7

²⁰ Sulussa Suomen osallistumisprosentin poikkeama koko aineiston keskiarvosta.

Taulukko X: Kerro, oletko seuraavien organisaatioiden jäsen, oletko osallistunut toimintaan viimeisen kahdentoista kuukauden aikana ja oletko samaan aikaan osallistunut järjestön toimintaan vapaaehtoistyöntekijänä? (Q18)

ORGANISAATIO (Hyväksymis-%)	Suomi			Iso-Britannia		
	Jäsen	Osallis- tunut toimintaan	Tehnyt vapaa- ehtoistyötä	Jäsen	Osallis- tunut toimintaan	Tehnyt vapaa- ehtoistyötä
Nuorisojärjestö tai -organisaatio	12,5	13,2	7,6	6,3	5,1	2,6
Puolueen nuorisojärjestö	3,2	1,9	0,7	0,3	0,3	0,2
Uskonnollinen/kirkon (nuoriso)organisaatio	6,7	9,7	6,0	4,6	4,2	2,3
Ammattiyhdistys tai sen nuorisojärjestö	15,2	3,7	0,6	1,9	0,5	0,2
Poliittinen puolue	2,0	2,9	1,4	0,6	0,4	0,4
Ympäristöjärjestö	2,2	4,1	2,0	1,5	1,2	1,2
Eläinten oik. ajava tai eläintensuojeluryhmä	2,2	3,6	2,0	2,1	2,4	1,0
Rauhanjärjestö	1,1	1,6	0,9	0,6	0,8	0,5
Ihmisoik. tai humanitaarisen avun järjestö	3,3	6,8	3,4	1,3	0,9	0,4
Hyväntekeväisyys- tai hyvinvointipalvelujärjestö	2,9	13,1	6,4	3,3	3,9	2,7
Taloudellis-ammattillinen järjestö** ²¹	1,9	1,1	0,6	1,0	0,9	0,4
Kuluttajajärjestö	0,1	0,5		0,1	0,2	0,1
Kulttuuri-, musiikki-, tanssi- tai teatteriryhmä	11,5	18,0	6,5	5,3	6,5	2,1
Maahanmuuttajajärjestö	0,2	1,3	0,9		0,1	
Naisjärjestö	0,3	0,7	0,6	0,2	0,2	0,2
Globalisaation vastainen järjestö	0,2	1,2	0,3	0,4	0,4	0,4
Urheiluseura	29,9	29,6	13,3	26,3	23,6	2,1

²¹ Tätä järjestökulttuuria ei ole vielä tämän taulukon tasolla kommentoitu: Suomessa ei ole montaakaan tällaista ammattiliittojen ulkopuolella toimivaa professionaalia tai taloudellista toimijaa.

ORGANISAATIO (Hyväksymis-%)	Slovakia			Italia		
	Jäsen	Osallistunut toimintaan	Tehnyt vapaaehtoistyötä	Jäsen	Osallistunut toimintaan	Tehnyt vapaaehtoistyötä
Nuorisjärjestö tai -organisaatio	6,5	11,0	4,2	14,0	20,8	9,6
Puolueen nuorisjärjestö	1,0	1,8	0,5	3,4	3,8	1,9
Uskonnollinen/kirkon (nuoriso)organisaatio	4,9	8,6	3,9	11,8	20,4	10,7
Ammattiyhdistys tai sen nuorisjärjestö	2,5	1,7	0,8	2,7	2,0	0,7
Poliittinen puolue	1,0	2,7	1,2	4,0	3,2	1,6
Ympäristöjärjestö	1,2	5,7	3,9	3,2	3,9	1,9
Eläinten oik. ajava tai eläintensuojeluryhmä	1,3	5,6	6,3	4,0	4,7	1,6
Rauhanjärjestö	0,7	2,0	1,0	2,0	9,8	1,4
Ihmisoik. tai humanitaarisen avun järjestö	1,1	3,4	2,1	3,3	9,8	3,6
Hyväntekeväisyys- tai hyvinvointipalvelujärjestö	1,5	3,4	5,8	6,3	15,3	11,6
Taloudellis-ammattillinen järjestö	0,8	1,2	0,6	1,3	1,3	0,1
Kuluttajajärjestö	0,6	1,1	0,7	1,3	0,9	0,1
Kulttuuri-, musiikki-, tanssi- tai teatteriryhmä	9,7	22,0	7,3	13,1	24,2	5,7
Maahanmuuttajajärjestö	0,2	0,3	0,4	0,4	1,5	0,8
Naisjärjestö	0,9	1,4	0,8	0,1	1,7	0,3
Globalisaation vastainen järjestö	0,2	0,3	0,5	0,6	4,5	1,1
Urheiluseura	19,0	24,2	8,1	34,6	41,0	6,0

(Osallistunut viimeisen 12 kk aikana)

ORGANISAATIO	Saksa			Ranska		
	Jäsen	Osallistunut toimintaan	Tehnyt vapaaehtoistyötä	Jäsen	Osallistunut toimintaan	Tehnyt vapaaehtoistyötä
(Hyväksymis-%)						
Nuorisjärjestö tai -organisaatio	9,4	11,5	8,5	9,8	10,0	5,5
Puolueen nuorisjärjestö	1,8	2,5	1,1	1,0	0,8	0,8
Uskonnollinen/kirkon (nuoriso)organisaatio	10,2	12,2	9,9	1,9	2,3	1,1
Ammattiyhdistys tai sen nuorisjärjestö	4,0	2,7	0,4	1,3	1,2	0,4
Poliittinen puolue	2,3	3,1	1,5	1,0	1,0	0,7
Ympäristöjärjestö	3,9	3,9	1,8	1,8	2,8	1,4
Eläinten oik. ajava tai eläintensuojeluryhmä	3,6	1,9	1,6	1,6	2,6	1,3
Rauhanjärjestö	0,3	3,6	0,8	0,9	1,9	0,5
Ihmisoik. tai humanitaarisen avun järjestö	1,8	3,7	1,5	2,0	3,2	1,0
Hyväntekeväisyys- tai hyvinvointipalvelujärjestö	1,7	4,0	3,4	3,2	6,2	2,6
Taloudellis-ammattillinen järjestö	1,2	1,1	0,2	0,1	0,4	0,2
Kuluttajajärjestö	0,2	0,4	0,2	0,6	0,4	0,4
Kulttuuri-, musiikki-, tanssi- tai teatteriryhmä	15,2	21,7	10,9	11,4	10,9	3,7
Maahanmuuttajajärjestö	0,1	0,5	0,2	0,2	0,2	0,1
Naisjärjestö	0,2	0,9	0,3	0,5	0,4	0,1
Globalisaation vastainen järjestö	0,1	1,2	0,1	0,5	1,0	0,1
Urheiluseura	41,5	37,2	19,1	31,4	28,5	7,6

(Osallistunut viimeisen 12 kk aikana)

ORGANISAATIO	Viro			Itävalta		
	Jäsen	Osallis- tunut toimintaan	Tehnyt vapaa- ehtoistyötä	Jäsen	Osallis- tunut toimintaan	Tehnyt vapaa- ehtoistyötä
(Hyväksymis-%)						
Nuorisojärjestö tai -organisaatio	10,3	9,9	5,7	12,2	8,8	7,0
Puolueen nuorisojärjestö	3,7	3,5	1,8	6,2	4,5	2,8
Uskonnollinen/kirkon (nuoriso)organisaatio	3,5	3,5	2,2	10,0	7,4	6,5
Ammattiyhdistys tai sen nuorisojärjestö	1,2	2,1	1,5	6,7	2,7	0,8
Poliittinen puolue	1,8	2,1	1,9	3,6	3,5	1,7
Ympäristöjärjestö	1,2	2,7	2,6	7,0	5,0	3,0
Eläinten oik. ajava tai eläintensuojeluryhmä	0,4	1,2	1,3	7,2	3,3	3,6
Rauhanjärjestö	0,4	0,7	0,9	2,8	2,9	2,0
Ihmisoik. tai humanitaarisen avun järjestö	0,7	1,5	1,2	6,1	4,4	4,5
Hyväntekeväisyys- tai hyvinvointipalvelujärjestö	1,0	2,6	3,2	1,3	2,8	4,6
Taloudellis-ammattillinen järjestö	1,9	1,2	1,3	1,8	1,3	1,3
Kuluttajajärjestö	1,7	0,2	0,4	0,4	0,7	0,5
Kulttuuri-, musiikki-, tanssi- tai teatteriryhmä	17,2	19,2	7,1	14,9	13,7	8,3
Maahanmuuttajajärjestö	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
Naisjärjestö	0,5	0,7	0,3	0,4	0,8	1,1
Globalisaation vastainen järjestö	0,1	0,4	0,2	0,7	1,1	0,7
Urheiluseura	27,8	28,8	9,2	30,1	16,4	10,3

(Osallistunut viimeisen 12 kk aikana)

ORGANISAATIO (Hyväksymis-%)	Kaikki		
	Jäsen	Osallistunut toimintaan	Tehnyt vapaaehtoistyötä
Nuorisjärjestö tai -organisaatio	10,1	11,3	6,3
Puolueen nuorisjärjestö	2,6	2,4	1,2
Uskonnollinen/kirkon (nuoriso)organisaatio	6,7	8,5	5,3
Ammattiyhdistys tai sen nuorisjärjestö	4,4	2,1	0,7
Poliittinen puolue	2,0	2,4	1,3
Ympäristöjärjestö	2,7	3,7	2,2
Eläinten oik. ajava tai eläintensuojeluryhmä	2,8	3,2	2,3
Rauhanjärjestö	1,1	2,9	1,0
Ihmisoik. tai humanitaarisen avun järjestö	2,5	4,2	2,2
Hyväntekeväisyys- tai hyvinvointipalvelujärjestö	2,7	6,4	5,0
Taloudellis-ammattillinen järjestö	1,3	1,1	0,6
Kuluttajajärjestö	0,6	0,6	0,3
Kulttuuri-, musiikki-, tanssi- tai teatteriryhmä	12,3	17,0	6,5
Maahanmuuttajajärjestö	0,2	0,6	0,4
Naisjärjestö	0,4	0,9	0,5
Globalisaation vastainen järjestö	0,4	1,3	0,4
Urheiluseura	30,1	28,7	9,5

(Osallistunut viimeisen 12 kk aikana)

Muiden suomalaisjärjestöjen – joilla näyttäisi olevan aika lailla 'uuden politiikan' tematiikat – kuten maahanmuuttajajärjestöjen (jäseniä 0,2 %), globalisaationvastaisten liikkeiden (0,2 %), kuluttajajärjestöjen (0,1 %) ja naisliikkeiden (0,3 %) jäsenmäärät ovat minimaaliset. Näiden liikkeiden järjestäytymistapa ei olekaan rekisteröity yhdistys. Ne toimivat usein ongelma- ja teemakohtaisesti eri ympäristöissä ja yhden asian liikkeiden aalloissa. Myös media mytologisoi monien liikkeiden voimaa ja osaa nostaa esiin hyvin argumentoivia liikkeissä mukana olevia yksilöitä, feministejä, tutkijoita ja ekologisesti orientoituneita ammattifilosofoja. (taulukot IX ja X.)

Maahanmuuttajaryhmät ovat kuitenkin Suomessa eurooppalaisesti vertaillen aktiivisia, niiden reaali- ja vapaaehtoishommissa on monia nuoria – enemmän kuin monissa muissa vertailumaissa huolimatta siitä, että Suomessa on suhteellisen pieni määrä maahanmuuttajia. Sen sijaan globalisaatiokriittiset ja varsinkin kuluttajajärjestöt ovat pohjoisessa periferiassa heikkoja kaikilla osallisuuden mittareilla tarkasteltuna.

Internetin kansainväliset yhteydet ja konsumerismi eivät heijastu järjestöosallisuuksina, mikä osoittaa niiden omintakeisia paikkoja osallistumisen tiloina. Molemmat perustuvat aika lailla yksilöllisiin tekoihin markkinaperäisissä osallistumismaisemissa. Suomalaiset naisjärjestöt kokoavat EUYOUNG:n muiden maiden tapaan hyvin niukasti aktiiveja, vaikka tasa-arvon teema on meillä vahvasti sisäistetty, laissa institutionalisoitu ja se merkitsee juuri sukupuolista tasa-arvoa. Feministisen vapaaehtoistyön muutamit sankarittaret kuitenkin ilahduttavat suomalaista osallistumismaisemaa hiukan muiden maiden keskiarvoja isommalla osallistumisprosentilla. Ehkäpä selvästi alle prosentin jäävät aktiivisuusluvut osoittavatkin juuri tasa-arvo – puheenparren ja retoriikan leviämistä yleiseksi poliittiseksi retoriikaksi ja naiskysymyksen aktualisoitumista asia- ja ongelmakohtaisesti (puntuuaalisesti) työelämässä ja arjessa. Patriarkaattista tai naisutopioista puhutaan vain vähän.

5.3. Kansalliset järjestöperinteet eivät eroa dramaattisesti toisistaan

Tutkimuspoliittisesti sangen kiinnostavan italialaisen tutkimuslaitoksen YARD:n EUYOUNG-tutkimuksen otos on kiinnostavan aktiivinen järjestövertailussa. Ammatti-liittoulottuvuutta lukuun ottamatta saapasvaltion nuoret ovat rankasti keskimääräistä aktiivisempia – usein kollektiivisen järjestäytymisen kärkimää. Varsinkin modernin poliittisen järjestäytymisen idealistiset etsikkokentät tuntuvat nousevan korkealle tässä aineistossa: uskonnollinen, nuorisojärjestöllinen, rauhanliikkeiden sekä kulttuuris-urheilulliset pyrinnot jaksavat nostaa Italian nuorten kansalaisyhteiskuntaa korkealle.

Universaalin, kulttuurin ja urheilun ja jopa ekologisen faktorin ulottuvuudella (ks. seuraavat taulukot XI ja XII) Italia nousee positiivisesti esiin. Itävallan nuoret eivät yllätä järjestövertailussa millään erityisellä tavalla. Nuoret ovat löytäneet tiensä järjestäytyneeseen ympäristöliikkeeseen (5 % toimii). Faktorianalyysinkin mukaan Itävallassa näyttäisi jopa puoluepoliittinen aktiivisuus olevan molemmilla järjestölinjoilla lupaavan korkealla. Sen sijaan traditionaalinen ja usein kansallinen sporttinen ja kulttuurinen ”ryhmätreeni” jää maassa selvästi vähemmälle.

On jännittävää, että Saksassa juuri (faktorianalyysinkin esiin nostamat, taulukot XI ja XII) urheilu- ja kulttuuriryhmät ovat voimissaan. Ovatko tämän tyyppin ryhmäyhteisöt myös modernin kansallishengen kantajia, koska maassa nationalismista puhuminen on historiallisista ja muista syistä jäänyt vähemmälle (vrt. kuviot IX ja X). Odotuksista huolimatta Saksa ei vuonna 2005 enää esittäydy vihreänä mallimaana, jos sen mittarina käytetään ekologisten ja eläinsuojeluliikkeiden kannatusta. Ehkä kestävä kehitys ja teknologia – ”vähän saastuttavat autot, kodinkoneet ja bosch-moottorit” – läpäisevät jo tarpeeksi saksalaista yhteiskuntaa.

Toimeliaat nuorten uskonnolliset ja rauhanjärjestöt sentään pitävät yllä saksalaisnuorten idealismia. Ranskan nuoret eivät löydä sisältöjä vallitsevista puoluearvoista ja -nuorisjärjestöistä. Uskonnon ja kulttuurin järjestöt tai niiden arvot eivät myöskään mobilisoi positiivisesti nuoria. Vaikuttaa myös siltä, että ranskalaiset nuoret ylipäänsä systemaattisesti vierastaisivat eurooppalaisia tovereitaan enemmän poliittisia organisaatioita ja verkostoja. Toisaalta, voi miettiä, minkälaista muutosta ajan hengessä ranskalaiset odottavat ja alkavat taas liikehtiä ja toimia joukkoliikkeidenkin kautta – haastatteluhan tehtiin 2004–2005 vuodenvaihteessa.

Viron nuoret vierastavat universaaleja ja ympäristöpoliittisia järjestäytymistapoja. Tällä oli taustansa virolaisessa tavassa ymmärtää maansa rakentaminen, talous ja kansainvälisen internetin käyttö: kiireisellä menolla, ”objektiivisella” tarpeella työntyä Länteen ilman sen suurempia idealismeja. Tässä marxilaistaustainen attribuutti ”objektiivinen” kääntyy yleistä välttämättömyyttä tarkoittavaksi metaforan osaksi. Kulttuurijärjestöt ja urheilu ovat osa kansallista projektia – mieleen tulee Suomi menneinä vuosina, koskenniemeläisenä 1950-lukuna ja vielä sen jälkeisinäkin ”Suomi maailmankartalle” – tuulina. Slovakiassa saattavat kulttuurinen ilmaus ja uskonto korvata urheilullisen kansallisen itsekurin identiteetin luomisen ja ”blokkamisen” keinona. (taulukot IX – XII.)

Slovakiassa kuitenkin ekologinen ja eläinliikkeiden tietoisuus ja järjestäytyminen valtaavat alaa, sydän-Euroopan ”*mustat metsät*” liikuttavat nuoria, kuten Saksassa ja Itävallassakin on tapahtunut jo aiemmin. Ilmassa on dramatiikkaa, halu ylläpitää yhteisöllistä identiteettiä yhdistyy selviytymisen pakkoon ja ekologiseen riskitietoisuuteen. Onneksi nuorilla on ainakin joitain järjestöjä, jossa läpikäydä tunteitaan ja epävarmuuksiaan. Toivottavasti virallisilla kansallisvalistavilla orgaaneilla on myös epävirallinen agendansa, varjo-opintonsa.

Ison-Britannian nuoriso jatkaa tässäkin surullista viestiään: puolueen, universaalien, ekologian tai urheilullisen kulttuuriuhon tavoitteet eivät kosketa tai vedä ryhmätoimintana (faktorianalyysi alla, taulukot XI ja XII). Uskonto, kulttuuriharrastukset, nuorisjärjestön substanssit sekä briteille rakkaat urheilujärjestöt kuitenkin pitävät yllä nuorten merkityksiä ja harrastuksia, vaikkakin keskiarvoja selvästi matalammilla aktiivisuustasoilla. Myös saarivaltion uutistoimistoista tuttu varsinkin ketunmetsästystä vastaan kamppaileva eläinoikeusliike on tulostenkin mukaan elossa.

Taulukko XI: Nuorten järjestöosallistuminen faktorianalyysin mukaan (Q18)

Rotatoitu faktorimatriisi: Järjestö-osallistuminen	Faktori 1: Puolue- aktivismi	Faktori 2: Universaali aktivismi	Faktori 3: Ekologinen aktivismi	Faktori 4: Kulttuuri ja urheilu
Poliittinen puolue	0,99			
Puolueen nuorisjärjestö	0,42			
Globalisaation vastainen järjestö		0,55		
Rauhanjärjestö		0,50		
Ihmisoikeus- tai humanitaarisen avun järjestö		0,42		
Maahanmuuttajajärjestö		0,37		
Naisjärjestö		0,32		
Ympäristöjärjestö			0,67	
Eläinten oikeuksia ajava tai eläintensuojeluryhmä			0,56	
Kulttuuri-, musiikki-, tanssi- tai teatteriryhmät				0,57
Urheiluseura				0,36
Ominaisarvo	2,45	1,34	1,22	1,10
Kumulatiivinen selitysaste	22,25	34,43	45,52	55,54

Extraction Method: Maximum Likelihood.
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

Taulukko XII: Nuorten järjestöosallistuminen. Faktoripistemäärien keskiarvot eri maiden nuorten keskuudessa

Maa / Faktoripistemäärien keskiarvot	Faktori 1	Faktori 2	Faktori 3	Faktori 4
Itävalta	0,08	-0,01	0,04	-0,11
Viro	-0,01	-0,09	-0,09	0,04
Suomi	0,03	0,01	0,01	0,03
Ranska	-0,08	-0,05	-0,03	-0,09
Saksa	0,05	0,01	-0,02	0,11
Italia	0,02	0,32	0,10	0,14
Slovakia	0,02	-0,06	0,08	0,05
Iso-Britannia	-0,11	-0,11	-0,09	-0,17

5.4. Moderni osallistumisen repertuaari on nuorten käsillä – tarvittaessa

Nuorten häilyvät vastaukset esimerkiksi äänestyskysymyksiin osoittivat, että erot itse (äänestämisen) teon ja sitä koskevan harkinnan ja muille omasta teosta annettavan kuvan välillä eivät aina ole tiukkoja. Tämähän on myös poliittinen lupaus, erilaiset poliittiset osallistumisen tavat tunnetaan. Ne ovat olleet kriittisessä tai kyynisessä harkinnassa nuorten keskuudessa, ja ne mahdollisesti voisivat olla heidän käytettävissään kun poliittiset tarpeet tai suhdanteet muuttuisivat. Monien osallistuvien toimijoiden, osallistumistasojen ja – teemojen maailmassa tämä aukinaisuus ja vapaus on relevantti osa poliittista kulttuuria. Kysymys 24 kuului: ”*On olemassa monia mielipiteitä siitä, kuinka voidaan tehokkaasti vaikuttaa päätöksiin yhteiskunnassa. Luen Sinulle joitakin niistä tavoista, joita on ollut käytössä. Voisitko arvioida minulle asteikolla 0:sta aina 10:en saakka, miten tehokkaita seuraavat toimintatavat ovat: 0 tarkoittaa ”ei lainkaan tehokas” ja 10 tarkoittaa ”erittäin tehokas”.*” Nyt ei siis kysytä raporttia teoista tai toiminnoista, vaan arviota toimintakeinojen merkityksestä. (taulukko XIII.)

Kotiin jääminen vaalien tai mielenosoituksen aikana ei aina merkitse, etteikö nuori olisi voinut olla hengessä mukana näissä osallisuuden muodoissa tai symbolisissa teoissa. Tai toisin päin, jos yhteiskunnalliset asiat problematisoituvat tai kriisiytyvät, ajatukset tehokkaista poliittisista taktikoista ja keinovalikoimista saattavat realisoitua. Nuorten sukupolvien kannalta relevantti asia on myös se, ketkä näitä osallistumisen menetelmiä ja niiden kautta avautuvia foorumeita ja julkisuuksia käyttävät tai yrittävät käyttää. Tutustuminen seuraaviin taulukoihin osoittaa, kuinka nuoret pohtiessaan mahdollista tehokkuutta miettivät myös sitä, miten relevantti ”*muiden toimijoiden*” (ei heidän itsensä myötävaikuttama) aktiivisuus voi räväyttää tai asiallisesti vaikuttaa yhteiskunnassa. Usein nuoret näyttävät pohtivan nuorten tai maan eliitin toimia – ehkä joskus myös kitkerin sävyin.

Koko moderni mobilisaatio erilaisine toimintafoorumeineen näyttäytyy nuorille varsin tehokkaana. Se voidaan tarvittaessa ottaa käyttöön. Vaaleissa äänestämisen efektiivisyys saa keskiarvon 7,0 (kysymyksen Q24 mukaan 0–10 -asteikolla). Yhdistystoiminta (5,7 ka) ja media (5,6 ka) tukevat yhdessä puolueiden (5,2 ka), vetoisuus- (5,0 ka) ja mielenosoitus-julkisuuden (4,8 ka) kanssa tehokasta monien toimijoiden ja momenttien (teho)demokratiaa.

Henkilökohtaiset poliittikkokontaktit (4,1 ka) ja tuotteiden boikotointi (3,9) saavat vielä tyydyttävän tehokkuusarvion. Lopulta aiempia ilmaisutapoja harvemmin kokeillut laittomat (2,7 ka) ja väkivaltaiset (1,7 ka) protestit saavat edellisiä harvemmin kokeiltuina jonkin verran myönteistä vaikuttavuusarvostusta. (taulukko XIII.)

Media nousee tarkastelussa korkealle. Tässä aktiivinuoret tuntevat taitonsa ja realistisesti operoitavissa olevat julkisuuden kentät. Nimienkeruu ja (laillinen)mielenosoitusjulkisuus nousevat puolueiden rinnalle toimivina politiikan välineinä. Vaikka puoluepolitiikka on joillekin halventava keino ja sana, näyttää siltä, että puoluepelikin avautuu eri tavoin modernin pelin välttämättömänä, mutta elävänä ja toimeliaana kudoksena.

5.5. Poliittisten pelivarojen optiikkaa Euroopan eri kolkissa

Suomen nuoret vastaajat hahmottavat monipuolisesti tehokkaita poliittisia menetelmiä. Tässäkään vertailussa suomalaiset eivät dramatisoi vaalidemokratian merkitystä. Ajatus puoluekanavan ja poliittikkokontaktien kautta toimimisesta nousevat meidän pohjoisessa kulttuurissamme selvästi muita maita paremmin esiin. Huomio on tärkeä maamme puolueihmisille: nuorilla on uskoa puoluepelaamiseen, jos sille annetaan sytykettä ja tilaa. Tuotteiden boikotointi on Suomessa yleistä ja myös sen merkitykseen luotetaan muita EUYOUNG-maita enemmän.

Yllättävää Suomen tilastoaineistossa oli erityisesti se, että Ison-Britannian jälkeen nimenomaan Suomen nuorisot uskoivat suuresti (ks. tässä myös taulukot XIV ja XV, jotka kuvaavat faktorianalyysin ja -pistemäärien avulla osallistumistapojen mahdollista tehokkuutta eri maissa) laittomiin ja väkivaltaisiin protestimuotoihin. Suomalaisnuorten viime vuosien kokemukset näyttäisivät johtaneen siihen, että puolueitoimien rinnalla nimenomaan näyttävät laittomuudet ja jopa väkivaltaisuudet menisivät tehokkaasti läpi poliittisessa kulttuurissa. Suomen nuorissa on poliittista potentiaalia, suomalaisnuorisot kokee yhteiskunnalliset ja ekologiset asiat myös poliittisesti, pohtii niitä ja saattaa tarpeen tullen myös ryhtyä toimiin poliittisessa julkisuudessa, se voi tulla mukaan puoluepeliin tai shokeeraamaan laittomin tavoin poliittista agenda.

Italia on poliittisen toiminnan reaaliluvuissa ollut tämän tarkastelun kärkimaa ja se on hyvin aktiivinen myös epäsovinnaisissa ja laittomissa poliittisissa ärsytystavoissa. Italialaisnuorten pohdinta siitä, miten tehokkaasti eri keinot vaikuttavat, nostaa kärkeen hyvinkin legaalit (lailliset) ja mediaseksikkäät yhdistys- ja vaalitoimet. Puoluedialogia ja varsinkin laittomuuksia vierastetaan. Latinomaan vastaajat näyttävät olevan tyytymättömiä radikaaliin toimintakokemukseensa. Italian poliittisen kulttuurin nuoret kaipaavat rauhaa ja poliittista järjestelmää (takaisin). Ehkä he haluaisivat olla mukana kehittämässä järjestyneempää ja tehokkaampaa demokratiaa, mutta maan nykyisessä sekasortoisessa poliittisessa kulttuurissa ei siihen ole edellytyksiä?

Saksan nuoret ovat (keskiarvovertailussa) vielä edellä mainittua Italiaakin systemaattisemmin (esim. faktoripistemäärät, taulukot XIV ja XV) sitä mieltä, että kaikki laillisen vaikuttamisen repertuaarit ovat tehokkaita osallistumisen välineitä ja haasteita, ja laittomuudet sekä väkivalta saavat jäädä yksikäsitteisesti sivummalle. Tässä taas korostuu saksalaisen kansalaisyhteiskunnan voima: ollaan monipuolisesti liikkeellä ja arvioidaan rauhanomaisia osallistumispotentiaaleja. Nuorten mielestä laittomuudet ja maan lähihistoriassakin yleiset väkivaltaisuudet saavat jäädä sivuun.

Myös Itävalta torjuu radikaalit laittomuudet tehottomina, mutta itävaltalaiset eivät kieltovereidensa tapaan ylistä kaikkia konventionaaleja toimintarepertuaareja. Vaalidemokratiaan ja tuotteiden boikotointiin luotetaan jatkossakin. Ranskassa flirtataan keskimääräistä enemmän dramaattisille ja laittomille toimille, tuoteboikotoinnille ja demonstraatiolle (edelleen keskiarvovertailu, taulukot XII ja XIII sekä faktorit XIV ja XV). Vertailumme mukaan media ja puolueet eivät ole ranskalaisnuorille tehokkaan toiminnan kenttiä.

Jonkinlainen pettymys, joka kohdistuu perustaviin poliittisiin voimiin ja mediaan, tuntuu tässäkin – niitä ei voi avata tai kääntää nuorille elintärkeiden arvojen ja merkitysten mukaiseen työhön. Myös Viron nuoret arvioivat osallistumistapojen vaikuttavuutta sen perusteella, kuinka dramaattisen tehokkaita radikaalit toimet ovat. Ja kaikkia konventionaalisia keinoja epäillään eurooppalaisia keskiarvoja enemmän. Slovakian nuorten poliittinen asenne on lähes identtinen virolaisten kanssa. He antavat keskimääräistä selvästi vähemmän arvoa politiikan keinovalikoiman hyödyllisyydelle – kuitenkin Viroa laillisemmassa hengessä.

Tässä on myös jännittävää huomata, että yleensä taustalla ja sivurooleissa kommentoivat brittinuoret nousevat tässä tehokkuusarvioinnissa aktiivisiksi. He nostavat väkivalta- ja laittomat protestit kunniaan tehokkaina ilmaisukanavina, mutta eivät aliarvioi muidenkaan osallistumistapojen mahdollista tehokkuutta. Äänestäminen ja puolue- ja yhdistystoiminta avautuvat brittinuorille heikosti vertailumme keskiarvojen valossa. Ison-Britannian nuoren polven kokemus politiikasta on etäinen ja kyyninen, mutta parhaimmillaan hekin voisivat osallistua poliittisen eliittinsä tavoin ja tehokkain välinein. Paine tehokkaalle muutokselle yhteiskunnassa nousee keskimääräistä väkivaltaisimmista ja lähempänä ruohonjuuritasoa olevista kasvualustoista. Brittinuorten pikantti traditionaalinen intensiteetti löytyy poliittikkokontakteista, joita pidetään edelleen toimivina. Katu- ja ovikontaktit ovat brittiläistä perua eurooppalaisissa poliittisissa kampanjoissa.

Taulukko XIII: Poliittisten toimintatapojen tehokkuus nuorten mielestä (Q24)²²

Kuinka tehokasta on...? Keskiarvo (0–10): Ei lainkaan (0) – Erittäin (10)	Suomi	Iso-Britannia	Slovakia	Italia	Saksa
...työskennellä poliittisessa puolueessa	5,8	5,1	5,2	5,2	5,7
...toimia vapaaehtoisjärjestössä tai -organisaatiossa	5,7	5,4	4,8	6,6	6,2
...äänestää vaaleissa	6,9	6,3	6,6	7,4	7,7
...ottaa henkilökohtaisesti yhteyttä poliitikkoihin	5,2	4,9	3,3	3,8	4,3
...työskennellä median huomion saamiseksi	5,7	5,7	5,8	6,2	5,8
...boikotoida tiettyjä tuotteita	4,2	4,6	3,6	3,5	3,8
...osallistua julkisiin mielenosoituksiin	4,5	5,1	4,2	5,6	5,2
...allekirjoittaa vetoamuksia	5,0	5,6	4,6	4,9	5,5
...osallistua laittomiin protesteihin	3,1	3,4	2,4	2,4	2,1
...osallistua väkivaltaisiin protesteihin	2,1	2,6	1,9	1,2	1,0

²² Muuttujat ovat pääasiallisesti vertailukelpoisia, mutta muutamilla väitteillä on "matala" diskriminaatiovoima.

Kuinka tehokasta on...? Keskiarvo (0–10): Ei lainkaan (0) – Erittäin (10)	Ranska	Viro	Itävalta	Kaikki
...työskennellä poliittisessa puolueessa	4,3	5,1	5,3	5,2
...toimia vapaaehtoisjärjestöissä tai -organisaatiossa	5,8	5,1	5,8	5,7
...äänestää vaaleissa	6,8	6,3	7,5	7,0
...ottaa henkilökohtaisesti yhteyttä poliitikkoihin	3,7	3,9	4,1	4,1
...työskennellä median huomion saamiseksi	4,9	5,5	5,5	5,6
...boikotoida tiettyjä tuotteita	4,0	3,3	4,2	3,9
...osallistua julkisiin mielenosoituksiin	4,9	4,4	4,4	4,8
...allekirjoittaa vetoomuksia	5,1	4,6	4,4	5,0
...osallistua laittomiin protesteihin	2,9	3,0	2,2	2,7
...osallistua väkivaltaisiin protesteihin	2,0	1,9	1,1	1,7

Taulukko XIV: Poliittisten toimintatapojen tehokkuus nuorten mielestä, faktorianalyysi (Q24)

Rotatoitu faktorimatriisi: OSALLISTUMISTAPOJEN MAHDOLLINEN TEHOKKUUS (Q24)	Faktori 1: Yksilöllis- kollektiivinen aktiivisuus	Faktori 2: Radikaali mielenosoitus
allekirjoittaa vetoomuksia	0,64	
osallistua julkisiin mielenosoituksiin	0,63	
työskennellä poliittisessa puolueessa	0,59	
työskennellä median huomion saamiseksi	0,57	
äänestää vaaleissa	0,57	
ottaa henkilökohtaisesti yhteyttä poliitikkoihin	0,56	
työskennellä vapaaehtoisjärjestöissä tai -organisaatiossa	0,53	
boikotoida tiettyjä tuotteita	0,48	
osallistua laittomiin protesteihin		0,85
osallistua väkivaltaisiin protesteihin		0,77
Ominaisarvo	3,71	1,61
Kumulatiivinen selitysaste (%)	37,13	53,25

Extraction Method: Maximum Likelihood.
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

Taulukko XV: Poliittisten toimintatapojen tehokkuus. Faktoripistemäärien keskiarvot maittain.

Maa / Faktoripistemäärien keskiarvot	Faktori 1	Faktori 2
Itävalta	0,02	-0,22
Viro	-0,19	0,11
Suomi	0,06	0,13
Ranska	-0,12	0,10
Saksa	0,25	-0,26
Italia	0,17	-0,16
Slovakia	-0,21	-0,02
Iso-Britannia	0,02	0,32

6. KUINKA YHTEISKUNNALLISET ONGELMAT KÄSITETÄÄN NUORTEN JULKISUUDESSA – ONKO POLITIIKASTA YLIPÄÄNSÄ TOLKULLISTA TIETOA?

6.1. Työttömyys ja laittomuudet vakavia ja populistisia ongelmia?

Nuorten kansalaisyhteiskunnan keskeinen poliittinen lämmittäjä on keskustelu yhteiskunnallisista ongelmista. Poliittista järjestelmäähän voidaan pitää juuri sosiaalisten ongelmien ratkaisujen ja niitä koskevien ideologisten ohjelmien propagointina sekä niiden välisenä kamppailuna. Tilastollisessa mielessä seuraavat EUYOUNPART-kumppanimaiden nuorten merkittäviä ongelmia kuvaavat taulukot ovat aika sekavia, epäluotettavia** (taulukko XVI). Vaikka maissa esiin nousevia nuorten riskejä ja vaikeuksia onkin hankala verrata ja, vaikka varsinkin niiden suhteet vaihtelevat, voi ongelmakokemuksista myös oppia jotain.

Työttömyys (3,6 ka) ja rikokset ja väkivalta (3,5 ka) koettiin kaikkein vahvimpina ratkaisua vaativina haasteina. Sosiaalis-taloudellinen epävarmuus, työttömyys ja prekariaatin (pätkä- ja osapäivätyöllisten) asema ovat tuttuja nimenomaan nuorille sukupolville. Monissa vahvankin talouden maissa (Saksa, Suomi) nuorisotyöttömyys on rakenteellinen ongelma ja joissain maissa (Iso-Britannia) se on talouspolitiikan myötä saatu välillä hyvinkin aisoihin. Slovakia (3,9 ka) ja Italia (3,7 ka) näyttäisivät olevan pahimman työttömyyskokemuksen maat. Tässä ei lasketa työttömyyttä maittain, vaan mietitään ongelmakokemusta subjektiivisena kansalaisyhteiskunnan ongelmana. Tilastot eivät määrittele politiikkaa, vaan poliittiset kansalaiset kohtaavat työttömyyden ja lukevat sosiaalisia ongelmia mapittavia tilastoja. (taulukko XVI.)

Suomessa ei nosteta arvoasteikolla työttömyyttä, eikä juuri muitakaan ongelmia, järin korkealle. Pohjolassa ei koeta myöskään rikoksia ja väkivaltaa – peruspopulistista poliittisen agendan kysymystä – polttavana ongelmana (3,2 ka). Sen sijaan vertailun poliittisesti passiivisimmat maat – Iso-Britannia, Slovakia, Viro ja Ranska – kokevat vahvinta tuskaa rikollisuustilastojen edessä. Tässä voisi spekuloida tämän järjestysongelma-kokemuksen ja passiivisuuden välistä yhteyttä. Vahvalla järjestysideologialla on usein yhteys blokkiintuvaan ja autoritaariseen poliittiseen kulttuuriin, missä nuorten pluralististen toimijoiden motivaatio ja kamppailu saattavat olla heikkoja. Huumeet on poliittinen teema, joka toimii hiukan samoin tavoin.

Viro ja Iso-Britannia – maat joissa huumeet näkyvät vahvasti nuortenkin katukuvassa – näyttäisivät olevan maita, joissa huumeekysymys hiertää ja polarisoi keskustelua. Saksa, Itävalta ja Suomi ovat tässä rauhallisemman idyllin maita. Varsinkin Saksassa on opittu käsittelemään nuoriso- ja sosiaalipoliittisesti myös vahvojen huumeiden tuomia ongelmia ja interventioita huumeekulttuureihin. Suomi elää tässäkin periferisen idyllin arkea, ongelmat eivät vielä ole hallitsemattomia ja Suomen huumeepolitiikka on hyvin modernia ja räätälöityä eri ongelmakonteksteissa. (taulukko XVI.)

Köyhyys asettuu kuumuudessaan huumeongelman rinnalle. Slovakiassa, Virossa ja Ranskassa nuoriso kokee (suhteellisen) köyhyyden tunnelmia voimakkaimmin ja osa nuorista kokee myös välitöntä fyysistä niukkuutta ja puutetta. Köyhyys ei enää 2000-luvun poliittisissa demokratioissa mobilisoi kollektiivisiä visioita tai ”ihmetalouksien” sosiaalisia innovaatioita ja hyvinvointiratkaisuja 1900-luvun tapaan. Ratkaisut ovat taloudellisia ja talouspoliittisia, jolloin työntekijäryhmät joutuvat usein sopeutumaan New Public Managementin (NPM) mukaisiin sopeuttamisiin tai maastamuuttoon.

Maahanmuuttajien määrä ja muukalaisvastaisuus kietoutuvat köyhyys- ja työvoimakysymykseen sekä epävarmuuteen. Poliitikan kehät eivät tässä ole luovia. Jaetaan yhteistä niukkuutta maahanmuuttajien kanssa. ”Kallista” köyhyyden ja työllisyyden ongelmaa peitellään. Toisaalla niukkuus ja epävarmuus nostavat esiin tiukkoja vastauksia ja auktoriteetteja. Suomi, Itävalta ja Saksa kokevat kevyimmin köyhyyden vaikeudet, samalla ne ovat vertailujoukossa vahvan tulonjaon maita.

Ympäristöongelmat koetaan yhtä vahvoina riskeinä kuin huume- ja köyhyysongelmat. Slovakian, Italian ja Ranskan nuoret (3,6 ka) pohtivat luonto-ongelmaa huomattavasti enemmän kuin Itävallan ja Saksan haastatellut (3,3 ka) suomalaisnuorista (3,0 ka) puhumattakaan. Keski-Euroopan totaalinen metsäkuolema -keskustelu ja vihreä buumi ovat ainakin populaarijulkisuudessa ohi. Ekologisten ongelmien laajuudella ja luontoa suojelevan normiston lyhytkestoisuudella näyttäisi olevan yhteys eko-ongelman subjektiiviseen tiedostamiseen. Kuten aiemmin huomasimme Italiassa ja Slovakiassa toimivat myös voimakkaat ympäristö- ja eläinsuojeluliikkeet.

Julkisten hyvinvointipalvelujen heikentyminen on tunnetusti ranskalaisnuorten (3,5 ka) poliittista vastarintaa, muun muassa koululaiskapinoita, nostattava kokemus. Myös Iso-Britanniassa nuoret (3,4 ka) ovat joutuneet monien supistamis- ja yksityistämispäätöksen sekä näiden enemmän tai vähemmän näennäisen vastatoimen kohteeksi. Myös tämä näkyy tilastossa. Saksalais- ja suomalaisnuoret (3,0 ka) eivät tunne nahoissaan liberaalin säästöpolitiikan kurimusta, vaikka myös näissä maissa on vuosia kamppailtu julkisten kustannusten rajoittamisen ja hyvinvointipalvelujen kattavuuden kanssa. (taulukko XVI.)

Rasismi ja muukalaisvastaisuus sekä maahanmuuttajien määrä voivat piirtyä nuorille monenlaisina ongelmina; ongelmaa ja syyllistä voidaan siirtää monikulttuuristen ryhmien tai yhteiskunnan vastuun suuntiin. Rasismi on liekehtinyt ainakin median mukaan juuri taulukon muukalaisvastaisuutta korostavissa maissa, Iso-Britanniassa ja Ranskassa (3,5 ka) sekä Italiassa (3,3 ka). Sen sijaan paljon EUYOUNGPART-tutkijoitakin puhuttaneet Itävallan (3,2 ka) populistiset tuulet, Slovakian romanikysymys (3,1 ka) ja Viron (2,5 ka) venäläisten uhat eivät näy minkäänlaisina piikkeinä rasismitaulukossa. Suomi (2,9 ka) on tässäkin vertailussa konsensuaalinen maa, vaikka maamme harvat maahanmuuttajat riittävät jatkuvan poliittisen kinan aiheeksi myös nuorten keskuudessa. Maahanmuuttajien määrä nousee polttavammaksi poliittiseksi ongelmaksi samoissa maissa kuin rasismikin, Italiassa, Iso-Britanniassa ja Ranskassa.

Samat maat pelkäävät myös terroria eniten: Iso-Britanniassa (3,7 ka), Ranskassa (3,5 ka) ja Italiassa (3,4 ka). Syyskuun 11. päivän varjon ja kulttuurisotien uhkien lisäksi näissä maissa omat lähihistorian kokemukset terrorismista ovat vielä hyvässä muistissa – varsinkin Pohjois-Irlannin väkivallan heijastukset Englannissa ja ääriliikkeiden väkivalta Italiassa. Itävalta (2,8 ka) ja Suomi (2,3 ka) keskustelevat terrorismin olemuksesta ilman näiden kolmen maan kokemaa välitöntä tai jatkuvaa ongelmauhkaa. (taulukko XIV.)

Ison-Britannian nuoret haluavat vastauksissaan alleviivata omien ongelmiansa painoa (kaikkien brittien kokemien ongelmien ka on 3,5). Kun tunnemme vertailun osallistumista kuvaavat tulokset, voimme ymmärtää, miten neuvottomia ja yksin saarivaltion nuoret ovat. Vahvoille ongelmakokemuksille ja vastuunotoille ei löydy yhteiskunnallisia jakajia ja tulkitsijoita, osallistumisareenoita. Hajanaisissa kulttuureissaan ja yksilöllisten vaatimusten yhteiskunnissa nuoret saattavat myös jäädä neuvottomiksi, itse syyllistämään itseään. Syyllisyyttä ei jaeta enää poliittisesti, vaan sitä sysätään ”*omasta pilttuusta muille*”, ilmeisille

syllisille. Yksinkertaiset syyllisyysmarkkinat alkavat viedä, fundamentalistiset vaatimukset ja polarisaatiot voivat nousta.

Tällainen tilanne tunnetusti ruokkii sosiaalisten vaikeuksien ja tasa-arvo-ongelmien ratkaisua lähipiirin tai "meidän" ja "niiden" vastakkaisuuksien ja aggressioiden avulla: ”*maahanmuuttajat vievät työpaikat*” tai ”*Euroopan unioni, suurten keskusten integraatio tai hallitusherrat ylipäänsä*” ovat syyllisiä. Myös Ranskan ja Italian (maakohtaiset ka 3,5) nuoret rakentavat kansalaisyhteiskuntansa selvien ristiriitojen varassa. Varsinkin Italiassa tuntuu tämän aineiston mukaan olevan kuitenkin yhteisöjä ja toimijoita, joiden kanssa jakaa ongelmia ja niiden ratkaisuja. (taulukko XVI.)

Virossa ja Slovakiassa on sosiaalipoliittisen datan mukaan monia voittamattomia ongelmia nuorten keskuudessa, perustoimeentulo ja vakituisen kunnan työpaikan puute eivät ole näistä vähäisimpiä. Pitkään reaalisozialismin kaatumisen jälkeen yhteiskuntatieteilijät pohtivatkin sitä, kuinka kauan esimerkiksi Slovakiassa tai Baltian maissa kansalaiset jaksavat olla kärsivällisiä vapautuneissa, mutta kansan valtaosan jakamissa sangen niukoissa elinoloissa. Kuinka kauan parempia aikoja jaksetaan odottaa – kuului yleinen kysymys. Monet ongelmat ovat säilyneet, mutta esimerkiksi Slovakiassa ja Virossa nuoret eivät näyttäisi olevan erityisen katkeria (maakohtaiset ongelmakokemuksen keskiarvot Virossa 3,3 ja Slovakiassa 3,4).

6.2. Yhteiskunnalliset ongelmat – politiikan painoja vai inspiraatioita?

On tärkeää pohtia, miten tulevaisuusoptiot ja turvallisuudentunne – arkielämän tasapaino – on uusissa demokratioissa rakennettu. Kuinka kauan monet köyhyysloukuissa elävät kansalaisryhmät jaksavat olla kärsivällisiä? Aina kansalaisyhteiskunnalla ei ole poliittisia keinoja ja käsivarsia vaikuttaa poliittisen eliitin ja valtion toimintaan. Moderni poliittinen kansalainen ja järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta – edellytys yhteiskunnalliselle status quolle – ei synny yhtäkkiä, putoa taivaasta. Kun poliittinen ja sosiaalinen mobilisaatio ei toimi, on jouduttu rakentamaan yksilöiden ja lähiyhteisöjen itsekurillisia projekteja kouluissa, yrittäjien maailmassa, ulkomailla ja toisaalla on vikkellä turvauduttu lännen antamaan taloudelliseen ja turvallisuuspoliittiseen infrastruktuuriin. Poliitiikan tutkijana onkin jatkuvasti kysyttävä, miten ja keiden välityksillä kansalaisten ongelmat ja arvot nousevat esiin uusissa demokratioissa tai toisin päin, mitkä toimijat ja osallistumisen dialogit legitimoivat kansallisten ja Euroopan unionin ratkaisut ja rahanjaot kansalaisten keskuudessa?

Entä kuinka nuoret jaksavat olla näin hiljaa – paljon pienimmissä poliittisissa rooleissa ja karsinoissa kuin 1990-luvun taitteen vallankumouksen aikoihin? Tuolloin nuoret olivat rohkeasti eturivissä. Onko luovuttu yhteiskunnallisesta ”*ongelmaruikuttamisesta*” ja halutaan huolehtia liberaaleilla ehdoilla maiden taloudellisesta noususta, ”*kansallisista ja oma-kohtaisista ihmeistä*” .

Saksan (maakohtainen ka 3,2) ja Itävallan (sama ka 3,2) nuoret eivät koe naapurivaltioidensa tavoin olevansa kovin painavien ongelmien painamia. Ja vaikka jotkut nuorten arkivaikeudet – esimerkiksi maahanmuuttajapolarisaatio tai huumeet – olisivatkin suuria, niistä voidaan puhua poliittisen vastuullisesti. Vaikka illuusiot sukupolvien välisestä poliittisesta dialogista ja nuorten vallasta ovat menneet, järjestelmät kuitenkin yrittävät huolehtia sosiaalisista

ongelmistaan²³. Puhumme tässä vahvan sosiaalivakuutusjärjestelmän, vanhan luokkakonsensuksen ja korporatioiden maista, joilla on vahva historia riippumatta siitä, mitä nykynuorten sukupolvet siitä ajattelevat. (taulukko XVI.)

Suomen nuori kansalaisyhteiskunta (maakohtainen ka 3,0) näyttäisi tässäkin suhteellisen homogeeniselta ja rauhalliselta maisemalta, jossa ”*vastakkainasettelut olisivat ainakin eurooppalaisessa vertailussa ohi*”²⁴. Idylliseen kotikutoiseen maisemaan ei kuitenkaan kannata jäädä, globaalit ongelmat ovat ovella. Toisaalta suomalainen yhteiskunta- ja poliittinen historia todistelevat yksituumaisesti, kuinka meillä hallitsee yhteinen valtion rakentamisen ohjelma. Siinä on ollut tavoitteena eheytyminen kansanliikkeiden rakentamasta valtiosta Neuvostoliiton kainaloon ja nyttemmin Euroopan integraatioon. Kansalaisyhteiskunnan ja yksilön ristiriitaiset kokemukset sekä poliittinen autonomia jäävät tässä projektissa toissijaisiksi. (taulukko XVI.)

Ongelmat, yhteiskunnalliset vaikeudet ja tuskat ovat siis osa poliittisia puhetapoja. EUYROUPART-tutkimusaineistosta ei voi tehdä yksikäsitteisiä tulkintoja. Nuoret luovat omat ongelmiansa skaalat ja sosiaaliset murteet puhua niistä. Kansallinen (kilpailukyky)vertailu peittää myös alleen alueellisen, kulttuurisen tai etnisen ja luokkapohjaisen eriarvoistumisen. Tällaista sosiaalista eriarvoistumista voi tapahtua kansallisvaltioiden ohi ja yli. ”*Uusregionalism*” termillä viitataan juuri kansallisvaltioita laajempiin poliittisiin alueisiin ja identiteetteihin kuten Baltian, Barentsin alueen, Pommerin tai Välimeren alueisiin. Toisaalta kansallisvaltioiden erilaisissa eriytyneissä sosiaalisissa konteksteissa yhteiskunnalliset paineet ja niiden poliittinen mobilisaatio kuumenevat: suurkaupunkien lähiöt, köyhyyden ja kulttuuristen kompetenssien alueelliset eriarvoisuudet ja talouden mykän pakon tavat murtaa jonkin alueen/kaupungin teollinen perusta esimerkiksi Tampereen kutomoteollisuudessa tai Saksan uusien osavaltioiden kulutustavaratuotannossa.

²³ Esimerkiksi Jürgen Habermas (1988) puhuu patologisesta systeemin tavasta toimia ”*joka tapauksessa*” ja tuottaa nuorisopalveluja ilman nuorten ja heidän omien kommunikatiivisten yhteisöjen tai poliittisten voimien omaa poliittista myötävaikutusta ja legitimitteettiä.

²⁴ Pankinjohtaja Sauli Niinistön presidentinvaalien motto ”*vastakkainasettelun aika on ohi*” ja kampanjaparadigma ”*työväen presidentistä*” perustuivat harkittuihin aikalaisarvioihin. Nuorten naisten vankka enemmistö ei kuitenkaan uskonut häntä, vaan valitsi Tarja Halosen. Näin nuorten kannatus kääntyi Halosen puolelle. Nuorten miesten enemmistö löysi Niinistön argumentit.

Taulukko XVI: Yhteiskunnallisten ongelmien merkitys²⁵ (Q31)**

Miten merkittäviä seuraavat ongelmat ovat? Keskiarvo (1–4): Ei lainkaan (1) – Erittäin (4)	Suomi	Iso-Britannia	Slovakia	Italia	Saksa
Ympäristön saastuminen	3,0	3,5	3,6	3,6	3,3
Köyhyys	2,8	3,5	3,8	3,5	3,2
Maahanmuuttajien määrä	2,6	3,4	2,8	3,4	2,8
Rasismi / muukalaisvastaisuus	2,9	3,5	3,1	3,3	3,3
Julkisten hyvinvointipalvelujen heikentyminen	3,0	3,4	3,1	3,3	3,0
Työttömyys	3,3	3,5	3,9	3,7	3,7
Huumeet	3,2	3,7	3,5	3,4	2,9
Rikokset ja väkivalta	3,2	3,7	3,7	3,6	3,2
Terrorismi	2,3	3,7	3,2	3,4	3,1

Miten merkittäviä seuraavat ongelmat ovat? Keskiarvo (1–4): Ei lainkaan (1) – Erittäin (4)	Ranska	Viro	Itävalta	Kaikki
Ympäristön saastuminen	3,6	3,5	3,3	3,4
Köyhyys	3,7	3,6	3,1	3,4
Maahanmuuttajien määrä	3,2	2,6	3,1	3,0
Rasismi / muukalaisvastaisuus	3,5	2,5	3,2	3,1
Julkisten hyvinvointipalvelujen heikentyminen	3,5	3,2	3,0	3,2
Työttömyys	3,7	3,7	3,6	3,6
Huumeet	3,5	3,8	3,1	3,4
Rikokset ja väkivalta	3,7	3,7	3,3	3,5
Terrorismi	3,5	3,0	2,8	3,1

6.3. Puhe- ja tulkintavaikeudet politiikkana

Poliittisen elämän ja kielen yhteisten mittojen ongelmista kannattaa aina puhua. Vaikeudet liittyvät myös edellisen kappaleen peruskysymykseen: kuka tai ketkä määrittelevät kansalaisyhteiskunnan keskeiset poliittiset ongelmat? Kuinka tässä määrittelyssä kamppaillaan kokemuksista ja merkityksistä, katsotaan sosiaalitulastoja? Realistiselle yhteiskunnan ja politiikan tulkitsijalle yhteistä kieltä tai määrittelyn mittaa ei siis ole olemassakaan, ne ovat kamppailun kohde ja arena. ”Kypsä” näkökulma politiikan vaatimaan tietoon tai käsitteisiin on taas kyynisempi, ja valistuneen karaistunut: ”Kun...poliittista areenaa katsoo, sinne on tulossa tai siellä häärää toimijoita, joilla ei ole tarpeeksi kiinnostusta ja tietoa ylipäänsä tämän kentän asioista.”

²⁵ Muuttajat eivät ole ekvivalentteja, vertailukelpoisia. Ongelmien käsitteellistäminen on sangen kulttuurista ja riippuu myös poliittis-sosiaalisesta suhdanteesta. Faktorilataukset testissä matalia – matala diskriminoiva voima muuttujilla.

Tällöin ollaan uusien vaikeiden poliittisten ongelmien edessä. Poliittiseen päätöksentekoon oikeutettujen tai siihen kognitiivisesti (tiedollis-kokemusperäisesti) kypsien ihmisten määrittely on ikuinen osa politiikkaa ja demokratiakeskustelua. Nuorten, naisten tai ”säädettömien/luokattomien” toimijoiden sekä asioiden legitimoinnin (erilaisten päätösten, valintojen, henkilövaalien, perustuslakikansanäänestysten oikeuttamisen) menettelyitä koskeva polemiikki on koko ajan käynnissä.

Onko nuorilla valmiuksia ja tietoja osallistua poliittiseen päätöksentekoon? EUYOUNGPART-hankkeen päätöseminaarissa Brysselissä²⁶ muutamat EU-komission edustajat epäilivät, oliko Ranskan ja Hollannin nuorilla tarpeeksi ”kognitiivista kapasiteettia” ymmärtää, mistä kansallisissa kansanäänestyksissä (Euroopan unionin perustuslakiluonnoksesta) päätettiin? Siinäpä kysymys, jolla hallinto puolustautuu epäkypsää ja sivistymätöntä kansaa vastaan! Vähintäänkin siihen voisi vastata niin, että kysymyksen ongelman ratkaisu on kaikkien eurooppalaisesta projektista kiinnostuneiden vastuulla.

Riittääkö kaikilla aikaa, kykyä ja poliittis-dialogista aristotelista hyveellistä pontta, innostusta, luoda vaihtoehtoja Euroopan nuorisolle ja oikeasti avata niitä poliittiselle keskustelulle ja asialliselle legitimaatiolle. Ja jos ajatellaan yhteisen Euroopan ja kansallisvaltioiden demokratioiden perustuvan yhteiseen demokraattiseen keskusteluun (deliberatiiviseen, herruudettomaan keskusteluun joillakin yhteisillä käsitteillä²⁷), niin voi kysyä, miten, missä ja millä voimilla tätä keskustelua ja sen edellyttämää yleissivistystä luodaan?

Seuraava pelkistetty taulukko (XVII) kertoo niiden haastateltujen nuorten osuuden, jotka raportoivat ”politiikan näyttäytyvän aina tai usein niin monimutkaisena, etten voi ymmärtää, mistä siinä on kysymys?” Kyse on siis jonkinlaisesta itsearvioinnista. Ja taustalla ovat vaikeat ratkaisemattomat kysymykset siitä, voiko politiikka olla tai tulisiko sen olla yhteiseen ja yksinkertaiseen kieleen perustuvaa vai ei? Tulokset ovat varsin yllättäviä. Italialaisnuoret, jotka ovat aktiivisia monilla politiikan kentillä ja osallistumistavoissa, uskovat vähiten omaan tietoonsa ja käsitteisiinsä reaalipolitiikasta. Italian kansalliseen ja sen poliittisen järjestelmän identiteettiin sekä yhtenäisyyteen on aina liittynyt ongelmia. Kuva yhtenäisestä Italiasta on ollut harvoin uskottava.

Teemahaastatteluihin Italian nuoret antavat monen politiikan tutkijankin jakaman vastauksen tähän kysymykseen: he viittaavat italialaiseen irrationaaliseen poliittiseen kulttuuriin. Yhteiskunta ja varsinkin sen poliittinen järjestelmä on niin monessa suhteessa hajonnut, ettei siinä ole yhteistä järkipäistä pelisysteemiä tai kulttuurin vaatimia ”yhteisiä korsetteja” (Antonio Gramscin termi).

Myös yli puolet Slovakian ja Ison-Britannian nuorista raportoi avoimesti olevansa usein ymmällään seuratessaan reaalipoliittista päätöksentekoa. Tämä on ymmärrettävämpää kuin Italiassa, koska näissä maissa nuoriso muutoinkin raportoi omaa marginaalista asemaansa poliittisessa osallistumisjärjestelmässä. Jos ollaan pihalla tiedollisesti, ollaan ulkona myös

²⁶ Heinäkuun 14 päivänä 2005 järjestettiin EUYOUNGPART-Symposium Centre Borschettessa Brysselissä, Belgiassa otsikolla "Why participate? Youth, Politics and the Future of European Democracy" ("Miksi osallistua? Nuoriso, politiikka ja Euroopan demokratian tulevaisuus?"). Nuorten poliittisen osallistumisen tutkimusta ja sen mittaamisvälineitä oli paikalla pohtimassa noin 50 tutkijan, EU-virkamiehen ja nuoriso-politiikan ryhmä. Mukana olivat mm. EU-Komission edustajat Theodius Lennon, Pierre Mairesse and Michael Backup (Eurobarometer). Kokousraportista tarkemmin, ks. <http://www.sora.at/de/start.asp?b=120>

²⁷ Habermas 1988, jossa hän opponoi Foucaultin käsitystä kaikkialla läsnäolevasta vallasta ja liitti eurooppalaisen parlamentaarisen demokratian mahdollisuuden yhteisiin läpinäkyviin käsitteisiin.

institutionaalisesti! Ranskan historia ja malli kansalaisten tasa-arvoisena poliittisena järjestelmänä ei tunnuttu toimivan tämänkään kysymysosion tasolla: 47 % kokee aina tai usein ongelmia politiikan punaisen langan ymmärtämisessä. (taulukko XVII.)

Eikö voisi ajatella, että Ranskassa jos jossain, poliittinen demokratia, puoluedemokratia ja parlamenttikeskustelut voisivat perustua yhteiseen poliittiseen tietoisuuteen poliittisista eroista ja pluralismista, toisesta ja politiikan sopimissuhteista. Mutta nuoret raportoivat tässäkin selkeällä tavalla, yhteistä poliittista kulttuuria ja kieltä, jolla voi käsitellä sosiaalisia ja arvoeroja, ei Ranskassakaan ole olemassa! Teemahaastateltujen ranskalaisnuorten mukaan politiikan eliitin kieli elää myös omaa elämäänsä, sieltä käsin nuoret määrittyvät keskeneräisinä ja kasvatettavina lapsina, joiden on vaikea murtautua mukaan politiikan reaalikentille.

Virossa (37 %), Itävallassa (36 %) ja Suomessa (36 %²⁸) luvut näyttävät säädyllisimmiltä. Onko näissä suhteellisen pienissä demokratioissa politiikan julkisuus ja julkisuudet paremmin seurattavissa ja analysoitavissa, vaikka nuorilla ei varsinkaan Virossa olekaan vahvoja osallisuuksia siinä. Toisaalta voi pohtia, sävyttääkö kansallinen projekti niin paljon näiden maiden poliittista maisemaa, että se on kirkkaan yksinkertaisena mielletävissä tai poliittiset puheenvuorot asettuvat osaksi sitä? Saksan nuorten valistusta huokuva asenne (vain 33 % uskoo olevansa usein ”*pihalla politiikasta*”) kuitenkin kyseenalaistaa tällaista ideaa nationalistisesta pikkuvaltion kilpailukyvyistä. Tieto tavallaan varmentaa ajatusta refleksiivisestä ja poliittisesti (yleis)sivistyneestä saksalaisnuorisosta. Viis siitä, onko saksalaisnuoria opetettu sanomaan näin, osana poliittista traditiotaan nuoret keski-eurooppalaiset harkitsevat ja vastaavat näin – poliittisen kaukoviisaasti!

Taulukko XVII: Kuinka usein politiikka näyttyy niin monimutkaiselta, ettet todellakaan ymmärrä, mistä on kysymys? (Q25) 'Aina' ja 'usein' vastanneiden nuorten prosentuaalinen osuus.

Italia	Slovakia	UK	Ranska	Viro	Itävalta	Suomi	Saksa	Kaikki
53 %	53 %	51 %	47 %	37 %	36 %	36 %	33 %	43 %

6.4. Tuntevatko nuoret EU:n lipun, Barroson tai pääministerinsä (oikeudet)

EUYOUPART:n vapaaehtoisissa kysymyksissä kuusi maata²⁹ vastasi nuorten poliittista tietotaso suoraan testaaviin kysymyksiin. Ylikulttuurisia objektiivisia ”*tietokilpailukysymyksiä*” ei tietenkään ole olemassa, mutta yleissivistystä vaativat kyselyn vastaukset osoittavat jotain nuorten ”*koulumaisesta*” yhteiskuntatiedosta – poliittisten asioiden faktuaalisesta puolesta. 64 % vastanneista nuorista (92 % vastasi, loput kieltäytyivät tai eivät halunneet vastata) kiisti erheellisen väitteen, jonka mukaan Euroopan unionin lippu on valko-sininen eli tiesivät sen oikean värin. Italialaiset (76 %), slovakit (73 %) ja itävaltalaiset (69 %) tunsivat parhaiten EU:n lipun. Viron (62 %), Ranskan (59 %) ja Englannin (41 %) nuorilta lipun

²⁸ Suomalaisista vastaajista 8,5 % sanoi politiikan olevan aina käsittämätöntä, usein/useimmiten 27,6 %, joskus 43,4 %, harvoin 16,3 % ja ei-koskaan 8,2 %. Mitähän itse vastaisit?

²⁹ Suomen kyselykaavakkeessa ei ollut näitä kysymyksiä. Lomake oli muutoinkin laaja, siinä oli mukana myös kansallisia kysymyksiä nuorten kuntavaaliäänestämisestä ja aktivoinnista. Nämä tiedot on julkaistu NUORA:n sivustolla (Paakkunainen 2005). Saksankaan kyselyyn ei mahtunut näitä testikysymyksiä.

perusvärit olivat päässeet osin unohtumaan, heille EU:n symboli ei ollut niin keskeinen. Tietoisuus EU:n symboleista muistuttaa jonkin verran aiempaa tarkastelua, jossa pohdittiin nuorten identifiointumista eurooppalaisina (kuviot VII ja VIII).

Seuraavaksi nuorille heitettiin väite, ”Barroso seurasi Prodia EU:n johtajana”. Siihen vain alle puolet (47 %) nuorista vastasi ja näistä 68 % hyväksyi väitteen ja näin tiesi toimeenpanevan johdon viimeisimmät johtajat unionissa. Itävallan (82 %), Slovakian (69 %) ja Italian (68 %) nuoret olivat jälleen tietäväisemmät. Ranskassa (65 %), Virossa (62 %) ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa (52 %) EU:n huippujohdon vaihdoksista tiedettiin vähemmän.

Siitä, että monet vastaajat väistivät kysymyksen, voi päätellä, että nuorten enemmistölle Euroopan poliittiset instituutiot ovat aika vieraita ja ristiriitaisia. EU on läsnä, muttei poliittisen henkilöagendansa kautta. Tilanne on lähes samankaltainen myös vanhempien sukupolvien keskuudessa.

Sen sijaan kansallinen poliittinen kenttä ja sen keskushenkilöt hahmottuivat nuorten mielissä ratkaisevasti paremmin. Lähes jokainen (97 %, 4 % ei halunnut vastata) haastateltu osasi hyväksyä haastattelun väitelauseen, jossa kerrottiin kunkin maan pääministerin nimi ja kerrottiin hänen johtavan maata – kuten ”Blair on Britannian pääministeri”. Jokainen britti (100 %) tiesi oikean vastauksen, samoin Italian (99 %) ja Viro³⁰ sekä Ranska (molemmat 97 %) olivat näppäriä tässä. Ranskan (97 %) ja Slovakian (94 %) nuorista sentään joku oli kadottanut pääministerinsä. Tässä nuoret osoittavat poliittisen perustilanteen hyvää hallintaa – mutta vain kansallisesti. Tulos osoittaa jälleen kerran Euroopan unionin poliittisen identiteetin ja kentän haperuutta. Sitä ei koeta omana ja legitimiinä. Poliitiikan tutkijat puhuvatkin EU-vaaleista osuvasti ’toisen asteen vaaleina’: kansallinen politiikka ratkaisee usein eurovaalienkin tuloksen!

Nuoret joutuivat vastaamaan myös astetta hankalampaan kansallista poliittista järjestelmää koskevaan kysymykseen. Heille esitettiin väittämä, joka liittyi kunkin maan pääministerin oikeuteen hajottaa parlamentti. Jopa 72 % oli valmis empimättä vastaamaan ja 71 % heistä tiesi oikean vastauksen. Itävaltalaiset ja virolaiset nuoret tuntevat hyvin maansa poliittista vastuunalaisuutta ja oikeuksia (76 %), myös Ranskassa ja Italiassa (71 %) nuoriso tuntee perussäännöt.

Slovakiassa (64 %) ja Iso-Britanniassa (60 %) perustiedot ovat heikommat ja saattavat vaikeuttaa politiikan asiallista seuraamista. Kaiken kaikkiaan nuorten perustieto varsinkin kansallisista perusasioista oli oivallisella tasolla. Yleinen tieto vanhemmista sukupolvista on se, että he seuraavat nuoria tarkemmin faktuaalista kansallista ja eurooppalaista politiikkaa, mutta ero nuoriin ei ole dramaattinen. Voi väittää, että nuorten etäisyys moniin konventionaalisiin poliittisiin foorumeihin ja osallistumistapoihin ei perustu läheskään aina puuttuvaan tietoon ja tässä mielessä ”vieraan torjuntaan”, vaan myös omaan tietopohjaiseen harkintaan.

³⁰ Virossa on viime vuosina pääministeri vaihtunut tiuhaan. Parlamentarismi ja vaalipuoluedemokratia yskivät. Voi väittää, että Virossa on tarvittu kymmenen pääministeriä aikana, jona Suomessa on pärjätty kahdella tai kolmella. Silti Viron nuoret pysyvät perässä, he tunnistavat pääministerinsä.

7. POLITIIKAN PAIKKA EUONUORTEN ARJESSA JA KÄSITTEISSÄ

7.1. Stressi, hyöty tai maailman parantaminen politiikkasuhteen perustana

Seuraavat muuttujat (taulukot XVIII ja XIX) heijastelevat eri tavoin poliittisen aktiivisuuden asemaa nuorten elämässä. Kyse on politiikan torjumisesta (F1) – arvojärjestyksistä, joissa muut elämänalueet stressaavine askareineen voivat ohittaa politiikan. Toiseksi, poliittinen aktiivisuus voi perustua harkittuihin ja panostettuihin yrityksiin, jatkuvaan asenteeseen rimpuilla hankalia asiointiloja vastaan ja osoittaa tahtoa paremman maailman puolesta (F2). Kolmanneksi, politiikka voi olla kanava oman uran ja vaikutusvaltaisten kontaktien laajentamiselle tai kiihdyttämiseksi sekä keino kehittää taitoja ja asioiden hallintaa elämässä (F3). Kysymys on siis politiikan asemasta, erityisistä mahdollisuuksista ja käytännöllis-välineellisistä arvoista nuorten arjessa.

Kymmenen muuttujaa muodostaa kolme selkeää faktoridimensiota. Kiireisen elämän (F1), asioiden parantamishalun (F2) ja poliittisen aktiivisuuden tuottaman hyödyn (F3) ulottuvuudet rakentuvat johdonmukaisesti. ”*Kiireinen elämä*” aikatauluineen ja väsymisineen on elämän peruskokemus ja politiikalle ei riitä sosiaalisia panoksia. ”*Halu parantaa asioita*” puolustaa poliittisen asenteen mielekkyyttä koettujen ongelmien ratkaisuna ja maailman uudistamisena. Maailman muuttaminen ei ole tässä helppoa tai naiivin idealistista, tuloksia on vaikea nähdä. ”*Hyöty poliittisesta aktiivisuudesta*” tarkoittaa tässä välineellis-käytännöllistä suhdetta politiikkaan, sen mahdollisuutta tuottaa koulutuksellista ja ammatillista sekä muuta yhteiskunnallista arvoa tai ”*poweria*”.

Taulukko XVIII: Asenteet poliittista aktiivisuutta kohtaan. Rotatoitu faktorimatriisi³¹ (Q31)

Rotatoitu faktorimatriisi: ASENTEET POLITIIKKA KOHTAAN (Q 31)	Faktori 1: Kiireinen elämä	Faktori 2: Halu parantaa asioita	Faktori 3: Hyöty poliittisesta aktiivisuudesta
Minulla ei ole tarpeeksi aikaa olla poliittisesti aktiivinen	0,84		
Elämäni on liian kiireistä ollakseni poliittisesti aktiivinen	0,73		
Olen liian väsynyt ollakseni mukana politiikassa vapaa-ajallani	0,73		
Vaikken voikaan muuttaa asioita, on silti tärkeää yrittää		0,63	
On tärkeää tehdä osansa paremman maailman aikaansaamiseksi		0,54	
Jos jokin asia "ottaa päähän", sitä täytyy yrittää muuttaa		0,54	
On turha yrittää muuttaa asioita		-0,51	
Poliittinen aktiivisuus on mielenkiintoista, koska se on hyväksi urakehitykselle			0,65
Poliittinen aktiivisuus on mielenkiintoista, koska sen myötä tapaa vaikutusvaltaisia ihmisiä			0,63
Poliittinen aktiivisuus on mielenkiintoista, koska sen kautta oppii paljon käyttökelpoisia asioita			0,54
Ominaisarvo	2,78	1,77	1,47
Kumulatiivinen selitysaste	27,75	45,47	60,20

Extraction Method: Maximum Likelihood.
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

Taulukko XIX: Asenteet poliittista aktiivisuutta kohtaan. Rotatoitu faktorimatriisi (Q31). Maakohtaiset faktoripistemäärien keskiarvot.

Maa / Faktoripistemäärien keskiarvot	Faktori 1	Faktori 2	Faktori 3
Itävalta	-0,04	0,23	-0,14
Viro	0,20	-0,01	0,27
Suomi	-0,08	0,02	-0,16
Ranska	0,05	0,01	-0,08
Saksa	-0,15	0,22	-0,11
Italia	-0,19	0,25	-0,15
Slovakia	0,30	-0,52	0,50
UK	0,02	-0,20	-0,14

³¹ Alkuperäismuuttajat ovat vertailun kannalta korrekteja; faktorilataukset ovat osaksi matalia.

Kuten aiemmin olemme huomanneet “uusissa demokratioissa”, Slovakiassa ja Virossa, nuorillakin on kiireensä (F1:n faktoripistemäärän keskiarvo, taulukko XIX). Uusliberaalit taloudet ja jälleenrakennus vaativat kurinalaiset ja työteliäät tekijänsä. Yksilöitä ja lähiyhteisöjä vastuullistetaan perheestä ja koulusta työelämään. Mitään resursseja tai kulttuurisia pääomia ei saa ilmaiseksi. Poliitikalle ei jää aikaa, vaikka se selvästi olisi kenttä, jossa voisi saada hyödyllisiä suhdekontakteja, taitoja ja uraresursseja (F3). Varsinkin Virossa poliittinen kenttä onkin nuorten sukupolvien aktiivisuuden kohteena, ja suurelle nuorisoyleisölle se näyttäytyy seksikkäänä ja sosiaalisen nousun kenttänä. Slovakiassa tämä vielä täydentyy turhautuneella asenteella politiikkaan – joka ei ole Viron tapaan aukinainen monille nuorille – ja ajatukseen maailman parantamisesta. Maailma on kolkko ja ahdas paikka poliitikalle, jota voisi yrittää materialistisista syistä käyttää hyväksi.

Italian vastaajat osoittautuvat tässä aika idealistisiksi (F2) nuoriksi, joilla on aikaa (F1) poliitikalle. He näyttävät arvostavansa politiikkaa elämäntaitona eivätkä alista sitä muille elämänalueille tai -tarkoituksille (F3). Vastaajat ovat vertailumaihin nähden omaksuneet poliittisen elämäntavan tai ’olemisen tavan’. He siis torjuvat ajatuksen stressaavasta sykkeestä, joka estäisi politiikan harrastamisen. Samoin he eivät pelaa politiikalla itselleen hyötyjä, vaan näkevät sen sitkeänä maailmanparannusasenteena ja intona muutoksen hakemiseen. Jo aiemmin huomasimme, ettei poliittinen järjestelmä ole Välimeren rannan haastatelluille nuorille rationaalisen valinnan paikka tai mitta. Saksa ja Itävalta asettuvat jälleen aika lailla rinnakkain. Maailman muuttamisen innostus ja idealismi ajattelutapana (F2) torjuvat tulkinnan politiikan pelkästä instrumentaalisuudesta, mahdollisuudesta muuttaa se muiksi resursseiksi tai arvoiksi elämässä (F3). Poliittikka nousee varsinkin Saksassa sillä tavoin elämän keskiöön, että muut kiireet eivät työnnä poliittista tulkinta- ja osallistumis-asennetta sivuun (F1). (taulukot XVIII ja XIX.)

Suomi muistuttaa hiukan tässäkin Saksaa ja Itävaltaa (varsinkin F1 ja F3). ”Härmäläisnuoret” eivät ainakaan keskimäärin³² koe politiikkaa sosiaalisen ja kulttuurisen pääoman keräämisen tai praktisen taidon kenttänä (F3). Kuten muuallakin läntisissä demokratioissa, politiikan peli on kyseenalaisempaa ja välttämätöntä raadollista toimintaa. Pikemminkin on niin, että muiden elämänalueiden kokemuksista, taidoista ja kontakteista voi olla hyötyä poliittisessa (erottautumis)pelissä. Isossa-Britanniassa nuoret eivät vahvasti nosta esiin hektistä elämäntyyliä poliittisen osallistumisen esteeksi (F1). Poliitikasta ei ole heille hyödyksi tai taidoksi

³² Poliittisissa instituutioissa ja puolueissa aktiiviset nuoret ovat – ns. tavallisista nuorista poiketen – Suomessakin määrätietoisia ja sangen harkitusti erottautuvat (Bourdieu) politiikan julkisuudessa, kokemusten keräämisessä ja pelikentällä. Tämä näkyy hyvin esimerkiksi puolueiden nuorisojärjestöjen puheenjohtajapeleissä ja nuorisojärjestöjen aktiivien roolissa puolueen varapuheenjohtajapeleissä. Teiniliiton seminaarit ovat oiva esimerkki poliittisen ”*portfoliosukupolven menosta*”: euroaiheisissa seminaareissa nuoret pukeutuvat liiveihin ja salkut ovat sen näköisiä, että ne voi hetimiten nostaa Brysselin koneeseen. Tämän raportin kirjoittaja (tuolloin lähes 50 vuotta) oli joitain vuosia sitten alustamassa tällaisessa seminaarissa. Nuorten työttömien politiikkakäsityksiä analysoineen alustuksen jälkeen oli hiukan yllättävää kuulla 17-vuotiaan nuoren miehen ”*broilerikommentti*”, ”*on hienoa saada kuulla, mitä kaikkea nykynuoret saattavat ajatellakaan politiikasta!*”

Poliittikan hyödyt, pelikuviot ja resurssit ovat kameleonttimaisia. ”*Eurohississä*” ei varmaan pääsekään pitkälle tutustumalla tai tulkitsemalla nuorten kansalaisyhteiskunnan euro- tai politiikkakäsityksiä. Teiniliiton kaverit harjoittelevat parempia yleisöjä varten. Myöhäismodernin yhteiskunnan erilaisilla pelikentillä politiikan hyöty- ja peliresurssit ovat monet. Myös ”aktivistien” (globaaliliikkeet, Kuokkavieraat, anarkistiliikkeet) keskuudessa on huomattavissa hektinen sukupolven- tai ikäryhmän vaihdosten vauhti. Aktivistit saattavat nopeasti vaihtaa anarkistin takkinsa perinteisempien järjestöjen tai jopa puoluepolitiikan rintamerkkeihin tai kokousaikatauluihin. Liike- ja talonvaltauskokemus ja speaktaakkelimaisen mediahuomion hallinta ovat pääomaa uusille pelikentille! ”Juuri näin!”, sanoisi nyky-Macchiavelli ja jatkaisi, ”*aina tulee olla mielessä uudet pelikentät, jos entisillä joutuu tallaamaan paikoillaan...itse asiassa aina tulee olla taktiikan kohteena ainakin kaksi pelikenttää.*”

(F3). Vaikka elämän ”*hommat tai ongelmat ottaisivat päähänkin, pännisivät*”, politiikka ei avaudu saarivaltion nuorille muutoksen asiana tai parantamisen paikkana (F2). (taulukko XIX.)

7.2. Poliittikkäsitykset – horisontti mahdolliseen tai hankalaan osallistumismaisemaan

Seuraavat taulukot (XX – XXII) sisältävät jännittäviä muuttujia, jotka tavallaan välittävät kovan datan analyysiä ja politiikkaan humanistisempaa (tekstuaalista tai käsitteellistä) hahmottamista. Varsinkin Suomessa aiemmin tehty työ ja EUYOPART:n teema-haastatteluista ja testikyselykaavakkeen avulla saatu oppi auttoivat tutkijoita ymmärtämään niitä käsitteellisiä horisontteja, joiden kautta nuoret lähestyvät tai jäsentävät politiikan asioita tai kenttää. Onhan eri asia puhua politiikasta maailman parantamisena, yhteiskunnallisen työnä tai likaisena pelinä. Näiden kautta nuorille puhujille, käsitteiden käyttäjille, avautuu aivan erilaiset mahdolliset (toiminta)maisemat. Joskus näköala kutsuu mukaansa (paremman maailman luominen). Joskus näkökulma kuvaa asiantilan tai ilmiön, joka halutaan varmasti torjua (haiseva, likainen korruptio).

EUYOPART:ssa käytiin pitkä mittelö tämän osion sijoittamisesta osaksi kyselylomaketta. Valinnat ja tulos olivat kuitenkin oivallisia, jopa hankkeen EFA-testi osoitti, että poliittikkäsityksiä koskevan aineiston yleinen faktorianalyysi oli lähes stabiili (ks. taulukon XX alaviite). Kun kysymykset oli saatu osaksi tutkijaryhmän analyysiä, ns. vapaaehtoisten kysymysten kysymyslistaksi, piti vielä tunteja väitellä ja analysoida sitä, mitkä kielikuvat ja käsitteet ovat relevantteja ja mielekkäitä kaikissa tutkimuksen kielipeleissä. Jo etukäteen oli selvää, että sopiminen monipuolisesta politiikan metafora-listasta ei ole helppoa. Kielikuvat politiikasta vaihtelevat, toisaalta eri kielissä, sosiaalisissa murteissa, kriiseissä tai nuorisolangeissa jotkut kielikuvat jostain syystä alkavat elää omaa elämäänsä, ne leviävät yleiskielen suuntaan ja ikään kuin kivettyvät.

Tällöin sen kielikuvan syntytaustaa ei enää tunneta ja se jää pohtimatta puhuttaessa ja kirjoitettaessa. Esimerkiksi suomen kielessä metaforinen ajatus, että ”jokin asia on pelkkää (poliittista) retoriikkaa”, sisältää ajatuksen, että poliittinen ja retorinen puhe olisi useimmiten turhaa tai jonkinlaista reaalisen todellisuuden väärentävää maalailua. Näin siitä huolimatta, että poliittinen ja muu retoriikka voidaan nähdä klassisessa mielessä taitavana – kulloisestakin yleisöstä riippuvana – kykynä vedota, suostutella ja silloittaa tie yleisön mieliin. Siis kyse on ollut tulkintataidosta – alun perin inhimillisestä taidosta, joka liittyy kaikkiin erilaisiin elämäkenttiin, niiden suhteeseen ja epävarman tulevaisuuden hahmottamiseen – ei suinkaan ylimääräisestä tai turhasta asioita väärentävästä tyylistä.

Saksa luopui kysymysten esittämisestä muiden kiireiden ja kysymysten vuoksi. Lopulta tuli selväksi, että tuli kysyä nuorten hyväksyntää erilaisille konsepteille – idealistisista ja halventavista hahmotustavoista politiikan luonnetta kiteyttäviin erilaisiin aspekteihin (konfliktien kohtaaminen, ongelmien ratkaisu) ja politiikan tekoareenoihin (epäviralliset kentät, instituutiot). Kysymysten yksityiskohdat selviävät seuraavista taulukoista (XX – XXII).

Faktorianalyysien ulottuvuudet (taulukko XXI) nousevat vivahteikkaasti esiin. ”*Halventavuus*” (F1) perustuu monille modernin klassisille ja kadulta yleiskieleen nousseille kielikuville. ”*Politiikka tyhjiä lupausten peittäminenä*” oli yleisin politiikkaa koskevan nuorten ilmaus Suomen 1990-luvun laajassa kouluaine kokonaisuudessa (Paakkunainen 1991

ja 1993). Se alleviivaa puheiden ja tekojen jatkuvaa ristiriitaa politiikassa; epäluulo seuraa siitä. ”*Politiikka on vaan lahjontaa*” pyrkii yleiseurooppalaisella tavalla kiteyttämään politiikan epäreilun pelin ja pettämisen ytimen. ”*Likaisen pelin*” ilmauksesta ei tutkijaryhmässä päästy yksimielisyyteen.

Muutama tutkija väitti kiven kovaa, ettei nuoriso heidän maissaan tunne tätä politiikkakuvaa. ”*Politiikka on vanhojen miesten peliä*” liittyy negatiivisen peliaspektin sukupolvien väliseen konfrontaatioon tai ainakin ennakkoluuloon. ”*Politiikassa ei käsitellä asioita, jotka ovat tärkeitä minun kaltaiselleni ihmiselle*” –väitelause ei ole puhdas metafora, mutta se kuvastelee tutkijaryhmän mielestä tavallisen kansalaisen ja poliitikon eroja, populaaria politiikan torjuntaa ja arkielämän ja politiikan humoristista tai ilkeää eroa.

”*Konflikti-idealismi*” (F2) on lähempänä politiikan modernia olemusta. Poliitiikan erityislaatu ”*ratkaista yhteiskunnallisia ristiriitoja*” on olennainen, joidenkin tutkijoiden mielestä edellytys ymmärtää politiikan ilmiö. ”*Kansainvälisten ongelmien*” ratkaisumomentti tulee tätä konfliktinratkaisua lähelle, omalla helposti esiin piirtyvällä epävirallisella ja realistisella tasolla, kansainvälisessä tai maailmanpolitiikassa. Globaalissa taloudessa tai suurvaltasuhteissa ei ole selkeitä ja sitovia normeja eikä osallistumistapoja kuten esimerkiksi useissa kansallisissa poliittisissa järjestelmissä. ’Paljas ja kylmän raadollinen politiikka’ näyttyy kansainvälisillä näyttämöillä monille. Kansainvälistä politiikkaa merkitseekin monille nuorille vaatimusta politiikan laajentamisesta – kansainvälisestä poliittisesta järjestelmästä, sitovista sopimuksista (regiimeistä) ja demokratiasta. Sitä paitsi, tässä politiikka asettuu positiiviseen ratkaisun horisonttiin. Faktoridimensioon liittyy myös suomalaiselle opettajien lempi-metaforalle sukua oleva ajattelutapa ”*politiikka on tarpeellinen keino, jolla hoidetaan yhteiskunnallisia asioita*”. Attribuutti tarpeellinen tässä puolustaa ei-ihan-normaalielämän mukaisen poliittisen hallinnon paikkaa elämässä. Eksakti suomalainen fraasi ”*yhteisten asioiden hoitamisesta*” ei ollut tuttu tai suoraan käännettävissä monillekaan eurokielille.

Viimeistään tämä osoittaa käsitehistoriallisen ja diskurssianalyttisen tutkimuksen tarpeen, yhteiskunnan, politiikan ja valtion termeille ja niiden keskinäisuuksille ei ole olemassa standardiratkaisuja. Varsinkin problemaattinen, ristiriitainen ja ei-jaettu aines ilmaistaan eri tavoin eurooppalaisten nuorten kielipeleissä. Toisaalla yhteinen, jaettu ja näkyvissä oleva maailma ja yhteiskunta jäsentyvät aika kivettyneiden trooppien (peruskielikuvien) avulla. Valtapeliin erityislaadusta nuoret puhuvat harvoin sofistikoituneesti. Konflikti-idealismiin liittyy vielä normatiivinen idea ”*politiikasta paremman maailman luomisen keinona*”. On rohkaisevaa huomata, että idealismi voi yhdistyä maailmanpolitiikan tasoiseen konfliktitietoisuuteen ja harkintaan nuorten kielipeleissä.

”*Edustuksellisen demokratian*” (F3) ulottuvuus sisältää ajatuksen julkisuudesta ja parlamentaarista keskustelusta, jossa vasta-argumentoijat ovat fyysisesti läsnä. Tätä perushahmotusta kansanvallasta täydentää ajatus politiikasta äänestämisenä vaaleissa, jolloin alleviivataan demokratian edustuksellisuutta ja parlamentin oikeuttamista. Puolueiden toiminta ja aktiivisuusmomentti liittyvät tähän, ilman niitä institutionaalis-kollektiivinen politiikka ei nykyisellään tule toimeen. Näin on ainakin kouluopetuksessa, jossa yhteisten/yhteiskunnallisten asioiden hoitamisen lisäksi uskalletaan yleisesti puhua politiikan instituutioista sekä erilaisia intressejä ja ohjelmia esittävien puolueiden ja etujärjestöjen tarpeellisuudesta.

Taulukko XX: Nuorten politiikkakäsitykset*³³ Q49

Keskiarvo (1–5): Vahvasti eri mieltä (1) – Vahvasti samaa mieltä (5)	Suomi	UK	Slovakia	Italia
Politiikalla tarkoitetaan vaaleissa äänestämistä	2,9	3,4	3,5	3,2
Politiikassa ei käsitellä asioita, jotka ovat tärkeitä minun kaltaisilleni ihmisille	2,5	3,1	3,3	3,0
Politiikka on tarpeellinen keino, jolla hoidetaan yhteiskunnallisia asioita	3,9	3,7	3,3	3,8
Politiikka on vanhojen miesten peliä	2,6	2,9	2,9	2,3
Politiikalla tarkoitetaan puolueiden toimintaa	3,4	3,6	3,9	3,3
Politiikka on tarpeellinen keino, jolla ratkaistaan yhteiskunnallisia ristiriitoja	3,8	3,6	3,5	3,5
Politiikka tarkoittaa tyhjiä lupauksia	2,8	3,4	3,7	3,2
Politiikka on keino luoda parempi maailma	3,4	3,4	3,0	3,2
Politiikalla tarkoitetaan keskustelua eduskunnassa	3,4	3,7	3,6	3,0
Politiikka on tarpeellinen keino, jolla ratkaistaan kansainvälisiä ongelmia	3,8	3,6	3,7	3,6
Politiikka on ”vaan lahjontaa”	2,2	3,1	4,0	2,9

Keskiarvo (1–5): Vahvasti eri mieltä (1) – Vahvasti samaa mieltä (5)	Ranska	Viro	Itävalta	Kaikki
Politiikalla tarkoitetaan vaaleissa äänestämistä	3,7	3,0	3,9	3,4
Politiikassa ei käsitellä asioita, jotka ovat tärkeitä minun kaltaisilleni ihmisille	3,5	3,1	3,1	3,1
Politiikka on tarpeellinen keino, jolla hoidetaan yhteiskunnallisia asioita	3,3	3,9	3,9	3,7
Politiikka on vanhojen miesten peliä	3,8	2,6	2,5	2,8
Politiikalla tarkoitetaan puolueiden toimintaa	3,7	3,7	3,6	3,6
Politiikka on tarpeellinen keino, jolla ratkaistaan yhteiskunnallisia ristiriitoja	3,4	3,7	3,7	3,6
Politiikka tarkoittaa tyhjiä lupauksia	3,9	3,3	3,3	3,4
Politiikka on keino luoda parempi maailma	3,1	3,2	3,3	3,2
Politiikalla tarkoitetaan keskustelua eduskunnassa	3,6	3,7	3,7	3,5
Politiikka on tarpeellinen keino, jolla ratkaistaan kansainvälisiä ongelmia	3,5	4,0	4,0	3,7
Politiikka on ”vaan lahjontaa”	3,7	3,0	2,6	3,1

³³ Osittain vertailukelpoiset. EFA:nEFA:n (rakennematriisi kaikkien maiden kesken) kolmen faktorin ratkaisun mukaan (lähellä seuraavaa raportin faktoriratkaisua) on stabiili muualla paitsi Itävallassa, Virossa ja Slovakiassa. Näissä maissa faktorien ”rakenteet” muuttuvat eli yksittäiset muuttujat korreloivat faktoreiden kanssa poiketen perusrakenne-rakennematriisista.

Taulukko XXI: Nuorten politiikkakäsitykset. Rotatoitu faktorimatriisi.

Rotatoitu faktorimatriisi:	Faktori 1:	Faktori 2:	Faktori 3:
POLITIIKKAKÄSITYKSET (Q49)	Halventa- vuus	Konflikti- idealismi	Edustuk- sellinen demokratia
Politiikka tarkoittaa tyhjiä lupauksia	0,76		
Politiikka on ”vaan lahjontaa”	0,72		
Politiikka on vanhojen miesten peliä	0,54		
Politiikassa ei käsitellä asioita, jotka ovat tärkeitä minun kaltaisilleni ihmisille	0,48		
Politiikka on tarpeellinen keino, jolla ratkaistaan yhteiskunnallisia ristiriitoja		0,66	
Politiikka on tarpeellinen keino, jolla ratkaistaan kansainvälisiä ongelmia		0,63	
Politiikka on tarpeellinen keino, jolla hoidetaan yhteiskunnallisia asioita		0,58	
Politiikka on keino luoda parempi maailma		0,57	
Politiikalla tarkoitetaan keskustelua eduskunnassa			0,55
Politiikalla tarkoitetaan puolueiden toimintaa			0,52
Politiikalla tarkoitetaan vaaleissa äänestämistä			0,41
Ominaisarvot	3,17	2,07	0,93
Kumulatiivinen osuus kokonaisvarianssista	28,86	47,70	56,13

Extraction Method: Maximum Likelihood.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

Taulukko XXII: Nuorten politiikkakäsitykset. Faktoripistemäärien keskiarvot.

Maa / Faktoripistemäärien keskiarvot	Faktori 1	Faktori 2	Faktori 3
1 Itävalta	-0,22	0,18	0,21
2 Viro	-0,07	0,16	0,05
3 Suomi	-0,60	0,17	-0,24
4 Ranska	0,60	-0,25	0,19
5 Saksa	-	-	-
6 Italia	-0,20	-0,05	-0,42
7 Slovakia	0,47	-0,16	0,13
8 Iso-Britannia	0,01	-0,04	0,07

7.3. Perinteikkäät britit ja ”vanhojen patujen temmellystä” halventavat slovakit ja ranskalaiset

Ison-Britannian nuorten vastaajien poliittinen kieli ei näyttäisi olevan kovin dramaattista tai musta-valkoista ainakaan vertailukontekstiin nähden. Brittien retoriikka on varsin ympäröörä tässä seurassa. Myös laadullinen aineisto viesti, että saarivaltion nuoret olivat varsin mielikuvituksettomia ja kilvan toistelivat omaa ulkopuolisuuttaan tai politiikan vastuu-

suhteiden puutetta. Vastaajat hahmottavat politiikan jopa keskimääräistä enemmän paremman maailman luomisena ja parlamentin kautta. Englannissahan on värikäs ja maailman pisin parlamentaarinen historia. Siellä ranskan kielen kantasana *'parle'* muotoutunut termi tosiaankin viittaa keskusteleviin ja väitteleviin edustajiin kahdessa eri kamarissa. Alatyyliset kielikuvat, vitsit ja fyysiset eleet eivät ole poikkeuksia brittiläisten ”*shakettipoliitikkojen*” keskuudessa. Edustuksellinen demokratia siis nousee jonkinlaisena positiivisena parantamispuheena saarivaltion nuorten yleisessä kielikuvastossa (F3 ja F2). Poliitikka ei ”outsider”-brittien keskuudessa ole mitenkään etukäteen moraalisesti tuomittu tai halvennettu aktiviteetti tai ilmiö, esimerkiksi katukielen ”*paskapeli*” ei ole suosittu politiikkapuheen osa. (taulukot XXI – XXII.)

Britteihin verrattuna Slovakian nuorekkaat poliittiset puhetavat ovat kiintoisia. Keski-Euroopan uudessa demokratiassa politiikka liittyy arkitajunnan tasolla myös (kansallista alleviivaaviin) edustuselimiin (F3), mutta samalla sen pejoratiiviset (halventavat) puolet suorastaan ryöpsähtävät esiin (F1). Poliitikka kohdataan usein peruskyynisellä tavalla nuorisolle tarpeettomana ja irrelevanttina, lupausten pettämisenä ja erityisesti ”*pelkkänä lahjontana*”. Slovakiassa politiikka koetaankin vertailuaineiston kaikkein ”saastaisimpana” (F1). Poliitiikan erityinen ristiriitojen ratkaisupuoli ja maailmanparannusaspekti eivät kuki slovakkinuorten kielessä (F2). Tämä nuorisomoraali ei kiehdo – pikemmin se huolestuttaa tutkijaakin.

Viron nuorten poliittinen kieli poikkeaa selvästi tästä Keski-Euroopan pienen uuden demokratian ilmaisugenrestä. Oman parlamenttinsa kautta Suomenlahden eteläpuolella asuvat nuoret hahmottavat kansainvälisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja. Yhteiskunnallisten asioiden hoitamisen aspekti, joka alleviivaa politiikan rauhanomaisuutta ja symmetrisyyttä, jopa ammattitaitoa, korostuu suomalaisen perinteen tapaan. Vaalit – tavallisten kansalaisten osallisuuden momentti hetki – ei nouse esiin, sitä väheksytään politiikkakuvastossa.

Kansainväliset konfliktit, ratkaisut ja turvallisuussitoutumiset nousevat politiikan kiireelliselle agendalle. Tämä on vakava projekti, jota ei uskalleta halveerata (F1). Virolaisnuorten jargon onkin painottunut ”*konflikti-idealismiin*” suuntaan (F2). Virolaiset tekevät edelleen itseään tykö, jotenkin hyväksytyiksi. Kansainväliset instituutiot ovat teemahaastattelujenkin mukaan ensisijaisesti turvaidentiteettejä ja suojarahjoja idän uhkaa vastaan. (taulukot XXI – XXII.)

Ranskalaisnuorten äänilaji on – kuten monet tiedot edellä tukevat – pejoratiivinen (F1, lataus +0,60!), politiikkaan pettymistä tyhjinä lupauksina ja sen petoksellisuutta alleviivataan aineistossa kaikkein voimakkaimmin värein. Lataus saa uutta voimaa, kun huomaamme, että yhteiskunnallisten asioiden hoito politiikkana ei suinkaan kuulu ranskalaisnuorten ajattelu-tapaan. Sukupolviristiriitä ”*politiikka vanhojen miesten pelinä*” huudetaan tutkijan silmille (3,8 ka / kaikkien ka 2,8). Toisaalla ranskalaisnuoret turvautuvat politiikka-sanastossaan edustuksellisen demokratian ulottuvuudelle (F3). Suhteellisen konservatiivinen instituutio-naalisuus poliittisessa itseymmärryksessä antaa jotain luottamusta järjestelmän rakenteita kohtaan performatiivisen räiskyvän reaali politiikan nimittelyn rinnalla. Tämä voi olla myös kouluopetusefekti tai ajatusmuoto siitä, mitä politiikka voisi tai, mitä sen pitäisi olla: demokratian ytimessä keskustellaan, opponoidaan ja ratkaistaan, viime kädessä? Konflikti-idealismi ei kuki Seinen pohjois- eikä etelärannalla (F2). (taulukot XXI – XXII.)

Tätä kautta täsmentyy myös tutkimuksen ajatus ranskalaisesta nuoresta demokratiasta. Komea ranskalaisperinne tai Ranskan vallankumous ei heijastu poliittisessä kielessä ainakaan jatkuvuutena, historiallisen tradition käsitteiden ja ihanteiden mukaisesti. Poliitiikan

jännitteisyys syntyy pikemminkin illuusoiden kaatumisesta tai kaatamisesta – havainnosta, ettei ihanteita voi juuri toteuttaa reaalipolitiikan kautta. Koko näkökulma rakentuu nuoren sukupolven politiikkaa halventavasta kapinakielestä, koska politiikan lupaukset pettävät ja olennaiset nuorten asiat eivät edes nouse politiikan päiväjärjestyksiin. Jos etsitään, niin kuin tässä raportissa on jatkuvasti tehty, ranskalaista politiikan performanssia, se ei löydy nuorten ihanteiden ja raadollisten poliittisen vallankäyttäjien yhteisten keskustelujen tai foorumeiden jännitteistä. Vahva ranskalaiskokemus ”*politiikasta vanhojen miesten pelinä*” enemmän työntää politiikan keinorepertuaaria pois kuin kiihottaa sitä esiin. Jääkö katu ainoaksi politisoinnin paikaksi – aina silloin tällöin? (taulukot XXI – XXII.)

Pariisin henkinen poliittinen esitys löytyy pikemminkin nuorten politiikkaa halventavasti ja tuiman kyynisesti käsittelevästä kansalaisyhteiskuntapuheesta, joka asettaa lähes kaiken kyseenalaiseksi. Vallankumouksellinen mieli elää siis nuorten alhaalta nousevassa pejoratiivisessa katseessa ja vallanpitäjien tuomitsemisessa näiden kyseenalaisten toimintatapojen ja taustojen vuoksi. Tämä alustava ja vahva poliittisen teatterin – pahojen ja hyvien roolien jako sekä sopivat kulissit – on kuitenkin vain pejoratiivinen lavastus, se ei johda (ainakaan aineiston) nuorisojoukkojen tasolla yleiseen toiminnalliseen mobilisaatioon. Katuteatterit ja vahvat katumielenosoitustaidot voivat silti elää omaa elämäänsä joidenkin nuorten ilmaisurekisterissä ja -motivaatioissa. Tämä survey-vertailu ei toimintavalmiutta erityisen selvästi dramatisoi.

Ja kuten olemme julkisuudessa saaneet nähdä, Ranskaa ovat vavisuttaneet kaksi nimenomaan nuorten esiin loihittamaa mielenosoitusten aaltoa. Ensin Ranskassa nousivat lähiöiden nuoret ja maahanmuuttajat. Näissä mielenosoituksissa oli kyse marginaalisten sosiaalisten ryhmien aloittamasta illegaalista ja vahvoja muotoja saaneesta ”*autonpolttoaallost*”. Tässä liikkeessä ei ollut kyse vain pettymyksestä ja halventavasta suhteesta poliittiseen ja hallinnolliseen valtaan. Kyse oli myös katkeruudesta ja vihasta, lähiöiden sosiaaliset kärsijät olivat myös mielenosoitusten poliittis-anarkistisia toimijoita. Oli kyse spontaanista yhteiskunnan kahtia- tai kolmijaon ilmauksesta.

Vuoden 2006 koululais- ja nuorisomielenosoituksista liikkeelle lähteneet mielenilmaisut, jotka suuntautuivat pääministerin esittämää nuorten työsuhdeturvaa heikentävää lakiesitystä vastaan, olivat poliittisempia, mutta nekin kääntyivät ja ’konfrontoituivat’³⁴ väkivaltaisiksi yhteenotoiksi mielenosoittajien ja poliisien välillä. Radikaalit yrittivät käyttää hyväksi mielenosoituksen dynamiikkaa ja toisaalta toimilla oli sisäpoliittisia ja liikkeiden suhteisiin liittyviä strategioita ja vaikutuksia.

Tämä poliittinen joukko- ja lakkoliike sekä sen mobilisointilinjat oli hyvin organisoitu, ilmaisun rekisterit olivat monipuoliset ja osanottajajoukko laajeni monipuoliseksi ja yhtenä päivänä saattoi samanaikaisesti yli miljoona nuorta osoittaa mieltään hallituspolitiikkaa vastaan. (taulukot XXI – XXII.)

Myös italialaiset tulevat varsin kummallisella, heikolla tai yllättävällä tavalla ymmärretyksi tutkittujen kielikuvien ja väitelauseiden kautta. Toimeliaisuudessaan nämä latinokulttuurin

³⁴ Termi on yleistynyt suomen kielessä nimenomaan ranskalais-lainojen kautta: esimerkiksi Pariisissa perustettu Attac käyttää ohjelmakielessä konfrontoinnin, vastakkainasettelun luonnin, käsitettä. Suomessahan sanan historiallinen kaiku ei ole hyvä, maa on ankaralla kädellä eheytetty Venäjän ja Neuvostoliiton varjossa jo ennen itsenäistymistä ja työläästi vuoden 1918 kapinan jälkeen. Eurooppa-ratkaisujen konsensuaalisuus ja kahdeksan vuoden sateenkaarihallituskausi ovat tästä eheytyksistä – konfrontaation varomisesta – oivia ja tuoreita esimerkkejä.

nuoret eivät suinkaan turvaudu halventaviin otaksumiin (reaali)politiikasta (F1). Silti retoriikka ei ole ainakaan erityisen standardilla tavalla idealistisen innostava (F2). Kaikkein vähiten italialaisnuorten poliittista aktiivisuutta selittää innostus poliittisista instituutioista tai edustuksellisesta vaalidemokratiasta (F3). Machiavellin kuvaaman ruhtinasvaltion nuoret ovat kylläisiä velvollisuusvaalidemokratiiaan. Vain yksi politiikan määrittely kosketti keskimääräistä enemmän vastaajia eteläisessä Euroopassa: ”*Politiikka tarpeellisena keinona hoitaa yhteiskunnallisia asioita*”. Ehkä italialaisnuorison toive poliittisen järjestelmän (ration, ruumiin) paluusta tai synnystä näkyy tässäkin.

7.4. Pikku-valtioiden rakentavuus ja konflikti-idealismi (Itävalta, Suomi, Viro)

Voimakas osallistumisaktiiviteetti ja sen vaatima suostutteleva sekä toiminnallistava poliittinen retoriikka eivät välity tämän kysymyspatteriston avulla. Tutkimukseen yritettiin saada suomalaisvoimin riskiyhteiskunnallisia ja ”*henkilökohtainen on poliittista*” -muotoiluja, mutta turhaan. Ruohonjuuritason politiikan, anarkismin ja itsehallinnon perinteet tai ’elämän politiikan’ (yksilölliset valinnat ja etiikka) kuvasto olisi varmaan paremmin nostanut esiin myös italialaisnuorten epävirallisia, toiminnallisia ja radikaaleja toimintaperinteitä. Näin reaalisen poliittisen järjestelmän tai kansalaisyhteiskunnan yhteiset (integroivat tai jopa totalisoivat) piirteet ja kuvailut olisivat joutuneet sivummalle.

Tässäkin tarkastelussa Itävallan nuoriso osoittautuu institutionaalisen rakentavaksi (F3) ja idealistiseksi joukoksi (F2), joka ei helpoin kielikuvin politiikalla elostele (F1). Rakentava politiikan elementti dominoi ja kannattelee kansalaisyhteiskunnan luomia varustuksia, oikeuksia ja kompromisseja. Äänestämiskulttuuri on kielen figuurienkin tasolla kunniassaan (3,9 ka / 3,4 ka ylipäänsä). Yhteiskunnallisten asioiden hoito ja varsinkin kansainväliset jutut ovat politiikan käsitteen perusalaa.

Aineiston pikkuvaltiot – Viro, Suomi ja Itävalta – ovat modernilla tavalla konflikti-idealistisia maita.

Näissä maissa politiikka tarkoittaa toisaalta yhteiskunnallisten ristiriitojen ja asioiden koluamista, hoitamista ja ratkaisuja – mutta samalla ollaan myös idealistisin termein halukkaita laajentamaan politiikan kenttää kansainvälisten ongelmien ratkaisuihin. Varsinkaan suomalaiset nuoret eivät halvenna poliitikkojaan, sukupolvikapinasta ei ainakaan värikkäin termein voi puhua. Nuorten kokemus politiikasta on Koti-Suomessa kaikkein reiluin, poliitikot ovat vähiten lahjottuja, tämä jos mikään on meille kilpailukykytu. Poliitiikan asialistakaan ei tunnu tämän vertailuaineiston suomalaisnuorista vieraalta. Suomalaisnuorten poliittista viitekehystä voi helposti avata myös faktorianalyysin ulottuvuuksilla.

Halventava puhe politiikasta torjutaan kaikkein tiukimmin koko aineistossa (F1: lataus -0.60!). ”*Konflikti-idealismi*” elää selvästi (F2) ja politiikkaa ei liitetä aineiston useimpien muiden maiden tapaan vaali- ja parlamentaariseen demokratiaan (F3). Suomalainen politiikka-puhe ei räisky eikä arvota poliittisia toimijoita kyseenalaisissa kulisseyksissä tai konteksteissa; moderni maailmanparannushalu ja ristiriitojen ratkaisuprospektiivi liitetään politiikan maisemaan. Se ei kuitenkaan ole sama asia kuin demokraattinen julkisuus tai parlamentaarinen väittely. Suomalainen nuori kansalaisyhteiskunta on varovaisen optimistinen ja ilahduttavan idealistinen pikkuyhteiskunta ja valtio, joka ratkoo yhteisiä ongelmia ja tähyää maailmalle etsiessään politiikkaa.

8. POLIITTISET ASENNEVÄITTÄMÄT JA KESKUSTELUKÄRJET

8.1. Kuinka jakaa ja jäsentää nuorten 'vanhoja' ja 'uusia' asenteita?

Politiikkakäsityksiä kuvaavat muuttajat ja faktoriulottuvuudet rikastuvat ja syvenevät seuraavassa monien keskustelu-ulottuvuuksien avulla. Keskustelut saadaan esiin suhteellisen kärjekkäillä väitelauseilla ja niiden kombinaatioiden sekä muuttajaulottuvuuksien tarkasteluilla. Poliittikkadiskurssien ulottuvuuksien luotettava paikantaminen aineiston tulkinnan avulla on vielä politiikkakäsityksiäkin hankalampaa. Vertailun luotettavuutta testattiin tiukoilla, kansallisvaltioiden symmetrisiin asemiin perustuvilla ekvivalenssimitoilla. Sen mukaan asenneväittämiä koskevat valinnat ja muuttajien yhteistarkastelun tulokset olivat varsin oivallisia. Väitelauseiden pohjalta tehdyt testifaktorit (EFA) olivat osin stabiileja eli aineistoa voi pitää hyvinkin vertailukelpoisena*³⁵.

Myös näistä väitelauseista käytiin kipakka ja värikäs keskustelu EUYROUPART-osapuolten kesken. Suomalaisosapuoli oli väsymättömän aktiivinen ajaessaan läpi näitä uuden ja vanhan politiikan eroa ja ajankohtaisia eurooppalaisia diskursseja jäsentäviä tulkintoja. 'Uusi politiikka' liitettiin projektin suunnittelukeskustelussa³⁶ jo aiemmin empiirisesti testattuihin ulottuvuuksiin. "Libertaarisuus" liittyy kasvissyöntiin, naisten asemaan, demonstraatioihin, eläinten oikeuksiin ja taloudelliseen kasvuun. "Ulkomaalaisasenteet" virittyvät maahanmuutonormien, sosiaaliturvan väärinkäytön, kehitysyhteistyöpolemiikin, rotujen yhdistymisen tai maahanmuuttajien määrän mukaan. "Auktoriteetti & moraalit" -ulottuvuus liittyy isänmaallisuuteen, rikosten suurempiin sanktioihin ja kuolemantuomioon, traditioon, lakiin ja vahvan johtajan mahdollisuuksiin.

"Vanhan politiikan" ulottuvuudella viitataan vasemmiston ja oikeiston erojen sekä historiallisen kompromissin maisemiin, "luokkayhteiskuntaan" eli työntekijöiden ja työnantajien jännitteeseen, rikkaiden ja köyhien asemaan lain edessä, suuryritysten voittojen keräämiseen (riistoon), eliitin asemaan politiikassa. Luokka-asetelmien rinnalla "vanhan politiikan" kategoriaan liittyivät "sosiaalivaltion kritiikin" teemat ja niitä koskevien mieliteiden polarisaatio: työttömyyden omavastuisuus, valtion rooli tulojen tasaamisessa, (vastikkeellinen) sosiaaliavustus jne. Teesinä oli, että vanhan ja uuden politiikan agendat ja keskustelut elävät rinnakkain, omina poliittista kulttuuria jäsentävinä ulottuvuuksina.

Seuraavat (taulukko XX) muuttaja-ulottuvuudet ja niiden maakohtainen keskiarvovertailu osoittavat, mihin partnereiden keskustelussa päädyttiin. Väitelauseiden läpimeno vaati tietynlaista konsensusta tutkijoiden kesken; näin kysymyssarja ei muodostunut kovinkaan hiotuksi tai systemaattiseksi. Silti se on yksi parhaista kansainvälisen tason vertailu-asetelmissa Euroopassa ja maailmassa. Aiempaan 'vanhan' ja 'uuden' politiikan vertailu-asetelmaan verrattuna keksintöjä olivat myös globaalipolitiikkaa ja Euroopan integraatiota problematisoivat kysymystyypit. Saksan tutkijat jättivät kysymyksen pois lomakkeestaan – he

³⁵ EFA:n rakenneratkaisu viiden faktorin varassa ei muodostunut stabiiliksi, malli muistuttaa paljon seuraavaa raportin faktorianalyysia. Feminismiä (F5) ja fundamentalismia (F3) koskevat raportin ratkaisut kuitenkin saavat tukea kaikissa maissa – paitsi F3:n osalta Virossa ja F5:n osalta Britteissä.

³⁶ Nuorisotutkimusverkoston johtajan Tommi Hoikkalan ja vastuututkija Kari Paakkunaisen lisäksi ulottuvuuksia oli EUYROUPART:n kokouksissa propagoimassa myös tutkija Villiina Hellsten, joka on kehittänyt täsmämenetelmiä 'uuden politiikan' ulottuvuuden problematisoimiseksi vanhan rinnalla. (Hellsten – Martikainen 2001, keskustelua ulottuvuuksista käydään eurooppalaisesti ja kansallisesti myös empiiristen aineistojen avulla, Roland Inglehart on satoine empiirisine tulkintoineen keskustelun kuuluisin hahmo, vrt. vaatimattomissa editointirytyksissä. Paakkunainen – Myllyniemi 2005.)

viittasivat taas stressiin ja moniin kansallisiin kysymyksiinsä. Taulukko antaa oivia mahdollisuuksia havainnoida konkreettisen teemakohtaisesti tai yleisen politiikkapolemiikin tasolla maiden nuorten poliittista viritystä.

Taulukko XXIII: Poliittikkaa koskevia väitteitä. Maakohtaiset nuorten vastausten keskiarvot* (Q50)

Keskiarvo (1–5): Vahvasti eri mieltä (1) – Vahvasti samaa mieltä (5)	Suomi	Iso-Britannia	Slovakia	Italia
Vakavista rikoksista pitäisi rangaista kuolemantuomiolla	2,5	3,2	3,7	2,6
Rikoksista on tarpeen antaa ankarampia rangaistuksia	3,8	4,1	4,2	3,8
Lapset pitäisi opettaa tottelevaisiksi ja kurinalaisiksi	3,5	4,1	3,9	3,6
Yksi vahva johtaja voi ratkaista maamme ongelmat puolueita ja eduskuntaa paremmin	2,3	3,1	3,0	2,7
(Maan nimi) pitäisi ottaa enemmän pakolaisia	2,6	2,3	2,3	2,4
Maahanmuuttajia on liikaa	2,9	3,8	3,2	3,5
EU:n jäsenenä (maan nimi) on vaarassa menettää kulttuurinsa ja perinteensä	2,9	3,6	2,8	2,7
Naisilla ei ole mitään syytä vaatia lisää oikeuksia	2,3	2,5	2,4	2,2
Politiikassa pitäisi olla enemmän naisia	3,5	3,9	3,7	3,6
Lakeja sovelletaan eri tavoin rikkaisiin ja köyhiin	3,3	3,7	4,0	3,7
Suuryritysten omistajat rikastuvat työntekijöidensä kustannuksella	3,5	3,9	4,2	3,7
Valtion pitäisi yksityistää kaikki valtionyhtiöt	2,6	2,8	2,5	2,5
Vapaan markkinatalouden periaatteet antavat parhaat ratkaisut kaikkiin yhteiskunnallisiin ongelmiin	2,9	3,1	3,1	2,8
Hyvinvointivaltio tekee ihmisistä haluttomampia huolehtimaan itsestään	2,9	3,6	3,0	2,7
Jos joku ei löydä työtä, on se tämän oma vika	2,7	3,2	2,7	2,7
En tarvitse valtiolta mitään luodakseni itselleni hyvän elämän	2,4	3,3	2,8	2,7
Suurilla kansainvälisillä yrityksillä on liikaa vaikutusta politiikkaan	3,4	3,8	3,7	3,9
Globalisaation vastaisissa järjestöissä toimivat ihmiset ovat oikeassa	2,9	3,3	3,0	3,0

Keskiarvo (1–5): Vahvasti eri mieltä (1) – Vahvasti samaa mieltä (5)	Ranska	Viro	Itävalta	Kaikki
Vakavista rikoksista pitäisi rangaista kuolemantuomiolla	3,3	3,4	1,9	2,9
Rikoksista on tarpeen antaa ankarampia rangaistuksia	4,0	4,2	3,4	3,9
Lapset pitäisi opettaa tottelevaisiksi ja kurinalaisiksi	4,0	3,9	3,4	3,8
Yksi vahva johtaja voi ratkaista maamme ongelmat puolueita ja eduskuntaa paremmin	2,8	2,8	1,7	2,6
(Maan nimi) pitäisi ottaa enemmän pakolaisia	2,4	2,0	2,2	2,3
Maahanmuuttajia on liikaa	3,3	2,8	3,5	3,3
EU:n jäsenenä (maan nimi) on vaarassa menettää kulttuurinsa ja perinteensä	3,0	3,0	2,9	3,0
Naisilla ei ole mitään syytä vaatia lisää oikeuksia	1,9	2,4	2,1	2,3
Politiikassa pitäisi olla enemmän naisia	4,0	3,4	3,8	3,7
Lakeja sovelletaan eri tavoin rikkaisiin ja köyhiin	4,1	3,4	3,5	3,6
Suuryritysten omistajat rikastuvat työntekijöidensä kustannuksella	4,1	3,9	3,6	3,9
Valtion pitäisi yksityistää kaikki valtionyhtiöt	2,9	3,0	2,3	2,6
Vapaan markkinatalouden periaatteet antavat parhaat ratkaisut kaikkiin yhteiskunnallisiin ongelmiin	2,9	3,3	2,7	3,0
Hyvinvointivaltio tekee ihmisistä haluttomampia huolehtimaan itsestään	3,1	3,1	3,1	3,1
Jos joku ei löydä työtä, on se tämän oma vika	2,6	2,9	2,8	2,8
En tarvitse valtiolta mitään luodakseni itselleni hyvän elämän	3,2	2,7	2,9	2,9
Suurilla kansainvälisillä yrityksillä on liikaa vaikutusta politiikkaan	3,8	3,5	3,8	3,7
Globalisaation vastaisissa järjestöissä toimivat ihmiset ovat oikeassa	3,4	3,2	3,1	3,1

8.2. Keskustelumaisemassa elää uusia särmiä – NPM, globalismi jakavat

Faktorianalyysin kokoamat dimensiot näyttivät kuitenkin aika lailla tutuilta (taulukko XXIV). ”Laki ja järjestys” (F1) viestii keskustelijoiden yksioikoisesta kaipuusta koviin sanktioihin, lasten kurinalaisuuteen, tiukkaan kasvatukseen ja autoritaarisiin politiikan asianhoitajiin (Mussolini, Kekkonen). ”New Public Management (NPM)” (F2) on yleisnimi dimensiolle, jossa liberaalin talouspolitiikan tiukat käsitykset sosiaalivaltion holhouksesta, valtion yritysten yksityistämisestä, julkisen sektorin tarpeettomuudesta yksilön onnen saavuttamisessa, työttömien itsestyyllisyydestä sekä markkinatalouden kehityslogiikan universaalista siunauksellisuudesta nousevat keskusteltaviksi. ”Fundamentalismi” (F3) liittyy yhteen EU:n ja integraation uhan kansallisille identiteeteille sekä pakolaisten ja maahanmuuttajien vastaanottonormien tiukentamisen.

”Gloaali anti-liberalismi” (F4) on keskustelumaisema, jossa kansallisen ja kansainvälisen kapitalismin – yritysten ja omistajien – kritiikki yhdistyy rikkaiden ja köyhien vastakkainasetteluun ja globaaliliikkeiden nuorten etiikkaan. ”Feministisellä” ulottuvuudella naisten

laajemmat asemat ja oikeudet politiikan kentällä tulevat poliittisen purennan aiheiksi. Kaikissa ulottuvuuksissa on "uuden" politiikan elementtejä. Voi kuitenkin arvioida, että *NPM sosiaalivaltiokritiikkinä* ja *Globaali antiliberalismi* luokkavoimien vastakkainasetteluna ovat lähempänä perinteistä, "vanhaa" politiikan keskustelumaisemaa. Jälkimmäinen kuitenkin nostaa sosiaalisten ryhmien tasa-arvokysymykset lähemmäksi globaalin vastuun ongelmia kuin vielä 1990-luvulla. Yhteys globaaliproblematiikkaan ja -liikkeisiin sekä näiden media-agendaan on ilmeinen. (taulukko XXIV.)

Taulukko XXIV: Poliittikkaa koskevat väitelauseet. Rotatoitu faktorimatriisi. (Q 50)

Rotatoitu faktorimatriisi:	Faktori 1:	Faktori 2:	Faktori 3:	Faktori 4:	Faktori 5:
POLITIIKKA KOSKEVAT VÄITELAUSEET (Q 50)	Laki ja järjestys	New Public Management	Fundamentalismi	Gloaali anti-liberalismi	Feminismi
Rikoksista on tarpeen antaa ankarampia rangaistuksia	0,67				
Vakavista rikoksista pitäisi rangaista kuolemantuomiolla	0,64				
Lapset pitäisi opettaa tottelevaisiksi ja kurinalaisiksi	0,44				
Yksi vahva johtaja voi ratkaista maamme ongelmat puolueita ja eduskuntaa paremmin	0,36				
Hyvinvointivaltio tekee ihmisistä haluttomampia huolehtimaan itsestään		0,47			
Jos joku ei löydä työtä, on se tämän oma vika		0,46			
Vapaan markkinatalouden periaatteet antavat parhaat ratkaisut kaikkiin yhteiskunnallisiin ongelmiin		0,42			
Valtion pitäisi yksityistää kaikki valtionyhtiöt		0,41			
En tarvitse valtiolta mitään luodakseni itselleni hyvän elämän		0,40			
Maahanmuuttajia on liikaa			0,73		
(Maan nimi) pitäisi ottaa enemmän pakolaisia			-0,61		
EU:n jäsenenä (maan nimi) on vaarassa menettää kulttuurinsa ja perinteensä			0,34		
Suuryritysten omistajat rikastuvat työntekijöidensä kustannuksella				0,63	
Lakeja sovelletaan eri tavoin rikkaisiin ja köyhiin				0,56	
Suurilla kansainvälisillä yrityksillä on liikaa vaikutusta politiikkaan				0,45	
Globalisaation vastaisissa järjestöissä toimivat ihmiset ovat oikeassa				0,35	
Politiikassa pitäisi olla enemmän naisia					0,67
Naisilla ei ole mitään syytä vaatia lisää oikeuksia					-0,47
Ominaisarvo	3,09	1,87	1,47	1,29	1,20
Kumulatiivinen selitysaste (%)	17,15	27,56	35,75	42,90	49,56

Extraction Method: Maximum Likelihood.
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

Taulukko XXV: Poliittikkaa koskevat väitelauseet. Rotatoidun faktorimatriisin maa-kohtaiset faktoripistemäärien keskiarvot. (Q 50)

Maa / Faktoripistemäärien keskiarvot	Faktori 1	Faktori 2	Faktori 3	Faktori 4	Faktori 5
Itävalta	-0,73	-0,13	0,25	-0,15	0,16
Viro	0,36	0,05	-0,21	-0,14	-0,25
Suomi	-0,21	-0,22	-0,26	-0,40	-0,12
Ranska	0,21	0,05	-0,08	0,36	0,25
Saksa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Italia	-0,19	-0,19	0,09	-0,04	-0,02
Slovakia	0,43	-0,10	-0,07	0,23	-0,08
Iso-Britannia	0,13	0,54	0,29	0,15	0,06

8.3. ”Ison heilurin” britit ja uudet demokratiat

Ison-Britannian onneton poliittinen osallistumiskulttuuri saa jonkinlaisen selityksensä väitelauseiden kuvastelemassa monipolvisessa ja polarisoituneessa keskustelussa. Ehkä sittenkin on niin, että brittinuoret pohtivat poliittikkaa sellaisissa ulottuvuuksissa ja arvoissa, jotka välittyvät heikosti ja sähköistävät perinteisiä politiikan kenttiä ja julkisuuksia. Näin heidän ambivalentti outsider –asemansa poliittisessa asetelmassa tulee paremmin ymmärretyksi. Brittinuoret ovat empiirisessä vertailuasetelmassa lain ja järjestyksen kannalla (F1). Sosiaaliset ongelmat ja niukkuus sekä yhteiskunnallisten asioiden hallitsemattomuuden tunne on luonut järjestysreaktion. (XXIV – XXV.)

Reaktio on myös koko järjestelmän vastainen, ”Isoa Hoitajaa” haetaan onnettomille asioille jo nyt. Epävarmuudesta sikiävä ”Ison Ratkaisun Odotus” voi autoritaarisen karisman vaatimuksen rinnalla tarkoittaa muitakin selkeitä ja nopeita ratkaisuja ongelmien keskellä: tiukat etniset, kansalliset tai uskonnolliset arvot, uuden oikeiston ”law and order”, paikallisten järjestysten puolustus, teknis-rationaaliset utopiat tai jopa valtion takaama järjestys tai valtiotalismismi. Myös fundamentalististen ajatusten suunnassa (F3) saarivaltion faktoripistemäärien keskiarvo nousee korkealle. Maahanmuuttaja-asenteet ovat tiukat tässä miljoonien pakolaisten ja maahanmuuttajien maassa. Toisaalla britti-identiteetti on uhattuna Euroopan unionin vaikutusvallan kasvaessa, mitä vaaraa maahanmuuttajavaikkeudet voivat lisätä; Isossa-Britanniassa on vanha hajurako EU:n hengen mukaista integraatiota kohtaan, kanaalin takana ovat ”vanhat kelmit” Ranska ja Saksa – sekä nyttemmin ehkä turhankin ”laajat ja nälkäiset” pikkuvaltioidet.

E erityisen hurjalta näyttää taulukko kohdassa, jossa tarkastellaan uuden liberaalin talouspolitiikan latauksia (F2: 0,54!) Thatcherin ja Majorin radikaali liberaali talouspolitiikka ja Blairin heidän jälkeensä rakentama ”Kolmas linja” ovat heijastuneet nuorten sosiaaliin konteksteihin ja politiikkapuheisiin: liberaali eetos, vastuukäsitys ja talouspolitiikka hyväksytään täysin rinnoin brittinuorten kansalaismielipiteiden tasolla (F2). Sosiaalinen ja poliittinen vastuu elämästä ja sosiaalisista haasteista on yhteisöllistynyt ja yksilöitynyt hurjasti. Vanhan Labour-puolueen sosiaaliturvapolitiikka tai lordi Beveridgen minimitoimeentulo-opit ovat auttamatta historiaa. Kansalaisyhteiskunta on omavastuinen yritteliäs yhteisö, elämässä pärjääminen on itsestä kiinni; julkinen holhoaa ihmistä sivuraiteelle.

Toisaalla globaalin anti-liberalismin ulottuvuudella (F4) osoittautuu, että englantilaisnuorten enemmistön mielipiteet kärjistyvät kapitalismikritiikin kannalle. Vapaata markkinataloutta koskevan kysymyshorisontin muutos osoittaa nuorison toisaalla – sosiaalisten luokkien äärellä ja kansainvälisellä tasolla – toimivan myös antiliberalistisesti. Samaan aikaan nuorten (keskimääräinen) ääni voi olla kriittinen sosiaalivaltion holhousta kohtaan – ja toisaalla sosiaaliset luokat ja epätasa-arvo sekä kansainvälisen kapitalismin ongelmat voivat virittää anti-kapitalistista henkeä. Tutkimustulosten mukaan angloamerikkalainen liberaali valtion arvostelu sekä vuosisatojen aikana kristallisoitunut luokkapolitiikka elävät ja muokkautuvat nuorten kansalaisten samanaikaisina keskustelutapoina. Feminismi (F5) ei suuresti säväytä saarivaltion nuoria. (taulukot XXIV ja XXV.)

Jo aiemmin olemme kiinnittäneet huomiota Slovakian nuorten äkkipikaisiin poliittisiin asenteisiin, joiden taustalla maa yrittää yhtenä miehenä pärjätä ja päästä mukaan eurooppalaiseen talouteen ja turvallisuuspiiriin. Tässä projektissa ei siedetä paljon erilaisia sosiaalisia ryhmiä, yksi johtajakin kävisi järjestelmässä, jossa olisi lain ja järjestyksen henki (F1: 0,43)! Sen sijaan rasismien ja integraation uhat nationalismille (F3) eivät slovakkinuorisoa heilauta – jopa päinvastoin. Niukka projekti on nuorille myös tiukka paikka, ”*Uuden liberaalin talouspolitiikan*” (NPM; F2) arvostus on heikkoa Slovakian kansalaisyhteiskunnassa.

Näyttää jopa siltä (F4: 0,23), että tässä uudessa pikkuvaltiossa asuvat nuoret kokevat (keskimäärin) olonsa epätasa-arvoisiksi: köyhät ja rikkaat sekä toisaalta pääomanomistajat ja työntekijät kohtaavat eri tavoin kansainvälistyvän talouden – globaaliliikkeillä on sosiaalinen tilauksensa. Näkyisikö tässä realsosialismin perintö: ”*pakon sanelemana, yhtenä järjestyneenä miehenä matkalla kansainväliseen, aika kamalaan kapitalismiin!*” Vaikka Slovakiassa nuoret naiset osallistuvat monilla kentillä yhtä lailla kuin nuoret miehetkin, ei sikäläinen EUYOUNG-kyselyyn vastannut nuoriso keskimäärin herää feminististen tunnusten (F5) äärelle. (taulukot XXIV ja XXV.)

Myös Virossa nuoriso haluaa lähes slovakkiensa intohimolla takoa ”*lain ja järjestyksen*” avulla poliittisen järjestelmän yhtenäisyyttä (F1). Valtion ja kansalaisyhteiskunnan rakentaminen vaatii itsekuria (niin kuin Suomessa 1930–1950 -luvulla). Ja jos talouspolitiikka on liberaalia, veroja ei haluta nostaa ja tulonsiirrot voivat olla niukkoja, tulee kulttuurisen ja ideologisen kurin olla luja, jotta laiva pysyisi koossa ja linjalla kohti Länttä. Nuoriso ei ole kuitenkaan – ainakaan keskimäärin – erityisen valmis uusiin liberaaleihin talousavauksiin (F2).

Fundamentalistiset asenteet eivät ryyditä kyselyyn vastanneita virolaisnuoria (F3). Vastaukset tässä ovat aika suvaitsevia – tunnemehan vahvat jännitteet viron- ja venäjänkielisten nuorten välillä. Virolaisnuoret vastustavat ratkaisevasti vähemmän – muuhun aineistoon verraten – maahanmuuttajia (2,8 ka / 3,3 yleensä). Globaali liberalismikritiikki (F4) ei sytytä Suomenlahden eteläpuolista nuorta kansalaisyhteiskuntaa samalla tavalla kuin Slovakiassa. Taloudellinen menestys on ollut avoimilla markkinoilla ja integroituneessa Euroopassa ilmeinen, ainakin kehitys on tulkittu näin. Feminismi (F5) ei virolaisnuoria keskimäärin liikuta, ainakaan myönteiseen suuntaan. (taulukot XXIV ja XXV.)

8.4. Väittelyssä polarisoituva Ranska

Italian nuorten poliittiset puheet eivät näytä taaskaan oikein sopivan tai tulevan ymmärrettäväksi muun eurooppalaisnuorison vertailumerkitysten osana. Autonominen poliittinen keskustelutapa ei alistu ”*lain ja järjestyksen*” tunnusten (F1) alla tai alle ainakaan

aineiston valaistuksessa. Näin käy, vaikka tiedämme hyvin esimerkiksi Lega Nordin (Pohjoisen liiton) tiukan propagandan maassa ja suosion myös nuorten keskuudessa. New Public Managementia (F2) vierastetaan ja se torjutaan saapasvaltiossa. Kuten teema-haastattelujen yhteenveto osoitti, maassa on epäröintiä EU-avautumisen suunnassa ja pakolaiskysymys on ajankohtainen riidanaihe varsinkin afrikkalaismuuttajien vuoksi (F3). Globaali anti-liberalismi (F4) sen enempää kuin feminismikään (F5) eivät liikuta italialaisnuorison asenne-enemmistöä, vaikka maassa onkin omat vahvat globaali- ja naisliikkeen juuristot ja aktivistit.

Sen sijaan Ranskassa globaali kapitalismikritiikki (F4) ja feministinen asenneviritys (F5) ovat keskimääräistä korkeammalla. Tässä näyttäytyy performatiivinen asenne kansalaisryhmien arkisten aivoitusten tasolla ilman vanhempien sukupolvien poliittisia foorumeita tai osallistumiskenttiä. Globaaliliikkeiden lataus näyttää huomattavalta, maa onkin globaalien tunnontuskien kärkimaa aineistossa; sille on löydettävissä luontevat taustansa. Onhan maa esimerkiksi Attac-liikkeen syntyseutua ja monet foorumit ja viikkolehdet jatkavat 1960-luvun tyylistä kansainvälisen kapitalismin arvostelua. Yhtä lailla feministinen diskurssi on EUYROUPART:n aktiivisin; Ranska on monen feministisen teorian ja liikkeen keskus. Simone De Beauvoir ja Julia Kristeva ovat vaikuttaneet Pariisissa. (taulukot XXIV ja XXV.)

Fundamentalistiset ajatusmuodot eivät tässä mittauksessa saa ranskalaisnuorten suosiota, vaikka maassa etniset arvot ovatkin polarisoituneet. Ääriliikkeiden ja ehkäpä juuri uusioikeiston kannatusperusta (F1: 0,21) näkyy ”lain ja järjestyksen” nimissä käydyissä keskusteluissa. Kun sosiaaliset ongelmat lisääntyvät ja oma identiteetti asettuu monien sosiaalisten haasteiden ja kulttuurien haastamana epävarmuuden tilaan ja uhanalaiseksi, ”Front National” (Kansallinen rintama) voi tulla apuun ja muotoilla uusin, helposti omaksuttavin tavoin nuorten turvaidentiteettiä, antaa eheyden tunteen. Ranskalaisnuorilla on taipumusta etsiä dramaattisia ratkaisuja milloin vasemmalta (globaaliliikkeet, feminismi), milloin oikealta (laki ja järjestys). Konventionaalinen poliittinen kenttä on harvoin ollut sen suosiossa. Lahjakkaimmat lukevat poliittista filosofiaa ja pyrkivät tutkijoiksi ja toimittajiksi, taas ohii konventioiden. Nämä ajatukset välittyivät hyvin EUYROUPART:n istunnossa, jonka kumppani Anne Muxel oli organisoinut Pariisin yliopiston politiikan tutkimuksen laitoksella (2004).

Itävallan nuorten asenneanalyysin konstruoimat keskustelumaisemat ovat kiintoisat. ”Uuden järjestyksen” yksinkertaiset auktoriteetit eivät saa nuorisoryhmien suosiota. Itse asiassa näyttää siltä, että ne torjutaan kaikkein tiukimmin aineistossa (F1). Sen sijaan tiukan populistin Haiderin 1990-luvun lopun kampanjoinnista ja myöhemmistä Turkin vastaisista mielenilmaisista tutut fundamentalistiset ja rasisminkaikuiset itävaltalaisasenteet työntyvät esiin aineistossa (F3). Tulos yllyttää meitä tulkitsemaan niin, että sosiaalisten ongelmien kokemuksen sekä pikkuvaltioidyllin poliittisen eheyden ja identiteetin uhat on ollut mahdollista kanavoida maahanmuuttajakeskustelun avulla, mikä myös Haiderin vapausliikkeen menestyksen vuoksi johti huomiota herättäneeseen konfliktiin Itävallan ja Euroopan unionin välillä. Useissa maissa fundamentalististen ja ääriliikkeiden kannatus tai asenteellinen potentiaali näyttäisivät olevan yhteydessä Euroopan unionin legitimitietin puutteeseen. Euroopan unioni nähdään ”suurten keskusten moniarvoisena uhkana”, joka vaarantaa perusväestön – Itävallassa erityisesti nuorten työläismiesten – edut. (taulukot XXIV ja XXV.)

”New Public Managementin (NPM)” (F2) sosiaalivaltion purkuohjelma ja asenteellinen kärki ei saa turvalliseen korporaatiotraditioon tottuneiden itävaltalaisnuorison kannatusta. Se ei ole suunta, mistä etsitään ratkaisua vanhempien sukupolvien unelmien ja illusioiden

murtumiselle nuorten keskuudessa. Kuten ei Euroopan unionikaan, ei myöskään globaali-liikkeet tai globaalien markkinoiden kritiikkikään (F4) ole keski-eurooppalaisen pikkuvaltion nuorison tapa miettiä politiikan ongelmia ja tulevaisuutta. Itävallan ”tulevaisuuden toivot” eivät etsi uudesta Euroopasta tai globalismista ratkaisuja. Pieniä ja äänekkäitä ryhmiä tällä kentällä toimii myös ”*idylli-Itävallassa*”.

Tasa-arvohenkinen naisasia (F5) saa itävaltalaisnuorten enemmistön mukaansa. Ranskan nuorten rinnalla itävallan nuoret ovat aineiston aktiivisimmat naisten sosiaalisen ja poliittisen tasa-arvon puolesta toimivat vastaajaryhmät. On huomattava myös se, että muuttuja artikuloi vain heikosti radikaalimman – pelkän tasa-arvoajattelun ylittäviä – feminismin tuntoja. Aktiivisuusvertailun tasolla Itävallan nuoret naiset olivat kaikkein vahvimpia – nuoret miehet jäivät politiikan kentällä selvästi toiseksi (vrt. raportin loppupuolen taulukot XXXVI ja XXXVII.)

8.5. Suvaitsevassa Suomessa naiset ja radikaalit marginaalissa

Suomen nuorten asenneorientaatiot näyttävät varovaisina. Poliittinen kokemus ja siihen ankkuroitua poliittinen retoriikka eivät näyttäisi suosivan laajaa asteikkoa, dramaattisia eroja ja tyylivariaatiota. Faktoridimensioiden ilmaisemat perussuuntaukset tavallaan torjutaan Suomen aineistossa (miinus-merkkiset lataukset). Silti tulokset tarkentavat kiinnostavasti kuvaa nuorten suomalaisten poliittisesta keskustelumaisemasta. Vaikka nuorisomme keskuudesta on helppo kansallisin tutkimusasetelmin löytää omat ”*järjestyksen pitäjät*” (tässä F1) ja myös rasististen tendenssien ryhmät (tässä F3), eurooppalainen vertailu osoittaa, että keskimääräisesti suomalaiset ”*Matti ja Maija*” eivät suosi uusautoritääristä ja rasistista politiikkaa. Huomio ei tarkoita sitä, etteikö meillä olisi äänekkäitä ryhmiä molemmissa suunnissa. (taulukot XXIV ja XXV.)

Nämä tiukat faktoriulottuvuudet tuleekin lukea suomalaisen (keskimääräisen) suvaitsevaisuuden voittona. Eurooppalaisessa vertailussa ”*lintukotonuoremme*” torjuvat järjestysopit erityisesti silloin, kun puhutaan kuolemantuomiosta, entistä kurinalaisemmasta (lasten) kasvatuksesta ja ”Ison Hoitajan” auktoriteetista. Toisaalla aineisto todistelee, että maahanmuuttaja-asenteet ovat meillä merkittävästi liberaalimmat kuin EUYUOPART-osallistujamaissa keskimäärin. Tässä katsannossa suomalaisnuorten asenne Euroopan unionin ”*kulttuuri-imperialismiin*”³⁷ – (pien)valtioiden tai alueellisten identiteettien vaarantamiseen – on keskimääräistä vaisumpi. Suomalaiset ovatkin suhteellisen avoimia Euroopan (unionin) edessä, menossa tai etsiytymässä samastumiskohteineen sinne (taulukko VII, raportin alkupuolella), vaikka eivät erityisen innostuneita Eurooppa-politikoinnista olekaan (taulukko VIII, raportin alkupuolella). Suomalaiset haluavat olla eurooppalaisia, mutta he eivät politikoi eurooppalaisina.

Tämän rinnalla on tärkeää huomata, että ”*portfoliosukupolven*” individualismi, yrittäjäyys-orientaatio ja ”nuori on oman onnensa seppä” -asenteet eivät näy yleisesti uuden liberaalin vero- ja tulonjakopolitiikan kannatuksena (NPM, F2). Huomio saa tukea muun muassa

³⁷ Termi on pejoratiivinen lainailmaus. Se ei tietenkään tarkoita, että tutkija itse ajattelisi Euroopan unionin merkitsevän ristiriidattomasti tai pääsääntöisesti uhkaa paikallisille, alueellisille ja kansallisille identiteeteille. Unioni voi olla mahdollisuus myös turvata kulttuurisia alaidentiteettejä.

tuoreista yrittäjyysasennetutkimuksista³⁸. Homogeeninen sosiaalinen ja kulttuurinen tausta ja julkisen ja yksityisen sektorin kompromissi heijastuvat taustalta. Erityisen määrätietoisesti nuoret suomalaisvastaajat viestivät sen, että valtiota ja julkista sektoria tarvitaan hyvän (yksilöllisenkin) elämän takaamiseksi (0.5 pisteen poikkeama aineiston ka:sta) eikä hyvinvointivaltion holhous johda vastaajien mukaan ihmisten passivoitumiseen. Sen sijaan valtionyhtiöiden yksityistämiskeskustelussa suomalaisnuorilla on jo enemmän sormi suussa (sama kuin aineiston kokonaiskeskiarvo).

Kuten raportin myöhemmistä tarkasteluista huomataan (taulukot XXXVI ja XXXVII), Suomessa nuorten naisten nousu politiikan osallistumiskentille saattaa olla tyrehtymässä tai paluu miesten valtaan on jo käynnissä? Tällä on yhteytensä suomalaisnuorten tapaan selvän passiivisesti osallistua sukupuolten tasa-arvoa koskevaan polemiikkiin (F5) – vain Virossa feministiset perusarvot saavat vähemmän kannatusta! Muuttujatasolla Suomenlahden pohjoispuolella asuvat nuoret torjuvat ajatuksen, että olisi saatava lisää naisia politiikkaan. Asenne voi tarkoittaa myös sukupuolikiintiöiden vastaista ajatustapaa.

Erityisen vaitonaisia suomalaisnuoret ovat globaaliliikkeistä (F4) – Greenpeacen toimiston sulkeminen Suomessa ja globaaliliikkeiden pienten, mutta aktiivisten taitavien, ryhmien poliittinen teatteri Suomessa ei enää liikauta tasavallan nuorten enemmistöä. Rikkaiden ja köyhien välinen tasa-arvotilanne, kapitalistien kansainväliset voitot ja paisunut poliittinen valta maailman mitassa eivät aineiston valossa liikauta suuresti suomalaisnuoria. Globaali-kriittisten liikkeiden suosio oli viitisen vuotta sitten huomattava Nuorisobarometrinkin (NUORA) mukaan, nyt tuo suhdanne on tämän tiedon mukaan ohi.

Suomalaisnuoret ovat vertailussa pohjoismaisen demokraattisia, tulonjakomyönteisiä ja suvaitsevaisia, mutta tasa-arvopolitiikka ja globaali anti-liberalismi eivät saa heitä (keskimäärin) mukaansa. Varsinkin vastakarvainen tasa-arvoasenne on yllättävä.

³⁸ Vaikka nuorten arvot ja asenteet tukevatkin aktiivisen yritteliäisyyden ja pienyrittäjyyden ehtojen liberalisoinnin linjaa, se ei tarkoita, että sosiaalivaltion alasajo, markkinoiden universaalien edun siunaaminen tai tuloverojen alasajo olisivat nuorten keskustelun pääsuuntia. Ajatus yritteliästä yksilöstä liittyy päinvastoin ajatukseen aktiivisesta kansalaisuudesta, minkä inspiroinnissa ja ”tuottamisessa” myös julkiset toimijat voisivat olla mukana. (Ennakkotiedot, talvella 2007 julkaistavasta nuorten yrittäjyysasenteita ja kouluainediskusseja koskevasta tutkimuksesta, Paakkunainen 2007.)

9. PERINTEISET POLITIIKAN IDENTITEETIT – SOSIALISAATIO PERHEESSÄ JA KAVERIPIIRISSÄ

9.1. Keski-Eurooppa: oikeisto ja varsinkin vasemmisto elävät vahvasti!

"Vanhan" ja "uuden" politiikan suhteiden ja ylipäänsä poliittisen kulttuurin 1900-luvun perinnön kannalta kannattaa huomiota kiinnittää nuorten ja heidän vanhempiansa vasemmisto-oikeisto -samastumisiin. Seuraava kuvio (XVIII) osoittaa oikopäätä, että monissa kyselyissä maissa (Viro, Suomi, Iso-Britannia) selvä enemmistö ei millään tasolla samastu sen enempää oikeistoon kuin vasemmistoonkaan. Tässä mielessä vanha traditio on rapistunut ja vanha luokkapolitiikka tai tietoinen luokkakompromissi eivät mobilisoi tai legitimoivat nuorten poliittisia identiteettejä. Toisaalta monien aktiivisten osallistujamaiden nuorten (Keski-Eurooppa ja Italia) yllättävän vahvat ja varsin vasemmistolaiset identiteetit osoittavat, että näillä ”*bolsevismin vuosisadan*” (Alapuro) pyhillä termeillä on 2000-luvunkin maailmassa relevanttia jatkuvuutta tai ohittamaton muuttunut merkitys.

Tässä vasemmiston ja oikeiston terminologian latauksessa olikin yksi suurimmista EUYOYPART:n yllätyksistä. EUYOUPART-vertailun testaus osoitti myös sen tärkeän seikan, että nämä poliittista identifioitumista mittaavat muuttajat toimivat vertailukelpoisesti³⁹. Erivärinen vasemmistoidentiteetti näyttäisi koskevan kaiken kaikkiaan kaksi kertaa enemmän nuorisoa kuin samastuminen oikeistoon! Eurooppalaisen politiikan tulevaisuuden ja vanhan vasemmiston politiikan murroksen kannalta tällä on merkitystä.

Kuten seuraavasta kuvioista (XVIII) huomaamme, ranskalaisnuoret esittäytyvät aineistossa erityisen vasemmistolaisina. Vasemmistosamastuminen ei tässäkään tapauksessa viittaa pelkästään puoluevasemmistoon vaan ideologisen ja asennetason suuntautumiseen. Tässä yhteydessä voisi myös spekuloida: monet aktiivisuus- tai toimintamuotomuuttajat eivät selittäneet ranskalaisnuorten reaalihistoriallista katuaktiiviteettia – saattaakin olla, että jo aiemmin havaitun halventavan poliittis-hallinnollisen eliitin arvioinnin lisäksi⁴⁰ juuri haastateltujen nuorten keskuudessa vallitseva vasemmistokulttuuri selittää valmiutta etsiä poliittisia ratkaisija (laittoman) katutoiminnan kautta.

Vasemmistolaisuus ei tässä välttämättä liity vanhaan luokkapolitiikkaan tai Marxin perusajatukseen työnjaon purkamisesta (teoksessa Saksalainen ideologia). Se voi syntyä ja elää prekariaatin (pätkätyöväestön) epävarmuudesta, kainostelemattomuudesta ja halventavasta tunteesta ja puheesta, joka ei järjestystä kumarrakaan. Toisaalta, esimerkiksi juuri Ranskan vanha vasemmisto – esimerkiksi Marchais’in maineikkaiden ja vahvojen (euro)kommunistien jälkeläiset – ovat nykyään tiukkoja fundamentalisteja, jotka epäävät maahanmuuttajilta

³⁹ Tilastospesialistit toistelivat tässä, kuinka ”*koko ajan ...kuitenkin tulee miettiä niin sanottua metodiefektiä, vasemmisto-oikeisto jaon merkityserottelun onnistumista?*”

⁴⁰ Kuudessa maassa nuorilta kysyttiin, miten paljon luotat esim. hallitukseen, Euroopan unionin komissioon, Greenpeaceen ja Attaciin. Suomessa ja Saksassa asiaa ei kysytty. Ranskassa 12 % luotti hallitukseen (hyvin) paljon – Slovakia 7 %, UK 12 %, Italia 13 %, Viro 18 %, Itävalta 19 %. EU:n komission luottamus oli suurempi. Virossa jopa 33 % uskoi siihen – Italiassa 29 %, Itävallassa ja Slovakiassa 22 %, Ranskassa 17 % ja Englannissa 12 % legitimoivat organisaatiota. Greenpeaceelle antoi siunauksensa (luotti paljon tai hyvin paljon) 49 % virolaisista, italialaisista ja itävaltalaisista 39 %, brittiläisistä 33 %, ranskalaisista 31 % ja slovakkeista 28 %. Ranskassa synnytetty Attac sai eritasoista luottamusta Italiasta (22 %), Virossa (20 %), Ranskasta (19 %), Itävallasta (15 %), Englannista (11 %) ja Slovakiasta (10 %). Viron ja brittien luottamusorientaatiot ovat tässä yllättävän vahvoja. Attacin osalta on huomattava, että yli 10 % vastaajista ei vastannut (missing values) sitä koskevaan kysymykseen, organisaatiota ei tunnettu kovin hyvin.

sosiaalisia oikeuksia! Vasemmistollakin on monet kasvot. Saksassa ja Itävallassa taasen vasemmiston termillä on ollut jo pitkään nuorekkaan moderni kaiku – sillä on viitattu punavihreyteen. Saksassa sosialidemokraateilla ja itäisten osavaltioiden sosialisteilla ei ole yksinoikeutta termiin vasemmisto.

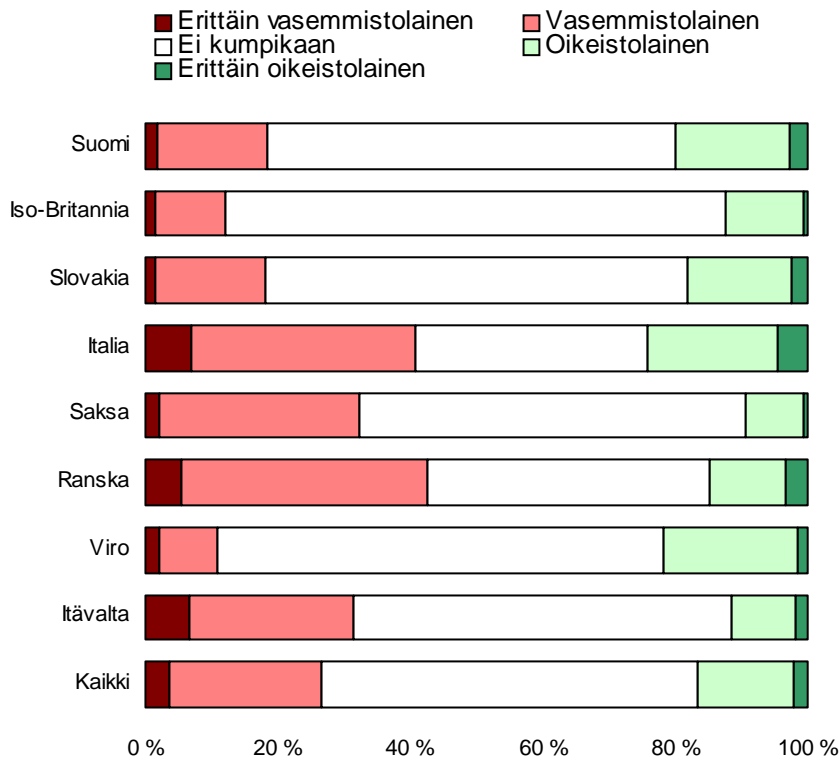
Ranskassa vasemmistolla on siis valmius performanssiin, jos toiminnan ja sen organisoinnin hetki lyö! Myös Italian survey-otokseen on löytynyt paljon selkeitä vasemmistoon samastujia. Merkille kannattaa panna myös Italian poliittisen kulttuurin polarisaatio: kaksi kolmasosaa nuorista valitsee (traditionaalisen) puolensa ja melko tasaväkinen vastakkainasettelu on valmis. Italian parlamenttivaalit vuonna 2006 manifestoivat laajemminkin tätä EUYOUNG:n aiemmin valmistunutta survey-tulosta – Berlusconi hävisi ja historiallisen laaja keskusta-vasemmisto -liittouma voitti niukasti vaalit. (kuviokuva XVIII.)

Myös Saksassa ja Itävallassa vasemmistoterminologia on vahvoilla. Varsinkin Saksassa vihreät tunkeutuvat selvästi vasemmiston aseisiin, vihreät nuoret samastuvat paljolti vasemmistolaisiksi. Itävallassa vanha ”*leiri (Lager)*”-samastuminen 1900-luvun ideologioiden mukaisesti saattaa vieläkin heijastua nuorten identifioitumisen tasolla.

Sen sijaan Slovakiassa, Virossa ja Suomessa valtaosa nuorista ei enää löydä itseään vasemmisto-oikeisto -akselilta ja erot oikeisto- ja vasemmistonuorten ryhmien välillä eivät ole järin suuret. Suomessa tarkastelua hämärtää vahvan keskustapuolueen olemassaolo. Se on aina 1960-luvulta saakka hämmentänyt poliittisen polarisaation ja hyvinvointivaltion mobilisaation (tilastollisia) selitysmalleja. Historiallisesti slovakit, virolaiset ja suomalaiset kuuluvat Preussin/Saksan ja Venäjän/Neuvostoliiton emävaltioiden rajaamaan, välialueen maiden kategoriaan (Alapuro, R. ym. 1987). Näiden maiden poliittisen järjestelmän itsenäisyys ja ristiiriitojen luonne ovat olleet riippuvaisia emävaltojen välityksestä ja tahdosta. Vasemmisto ja varsinkin kommunistinen osa työväenliikettä on näissä maissa koettu myös viidentenä kolonnana ja niillä on Neuvostoliiton romahdettua ollut vahvoja identiteetti-ongelmia oman vasemmisto- ja sosialismitraditionsa kanssa. Kansallinen ja vasemmistolainen ”tökkivät” näissä maissa edelleen? Toisaalta myös ”oikeisto” on näiden maiden eheytyemisessä joutunut tiukoille. Tässä historiallisessa kontekstissa ei olekaan kumma, jos vasemmisto-oikeisto – polarisaatiolla ei hehkutella ja vasemmistoa varotaan identiteettiperustana.

Ison-Britannian nuorten ambivalenssi näkyy tässäkin – vanha työväenpuolueen ja liberaalien jännite ei enää kosketa haastateltuja nuoria. Tämä on suuri muutos brittihistoriassa – tunnemehan saarivaltion luokkahistorian ja -puheenparren, keski-ikäiset ja vanhemmat ihmiset saavat vieläkin poskensa punaiseksi, kun luokat tulevat puheeksi! Brittiyhteiskunta näyttäisi 2000-luvun alussa sosiologien malliesimerkiltä luokkayhteiskunnasta, kun taas politiikan tutkijoiden keskuudessa ainakin nuorten poliittinen brittijärjestelmä voisi käydä vieraantumisen paradigmasta?

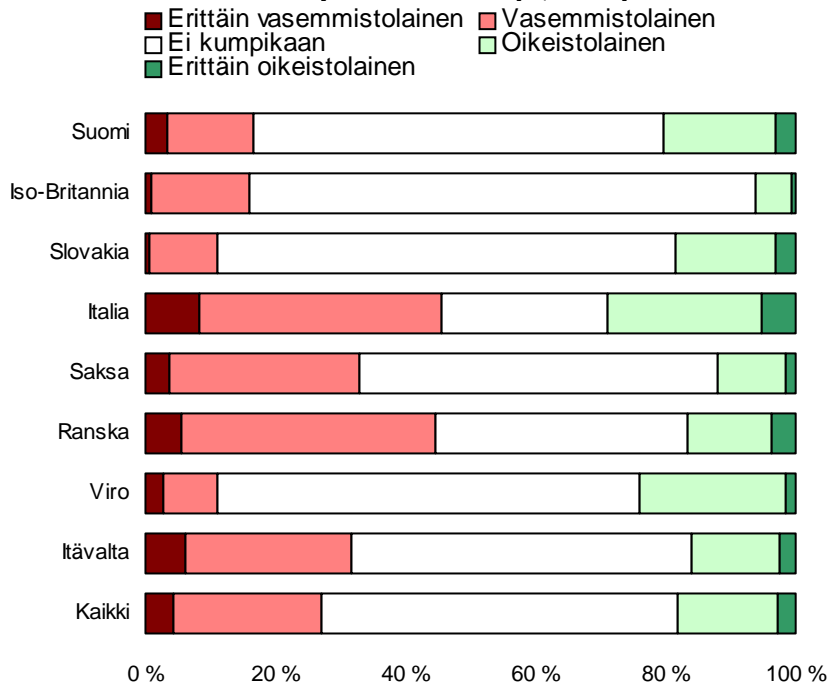
**Kuvio XVIII:
Samaistuminen vasemmisto-oikeisto -ulottuvuudelle:
haastateltu (Q20_1)**

9.2. Kaverit ja heikosti tunnetut vanhemmat eivät ole kovin kaukana?

Kun nuoret raportoivat parhaimman kaverinsa oikeisto-vasemmisto -identiteetistä (kuvio XIX), etemme piirtyy aika lailla nuorten omakuvaa muistuttava diagrammi. Italian, Ranskan, Saksan ja Itävallan nuorten sosiaaliset lähipiirit eivät kavahda puhua vasemmistoarvoistaan. Uusissa demokratioissa lähipiiri puolestaan on oikeistolaisempi. Suomessa nuoret ovat tässäkin varovaisia – ja omien sanojensa mukaan hekin liikkuvat omanlaisessaan poliittisessä seurassa, hyvin puolueettomassa perushengessä.

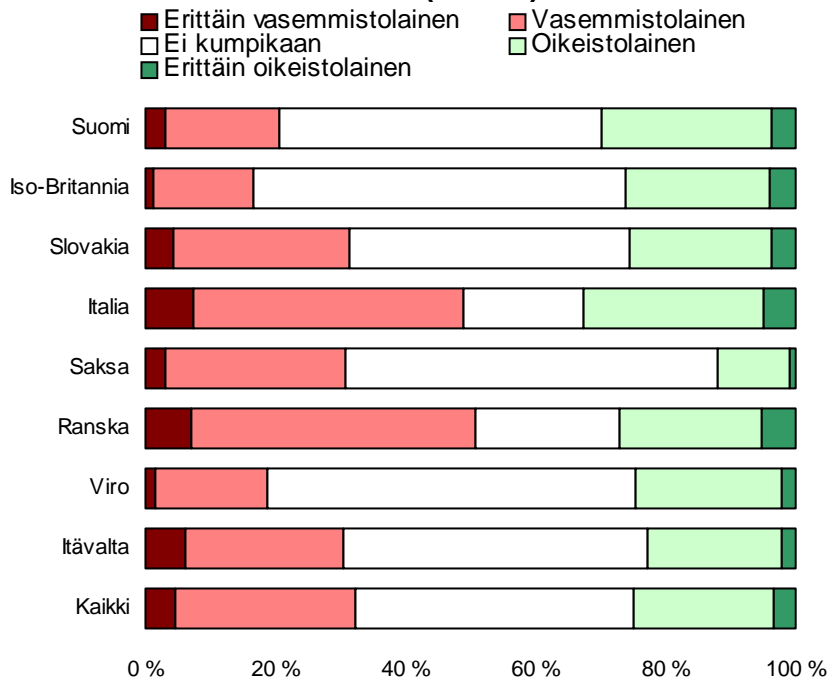
Kuvio XIX:
Samaistuminen vasemmisto-oikeisto -ulottuvuudelle:
paras kaveri (Q20 4)

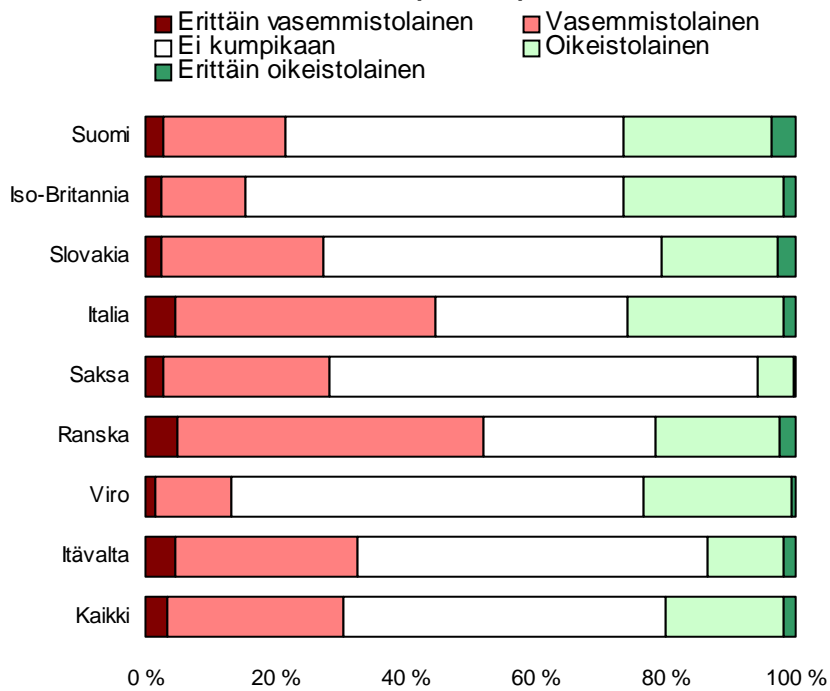
Aineistonuorten enemmistö pystyy sen sijaan sijoittamaan vanhempansa tälle traditio-naaliselle erottautumisulottuvuudelle (kuviot XX ja XXI). Sukupolvien välinen identiteettiero suhteessa vasemmistolaisiin ja oikeistolaisiin perusarvoihin tai kollektiivisiin voimiin tulee tässä selvästi noteerattua. Vanhemmat lämpenevät, erottautuvat, lastenkin mielessä paremmin 1900-luvun politiikan perusulottuvuudella. Äidit eivät ehkä ole ihan isiensä tapaan oikeistolaisia – vasemmistoon heitä sijoitetaan aivan ”perheenpää-miesten” tapaan. Ranskassa ja Italiassa jopa puolet isistä ja äideistä sijoitetaan vasemmistoon!

Saksassa vasemmistosamastuminen ei ole yhtä selvää, mutta oikeistolaisia vanhempia ei haastattelussa juuri nouse esiin. Itävallassa vasemmistöäidit painottavat tilastoa vasemmistokotien puolesta. Tiedot viittaavatkin siihen, että nuorten tiedot vanhemmistaan ovat haperoja ja esimerkiksi Saksan konservatiiviset vanhemmat jätetään häveliäisyys- ja arvokkuussyistä taustalle, mainitsematta. Slovakiassa oikeistolaisten ja vasemmistolaisten kotien voimasuhteet ovat tasaväkisemmät. Virossa, Iso-Britanniassa ja Suomessa kodit ovat konservatiivisempia, oikeiston kotivärit tunnustetaan nuorten toimesta. Suomessa on taas muistettava vahvan keskustan vaikutus ideologiseen samastumiseen, keskustalaiset eivät suinkaan aina halua samastua porvarilliseen oikeistoon. Myös vihreät kokevat Suomessa oikeisto-vasemmisto-jaon ja siihen sijoittumisen ongelmalliseksi (kuviot XX ja XXI.)

Kuvio XX:
Samaistuminen vasemmisto-oikeisto -ulottuvuudelle:
isä (Q20_2)

Kuvio XXI:
Samaistuminen vasemmisto-oikeisto -ulottuvuudelle:
äiti (Q20_3)

9.3. Suomalaisnuorten passiiviset sosiaalistumismaisemat: vasemmisto- vanhemmat häpeävät?

EUYOUPART-aineiston kysymykset painoutuivat perinteisen sosialisatiotutkimuksen suuntaan. Nimenomaan ranskalaistutkijat olivat innostuneita nuorten osallistumiskulttuurien periytyvyydestä ja kotitaustasta. Kuten jo huomasimme (taulukot XVIII – XXI), heillä on tähän kansalliset vasemmistolaiset perusteensa. Seuraavassa esitelläänkin tilastollisesti päteviä⁴¹, välillä hyvinkin kiehtovia ja yllättäviä tietoja eurooppalaisesta sukupolvien yli ulottuvasta ja sukupolven sisäisestä poliittisesta kulttuurista, sen jatkuvuuksista ja katkoksisista.

Suomalaisnuorten ja heidän vanhempiensa dialogi – yhteinen poliittinen keskustelu-, väittely- ja oppimisprosessi – ei ole vahva, jos vertaamme sitä muihin aineiston maihin. Tämä seikka vahvistui jo oikeisto-vasemmisto – identifikaatiotarkastelussa. Suomen poliittisen kulttuurin vahva järjestö- ja yhteisöperusta sekä tiukka oikeisto/vasemmisto -jako kansalaissodan jälkeisten sukupolvien keskuudessa ei enää välity nuorten sukupolvien keskuudessa. Suomalaisperheet näyttävät olevan (dramaattisen) hiljaisia poliittisessa keskustelussa. Erot (taulukko XXVI, alakohta **a**) esimerkiksi itävaltalaiseen poliittisen perhesosialisaatioon ovat merkittävät. Meillä poliittisen värin ja konfliktikeskustelujen välttäminen saattaa olla yhteydessä politiikan yleiseen epäsuosioon ja sen ohittamiseen (likaisena) pelinä. Suomalaisvanhemmat näyttävät tutkimusvertailun nuorten silmin passiivisemmiltä kuin EUYOUPART-haastateltujen vanhemmat keskimäärin. Edellä läpikäytyt historialliset kokemukset – myöhäinen itsenäistyminen ja pikkuvaltiovarovaisuus Neuvostoliiton varjossa, agraarisuus ja 1970-luvun ylipolitisoituminen – vaikuttavat tässäkin.

Osallistumisen vieraus näkyy sekä äänestysaktiivisuuden että mielenosoitustietojen tasolla. Myös summamuuttuja vanhempien aktiivisuudesta vahvistaa, että nuorten vanhemmat ovat keskimääräistä haperommin ja heikommin liikkeellä kuin useimmissa muissa maissa (taulukko XXVI, erit. alakohta **d**). Tämän lisäksi voi pohtia sitä, ovatko nykyiset aikuis-sukupolvet – jotka olivat sangen aktiivisia ja kollektiivisesti järjestäytyneitä ja erottautuneita 1960- ja 1970-lukujen nuoruudessaan – tietoisesti ottaneet etäisyyttä perinteiseen politiikkaan ja sitoutumiseen, varotaanko silloisia ylipolitisoitumisen lieveilmiöitä ja odotuksia? Toisaalta nopea kilpailuyhteiskunnan läpimurto, Neuvostoliiton ja Kekkonen tasavallan hovimuotojen kaatuminen ja kansainvälistyminen voivat koetella ja neutralisoida näiden sukupolvien poliittisia asenteita sekä ylipäätään poliittista valistus- ja deklamointiuskoa. Tämä kaikki heijastuu varovaisessa poliittisessä sosialisatiossa ja muiden elämänkenttien reilun pelin ja kilpailun arvostuksena.

Poliittinen kiinnostus (taulukko XXVI alakohta **b**) ei meillä perhetasolla jatku muiden maiden tapaan. Vaikka vanhemmat olisivat aktiivisia poliittisen kiinnostuksen tasolla, intensiivinen politiikka-suhde ei meillä jatku lasten keskuudessa muiden maiden keskiarvoihin ja Itävallan tilanteeseen verrattuna. Meilläkin on huomattavissa monien tutkimusten mukaan aktiivisten politiikka- ja kulttuurikotien nuorten erityistä aktiivisuutta, mutta jatkuvuus on vähäisempää kuin vertailumaissa. Sen sijaan passiivinen suhde politiikkaan (ei-kiinnostus, taulukko XXX, alakohta **b**) seuraa perheen mukana nuorten elämään. Erityisesti suomalaisnuoret näyttävät ”*kunnostautuvan*” vanhempiensa aktiviteettien unohtamisessa (muutos ei-kiinnostuksen suuntaan) eli politiikkaharrastus meillä usein katoaa ja passivoituu nuoremman sukupolven myötä.

⁴¹ Q21, Q22 ja Q23 nostivat esiin vertailukelpoisia muuttujia nuorten välisistä ja nuorten sekä opettajien ja vanhempien suunnissa käymistä poliittisista kontakteista. Tässäkin voi puhua ”metodiefektistä”: kuinka hyvin nuoret voivat toimia välittävinä informanteina lähipiirinsä poliittisista aktiviteeteista? Poliitiikan aktiivisuutta koskevat konventiot/termit ovat hankalia survey-käytössä.

Perhesosialisaatio ja -jatkuvuus näyttävät meillä toteutuvan lähinnä oikeistolaisissa perheissä. Vasemmistoidentiteetti ei sen sijaan juurikaan siirry tuleville sukupolville (taulukko XX (c)). Samoin tilanne, jolloin kummankaan vanhemman orientaatio ei jatku lasten aktiviteeteissa, on meillä yleisempi kuin aineistossa keskimäärin.

Taulukko XXVI: Vanhempien poliittinen aktiivisuus ja perhesosialisaatio (jatkuvuus) koko aineistossa, Suomessa ja Itävalta

Keskusteluaktiivisuus vanhempien kanssa (a)	Kaikki	Suomi	Itävalta
Heikko	52	59	46
Keskinkertainen	22	23	22
Vahva	26	18	32
Poliittisen kiinnostuksen jatkuvuus perheessä (b)	Kaikki	Suomi	Itävalta
Tunteeton	6		
Kiinnostuksen jatkuvuus	20	17	24
Ei-kiinnostuksen jatkuvuus	20	21	12
Muutos ei-kiinnostuksen suuntaan	23	26	23
Muutos kiinnostuksen suuntaan	5	6	5
Ei-homogeeniset vanhemmat + itse kiinnostunut	10		
Ei-homogeeniset vanhemmat + itse ei-kiinnostunut	16		
Ideologinen jatkuvuus perheessä (c)	Kaikki	Suomi	Itävalta
Oikeistolainen jatkuvuus perheessä	8	12	4
Vasemmistolainen jatkuvuus perheessä	15	10	15
Ei-jatkuvuutta kummankaan vanhemman osalta	47	50	47
Ei-koherentti jatkuvuus	9		
Muutos jatkuvuudessa	3		
Epäjatkuvuus	9		
Jokin muu (epä)jatkuvuuden muoto	9		
Vanhempien osallistuminen mielenosoituksiin	Kaikki	Suomi	Itävalta
Molemmat ainakin kerran	9	3	5
Vain toinen vanhemmista ainakin kerran	7	4	5
Kumpikaan ei koskaan	79	91	84
Asiaa ei tunneta/tiedetä	5	2	6
Vanhempien osallistuminen vaaleihin	Kaikki	Suomi	Itävalta
Molemmat aina osallistuvat	54	52	64
Vain toinen vanhempi osallistuu aina	8	11	6
Molemmat osallistuvat, muttei suinkaan aina	33	35	26
Asiaa ei tunneta/tiedetä	5	2	4
Summamuuttuja: Vanhempien politisoitumisen taso (d)	Kaikki⁴²	Suomi	Itävalta
Heikko	58	66	55
Keskimääräinen	22	21	24
Vahva	20	14	21

⁴² Tässä tiedot taulukon ”*Vanhempien politisoitumisen taso*” ulkopuolelle jääneistä maista. Italiassa vanhempien aktiivisuus ja perheen sosiaalisuus tuntuu vahvimmalta (heikko 34 / keskimäärin 30 / vahva 36). Saksa on jälleen kakkosena vahvan porvarillisen perheen työssijana (48 / 27 / 25). Ranskalainen traditio sitoutuu suhteellisen selvästi perheeseen ja vanhempiin (51 / 22 / 27). Slovakiainkin perheen ja vanhempien politisoitumisen aste on korkeampi kuin meillä (64 / 20 / 16). Iso-Britannia (70 / 17 / 12) ja Viro (72 / 19 / 9) ovat maita, joissa poliittinen kulttuuripääoma ei periydy vanhempien aktiivisuuden ja perheen avittamana.

Taulukon selitykset:

(a) Indikaattori luotiin kysymyksen q 22 pohjalta: ”*Kuinka usein keskustele politiikasta, kun olet yhdessä isäsi/äitisi kanssa?*”. Mukaan luettiin vastaajat, jotka vastasivat "aina", "usein" ja "joskus". Luotiin skaala 0, 1 ja 2. 0 = heikko poliittisen keskustelun taso, vastaajat "harvoin" tai "ei koskaan" keskustelivat vanhempiensa kanssa politiikasta. 1 = keskimääräinen poliittinen keskustelu, vastaajat "aina", "usein" tai "joskus" keskustelivat politiikasta yhden vanhemman kanssa. 2 = vahva poliittisen keskustelun taso, vastaajat "aina", "usein" tai "joskus" keskustelivat politiikasta molempien vanhempiensa kanssa.

(b) Muuttuja poliittisen kiinnostuksen jatkuvuudesta luotiin kysymys q1 ”*Kuinka kiinnostunut olet politiikasta?*” ja q5 ”*Kuinka kiinnostunut isäsi/äitisi on politiikasta?*” – pohjalta. ”*Kiinnostuksen jatkuvuus*” tarkoittaa, että molemmat vanhemmat ovat hyvin/melko lailla kiinnostuneita politiikasta kuten vastaaja itsekin. ”*Ei-kiinnostuksen jatkuvuus*” tarkoittaa, ettei kumpikaan vanhemmista eikä myöskään vastaaja ole lainkaan tai ovat vain vähän kiinnostuneita politiikasta. ”*Muutosta ei-kiinnostuksen suuntaan*” merkitsee puolestaan sitä, että vanhemmat ovat hyvin tai melko lailla kiinnostuneita politiikasta, mutta vastaaja itse on vain vähän tai ei lainkaan kiinnostunut. ”*Muutos kiinnostuksen suuntaan*” merkitsee puolestaan sitä, että vastaaja on erittäin tai melko paljon kiinnostunut poliittisista asioista, kun taas vanhemmat eivät ole lainkaan tai vain vähän kiinnostuneita näistä samoista asioista. ”*Ei-homogeeniset vanhemmat + itse kiinnostunut*” -kategoria merkitsee tietenkin, että vastaaja ei ole lainkaan tai vain vähän orientoitunut politiikkaan ja vanhempien suhde poliittiseen kiinnostuksen eroaa, toinen on hyvin tai melko lailla kiinnostunut, toinen taas ei ole lainkaan tai vain vähän innostunut poliittisista asioista. ”*Ei-homogeeniset vanhemmat + itse ei-kiinnostunut*” -tapauksessa vanhempien intressi politiikkaa kohtaan on erilaista edellisen kategorian tapaan, mutta nuori itse ei ole kiinnostunut politiikasta.

(c) Ideologinen jatkuvuus perheessä –muuttuja luotiin kysymyksen q20 alakohtien 1–3 perusteella. Kysymyksessä toivottiin vastaajan sijoittavan itsensä, isänsä ja äitinsä asteikolle ”*hyvin vasemmistolainen, vasemmistolainen, oikeistolainen, hyvin oikeistolainen, ei sen enempää vasemmistolainen kuin oikeistolainenkaan*”. ”*Oikeistolainen jatkuvuus*” tarkoittaa vastaajan ja molempien vanhempien olevan (erittäin) oikeistolaisia. Vastaavasti ”*vasemmistolainen jatkuvuus*” tarkoittaa, että vastaaja ja molemmat vanhemmat ovat (erittäin) vasemmistolaisia. ”*Ei-jatkuvuutta kummankaan vanhemman osalta*” merkitsee, että kummallakaan vanhemmalla ei ole samanlaista poliittista asemaa kuin on vastaajanuorella. ”*Ei-koherentti jatkuvuus*” tarkoittaa, että vastaajalla on ideologinen positio, jollaista vanhemmilla ei homogeenisella, yhteisellä tavalla ole. ”*Muutos jatkuvuudessa*” -kategoria viittaa tässä tapauksiin, joissa vastaajan asema oikeisto-vasemmisto -ulottuvuudella poikkeaa vanhempien homogeenisesta tilanteesta – esimerkiksi, kun vastaaja on vasemmistolainen ja vanhemmat molemmat oikeistolaisia. ”*Epäjatkuvuus*” tarkoittaa homogeenisiä vanhempia, vasemmistolaisia tai oikeistolaisia; mutta itse vastaaja vakuuttaa olevansa näiden jakojen ulkopuolella, ei sen enempää vasemmistolainen kuin oikeistolainenkaan.

(d) Summaindikaattori muodostettiin edellisten viiden perhesosialisaatiomuuttujan varassa. Laskettiin yhteen vastaajat, joilla on oikeistolainen tai vasemmistolainen poliittinen jatkuvuus ynnä poliittisen kiinnostuksen jatkuvuus, joiden vanhemmat osoittavat mieltä ja äänestävät ja joilla on vahva keskusteluaktiivisuus vanhempiensa kanssa. Näin syntyi skaala 0:sta 5:een. 0–1 on heikko vanhempien politisoitumisen taso, 0–1 merkintää 5 mahdollisesta. 2 on keskimääräinen vanhempien politisoitumisen taso, 2 merkintää 5 mahdollisesta. 3 on vahva vanhempien politisoitumisen taso, 3–5 merkintää 5:stä.

9.4. Perhesosialisaatio – edelleen voimissaan Kanta-Euroopassa!

Koko aineiston tasolla on huomattavissa vahva yhteys toisaalta vanhempien politisoitumisen ja toisaalta lasten poliittisen sitoutumisen, identiteetin ja toiminnan välillä (seuraava taulukko XXVII). Euroopassa näyttävät yhtä lailla puolueloaliteetit, äänestäminen, mielenosoitusvalmius sekä järjestöaktiivisuus selittyvän paljolti kotitaustan politisoitumisen mukaisesti. Mitä politisoituneempi perhe, sitä aktiivisemmat nuoret perheessä kasvavat! Perinteinen kaava – koko aineiston tasolla – lyö monessa korvalle postmoderneja poliittisen kulttuurin teesejä poliittisen kulttuurin hajautumisesta ja epäjatkuvuuksista.

Suomesta poiketen nimenomaan vasemmistoon samastuva nuoriso kasvaa merkittävästi keskimäärin ja vahvasti politisoituneissa kodeissa koko datan tarkastelussa. Oikeistoidentiteetti on Euroopassa kaiken kaikkiaan harvinaisempi, kuten edellä totesimme, ja sekin nousee nuorten keskuudessa esiin nimenomaan silloin kun vanhemmat ovat politisoituneet – mutta ei yhtä selvästi kuin vasemmistonuorten keskuudessa. Sellaiset nuoret, joilla ei ole perheessä perittyä poliittista identiteettiä, tulevat useimmiten kodeista, joissa politisoitumisen aste on (erityisen) heikko. Tämä viimeistään vahvistaa tulkintaa eurooppalaisesti (edelleen) vahvasta poliittisesta perhesosialisaatiosta.

**Taulukko XXVII: Miten poliittinen aktiivisuus ja sosiaalisaatio perheessä ja kavერი-
piirissä vaikuttavat poliittiseen toimintaan (%)?**

		Nuorella jokin läheinen puolue (17 %)	Vasem- misto- identi- teetti (22 %)	Oikeis- toiden- teetti (13 %)	Ei 'pe- rityä' identi- teettiä (46 %)	Äänes- tänyt vaa- leissa (59 %)	Mukana mielen- osoituk- sessa (19 %)	Jonkin järjestön jäsen (48 %)
Vanhempien politisoitumi- sen taso	Hyvin heikko (n=1965)	7	6	5	56	37	7	36
	Heikko (n=2645)	13	13	9	56	54	14	47
	Keski- määräinen (n=1785)	21	27	21	42	69	22	52
	Vahva (n=1606)	29	49	23	24	83	36	61
Kavereiden politisoitumi- sen taso	Hyvin heikko (n=3088)	10	11	9	50	42	6	37
	Heikko (n=2139)	17	19	14	50	56	16	51
	Keski- määräinen (N=1503)	21	29	18	44	69	25	55
	Vahva (n=1270)	28	43	18	34	83	44	62

9.5. Perheen poliittiset (epä)jatkuvuudet ja osallistumisen aktiivisuus

Myös perheen poliittisen perinnön jatkuvuuden ja ”*rikkoutumisen*” tarkastelu on kiehtova. (taulukko XXVIII.) Kun perheen oikeistolainen ja vasemmistolainen arvomaailma jatkuu eheästi lasten ajattelutavoissa, nuorten poliittinen aktiivisuus on selvästi keskimääräistä korkeammalla. Varsinkin vasemmistotausta heijastuu nuoren ”*aktivismina*” – nuori on valmis esimerkiksi osallistumaan mielenosoituksiin, seuraa sensitiivisesti politiikkaa ja uskoo poliittisen toiminnan merkitykseen ja tehokkuuteen. Poliitiikka on arvossaan heidän keskuudessaan. Vasemmistolaisuus on järjestyksen ja työnjaon kiistämisestä ideologian varsinkin 1900-luvulla nähty vahvan poliittisena ajatusmallina. Peritty vasemmistolaisuus näyttäisi aineistossa edelleen toimivan politisoivasti. Aktiivisten konservatiivikotien nuoret, joita on vasemmistosuvun vesoja vähemmän, ovat myös poliittisesti hereillä. Konventionaaliset osallistumistavat ovat ”*luonnollisesti*” vahvoilla, konservatiivipuolue on lähellä ja sitä äänestetään innokkaasti.

Kun vastaajalla on ideologinen asenne, jollaista vanhemmilla ei homogeenisella, yhteisellä tavalla ole (taulukon ei-koherentti jatkuvuus), hän voi myös olla selvästi tavallista eurooppalaista ”*mattia ja maijaa*” toimeliaampi politiikassa. Kun lapsi näin seuraa jompaa-kumpaa perheen aikuista, hän saattaa olla erityisen aktiivinen järjestöelämässä ja ilmaista mielipiteensä myös kadulla, laillisesti. Kun nuori irrottautuu yhtenäisten vanhempiensa vasemmisto- tai oikeistomaailmankuvasta (’muutos jatkuvuudessa’), hänellä on myös aktiivinen mielenlaatu. Nämä nuoret ovat intensiivisiä politiikan kommentoijia ja aktiivisia jollakin järjestölinjalla. Näillä jonkinlaisen ”*perhekapinan tai -protestin*” tekijöillä täytyy olla perheen ulkopuolella jokin arvo tai tekijä, joka saa heidät itse toimimaan sosialisoinnin peruslogiikan vastaisesti. Tällaisia nuoria on haastateltujen joukossa hyvin vähän. Mistään konventionaalisesta sukupolvikapinasta ei voi puhua, jos taustana on sukupolvien suhde oikeisto-vasemmisto -ulottuvuuteen. (taulukko XXVIII.)

”*Ei-jatkuvuutta kummankaan vanhemman osalta*” -luokka merkitsee, että kummallakaan vanhemmalla ei ole samanlaista poliittista asemaa kuin on vastaajanuorella. Tähän ryhmään tarkastelun logiikka jättää lähes puolet vastaajista. Tässä kohdataankin vallitseva sukupolvijännite, traditionaalisella ulottuvuudella aktiiviset vanhemmat eroavat selvästi lapsistaan, jotka suurelta osin sijoittuvat kotipesän poliittisten valintojen ulkopuolelle, useimmiten juuri vasemmisto-oikeisto -akselin ulkopuolelle tai sen neutraaliin keskiöön. Myös tässä ryhmässä voi olla kyse uusista politiikan ulottuvuuksista (postmaterialismi, ekologia, alakulttuurit) tai elämänpoliittisista teemoista ja tilannetekijöistä, joita ei voi tunnistaa historiallisella ”*porvari-työläinen*” -ulottuvuudella. Pääosin kuitenkin on kyse passiivisista nuorista, joilla ei ole yhteyttä myöskään ”*uuden politiikan*” ulottuvuuksiin. (taulukko XVIII.)

”*Epäjatkuvuus*” viittaa nuoriin, jotka yhtenäisten vasemmisto- ja oikeistokotien sijaan itse ovat passiivisia tai orientoituvat koko traditionaalisen jaon ulkopuolelle, elävät ilman sen värejä tai arvoja. Keskimäärin nämä nuoret ovat aika passiivisia poliittisia osallistujia.

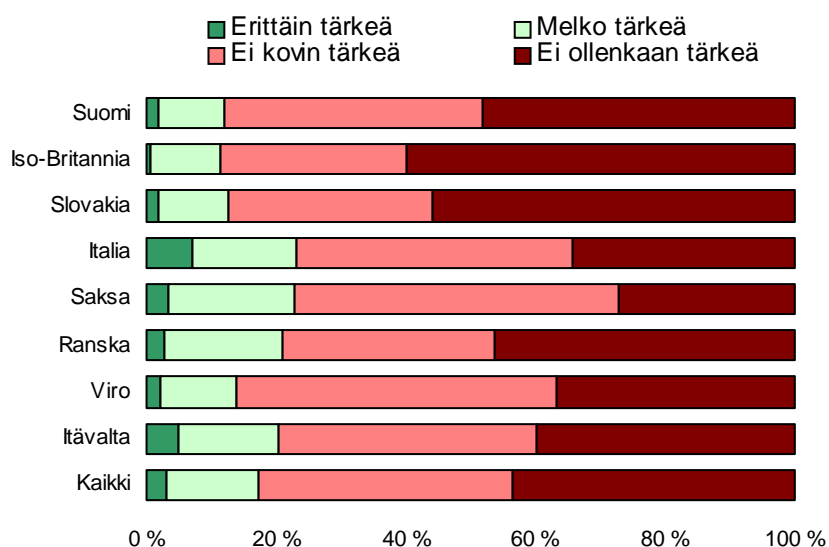
Taulukko XXVIII: Perheen ideologisen sosialisointi/jatkuvuuden vaikutus nuorten poliittisen toimintaan

	(Erittäin) kiinnostunut politiikasta	Ilmaissut kannattavansa jotain puoluetta	On jo äänestänyt (18v.-)	Osallistunut mielipidemittaukseen	Poliitt. toiminta on tehokasta	Järjestön jäsen
Kaikki (8000)	37	17	59	19	25	48
Oikeistolainen jatkuvuus perheessä (n=645)	52	37	75	17	30	54
Vasemmistolainen jatkuvuus perheessä (n=1172)	57	31	74	40	38	56
Ei-jatkuvuutta kummankaan vanhemman osalta (n=3735)	25	8	50	10	19	42
Ei-koherentti jatkuvuus (n=762)	52	27	66	28	29	56
Muutos jatkuvuudessa (n=246)	58	30	74	37	34	59
Epäjatkuvuus (n=700)	29	27	54	18	23	47
Jokin muu (epä)jatkuvuuden muoto (n=739)	31	10	54	16	21	51

9.6. Ystävät eivät vanhempien tapaan inspiroi poliittisia toimia nuorten keskuudessa

Sukupolven sisäinen, niin sanottu vertaissosialisointi, tuntuu myös lämpenevän hitaasti Suomessa. Näyttää siltä, että yhdenmukaisuuden paine ja toiminnalliset esimerkit nuorten keskuudessa eivät laajenna poliittista aktiivisuutta. (kuviot XXII ja taulukko XXIX.)

**Kuvio XXII:
Ystävillä sama poliittinen mielipide (Q6)**

Taulukko XXIX: Kavereiden/ystävien poliittinen aktiivisuus ja sosialisatio koko aineistossa, Suomessa ja Itävaltalla

Parhaan kaverin kiinnostus politiikkaan	Kaikki	Suomi	Itävalta
Erittäin tai melko lailla kiinnostunut	30	25	32
Ei kovin kiinnostunut	39	45	40
Ei lainkaan kiinnostunut	23	23	17
Ei tiedä/ei halua vastata	8	7	11
Poliittinen keskustelu ystävien kanssa	Kaikki	Suomi	Itävalta
Aina tai usein tai joskus	45	40	52
Harvoin	30	35	28
Ei koskaan	24	25	20
Ei tiedä / Ei halua vastata	1	0	0
Parhaan ystävän äänestysaktiivisuus	Kaikki	Suomi	Itävalta
Säännöllisesti	26	18	32
Äänestää, muttei säännöllisesti	35	51	36
Ei koskaan	20	22	12
Ei tiedä/ei halua vastata	19	9	20
Parhaan ystävän mielenosoittaminen	Kaikki	Suomi	Itävalta
Ainakin kerran	19	12	23
Ei koskaan	72	85	71
Ei tiedä/ei halua vastata	8	3	6
Summamuuttuja: Ystävien politisoitumisen taso (a)	Kaikki⁴³	Suomi	Itävalta
Heikko	66	74	59
Keskimääräinen	19	15	23
Vahva	16	11	18

Taulukon selitykset:

(a) Summamuuttuja perustuu neljään edelliseen parasta kaveria koskevaan ja ystäväsuhteiden varassa rakentuvaan muuttajaan: ”Parhaan kaverin kiinnostus politiikkaan” (erittäin ja melko lailla kiinnostunut); ”Poliittinen keskustelu ystävien kanssa” (aina ja usein); ”Parhaan ystävän äänestysaktiivisuus” (säännöllisesti); ”Parhaan ystävän mielenosoittaminen” (ainakin kerran). Näin rakentuu skaala 1–4: Hyvin heikko ystävien politisoitumisen taso (0–1 merkintää 4:stä), keskimääräinen ystävien politisoitumisen taso (2 merkintää 4:stä), vahva ystävien politisoitumisen taso (3–4 merkintää 4:stä).

Suomessa nuoria lähellä olevien ystävien tai sosiaalisten piirien poliittinen rooli ei ole järin aktiivinen. Kuten edellinen kuvio (XXII) ja taulukko (XXIX) osoittavat, puolet suomalaisnuorista ei pidä lainkaan merkityksellisenä sitä, että kavereilla on samanlainen poliittinen mielipide kuin itsellä. Ryhmäpaine ei ole järin kova. Toisaalta survey-tiedot viittaavat jopa siihen, että nuoria, jotka osallistuvat intensiivisesti jonkin asian, idean tai ideologian puolesta saatetaan joskus karttaa kaveripiirissä – siksi vähän ryhmätasoinen sitoutuminen tai poliittisen värin näyttäminen koskevat tavallisia nuoria Suomessa. Tiedämme myös aiemmista

⁴³ Tässä taulukon ulkopuoliset tiedot. Italian nuorten ystävät ovat aktiivisimmat: heikko 44 / keskimäärin 25 / vahva 31. Saksalaisten kaverit ovat seuraavaksi kuumimpia politisoitumismittarissa: 50 / 24 / 26. Ranskalaisilla kaveripiiri on sentään jonkin verran poliittisesti lämmin: 69 / 15 / 15. Viro (73 / 19 / 8) ja Slovakiakin (74 / 15 / 12) ohittavat Suomen vertais-toimijoiden poliittisina inspiroijina. Vain briteillä ”ystävien politisoitumisen taso” on meitä vaatimattomampi (79 / 15 / 6).

tuloksista, että aktiviteetit keskittyvät aika harvoille nuorille. Italiassa, Saksassa, Ranskassa ja Itävallassa löytyy merkittävä ryhmä nuoria – noin viidennes – joka pitää ystäväpiirin yhteiskunnallisen ajattelun samankaltaisuutta tärkeänä. Tällaisissa toimintapiireissä ja ryhmädynamiikoissa myös yhteiset aktiot ja toimintatavat saattavat hyvinkin lämmentä ja realisoitua.

Tutkimuksen mittareiden mukaan suhteellisen passiivinen, vähän politisoitunut, ystäväpiiri ei laajemminkaan inspiroi poliittista osallistumista Suomessa. Suomalaisvastaajien mukaan heidän lähin ystäväpiirinsä on sangen heikosti politisoitunut niin perinteisillä kuin mielenosoittamisenkin kentillä. (taulukko XXIX edellä.) Ero esimerkiksi Itävaltaan ja EUYOUNG:n keskiarvoihin on selkeä. Havainto pätee myös poliittiseksi luokiteltuun keskusteluun lähipiirissä. Intiimissä lähipiirissä ei ole mitään erityisen kummallisia tai merkittäviä keskusteluperinteitä, jotka eivät näyttäytyisi muilla ilmaisun ja niiden mittareiden areenoilla.

Tulkinnaassa valitun mittarin (taulukko ja sen selitykset edellä, XXIX) mukaan 65 % kaikista eurooppalaisen otoksen nuorista oli (hyvin)heikosti politisoituneita. 16 % puolestaan oli hyvin politisoituneita. Samalla tavalla kuin politisoituneet vanhemmat niin myös poliittisesti aktiivinen kaveripiiri tuki nuorten aktiivista poliittista osallistumista. Haastateltujen yhteiskuntapoliittinen toiminnallisuus kasvaa hurjasti, kun kaveripiirin aktiviteetit kasvavat ja monipuolistuvat. Osittain ystävät löytävät toisensa näissä toimitissa, inspiroivat ja opettavat toisiaan. Tällainen nuorten välinen (kokemuksen) vaihto ja interaktiivisuus kehittää esiin uutta aktiivisuutta, jota ei voida palauttaa sen enempää kaveripiiriin kuin vastaajatoimijaan itseensä.

Kaiken kaikkiaan nuorten lähiympäristön – sekä perheen että ystävien – poliittinen orientaatio ja aktiivisuus ovat tärkeitä selittäjiä nuorten poliittiselle aktiivisuudelle. Tätä todentavat myös projektin tutkijoiden mutkikkaat regressioanalyysit⁴⁴. Usein vanhempien ja vertaisnuorten merkitys ylittää muiden sosiaalisten ja poliittisten tekijöiden selitysvoinan. Vanhempien poliittinen intressi, politisoituminen ja osallistuminen vaaleissa sekä mielenilmaisuuksissa näyttäytyy selkeästi nuorten toimeliaisuudessa. Samoin passiivisuus periytyy. Vaikka nuorten vertaisryhmien politisoituminen onkin hankkeen mittareiden mukaan jonkin verran heikompaa kuin vanhempien, on kaveripiirin vaikutus poliittisen aktivoitumisen kannalta kokonaisuudessaan ja manner-Euroopassa olennainen.

Yleisesti voisi sanoa, että vanhempien orientaatio (sukupolven välinen sosialisointi) heijastuu koko aineiston tasolla enemmän poliittisten asenteiden ja ideologian tasolla. Vertaisryhmät (sukupolven sisäinen sosialisointi) taas ovat erityisen merkityksellisiä puhuttaessa poliittisesta käyttäytymisestä ja osallistumiskäytännöistä, kuten järjestöosallisuudesta ja mielenosoitusvalmiudesta. Aktiiviset nuoret ystävät vaikuttavat yhtä paljon kuin aktiiviset vanhemmat myös ensimmäisiin äänestyskertoihin. Vasemmistoaktiivit ystävät ovat vasemmistovanhempien rinnalla tärkeä huippuaktiivisuuden selittäjä. Oikeistolainen ystäväpiiri lisää myös haastateltujen aktiivisuutta, mutta selvästi vähemmän.

Suomessa ei tutkimuksen vertailuluokittelun mukaan tapahdu aktiivista poliittista sosialisointia sen enempää perheen kuin vertaisryhmienkään tasolla. Havainto on merkittävä ja se tulee asettaa myös työelämän ja koulun osallistumiskanavien ongelmien rinnalle – toimivat ja kattavat neuvostotyypilliset avoimet ja reaaliset osallistumiskanavat puuttuvat. Sosialisointi

⁴⁴ Sivut 85-101; Deliverable 17: Final Comparative report. Project Coordinator: Institute for Social Research and Analysis / Vienna, Austria. November 2005 (March 2006). www.sora.at/EUYOUNG

dialogit ja poliittisen kulttuurin oppimiskentät eivät toimi hyvin – politiikka jätetään helposti ”*vanhempien sukupolvien peliksi tuolla jossain*”. Osittain EUYOUPART:n sosiaalistumista koskevat tutkimusvälineet myös väheksyvät asenteita ja arvoja, jotka eivät jäsenny osaksi vanhaa oikeisto-vasemmisto -jakoa. Esimerkiksi Suomessa nuorten kaikki aktiiviset poliittiset keinot ja viritykset (nettikeskustelut, konsumerismi, ammattien poliittisuus) eivät tule esiin traditionaalisen erottelun ja vertailun kautta. Tällaiset toimintamuodot eivät myöskään helposti periydy, koska ne liittyvät nuorten sukupolvien "uuden politiikan" repertuaariin.

10. OSALLISTUMISEN YHTEISKUNNALLISESTA TAUSTASTA

10.1. Ikäryhmä ja (lapsi)perheellisyys aktiivisuuden taustalla

Ikäryhmien poliittisen osallistumisen tarkastelu osoittaa, että poliittinen toimintavalmius selvästi kasvaa täysi-ikäisyyden ja iän lisääntymisen myötä. (taulukko XXX.) Esimerkiksi konsumerismi näyttää koko aineistossa ja Suomessa kaksinkertaistuvan täysi-ikäisten nuorten keskuudessa, jos sitä verrataan alle 18-vuotiaiden haastateltujen aktiivisuuteen. Itävallassa ja Virossa ero on vieläkin suurempi. Iän myötä kulutusresurssit ja eettis-poliittinen kulutus-harkinta kasvavat. Sen sijaan mielenosoittamisen genre ei ole samalla tavoin riippuvaista iän tuomasta harkintakokemuksesta. Saksassa ja Virossa oli vuoden 2004 aikana mielenosoituksia, joissa alle 18-vuotiaat demonstroivat vanhempiaan enemmän. Mielenosoitukset ovat sykkeeltään idealistisempia ja vaativat hyvin nuorta idealismia punnevoimakseen.

Taulukko XXX: Ikäryhmät ja suhde konsumerismiin ja mielenosoittamiseen

		Tuotteiden poliittinen boikotointi (%)	Osallistuminen lailliseen mielenosoitukseen (%)
Suomi	15-17 vuotta	16,0	8,6
	18-25 vuotta	32,6	11,4
Iso-Britannia	15-17 vuotta	2,5	2,5
	18-25 vuotta	6,9	4,6
Slovakia	15-17 vuotta	7,5	2,4
	18-25 vuotta	9,0	7,0
Italia	15-17 vuotta	12,4	42,8
	18-25 vuotta	20,2	49,7
Saksa	15-17 vuotta	8,6	29,5
	18-25 vuotta	15,8	27,9
Ranska	15-17 vuotta	8,8	14,5
	18-25 vuotta	13,7	31,6
Viro	15-17 vuotta	2,9	7,2
	18-25 vuotta	7,2	6,8
Itävalta	15-17 vuotta	9,1	14,5
	18-25 vuotta	21,9	20,0
Kaikki	15-17 vuotta	8,4	14,8
	18-25 vuotta	15,9	20,0

Vain alle kymmenesosalla alle 25-vuotiaista haastatelluista oli lapsi tai lapsia. Tarkastelu koskeekin siis keskimääräistä nuorempina lapsen tai lapsia saaneita perheitä, joiden sosiaalinen tausta on valikoitunut; mukana on vähemmän koulutusta saaneita nuoria. Nämä pääosin ”perheellistyneet” ja aineiston varttuneemmat vastaajat näyttäisivät koko aineiston valossa osallistuvan poliittisen elämän konventioihin ja uudenslaisiin ilmaisumuotoihin lapsettomia selvästi vähemmän. (taulukko XXXI.) Suomen tilanne on kiinnostava: perheelliset näyttäisivät äänestävän enemmän kuin perheettömät. ”Moraalikoodin” mukainen vastuun kasvu perheellistymisen myötä valtiollisten vaalien tasolla näyttäisi toteutuvan! Myös Suomessa nuoret lasten vanhemmat osoittavat julkisesti mieltään ja poliittis-eettisesti miettivät ostoksiaan passiivisemmin kuin lapsettomat nuoret. Lapsiperheen mukana eläminen

näyttäisi siis muuttavan nuorten toimintamuotoja vanhoillisemmiksi. Ehkä aikaa ei jää ”vouhotukselle” ja palkkatyöläisrealismi opettaa esiin perinteisiä kollektiivis-kansallisia osallistumismuotoja. Muissa maissa äänestämisen taas perheellistymisen myötä laskee, minkä selittää monissa maissa yksinkertaisesti se, että itsenäistymisen myötä nuoria ei enää pakolla viedä äänestyskoppiin.

Taulukko XXXI: Perheellisten poliittinen aktiivisuus eri maissa

	Onko vastaajalla lapsia (N = absoluuttinen vastaajien määrä)	Äänestämisen viime vaaleissa (%)	Tuotteiden poliittinen boikotointi (%)	Osallistuminen lailliseen mielenosoitukseen (%)
Suomi	Kyllä (81)	60,8	24,7	7,4
	Ei (901)	58,6	28,0	10,5
Iso-Britannia	Kyllä (77)	44,2	3,9	1,3
	Ei (922)	47,2	6,0	4,2
Slovakia	Kyllä (102)	72,0	15,7	10,7
	Ei (898)	72,2	7,8	5,2
Italia	Kyllä (9)	100,0	12,5	44,4
	Ei (987)	94,8	18,4	48,2
Saksa	Kyllä (52)	74,4	7,7	15,4
	Ei (935)	84,7	14,5	29,2
Ranska	Kyllä (69)	46,6	8,8	17,6
	Ei (931)	63,6	12,4	27,2
Viro	Kyllä (146)	53,0	5,5	6,1
	Ei (849)	61,8	6,1	7,0
Itävalta	Kyllä (69)	75,9	28,4	14,9
	Ei (928)	80,4	17,5	18,8
Kaikki	Kyllä (605)	61,2	12,8	10,1
	Ei (7351)	71,0	13,9	19,3

10.2. Asumismuoto ja aktiiviset riennot

Asumismuoto ei selitä radikaalilla tavalla vaaliaktiivisuutta tai passiivisuutta. (taulukko XXXII.) Vanhempien kodista irtautuneet (yksin tai parisuhteessa asuvat) ja näin hiukan varttuneemmat nuoret näyttäisivät Suomessa olevan äänestyskäyttäytyjinä hiukan muita ryhdikkäämpiä. Tulkintaa tukee edellisen taulukon (XXXI) tieto lapsiperheiden aktiivisuudesta. Sen sijaan yleiseurooppalainen asumismuotoa koskeva tieto on tässä vertailun ja aiempien tulkintojen kannalta merkittävä: Yhdessä toisen tai molempien vanhempien kanssa asuvista otoksen eurooppalaisista kontakteista (5489 nuorta 8000:sta) kolme neljäsosaa (76 %) äänestää vaaleissa, kun taas eri tavoin itsenäisesti asuvat nuoret jäävät kymmenen prosenttia vaatimattomampaan osallistumistasoon. Perheen piirissä olevat nuoret siis selvästi velvoitetaan tai viedään mukaan äänestämään Kanta-Euroopan maissa, joissa vaalit yleisesti ymmärretään puoli-pakollisiksi.

Monien maiden korkeat äänestysprosentit selittyvät siis perhenormilla ja -riitillä. Äänestysvelvollisuuden moraalikoodi hellittää selvästi heti, kun nuoret itsenäistyvät (asumis-

muodossaan). Suomalaisnuorten (suhteellisen alhaisia) vaaliaktiivisuuslukuja tulee katsella myös tässä valossa: meillä kotona ei enää yllytetä tai pakoteta äänestämään ja nuorten äänestyksen kautta esiin nousevat poliittiset ilmaisut ovat vapaaehtoisempia ja spontaanimpia kuin yleensä Euroopassa. Meillä aktiivisuus näyttäisi päinvastoin nousevan nuorten itsenäistyessä. Vaatimaton ja ilman paineita vaikuttava kodin yhdenmukaisuuden paine ja poliittinen sosialisatio voivat näin tulkittuna olla myös hyvin positiivinen modernisaation osa.

Myös halu osoittaa mieltä kasvaa Suomessa nuorten siirtyessä vanhempien kodin ulkopuolelle, sen sijaan yhdessä asuvat nuorten lasten vanhemmat eivät juuri mieltään osoita. Vieläkin selvemmin itsenäistyminen perheen asumisen piiristä heijastuu konsumerismissa – itsenäinen asuminen merkitsee itsenäistä ja vastuullista kuluttamista. Yleiseurooppalaisessa aineistossa mielenosoittaminen ei yleisesti piristy itsenäistymisen myötä. Sen sijaan poliittisen kulutuskritiikin kasvu on huomattava kodista ulos muuttamisen myötä. Mielenosoituksiin lapsen saaneet nuoret eivät enää oikein jaksa uskoa tai ehdi osallistua.

Taulukko XXXII: Asumismuoto ja poliittinen aktiivisuus

	Asuminen (absoluuttinen vastaajien määrä eri asumismuodoissa)	Äänestäminen viime vaaleissa (%)	Tuotteiden poliittinen boikotointi (%)	Osallistuminen lailliseen mielenosoitukseen (%)
Suomi	Yksin (189)	60,7	34,7	14,3
	Yhdessä toisen tai molempien vanhempien kanssa (684)	57,3	19,6	8,7
	Yhdessä ystävien kanssa (24)	52,4	34,8	13,0
	Tyttö-/poikaystävän/puolison kanssa (195)	59,1	40,4	12,4
	Tyttö-/poikaystävän/puolison kanssa sekä yhden tai useamman lapsen kanssa (59)	60,0	22,0	6,8
	Yksinhuoltajana yhden tai useamman lapsen kanssa (11)	63,6	36,4	
	Opiskelija-asunnossa tai sisäoppilaitoksessa (69)	56,1	35,7	8,7
	Muuten (14)	50,0	23,1	15,4
Kaikki	Yksin (677)	66,7	24,4	21,9
	Yhdessä toisen tai molempien vanhempien kanssa (5489)	75,6	11,1	19,0
	Yhdessä ystävien kanssa (291)	66,1	24,4	28,3
	Tyttö-/poikaystävän/puolison kanssa (862)	64,9	19,5	16,9
	Tyttö-/poikaystävän/puolison kanssa sekä yhden tai useamman lapsen kanssa (437)	63,8	14,0	9,6
	Yksinhuoltajana yhden tai useamman lapsen kanssa (86)	47,0	9,2	11,6
	Opiskelija-asunnossa tai sisäoppilaitoksessa (321)	64,0	19,2	12,4
	Muuten (134)	73,8	11,4	18,9

10.3. Elämäntilanteen ja itse arvioidun elintason merkitys osallistumisessa

Euroopassa ja Suomessa nimenomaan opiskelijat, joita myös valtaosa haastatelluista on, äänestävät aktiivisesti (taulukko XXXIII). Ansiotyössä olevat nuoret jäävät selvästi – ja aiempien kansallisten tutkimusten mukaan, odotetusti – meritoituvien nuorten varjoon vaaliurnilla käynnissä. ”*Sosiaalisen fatalismin kaavan*” mukaisia taustaselityksiä poliittiselle passiivisuudelle löytyy myös työttömien keskuudesta: he eivät protestoisi ainakaan vaaleissa, he äänestävät vähän. Ase- ja siviilipalvelussa olevat nuoret osallistuvat täysin voimin vaalidemokratiaan – tai heille annetaan siihen joustava ja oiva mahdollisuus. ”*Kodinhoidon*” piirissä olevat nuoret naiset näyttävät äänestävän Suomessa suhteellisesti paremmin kuin muualla Euroopassa. Pohjolan ”*lieden ääressä*” ei välttämättä ”*uinuta*” poliittisesti.

Myös mielenosoitusvalmiudessa ja eettis-poliittisissa kuluttajavalinnoissa opiskelijat ovat vahvoilla. Työttömät näyttäisivät kokonaisuineen valossa nousevan työllisten rinnalle mielenosoitusaktiivisuudessa. Varsinkin muualla Euroopassa työttömiä lähellä on myös demonstraation kanavia, joilla nostaa julkisuuteen työttömyyden ongelma. Tieto on positiivinen, monesti työttömien epävarmuuden katsotaan merkitsevän yksinäisyyttä, itsesyytöksiä tai fundamentalistisia reagoitintapoja. Tietenkin mielenosoitukset voivat antaa tilan myös katkerien tunteiden ilmaisemiselle. Meillähän mielenosoitukset ovat viime vuosiin Mayday-demonstraatioihin ja turkisten vastaisiin mielenosoituksiin saakka olleet kurinalaisia ja ”sivistyneitä” ellei peräti koulua käyvien kulttuureja.

Taulukko XXXIII: Elämäntilanne ja poliittinen aktiivisuus

	Elämän tilanne (absoluuttinen vastaajien määrä eri ryhmissä)	Äänestämisen viime vaaleissa (%)	Tuotteiden poliittinen boikotointi (%)	Osallistuminen lailliseen mielenosoitukseen (%)
Suomi	Ansiotyössä (221)	51,7	27,4	8,2
	Opiskelija (642)	66,7	29,2	12,2
	Työtön ja työllistämiskoulutuksessa/-kursilla (17)	42,9	23,5	
	Työtön (43)	31,0	16,7	7,0
	Pysyvästi sairas tai vammainen (4)	100,0	75,0	25,0
	Ase- tai siviilipalveluksessa (12)	80,0	33,3	
	Kodinhoito, lapsista tai muista henkilöistä huolehtiminen (41)	59,5	19,5	
	(muu) (13)	50,0	23,1	23,1
Kaikki	Ansiotyössä (2744)	68,6	13,2	16,1
	Opiskelija (4211)	76,6	15,3	21,0
	Työtön ja työllistämiskoulutuksessa/-kursilla (92)	56,7	13,3	19,1
	Työtön (487)	59,2	7,2	17,9
	Pysyvästi sairas tai vammainen (18)	76,9	22,2	11,1
	Ase- tai siviilipalveluksessa (58)	86,1	19,3	22,8
	Kodinhoito, lapsista tai muista henkilöistä huolehtiminen (257)	53,8	8,2	4,3
	(muu) (117)	69,9	14,8	23,9

10.4. Materialismi ja elintaso politiikassa

Nuorten haastatteluissa heidän itsensä ilmoittama elintaso ei yksiselitteisesti selitä yhteiskuntapoliittista aktiivisuutta. Eri ryhmissä ja alakulttuureissa oma elintaso mielletään ja "peilataan" hyvin eri tavoin. Toisaalta nuoruudessa elämän erityiset murros-, odotus-, koulutus-, työttömyys- ja työskentelyvaiheet heijastuvat vahvasti ja syklisesti tulo- ja toimeentulotasoon eikä tuleva elintaso, tuotannollinen tai taloudellisesti taattu asema ole valmis tai aina piirtynyt esiin. Relevanttia on kuitenkin huomata koko aineiston tasolla se, että äänestysaktiivisuus nousee johdonmukaisesti, mitä korkeammalle (subjektiivisen) elintason tikapuita kiivetään. Systemaattisista tutkimuksista meilläkin tuttu hyvä-osaisuuden ja äänestysaktiivisuuden välinen korrelaatio ei Suomen EUYOUNG-aineistossa näy ihan kirkkaasti. Erittäin matalan elintason nuoret, joilla on odotuksia tai vaatimuksia paremman tulevaisuuden suhteen, ovat aktiivisempia kuin keskimääräisen elintason nuoret. (taulukko XXXIV.)

Kahdeksan maan empirian valossa voi myös sanoa, että mielenosoitusvalmius ei suinkaan nouse sosiaalisen ”*päähän potkinnan*” tai eriarvoisuuskokemuksen myötä. Hyvin toimeentulevat osaavat esittää mielipiteensä kadullakin. Kaikkein köyhimmät nuoret vastaajat sentään ”*vikuroivat*” ja nostavat katuvoilymiansa keskinäisen elintason nuoria korkeammaksi. He myös uskaltavat ilmaista kuluttajapoliittisilla teoillaan maailmankatsomustaan. Laajemmin luonnehtien, konsumerismista löytävät itselleen toimintatavan keskimääräistä paremmin sekä matalan että korkean elintason nuoret. Keskinäisen materiaalisesta elämänlaadun vastaajat eivät yhtä lailla innostu kulutuksen politiikasta. Ehkäpä heidän kulutuksensa on konventionaalisempaa ja rutinoitumpaa – niukkuus tai valintavaihtoehdot eivät sitä politisoi? Kulutuksen kulttuuripääomalla ei haluta erottautua tai halutaan ollaan tavallisia? (taulukko XXXIV.)

Suomessa sekä mielenosoitusaktiivisuus että poliittinen kuluttaja-asenne aktivoituvat samalla tavalla. Ne ovat aktiivisimmillaan yhtä lailla varattomien kuin hyvin toimeentulevienkin suunnissa. Kun odotukset ja idealistiset visiot elämänlaadun parantamisesta ovat korkealla, saattavat myös niukoilla talouksilla elävät nuoret innostua mielenilmauksista ja kulutuksen eettis-poliittisesta arvottamisesta. Tunnettu bohemien opiskelijoiden ja ”vaihtoehdonuorten” tavat valita tai romantisoida niukkoja elintasoja tai elämäntapoja. Toisaalta hyvin toimeentulevat ryhmät usein ainakin gallupien tasolla ilmaisevat avoimuutensa monipuolisille poliittisen ilmaisun ja postmaterialististen (pehmeiden ja sosiaalisten) arvojen rekistereille. Usein kulttuurikotien ja hyvän elintason kotien lapset ovat aktiivisia kaikissa poliittisen osallistumiskulttuurin keinoissa, niin perinteisissä kuin yksilöllistä aloitteellisuuttakin vaativissa ilmaisun ja performanssin muodoissa. Radikaalien ja vihreiden arvojen kautta voi erottautua myös ”fiksusti”.

Taulukko XXXIV: Itse ilmoitettu elintaso ja poliittinen aktiivisuus

	Elintaso (absoluuttinen vastaajien määrä eri luokissa)	Äänestäminen viime vaaleissa (%)	Tuotteiden poliittinen boikotointi (%)	Osallistuminen lailliseen mielenosoitukseen (%)
Suomi	Erittäin matala (46)	64,1	50,0	22,2
	Matala (131)	57,8	38,9	14,6
	Keskinkertainen (585)	56,3	25,6	8,4
	Korkea (212)	67,9	23,7	10,4
	Erittäin korkea (23)	66,7	26,1	17,4
Kaikki	Erittäin matala (181)	56,8	18,0	18,9
	Matala (878)	56,9	14,3	14,4
	Keskinkertainen (5013)	69,4	12,3	17,6
	Korkea (1650)	79,9	17,7	23,2
	Erittäin korkea (231)	93,3	15,3	22,6

10.5. Uskontokunnilla, perheillä ja valtioriteillä suhteensa

Roomalaiskatolisen kirkon kulttuuri limittyy Italian lisäksi monen äänestysuskollisen maan nuorten elämään. (taulukko XXXV.) Roomalaiskatolisuus näyttää olevan osa (perhe)-yhteisöllistä tai patriarkaalista ajattelutapaa, jonka mukaisesti valtioon liittyvä äänestysvelvollisuus on sisäistetty vahvasti. Valtion, poliittisen järjestelmän arvot ja pelisäännöt sekä uskonnollisen eetoksen tai ristiriitojen merkitys elävät vahvassa vuorovaikutuksessa. Tämän tutkimuksen avulla on vaikeata arvioida, kuinka roomalaiskatoliset kaanonit tai normit kestävät nuorten sukupolvien elämässä, mutta selvää on, että uskonnon 'ideologinen kitti' ylläpitää perhearvoja ja uskonnon ja poliittisen kulttuurin sidosta. Esimerkiksi Italian yhdistäminen tai aloitteen saaminen poliittisessä järjestelmässä on aina vaatinut katolista mieltä tai katolisuudelle tai sen tulkinnalle tietoisesti rakennettua ideologista vaihtoehtoa (Benedetto Croce, Antonio Gramsci). Näin äänestämisen traditio ja moraalinen velvollisuuskoodi elävät. Roomalaiskatolisella kirkolla on konservatiivinen ohjelmansa, jolla on vaikutusta myös politiikkaan. Myös reaalisosialismin rauhanomaisessa kaatumisessa oli kirkolla ja nimenomaan puolalaisella paavi Johannes Paavali II:lla keskeinen rooli.

Katolisella asenteella voidaan myös lähteä katumielenosoituksiin. (taulukko XXXV, edelleen.) Joka viides katolilaisnuori on ”mekkaloinut” kaduilla (22 %), samaan aikaan protestantit (16 %) ja ortodoksit (11 %) turvautuvat suoraan toimintaan paljon harvemmin. Roomalais-katolinen aktiivisuus ei kuitenkaan näy kuluttajapoliittisissa valinnoissa. EUYUOPART-otoksen muutamit juutalaiset (26 nuorta, 39 %) ja muslimit (177 nuorta, 23 %) osaavat mielenosoituksen keinot ja vaikuttamisefektit ja myös käyttävät niitä. Muslimit eivät paljoa ”politikoï” kulutusvalinnoillaan, kuten näyttää olevan tilanne myös suhteellisen vaatimattomasti elävien venäjän ortodoksienkin keskuudessa. Tällä suunnalla myös Euroopan ”uskonnottomat ja kirkottomat” nuoret heräävät poliittisiin toimiin – joka viides heistä osaa lähteä banderollin kanssa kadulle.

Samalla on jännittävää huomata, että protestanttisten, ortodoksisten, anglikaanisten ja muiden kristillisten nuorisoryhmien vaali-innostus on keskenään samantasoista, mutta toistakymmentä prosenttia pienempää kuin roomalaiskatolisen nuorisosukupolven. Kirkottomat

nuoret – joita aineiston nuorista oli neljännes – ovat koko aineiston tasolla vielä näitäkin ryhmiä selvästi passiivisempia. Tämä ryhmä on kulttuuritaustoiltaan ja uskomusjärjestelmiltään heterogeeninen, joukossa on ateisteja, ”materialistisen” maailmankatsomuksen omaksuneita, kirkon kritikoita, skeptikkoja ja esimerkiksi reaalisosialismin kirkottomia perillisiä. Heitä ei yhdistä mikään antikirkollinen eetos tai päätös eikä mobilisoiva vasemmistotietoisuus, äänestysinto on tässä ryhmässä yllättävän alhainen – he jäävät aineiston perusmaissa vahvan uskonnollisen mobilisaation ja yhtenäispaineen ulkopuolelle. Islaminuskoisia maahanmuuttajia tai toisen ja kolmannen polven eurooppalaisia on haastateltujen joukkoon löytynyt parisensataa; he eivät suinkaan kaikki ole poliittisen järjestelmän ulkopuolella, haastatellut ovat asuinmaidensa kansalaisia ja he äänestävät suhteellisen aktiivisesti (62 %). Tämä on ilahduttava tieto – vaikka saattaa olla myös niin, että haastatteluun suostuneet vähemmistönuoret ovat keskimääräistä aktiivisempia ja rohkeampia (taulukko XXXV.)

Suomalaiset evankelis-luterilaiset nuoret edustavat puolta aineiston protestanteista. He äänestävät vakaan passiivisesti ja antavat suuntaa koko Suomen nuorison osallistumiskulttuurille. Usko ei suinkaan yksin riitä selittämään suomalaistakaan varovaisuutta, Euroopan protestantit – esimerkiksi Keski-Euroopassa – ovat keskimäärin aika usein valmiita katumielenosoituksiin (16%), kun suomalaisen valtiokirkon nuorista vain puolet tästä määrästä uskaltautuu julkisiin mielenilmauksiin. Vaikka ortodokseja, muita kristillisiä suuntauksia ja juutalaisia onkin suomalaisotoksessa odotetusti vähän, kaikki nämä ryhmät ovat vaaleissa aktiivisempia kuin evankelis-luterilaiset. Selitys voi liittyä suomalaiseen alhaiseen ja ei-pakotettuun äänestysprosenttiin (moraalikoodi äänestysvelvollisuudesta on historiaa) ja pääkirkosta erottautuvien ryhmien (lahkojen) vahvaan identiteettiin, ryhmätietoisuuteen ja aktiiviseen haluun vaikuttaa myös poliittisen koneiston ja ryhmien kautta. Tämä selitys on päinvastainen Manner-Euroopan selityksen kanssa. Vahvoissa ja kulttuurisesti toimeliaissa marginaaleissa on voimaa. Esimerkiksi muut kristityt (56 nuorta) – joissa näkyy kirkon ulkopuolisten (herätys)liikkeiden vaikutus – osallistuvat vahvasti mielenosoitusgenreen (15 %).

Suomessa ”uskonnottomat ja kirkottomat” ihmiset ovat perussuomalaisia evankelis-luterilaisia nuoria poliittisempia. Heitä on aineistossa joka kymmenes, mutta he ovat suomalaiskontekstissa huippuaktiivisia. He jopa äänestävät aktiivisemmin kuin valtionkirkon perusjäsenet, ovat mielenosoitusvalmiita (29 %) ja erityisen militantteja konsumeristeja (56 %). Kirkon ulkopuolelle eettisen leirinsä valinneet tai sen perineet nuoret toimivat joko vasemmistolaisen tai puna-vihreän elämänpolitiikan värien mukaisesti. Esimerkiksi suomalainen nuorten Prometheus-liike ja sen vaihtoehtoleirit rippikoululle käyvät tässä ryhmän aktivistien toimintaesimerkeistä. Yleiseurooppalaisessa tarkastelussa kirkon ulkopuoliset nuoret eivät ole millään tarkastelu-ulottuvuudella yhtä aktiivisia kuin suomalaisnuoret.

Taulukko XXXV: Uskonto(kunta) ja poliittinen aktiivisuus

	Uskonto/uskontokunta (absoluuttinen vastaajien määrä eri luokissa)	Äänestäminen viime vaaleissa (%)	Tuotteiden poliittinen boikotointi (%)	Osallistuminen lailliseen mielenosoitukseen (%)
Suomi	Roomalaiskatolinen (16)	62,5	37,5	12,5
	Kreikkalainen tai venäläinen ortodoksi (19)	71,4	21,1	5,3
	Protestantti (781)	57,7	24,6	8,2
	Anglikaani/Englannin valtionkirkkoon kuuluva (1)			
	Muu kristitty (56)	67,6	30,9	14,5
	Juutalainen (3)	100,0		
	Islaminuskoinen/muslimi (2)	100,0		
	Muu (15)	33,3	37,5	18,8
	Ei kuulu mihinkään uskonnolliseen suuntaukseen (92)	61,9	56,0	28,6
	Kaikki	Roomalaiskatolinen (3212)	79,8	11,9
Kreikkalainen tai venäläinen ortodoksi (287)		68,5	7,4	10,9
Protestantti (1471)		67,8	18,8	16,0
Anglikaani/Englannin valtionkirkkoon kuuluva (270)		67,4	3,7	4,1
Muu kristitty (143)		69,9	19,0	9,9
Juutalainen (28)		60,0	21,4	39,3
Islaminuskoinen/muslimi (177)		61,9	9,6	22,9
Muu (150)		62,7	22,3	19,5
Ei kuulu mihinkään uskonnolliseen suuntaukseen (2092)		59,1	14,7	18,3

10.6. Yllättäviä tietoja sukupuolesta

Nuorten naisten ja miesten poliittiset kulttuurit eroavat jonkin verran. Erot ovat kuitenkin suhteellisen pienet. Varsinkin yhteenvetotaulukko (XXXVII) osoittaa, että miessukupuoli jonkin verran hallitsee eurooppalaista osallistumismaisemaa. Taulukon yhteenveto perustuu kansallisiin yhteenvetoihin: jos tarkastellussa poliittisen aktiivisuuden muodossa (yhteensä 25 kpl; Q13-kysymyspatterin mukaan, jossa oli mukana sekä konventionaalit että epäkonventionaalit toimintamuodot) tytöt ja nuoret naiset olivat aktiivisempia, he saivat yhden plus-pisteen – jos taas pojat tai nuoret miehet olivat aktiivisempia, naisten indeksiin merkittiin miinus yksi. Esimerkiksi Itävallassa naiset saivat seitsemän plussia enemmän kuin miinusia: he olivat seitsemän osallistumisulottuvuuden verran (suhteellisesti) aktiivisempia kuin miehet. Tämä yleistieto Itävallan ja myös Saksan poliittisen kulttuurin tasa-arvosta on ollut tunnettu jo aiemmin.

Sen sijaan suomalaisvertailun tulos on yllättävä: Suomi sijoittuu tässä sukupuolten epävirallisessa poliittisen osallistumisen tasa-arvokilpailussa toiseksi viimeiseksi – vain Italia on aktiivisuusvertailussa vielä miehisiempi kuin Suomi. Monien aiempien tietojen varassa voikin

sanoa, että nuorten naisten poliittinen aktiivisuus on suhteellisesti vähentynyt Suomessa, jos heitä verrataan nuoriin miehiin. Meilläkin kuitenkin löytyy "naisia" osallistumistapoja, kuten taulukko XXXVI osoittaa: äänestämässä, laillisissa mielenosoituksissa ja varsinkin tuotteiden poliittisessa boikotoinnissa naiset ovat miehiä innokkaampia. Sen sijaan koko aineiston vertailussa miehet osoittautuvat äänestäjinä aktiivisemmiksi, vaikka konsumerismi ja politiikan vääntäminen kadulla näyttävätkin olevan naisten keskuudessa suosittumia Euroopan mitassa. (taulukot XXXVI ja XXXVIII.)

Yhteenveto lyö myös korville samojen vastaajanuorten antamia tietoja (taulukko X edellä), joiden mukaan juuri Italiassa olisi kaikkein eniten naisjärjestössä toimivia nuoria (1,7 %, Slovakia 1,4 % ja Suomessa hiukan keskimääräistä vähemmän 0,7 %). Asenneulottuvuudella ”feminismi” (faktorianalyysi ja maavertailu taulukot XXIV ja XXV edellä) Ranska ja Itävalta nousivat selvimmän esiin; toisaalta Viro ja Suomi olivat asenneilmapiiriltään vähiten sukupuolten tasa-arvon kannalla. Maittain eri osallistumistapojen yhteisaktiivisuus ei siis suoraan heijastu kansallisissa naisjärjestöaktiiviteeteissa ja feministisen asenneilmapiirin vahvuutena. Naiset ovat eri tavoin mobilisoituneita eri maissa. Toiminnallisuus, naisjärjestöaktiiviteetit ja asennemaailma mittaavat eri asioita myös nuorten naisten poliittisessä kulttuurissa.

Taulukko XXXVI: Sukupuoli ja poliittinen aktiivisuus

		Äänestäminen viime vaaleissa (%)	Tuotteiden poliittinen boikotointi (%)	Osallistuminen lailliseen mielenosoitukseen (%)
Suomi	Nainen	58,9	31,6	10,9
	Mies	58,6	24,7	10,2
Iso-Britannia	Nainen	42,1	6,4	3,8
	Mies	51,1	5,4	4,3
Slovakia	Nainen	72,4	9,4	6,4
	Mies	71,8	7,8	5,0
Italia	Nainen	94,8	20,6	49,2
	Mies	94,9	16,1	46,9
Saksa	Nainen	80,5	14,6	29,2
	Mies	84,8	13,3	27,5
Ranska	Nainen	64,2	12,9	28,5
	Mies	59,0	11,6	24,8
Viro	Nainen	61,4	5,6	7,2
	Mies	58,3	6,3	6,7
Itävalta	Nainen	77,3	15,7	19,7
	Mies	82,0	20,9	17,4
Kaikki	Nainen	68,8	14,6	19,3
	Mies	70,3	13,3	18,0

Taulukko XXXVII: Naissukupuolen aktiivisuus

NAISSUKU- PUOLEN AKTIIVISUUS- INDEKSI (Maksimipiste- määrä 25)	Itävalta +7	Saksa +3	Viro +1	Slovakia -2	UK -5	Ranska -7	Suomi -7	Italia -9
---	----------------	-------------	------------	----------------	----------	--------------	-------------	--------------

11. KANSALLISTEN KULTTUURIEN VERTAAMINEN PAREMMUUSJÄRJESTYKSEEN ASETTAMINEN

11.1. Kilpailukykytaulukot

Seuraavat yhteenvedot pyrkivät asettamaan paremmuusjärjestykseen kunkin EUYOUNPART-osallistujamaan nuoret heidän aktiivisuutensa mukaisesti. Samalla ne antavat yleisen perustan ja argumentit kirjoittaa loppuyhteenveto (lyhyet kappaleet 10.2 – 10.9). Sopii vain toivoa, ettei tuloksia lueta PISA-koulututkimusten tapaan kansallisen kilpailukykyyn suorina indekseinä! Poliittiset ilmaukset poikkeavat toisistaan. Niiden voima ja merkitys eivät ole aina mobilisaation laajuudesta tai ilmaisun rajuudesta riippuvaisia. Usein on kyse keskinäisestä luottamuksesta tai siitä, miten yhteiskunnalliset ristiriidat ja valtasuhteet saavat ilmauksensa, instituutionsa ja organisaationsa sekä ratkaisutapansa.

Osallistumisindeksitaulukot XXXVIII ja IXL on laadittu siten, että kansalliset erot muodostuisivat mahdollisimman selviksi. Osallistumistavat (Q13-kysymyspatteri) voidaan helposti jakaa kahtia konventionaalisiin (vaali-, puolue- ja järjestöaktiivisuus, ”*vanha politiikka*”) ja epäkonventionaalisiin (yksilölliset ja radikaalit toimintatavat, ”*uusi politiikka*”) osallistumistapoihin. Kun jokin maa on aktiivisin jossakin osallistumismuodossa, se saa neljä pluspistettä, toinen kolme jne., viides maa saa yhden miinuspisteen ja kaikkein passiivisin maa saa puolestaan neljä miinuspistettä.

Taulukko XXXVIII: Maakohtainen konventionaalinen poliittinen osallistuminen

KONVENTIO- NAALISEN POLIITTISEN OSALLISTU- MISEN INDEKSI	Italia +26	Saksa +17	Itävalta +14	Suomi +12	Slovakia -13	Viro -13	Ranska -14	UK -27
---	---------------	--------------	-----------------	--------------	-----------------	-------------	---------------	-----------

Taulukko IXL: Maakohtainen epäkonventionaalinen poliittinen osallistuminen

EPÄKONVEN- TIONAALISEN POLIITTISEN OSALLISTU- MISEN INDEKSI	Italia +50	Itävalta +30	Saksa +20	Ranska +19	Suomi +10	Slovakia -28	Viro -35	UK -62
--	---------------	-----------------	--------------	---------------	--------------	-----------------	-------------	-----------

Seuraava maiden järjestystä kuvaava taulukko (XL) osoittaa, kuinka vahvasti aineiston nuoret löytävät itsensä traditionaalisen politiikan oikeisto-vasemmisto -ulottuvuudella. Italian nuorista yli 60 % osasi ja halusi sijoittua ulottuvuudelle. Brittinuorista vastaavasti vain joka viides koki omalta kannaltaan mielekkääksi perinteisen 1900-luvun eurooppalaisen poliittisen jaon. Jakohan perustuu alun perin Ranskan parlamentin istumajärjestykseen porvarillisten ja sosialististen edustajien mukaan.

Taulukko XL (konstruoitu Kuvion XVIII mukaan)⁴⁵: Maiden järjestys traditionaalisen poliittisen samastumisen summamuuttujalla: (erittäin) vasemmistolainen ynnä (erittäin) oikeistolainen (identiteetti)

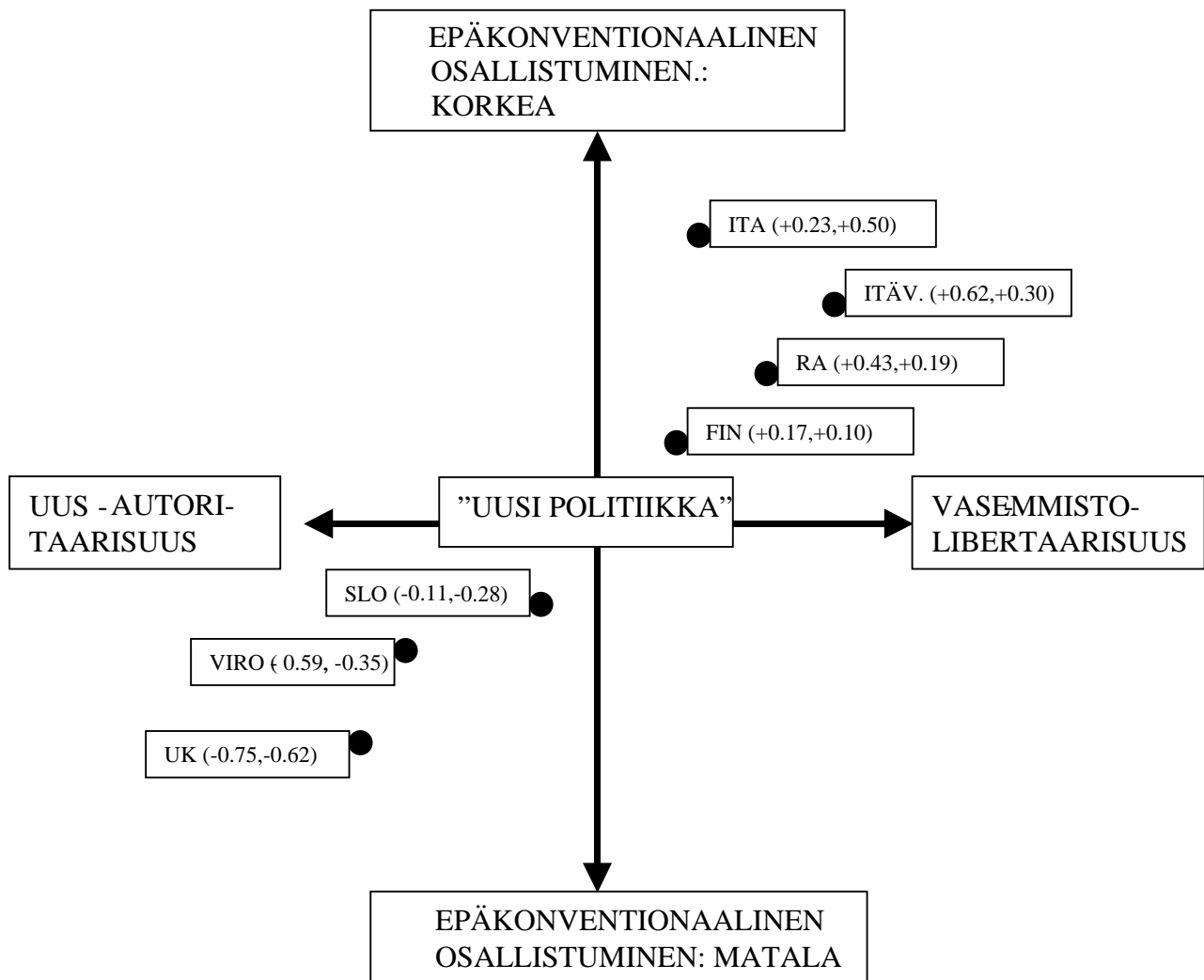
Maan sijoittuminen traditionaalista poliittista identiteettiä mittaavassa vertailussa	Vahvin traditionaalinen identiteetti 1	2	3	4	5	6	7	Heikoin traditionaalinen identiteetti 8
Maa	Italia	Ranska	Itävalta	Saksa	Suomi	Viro	Slovakia	UK

Seuraavassa eräänlaisessa kahden ulottuvuuden summamuuttuja-kuviossa on epäkonventionaalisen poliittisen osallistumisen (taulukko IXL) tiukan järjestysvertailun ja rankkaamisen mukainen pysty akseli (Y). Vaaka-akselin (X) "uuden politiikan" ulottuvuus on luettu ja summattu suoraan asenneväittämiä koskevista faktorimatriiseista ja faktoreiden saamista maakohtaisista faktoripistemäärien keskiarvoista (taulukot XXIV ja XXV). Faktorien positiiviset (maakohtaiset) arvot, jotka koskevat "lakia ja järjestystä", "globaalia anti-liberalismia" ja "feminismia", luettiin "vasemmisto-libertarisina" arvoina ja näiden faktoreiden maakohtaiset negatiiviset arvot viittasivat "uusautoritaariseen" orientaatioon.

Vastaavasti positiiviset arvot "New Public Managementin" ja "fundamentalismin" osalta laskettiin "uus-autoritaarisina" arvoina ja näiden faktoreiden negatiiviset kansalliset ja keskimääräiset faktorilataukset luettiin "vasemmistolibertarismin" hyväksi. Kuvion vertailun mieli liittyy maiden keskinäisvertailuun ja paremmuusjärjestykseen asettamiseen (saksalaisnuorten asenteita ei mitattu): maiden saamat arvot ovat mielekkäässä järjestyksessä ja asemassa. Molempien muuttujien keskiarvot ovat nollija ja ne palautuvat akseleiden tasoihin (taulukko IXL:n keskiarvo ei ole absoluuttinen nolla, koska jotkut maat saivat joidenkin muuttujien osalta tasapisteet). Molemmilla ulottuvuuksilla aineisto on tavallaan jaettu kahtia ja "sovittu" tässä menevän epäkonventionaalisen poliittisen osallistumisen korkean ja matalan raja (X-akseli) ja uuden politiikan ulottuvuuden autoritaarisen ja libertaristisen orientaation raja (Y-akseli).

⁴⁵ Kysymys 20 tiedusteli nuorten sijoittumista perinteiselle vasemmisto-oikeisto -ulottuvuudelle, vaihtoehdot olivat "erittäin vasemmistolainen", "vasemmistolainen", "ei kumpikaan", "oikeistolainen" ja "erittäin oikeistolainen". Kysymyksenasettelun kaksipäinen polariteetti ei tee oikeutta esimerkiksi "uuden politiikan" orientaatiolle, vihreälle maailmankatsomukselle eikä agraaris-keskustalaiselle puolue- ja arvomaailmalle. Maiden järjestystä kuvaava taulukko perustuu summamuuttujaan, jossa on laskettu yhteen (erittäin) vasemmistolaiset ja (erittäin) oikeistolaiset nuoret; "ei kumpaankaan" perussuuntaukseen samastuneet nuoret on siis yksinkertaisuuden vuoksi jätetty sivuun.

**Kuvio XXIII: Seitsemän maan sijoittuminen “uuden politiikan” aktiivisuusulottuvuuk-
silla. Kahden ulottuvuuden summamuuttuja.**

11.2. Yhteenvetoa⁴⁶: Italialaisten yliarvioitu aktiivisuus on vastaus järjestelmän rapautuneisiin vastuusuhteisiin!

Identiteetiltään kaikkein traditionaalisin Italian nuoriso näyttäisi olevan sangen aktiivinen – tarkastelumaista radikaalisti ja monipuolisesti aktiivisin – kaikilla toimintamuotojen ulottuvuuksilla yhtä lailla uuden kuin vanhankin politiikan osallistumismuodoissa. Toimintamuodot ovat aktiivisesti viritetyt, mutta nuorison viesti ja harkittu tieto poliittisista toimija- ja vastuusuhteista jää usein epäselväksi. Organisoidut osallistumiskanavat ovat nuorten käytössä sangen vahvasti: uskonnolliset, rauhanprojektit, ihmisoikeus- ja hyvinvointi-poliittiset organisaatiot sekä urheiluseurat ovat nuorten kansalaisten erityisiä poliittisia ”korsetteja” (Gramsci). Uuden politiikan’ asenneulottuvuudella saapasvaltion nuoriso oli jonkin verran keskimääräistä vasemmisto-liberaalimpi. Latinohenkinen poliittinen nuoriso-

⁴⁶ Ks. Tämän kirjoittajan kansallinen laadullisen aineiston raportti sekä yhdessä James Sloamin ja Reingaard Spannringin kanssa kirjoitettu laadullisen aineiston vertailuraportti:
<http://www.sora.at/images/doku/EYPRT%20CompReport.pdf>

kulttuuri on varsin radikaali ja mielenosoituksellinen – väkivaltakin on osa demonstraatiota. Myös moderneja politiikalle avoimia yksilöitä löytyy uusien sukupolvien keskuudesta. Samaan aikaan velvollisuusäänestämisen normit koskettavat nuoria, mutta äänestyskopissa myös irvaillaan vaalidemokratialle, demokratiaan ja sen perinteisiin ollaan tyytymättömiä. Kansalaisyhteiskunnassa näyttäisi olevan aikaa ja tilaa poliittiselle ja maailmaa parantavalle osallistumiselle ”*an sich*” (itseisarvoiselle politiikalle). (Varsinkin laadullisen) aineiston nuorten elämässä irtonaisuus ja toisen kohtaaminen selkeiden roolien tuolla puolen, erilaisena ja poliittisena toimijana, on yleistä.

Kun saapasvaltion nuoret itse kertovat politiikkakäsityksensä, he eivät näytä sen enempää halventavan kuin idealisoivankaan politiikkaa. Aktiivisten nuorten (keskimääräinen) politiikkakäsitys ei dramatisoidu mihinkään käytännön filosofiseen suuntaan. Nämä ovat kiehtovia tuloksia ajatellen Italian poliittisen kulttuurin kiehtovaa historiaa sekä tämän kristillisdemokraattien ja vahvan vasemmiston kilpailuasetelmaan perustuneen mobilisaation hajoamista, vastuusuhteiden sekavuutta ja korruption yleisyyttä. Vaikka Italian nuoret ovat italialaisen tutkimusosapuolen tietojen mukaan selvästi kaikkein aktiivisin EUYOUNG:n nuorisokulttuurien joukossa, saapasvaltion nuorista yli puolet arvelee itsekritiikasta, etteivät he useinkaan ymmärrä, mistä politiikasta on kyse. Pirullisessa oivalluksessa on tietenkin kyse myös Italian hajanaisista ja anarkistisista ajatusperinteistä, mutta sillä on yhteytensä myös maan poliittisen kulttuurin hajoamiseen 1990-luvun isossa mullistuksessa.

Myös EUYOUNG:n laadullinen aineisto nosti esiin italialaisista radikaaleista perinteistä ja opeista tietoisuuden, mutta kriittisesti ja kyynisesti nykydemokratiaan suhtautuvan nuorisomielialan. Monimielinen populistinen media on läsnä nuortenkin poliittisessä tulkinnassa ja diskurssissa. Voikin kysyä, mistä Italian surveyn hurjat aktiivisuusluvut ovat merkki. Voisi helposti tulkita niin, että konventionaalisesti ja radikaalin epävirallisesti mobilisoitunut nuorten kansalaisyhteiskunta on uudistamassa Italiaa ja luomassa nuortenkin kaipaamia responsiivisia demokraattisia vastuusuhteita hajallaan olevaan poliittiseen kulttuuriin? Kyynisempi tulkinta menee toiseen suuntaan, italialaisiin poliittisiin toimijoihin ja kulttuuriin ei ole luottamista ja nuortenkin on oltava juuri siksi itse aktiivisia. Myös EUYOUNG-tutkimuksen italialaisosapuoli oli huoleton ja omavaltainen, kun se omaa kansallista otostaan kootessaan ei piitannut kaikista aineiston edustavuuden periaatteista? Yksittäisillä ihmisillä ja toimijoilla on aina myös oma poliittinen tai taloudellinen intressinsä – yhteistä yhteiskunnallista ja poliittista koodia tai käsitteitä on vaikea löytää maissa, joissa poliittinen kulttuuri on hajallaan.

11.3. Yhteenvetoa: Itävallan demokratian lumo kadonnut!

Traditionaalilta identiteetiltään keskimääräistä vahvemmat Itävallan nuoret olivat vertailussa vahvan aktiivisia ja heidän toiminnalliset muotonsa kumuloituivat molemmilla osallistumismuotojen tasoilla. Vasemmiston nuorten toimintatapa yhdistyy Itävallassa melko vahvasti myös suvaitsevaisuuteen ja sosiaali-vihreään ideologiaan. Poliittiset nuorisjärjestöt, puolueiden toimintakanavat ja ympäristöjärjestöt vetävät mukaansa oivallisen määrän itävaltalaisia nuoria. Alppivaltion nuoret olivat vertailujoukossa kaikkein vasemmistolibertaarisin maa. Monet modernin yksilölliset osallistumistavat (kuten konsumerismi) osana demokraattisille areenoille ja vaaleille avointa mielenlaatua ovat arvossaan tässä alppivaltion nuorten kansalaisyhteiskunnassa. Italian tavoin myös Itävallassa nuoret haluaisivat antaa aikaa ja tilaa altruistiselle (yleistä hyvää tavoittelevalle) politiikan teolle. Kansalaisten stressi ja hyötyajatus eivät vertailun mukaan vaivaa politiikan näköaloja.

Itävallan nuorten omat politiikkakäsitykset ovat yhtä lailla modernin konflikti-idealisticia (ristiriitojen ratkaisumomentti, yhteiskunnallisten asioiden hoito, kansainvälinen välttämättömyys ja idealismi) kuin avoimia myös edustukselliselle demokratialle. Laadullinen aineisto Itävallassakin osoitti nuorten skeptisen etäisyyden politiikkaan, joka tapahtui hallituksessa ja instituutioissa, kaukana nuorten omasta lähipiiristä ja kaverisuhteista. Silti nuoret haluavat olla moderneina ja harkitsevina kansalaisina mukana ”*tsekkaamassa sen päiväjärjestystä ja sitä, mikä on tapahtumassa.*” Skeptisyydestään huolimatta itävaltalaisnuoret ovat vastuusuhteita pohtiessaan yksilöllisesti harkitsevia ja kurinalaisia, ”*vaikeuksista huolimatta on otettava asioista selvää*”. Poliitikassa ei ole kyse yksinkertaisesta vaikutussuhteesta vaan poliittisesti sisäistyneistä ajattelutavoista ja yhteisestä harkinnasta.

Itävallan "Lager"-perinne – sodan ja fasismin jälkeisen kahden poliittisen pääleirin konsensus yhteiskunnan rakennustyöstä ja vallanjaon periaatteista – elää joissakin nuorten poliittisen kulttuurin liepeissä (sedimenteissä). Osa nuorista on kuitenkin ”*pihalla*” alppivaltion poliittisesta demokratiasta, tiedon ja uskottavien vaikutusmahdollisuuksien suhteen. Pinta-mediankin suosimat ajatukset heikosti pitävistä poliittisista lupauksista, vallan väärinkäytöstä ja poliittisten edustajien korkeista palkoista sävyttävät nuorten arkipohdintoja. Tunnetusti ajankohtaiset ja populistis-kielteiset EU- ja maahanmuuttaja-asenteet heijastuvat nuortenkin aineistossa. Nuoria voi luonnehtia poliittisesti vastuullisiksi, mutta ”*poliittisen lumouksensa menettäneiksi*”, kulttuurin ja politiikan muutokset ja liikkeet eivät toimi poliittisesti yhteen. Nuoret, politiikkaa miettivät ja myös organisaatioissa ja joukkoliikkeissä aktiiviset ihmiset uskovat vaikutusmahdollisuuksiensa olevan sangen rajalliset. Jotkut myös näkevät tilanteessa sarkastisen ja monimielisen puolensa: ”*Kun isoisästä ja nyky-EU:sta aika jättää...niin paljon tapahtuu!*”

11.4. Yhteenvetoa: Asioista selvää ottava ”*Bürgerschaft*” taas voimissaan Saksanmaalla

Perinteiseltä identiteetiltään varsin keskimääräinen Saksa on vahvan osallistumiskulttuurin maa. Siellä nuoret sanovat olevansa aineiston kiinnostuneimpia politiikan teosta ja keskustelusta niin paikallisella, kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Sekä institutionaalis-kollektiiviset että radikaalimmat ja irtonaisemmat keinot ovat hyvin saksalaisnuorten käsillä. Kollektiivinen järjestäytyminen on Saksassa aika ”*kulttuurista*”: rauhan- ja uskonnolliset järjestöt sekä kulttuuri- ja urheiluseurat osaavat puhutella nuoria ja niissä saksalaisnuoriso uskoo saavansa tilaa ilmaisulle ja toiminnalle. Itävallan tapaan saksalaisnuoret ovat suhteellisen avoimia perinteiselle porvarilliselle demokratialle ja sen edustuksellisille areenoille. Mielenosoittaminen ei ole keskivertosaksalaisen mieleen, se jää erilaisille aktiivisille nuorisoryhmille. Kymmenen vuotta sitten saksalaista nuorisokulttuuria vaivannut polarisaatio sosiaalivihreisiin, vasemmistoaktiiveihin ja uusoiikeistolaiseen, rasistiseen tai natsistiseen suuntaukseen – joka välillä eskaloitui väkivaltaisiksi yhteenotoiksi – ei nyt noussut selvästi esiin edes teemahaastatteluissa.

Muiden huippuaktiivisten maiden (Italia, Itävalta) tapaan nuoriso keskimäärin haluaa yhdistää politiikan ja maailman parantamisen, yhteiskunnan stressaavuus ja instrumentaalinen hyötyajatus eivät peitä politiikan idealistista mahdollisuutta. Laadullisen aineiston mukaan myös saksalaisten politiikkasuhde on hajautunut. Jotkut korostavat politiikkaa miesten ”*Herrschaftina*” – ikävystyttävänä, omalakisena ja hidasjärkisenä mieseliittien toimintatapana. Jotkut taas löysivät enemmän elämänpoliittisia tiloja ja voimavaroja: ”*Kaikki, mitä tapahtuu ympärilläni, on politiikkaa.*” Kansalaisryhmät, Greenpeace ja demonstraatiot

vilkkuivat keskusteluissa. Oma perinteinen saksalainen (rationaalinen) valtiollinen henkikin eli joissakin teema- ja avohaastattelujen vastauksissa: ”*Politiikka tarkoittaa yhdessä elämisen organisaatiota, normatiivista systeemiä ja yritystä tai tieteellistä tietoa toiminnasta kansaa varten*”. Vaikka vasemmistolaiseksi identifioitu sosiaali-vihreä arvomaailma elääkin Saksassa, kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen aineiston nojalla voi arvioida, ettei saksalainen vihreä tai vasemmistolainen liike – muutaman kymmenen vuoden takaiset ”*uudet sosiaaliset liikkeet*” (Habermas) – ole enää avantgardistisesti muotoilemassa kansallista tai eurooppalaista poliittista osallistumismuotoa, teoriaa ja tulevaisuutta. Kompetentti ja saksalainen epävirallisista paikallisista ja yleiseurooppalaisista ongelmista ja kansalaisen yleisistä huolista kiinnostunut, tutkiva ja osallistuva kansalaisuus – ”*Bürgerschaft*” – on taas enemmän arvossaan. Porvarillisen kaupunkikansalaisen vallankumous (1800-) on edelleen käynnissä?

11.5. Yhteenvetoa: Performanssi on harvojen hallussa, ranskalaisnuorison hajautuva ja vieraantuva poliitikkoja halventava draama on toisaalla

Ranskan nuorten poliittiset arvot jakautuvat edelleen oikeiston ja vasemmiston jaon varassa. Silti ranskalaisnuorten yhteiskunnallinen viesti ei uskottavalla tavalla kanavoidu perinteisen politiikan puolueiden ja instituutioiden kautta. Ranskalaisnuorison erityispiirteenä nousee tarkastelussa esiin seikka, ettei mikään järjestö- ja organisaatiokulttuuri maassa nouse aineiston keskiarvoja korkeammalle. Vain urheiluseurojen toiminta-aktiiviteetti on lähellä keskimääräistä eurotasoa. Epätavanomaiset osallistumisen tavat ja vasemmistolibertaristinen henki vallitsee Ranskan nuorekkaassa kansalaisyhteiskunnassa. Nuorisoaktiivisuuden ja performanssin vahva traditio ei suoraan näy EUYOYPART:n tuloksissa. Nuorisolla ja sen radikaaleilla (koulu- ja työehtomielenosoitukset ja toisaalta lähiömellakat) on etäisyytensä ja epäilynsä kaikenlaista poliittista establishmentia kohtaan. Tämä suhde huudetaan ulos hyvin halventavilla (pejoratiivisilla) kielikuvilla ja arvioilla. Aineiston valossa Ranskassa ei uskota vaalien ja niin sanottujen demokraattisten areenoiden kautta vaikuttavaan yksilö- ja ryhmätoimintaan.

Päinvastoin, mielenosoitukset ja vaalien kautta välitetty halventava hylättävä ääni tai tuki ääripuolueille viehättävät Ranskan varttuvaa kansalaisia. Ranskassa ei monista odotuksista huolimatta hevin innostuta politiikan maailmaa parantavasta idealismista – tai ylipäänsä, politiikan teosta kollektiivisena vaihtoehtona ja hegemoniana, kulttuuripääomana tai teoriana. Ranskalaisnuorille koko politiikka käsitteellisenä ja ilmiöiden kenttänä merkitsee jotain rankasti halventavaa toimintatapaa kuten korruptiota. Samassa hengenvedossa tämä vanhojen eliittien pelimuoto liitetään edustukselliseen demokratiaan. Poliitiikka kulttuurin muotona tavallaan jätetään vähintäänkin epäilyttävälle eliitille. Tässä ymmärryksessä nuorten on helppoa torjua (modernin) politiikan mahdollistamat ristiriitot ratkova, asioita hoitavat ja maailmaa parantavat toimintatilat.

Laadullisenkin aineiston mukaan varsinkin työttömät, maahanmuuttajavaltaiset yhteisöt, heikosti koulutetut ja nuorten naisten ryhmät ovat masentuneita, epäluuloisia ja protestiherkkiä poliittista järjestelmää kohtaan. Tällainen sosiaalinen katkeruus saattaa suoraan ”*purskahtaa*” (provosoitua, eskaloitua) poliittiseksi demonstraatioksi tai yhteisölliseksi väkivallaksi, esimerkiksi lähiöyhteisöissä. Sen sijaan laajempi spontaani ja poliittis-kulttuurisemmin välitetty performanssi yhteiskuntakriittikinä esittäytyy muissa yhteyksissä, esimerkiksi huolellisesti valmistelluissa koululais- ja työehtomielenosoituksissa. Laadullinenkin aineisto viittaa siihen, että kriittinen performanssi on vain harvojen nuorten käsissä.

Useimmin spontaani ja ranskalaisen värikäs arvostelu kuitenkin liittyy nuorten keskuudessa sarjalliseen kokemukseen tyhjästä, nöyryyttävistä ja irrelevanteista poliittisista instituutioista, areenoista ja vastuusta. Nuoret kokevat, että itse poliittisesti vastuuttomat ja mykät tahot pitävät heitä avuttomina lapsina. Tähän (rajalliseen) vieraantumiskokemukseen liittyy pejoratiivinen puhetapa yhteiskunnan ja politiikan eliiteistä. Tämä enemmän alleviivaa ja sementoi kahtiajakoa poliitikoihin ja rahvaaseen kuin luo välineitä poliittisen dialogin ja demokratian kehittämiseksi. Tunnelman ja visuaalisen hallitseva nuorten liike polarisoituu monella ulottuvuudella, feministisestä ja globaalista anti-kapitalismista uusiin ryhtiliikkeisiin ja ”Isoon *EI:hin EU:lle*”!

11.6. Yhteenvetoa: Välitön poliittinen kriisi – poliitikot pakoilevat nuorten penäämää vastuuta

Haastatellut brittinuoret antavat meille surullisen kuvan sikäläisestä nuorten ”outsider”-kulttuurista. Yhtä lailla kollektiivis-institutionaaliset kuin epävirallisemmat ja yksilölliset osallistumiskulttuurit suoraan sanoen kituvat kuningaskunnassa. Järjestö- ja yhdistyselämän piirissäkin osallistumisluvut jäävät lähes systemaattisesti alle puoleen eurokeskiarvoista; vain urheilumaailman ja eläinsuojeluliikkeen toiminnot piristävät aneemista kuvaa. Aineiston mukaan vahva ja retoriikaltaan värikäs brittien luokka- ja kamppailupolitiikka ”...on *muisto vain*”! Aineiston mukaan saarivaltion nuorten poliittinen viesti tulee lukea voimattomuutta toistavasta ja kyynisistä viesteistä sekä uusautoritaarisista ilmaisurekistereistä. Osallistumisen muotojen tarkastelu synkistää kuvaa. ”*Tony Blairin tasavalta*” kärsii demokratian vaivoista, joita jo Thatcher ja Major olivat patoamassa: niin yksilölliset, yhteiskuntaan suuntautuneen aggressiivisuuden kuin vaalidemokratiankaan ilmaisurekisterit eivät ole käytössä, nuorisokatsoo sivusta poliittista eliitin peliä ja mediadraamaa. Karismaattisen Blairin ”*Kolmannesta tiestä*” perinteisen liberalismiin ja vasemmiston välissä ei enää puhuta.

Brittinuorten siviiliyhteiskunta rakentuu muille kuin poliittisille elämäntavoille, politiikan idealistisuus tai sen ”*herrahissi*” eivät nuoria liikuta. Brittinuorten politiikkakäsitykset eivät ole inspiroivia eivätkä ne dramatisoi esiin toimintamahdollisuuksia. Nuorisokulttuurien sosiaalisilla niukkuuksilla ja fragmentaatiolla on yhteytensä tähän. Jos politiikka jonnekin liitetään – niin silloin se samastetaan kaukaiseen parlamentaariseen puoluepolitiikointiin. Avovastauksissa politiikka liitettiin yksipuolisesti ihmisten yläpuolella etenevään prosessiin, hallintaan, sääntöihin ja rajoituksiin. Myös itse Blair kävi monilla mustavalkoisen politiikkakäsityksen paradigmasta! Poliittisista ideoista tai oman tilan ottamisesta ei puhunut kukaan. Myös teemahaastattelujen tekstit kertovat nuorten suoranaisesta ulkopuolisuudesta, jota ei edes ehdollisteta kyynisellä tai sarkastisella monimielisyydellä tai harkituilla arvioilla. Poliittisten illuusoiden purkautuminen, politiikan vihainen moralisointi, viha ja katkeruus poliittista areenaa ja toimijoita kohtaan vallitsevat – vain harvat yrittävät etsiä poliittista vastakaikua ja vastuullisuutta hakevia toimintatapoja tai mielenosoituksille avautuvia tilaisuuksia. Haastatteluhetkellä ajankohtaiset Irakin sodan vastaiset suositut mielenilmaisut eivät olleet kenenkään haastatellun mukaan tuottaneet tulosta.

Ahdistus sosiaalisen syrjäytymiskokemusten keskellä oli suuri, vaikka maan työllisyystilanne on hyvä – nuorten valtaistamispuheet (”Empowerment”) eivät teemahaastatteluiden mukaan pitäneet paikkaansa. Poliittinen kärsimättömyys jaksaa jäsentyä vain muutamiin rakentaviin ehdotuksiin, lähinnä paikallisiin keskusteluihin, aloitteellisuuteen ja poliitikkojen vastuullisiin vastauksiin. Monissa suhteissa nuorten viestit myös polarisoituivat ääriasenteina ja keskusteluina: uuden liberaalin talouspolitiikan (’New Public Management’, NPM) kannatus

oli joissain ryhmissä hurjalla tasolla, maahanmuuttajien vastainen fundamentalismi oli nousussa ja toisaalla anti-kapitalistinen globaali ajattelutapa oli suosiossa. Nuorten poliittisen kulttuurin kriisi tarvitseekin paljon enemmän kuin teemahaastatteluaineisto lupaa. ”*Sano tai tee jotain!*” -toimintahuudot eivät riitä, legitiimin poliittisen vuorovaikutuksen luominen riippuu käsitteistä ja arvoista, elämänhallinnasta ja kaikkien toimijoiden yhteisestä vastuusta, keskustelutilasta. Tällaista radikaalia muutosta ei ole näköpiirissä.

11.7. Yhteenvetoa: Objektiivinen ja rankan utooppinen reitti Länteen tukee imperatiivista politiikkaa uusissa demokratioissa

Slovakia ja Viro asettuvat ”*uusina demokratioina*” aika lailla samanlaisiin aseisiin maa-kohtaisessa rankkauksessa. Niiden poliittinen järjestelmä ja poliittiset voimat ovat nousseet reaaliosialismin raunioista, mutta niiden voima ei ole vanhojen demokratioiden tavoin kehittynyt. Nuoret ovat heikosti mobilisoituneita eri tasoilla, vaikka esimerkiksi Virossa nuorilla sukupolvilla on huomattavat asemat, hyödylliset statuksensa, poliittisissa instituutioissa ja toimeenpanovallassa. Kansanvaltaiset ja kollektiivit poliittisen järjestelmän kehon osat olivat puolen vuosisadan ajan ”*jäähyllä*” (vuodet 1945–1990) näissä maissa! Puoluepoliittiseksi luokiteltavalla järjestötoiminnalla on molemmissa maissa omat aktiivinsa, niitä on jopa eurokeskiarvoja enemmän. Kulttuuri-, musiikki-, tanssi- ja teatteriryhmät ovat rakentamassa kollektiivista kulttuurista itsetuntoa ja vitaalista kittiä myös kansalliseen poliittiseen järjestelmään. Rinnalla häääävät myös urheilun ja voimistelun ”*kehonrakentajat*”, varsinkin Virossa. Slovakiassa uskonnolliset liikkeet mobilisoivat myös keskimääräistä enemmän ”*uusia toivoja*”. Keski-Euroopan tuhoutuneiden metsien keskellä ovat myös slovakialaiset ympäristö- ja eläinsuojeluliikkeet nousseet nuorten vihreiden ajatusten foorumeiksi.

Vasemmisto-oikeisto -jaon mukaiset poliittiset voimat eivät kanavoi monipuolisesti ja tehokkaasti nuorten yhteiskunnallisia tunteja; toisaalta näissä maissa ollaan kyllästyneitä vasemmistososialistien luomaan politiikan värikarttaan. Iso-Britannia sentään jää aktiivisuusvertailuissa vertailussa Slovakian ja Viron taakse. Epäviralliset ja yksilölliset poliittisen osallistumisen tavat eivät ole – reaaliosialismin jälkeisen parempia aikoja odottavan kärsivällisyyden rakoillessakaan – erityisellä voimalla nousseet esiin. Sen sijaan kärsimätömyys voidaan lukea ”*uusautoritaaristen*” oppien ja asenteiden suosiona molemmissa maissa – myös osana ”*uuden politiikan ulottuvuutta*”. Virossa venäläisen kielivähemmistön olemassaolo ja venäläisten oikeuksien vartiointi kiristävät entisestään poliittista ilmapiiriä ja tiukentavat vähemmistön poliittisia asenteita ja epätoivoa. Viron ja Slovakian poliittisen osallistumisen keinot – yksilölliset, demonstratiiviset, konsumeristiset tai vaaliaktiivisuuden tai -politiikoinnin tavat – eivät ole monenkaan kansalaisen käytössä. Uusien tasavaltojen julkinen valta jätetään minimalistiseksi (liberaali yövartijavaltio) ja kansalaisyhteiskunta on stressaavan työteliäs ja kilpailunalainen, aikaa ei tunnu riittävän politiikoinnille tai osallistumiselle, se on jonkinlaista ”*extraa*”.

Poliittiset instituutiot tai politiikalle pyhitetyt positiot näissä yhteiskunnissa ovat pikemminkin oman hyödyn tavoittelun (instrumentaalinen) paikkoja kuin poliittisen hyveellisuuden (virtue) ja kansalaisidealismien toteuttamisen uskottavia liikeratoja. Niukkuus, katkerat asenteet ja kova liberaalin talouden mukainen markkinameno välineellistävät elämäkenttiä. Viron teemahaastatteluun mukaan politiikka onkin jonkinlainen yhteisölle ”*ei-luonnonmukainen, erikoinen ja ylimääräinen*” aktiviteetti, joka ei sovi työnteon ja länsisopeutumisen kovaan menoon. Se on myös vaikeata ja hankalaa, kun ollaan ”*objektiivisen pakon määrittelemällä*

matkalla” länteen. Marxisin kaudelta peräisin oleva objektiivinen-sana sopii kuvaamaan realistisen välttämätöntä siirtymistä läntiseen systeemiin.

Jos puhutaan politiikan tasoista Virossa, juuri ”*kansallisen*” imperatiiveilla rakennetaan NATO-vetoista turvallisuuspolitiikkaa – jonkinlaisena turvaidenteettinä demokratian rakennustyölle Idän vaaratekijöitä vastaan. Parhaimmillaan politiikka on taitoa kohdata ja hallita tulevaisuuden epävarmuutta tai organisaatioiden kautta tapahtuvaa sosiaalisten ja itsekurillisten (manageriaalisten) taitojen oppimista. Juuri virolaisnuorten Internet on poliittisen julkisuuden ja viestinnän foorumina Euroopan tehokkaimmassa käytössä. Netin käyttökyvyt ovat monissa puheissa demokratian metafora. Suuret etniset ja sosiaaliset ongelmat, heikko sosiaaliturva, hektinen ja teknokraattinen kehitysrytmi sekä välillä esiin nouseva kärsimättömyys johtavat monesti talouden viidakon lakeihin – välillä rasistiset asenteet ja ”*Uuden Järjestyksen*” ajatukset ja yhteiskunnalliset ilmaukset ryöpsähtävät esiin.

Slovakian ja Viron nuorten politiikkakäsitysten harkinta poikkeaa selvästi toisistaan. Avoimemmassa ja modernimmassa Virossa avautuu nuorille konflikti-idealinen politiikan maailma Suomen tapaan, politiikkaa ei haluta halventaa ja edustuksellinen demokratiakaan ei saa madonlukuja puheen ja termien tasolla. Sen sijaan Slovakiassa nuoret avaavat politiikkaa edustuksellisenä demokratiana, mutteivät käsitä politiikan raadollista, mutta maailmaa parantavaa ja yhteiskunnallisia ratkaisuja tekevää, ulottuvuutta (konflikti-idealismia). Perustermeissään ja politiikan lähestymishorisonteissaan he tyytyvät panettelemaan samalla intohimolla kuin ranskalaisnuoretkin politiikan ilmiökentän korruptoituneisuutta, lupausten pettämistä ja vanhojen miesten peliä.

Poliittinen vieraantuneisuus ja passiivisuus ovat Slovakian teemahaastatteluissa välillä käsin kosketeltavaa: ”*Politiikka on johtajien apina-bisnestä, koirankujeita!*” / ”*Politiikka ei kosketa nuoria*”. / ”*Politiikka liittyy nopeaan kansainvälistymiseen...suoraan keskeltä Eurooppaa...*” Jopa globaali antikapitalismi saa kannattajia Slovakiasta. Kun poliittiset toimijat, vastuusuhteet ja demokraattinen yhteensovittamisen mekanismi eivät ole kehittyneet, aika yksinkertaiset positiiviset ja negatiiviset utopiat taloudellis-sosiaalisesta kasvusta ja nopeasta kansainvälistymisestä saavat tilaa. Nämä odotukset ja pelot saavat voimaa aika traditionaalista ja nationalistisista arvoista ja imperatiiveista. Näin poliittisen kulttuurin erilaisuuden oivaltamiselle ja kunnioittamiselle sekä hitaalle ja monipolviselle kehityskeskustelulle ei jää slovakkinuorten elämässä aikaa ja tilaa – kansalaiset omaksuvat monissa polemiikeissa luonnonvoimaisia, halventavia ja fundamentalistisia asenteita. Pikkuvaltiolla, joka on taloudellisesti ja poliittisesti avoin, onkin taipumus omaksua objektiivisia ja imperatiivisia käskytystapoja ja reittejä parempaan Eurooppaan. Nuoretkin haluavat ratsastaa aika vanhoilla agraariarvoilla onnellisen-harmoniseen Eurooppaan – ainoaan kasvun ja oikeusvaltion säilyttämisen suuntaan. Tämä merkitsee nuorena Slovakian tasavallassa poliittisen harkinta- ja toimintatilan supistamista sekä yksinkertaisia politiikan keinoja ja metaforia.

11.8. Yhteenvetoa: Avomieliset ja varovaisen harkitsevat suomalaiset harvoin ryhtyvät toimiin, poliittiseen peliin

Suomi on kvantitatiivisessa vertailussa keskimittainen nuorten poliittinen kulttuuri. Nuoret vain harvoin löytävät paikkansa oikeiston ja vasemmiston perinteisistä paikoista. Silti demokraattisten tapojen mukaiset poliittisen järjestelmän edustukselliset instituutiot ja poliittiset voimat keskimääräistä paremmin mobilisoivat myös nuoria suomalaisia. Suomen nuoret myös tuntevat ja ymmärtävät poliittisen järjestelmän toiminnan logiikan ja ilmiöt

suhteellisen hyvin, samaan tapaan kuin Saksan ja Itävallan nuoret. Suomi on edelleen tuhansien ja tuhansien järjestöjen ja yhdistysten maa, nuorten kansalaisyhteiskuntakin on eurovertailussa hyvin järjestäytynyt. Jonkinlaisina organisoituneen toiminta-aktiivisuuden huippuina nousevat vähän yllättäenkin esiin uskonnollinen ja ay-aktiivisuus, luontoteemaa lähellä olevat yhdistykset, ihmisoikeus- ja hyväntekeväisyysjärjestöt sekä kulttuuri- ja urheilupyriinit. Hyvätasoinen järjestäytyminen ammattiyhdistyksiin ei kuitenkaan merkitse nuorten poliittista toimeliaisuutta ay-kentillä. Epäviralliset ja omakohtaiset osallistumistavat ovat vertailun mukaan suhteellisesti hiukan kehittymättömämpiä.

Pohjoisen ja rauhallisen protestanttimaan nuorten asenne- ja keskustelumaisemat ovat vertailuseurassa painottuneet vasemmisto-libertaarisesti. Varovaisen harkitsevaisessa Suomessa ei hevin turvauduta väkivaltaan tai demonstraation keinoihin, vaikka niiden tehokkuus onkin ajatuksellisesti tuttua myös tavallisille suomalaisnuorille. Sen sijaan dramaattisiakin vaiheita poliittisesti kokeneessa Pikkuvaltio-Suomessa nousevat komeasti esiin moderni yksilöllinen osallistumiskulttuuri ja halu esiintyä omakohtaisesti myös poliittisten voimien ja julkisuuden piirissä. Avoin asenne ja aktiivisuus poliittisen julkisuuden ja voimien suunnassa on selvä, vaikka vaali-innostus on meillä jäänyt pieneksi. Toisaalta edustuksellisen demokratian toimiin osallistuminen meillä ei ole (enää) puoli-pakollista kuten monissa muissa maissa, joissa velvollisuuskoodi aiheuttaa nuorten turhautumista ja vastareaktioita. Aktiivisuutta täydentää suomalaisessa nuorena yksilöityneessä kansalaisyhteiskunnassa konsumerismin ennätysmäinen suosio eettis-poliittisen kannanottamisen muotona. Samalla tavalla Internet on sangen aktiivisessa yksilöiden ja viiteryhmien käytössä, kun he liikkuvat poliittisessa julkisuudessa, tiedonlähteillä ja osallistuvat poliittisiin viesteihin ja adresseihin. Irtonainen ongelma- ja teemakohtainen poliittinen harkinta- ja osallistumistapa ovat suhteellisen vahvoja Suomessa.

Suomalaisnuoret jakautuvat erilaisiin ryhmiin pohtiessaan politiikan mahdollisuutta parantaa maailmaa. Pohjoisen kilpailukykyyn yhteiskuntajäsenten kiireinen elämä ei käy alibista poliittiselle passiivisuudelle. Suomalainen keskivertonuori ei katso politiikasta olevan hyötyä uralle, taidoille tai kiipeily-suhteille. Vertailussa pohjoisen lintukodon politiikkakäsitykset ovatkin asiallisia, tarkasteltavista maista kaikkien vähiten politiikkaa pidetään halpamaisena asiana tai halvennuksen kohteena, korruptoituneena lupausten pettämisenä ja likaisena pelinä. Sen sijaan konflikti-idealismi kukkii nuorten retoriikassa; maailma on parannettavissa ja politiikka on raadollinen juttu tässä konfliktien ja asioiden hoidon virtapiirissä. Eduskunta-puolueisiin ja äänestämiseen politiikan termi ei suomalaispuheessa yhdisty. Pikemminkin voi puhua yksilöllisistä ja teemakohtaisista politiikan harkinnan ja vastuullisuuden muodoista. Nämä voivat yhdistyä esimerkiksi mediassa ja internetissä poliittisesti lämpimiin ja nopeasti muuttuviin aallottaisiin liikkeisiin, rintamiin ja viiteryhmiin. Silti suomalaisnuorten ajatukset puolueista ja poliittisista instituutioista ovat avonaisemmat ja vähemmän moralisoivat kuin 1990-luvun alkupuolella. Puoluepoliitikot voisivat tehdä paljon pienillä mutta vastuullisen vuorovaikutuksellisilla projekteilla, jotka voisivat antaa myös nuorille poliittisia asemia: ”*On osoitettava, että politiikalla on väliä ja seurauksia.*” Poliitiikan peli- ja vääntömuodot tunnustetaan raadollisiksi, mutta välttämättömiksi taidoiksi. Myös poliittisilla areenoilla ja puolueissa voidaan periaatteessa käydä vääntämässä ja parantamassa asioita; näihin kollektiiveihin ei kuitenkaan haluta jäädä, ”*naulata itseä niihin kiinni*”.

EUYOUPART:n tekstiaineiston mukaan suomalaiset ovat poliittiselta tyyliltään varovaisen harkitsevia. Tämä näkyy uudenaikaisessa joustavan realistisessa nationalismissa ja vahvana eurooppalaisena identiteettinä – mistä ei kuitenkaan seuraa vahva poliittinen eurooppalainen kiinnostus ja debatti. Samalla tavoin suomalaiset eivät oikein millään tarkastellulla asenne- ja

keskustelu-ulottuvuudella innostu huippuaktiivisiksi tai provosoivan haastaviksi. Jo historiasta on opittu tietynlainen ”jalat maassa – jousiaan” -ajattelutapa. Ennakoidaan ja harkitaan (antisipoidaan ja reflektoidaan) asioita ja voimakkaampien valtojen kantoja, sovitellaan – pikemminkin kuin haastetaan ja provosoidaan muita toimijoita. Sovittelu ja konflikti-idealismi liittyy usein johonkin omintakeiseen yksilölliseen taitoon kuten johonkin järjestykulttuuriin, konsumerismin kampanjoihin tai nettiakrobatiaan. Suomalaisten nuorten asemat poliittisissa instituutioissa, järjestöelämässä ja liikkeissä ovat sukupolvena heikohkot ja nuorten eliitti on tämänkin osallistumisaineiston mukaan harvalukuinen (eliitti). Poliittisetkin aktiviteetit keskittyvät harvoille. Eliitti kuitenkin osaa mediademokratian ja konfliktien lämmittämisen taitoja, joilla se usein pääsee julkisuuteen ja poliittisiin päämääriin.

Nuorten poliittisen kulttuurin haasteet Suomessa tarkentuvat EUYOUNG:n tarkastelussa. Avoimuus poliittisten ja puoluepoliittisten organisaatioiden suhteen johtaa vain harvoin toimintaan, jossa operoitaisiin sukupolvijännitteillä, vallan kenttien potentiaalisten ristiriitojen kautta tai puolueiden ja niiden fraktioiden hyväksikäytöllä. Tällä on yhteytensä myös poliittiseen sosialisointiin. Kavereiden, vanhempien ja opettajien kanssa politiikasta puhutaan vain harvoin, ja silloinkin ikään kuin kommentoiden, poliittisen toiminta- ja peliarenan ulkopuolelta, toimijoita ja rakenteita katsellen. Poliitiikan hetkeen ja ratkaisuja ennakoivaan peliin ja toimintaan ei osata tarttua lähipiirissä. Nuorten poliittinen mediasuhde ja aktiiviset julkisuudet ovat huolestuttavan harvojen tavallisten nuorten asia. Nuorten poliittisissa kontribuutioissa ei uskalleta antaa uutta sisältöä tai ohjelmia politiikan oikeisto-vasemmisto-traditioille, ideologian värejä ja kollektiivista perintöä hiukan pelätään. Nähdään vanhojen sukupolvien kollektiiviset toimijat hiukan mörköinä ja värisokeina nuorten maailman myöhäismoderneille ja yksilöityneille riskeille – mutta ne jätetään silleen.

Ja vanhemmat ja pedagogit ovat varovaisia avaamaan saavutettuja rakenteita ja vanhoja poliittisia menestystarinoita politiikalle. Kotona, kaveripiirissä ja koulussa pohditaan hyvin vähän poliittisia ongelmavääntöjä ja ratkaisuja. Nuorten ja vanhempien välillä ei kohdata poliittisia ideologioita tai ristiriitoja. Sukupolvidialogin lisäksi puuttuvat vahvat koulu- ja työpaikkaneuvostot, jotka trenaisivat etu- ja arvo-ongelmien ratkaisuja, junailua ja pelaamista – kaikki asiat eivät ole hoidettavissa tekniikan tai markkinoiden piirtolautoilla tai isojen poliittisten metapelaajien, asiantuntijoiden ja pedagogien avuin. Kansallinen projekti on liiaksi metatoimijoiden takoma, ja sen kehittämistä reunustavat ja rajoittaen muokkaavat – vähän Viron ja Slovakian pikkuvaltioiden tapaan – talouden ja globalisaation imperatiivit.

11.9. Yhteenvetona: Uuden ja vanhan politiikan sisältö ja agenda eriytyvät, mutta aktiiviset nuoret osallistuvat kaikilla mahdollisilla keinoilla

Valtaosa nuorista on edelleen poliittisesti aktiivisia ja tietoisia yhteiskunnallisten ja vallan suhteiden ja ristiriitojen poliittisista ratkaisuista. 70 % vertailun eurooppalaisen maan nuorista äänesti edellisissä valtiollisissa vaaleissa. Lähes 60 % haastatelluista nuorista on osallistunut vaalien lisäksi johonkin muuhun relevanttiin poliittiseen ilmaisuun tai mielenosoittamiseen muotoon. Alle 3 % oli valmis myös laittomiin aktioihin. Politisoituminen ei ole kuitenkaan dramaattista, ja siihen liittyy vain vähän ekspressiivisiä ja julkilausuttuja sukupolvikapinan tai uudenlaisen elämäntavan tai sivilisaatiokritiikin viestejä. Poliittinen osallistumiskulttuuri on kuitenkin nuorten käsillä. Perinteiden ja arvojen rapautuessa, poliittisen osallistumisen intensiteetti ja sen keräämät joukot erilaisten kriisien, riskien tai arvojen ympärillä voivat nopeasti kasvaa ja saada mediademokratiassa laajan poliittisen merkityksen.

Euroopan tai kansakunnan nuorista puhuminen yhtenäisenä ryhmänä tai poliittisen voimana on 2000-luvun maailmassa mahdotonta. Sosiaaliset niukkuudet, arvostiridiat ja erilaiset toimijat nousevat ja kuolevat eurooppalaisen tai globaalin agendan mukaan; kansallisvaltiot eivät enää hallitse poliittisesti kiinnostavia epäjatkuvuuksia, murroksia ja ristiriidoista oppimisia. Toisaalta poliittisten asioiden piiri on muuttumassa henkilökohtaisemmaksi ja yksilöitymässä, henkilökohtainen autonomia ja harkinta nousevat entistä tärkeämmäksi. Yksilöllisten kykyjen noustessa etualalle nuoretn myös jakautuvat entistä tiukemmin monitaitoisiin aktiiveihin ja passiiveihin.

Toisaalta politiikan globalisoituessa, politiikka tarkoittaakin usein kansainvälisten päätösten ja tekijöiden politisointia tai sääntelyvaatimusta. Nuorisoryhmät, pienten ryhmien eliitit ja yksilöt ovat nousseet merkityksellisiksi. Nämä ”vapauden lapset” eivät enää tottele poliittisiakaan instituutioita, kansallisvaltioiden rajoja. Uskottomuus poliittisia instituutioita ja rituaaleja kohtaan ja poliittisten instituutioiden luonnehdinta kuolleiksi, mutta puolittain eläviksi, zombie-instituutioiksi on laajaa – silti poliittisia instituutioitakin käytetään hyväksi ja niitä provosoidaan, muutetaan. Äänestämään kiikutetut nuoretkin jättävät vaaleissa usein hylättävän pila-äänen. (Beck 1993 ja 1998, Beck – Gernsheim-Beck 2002.)

Monet nuorten poliittiset projektit ja performanssit ovatkin rakennetut tulevaisuutta kohtaan tunnetun epävarmuuden varaan. Monet haluavat turvallisia tulevaisuussuunnitelmia, jotkut nuoret ottavat itse vastuita tulevasudesta. Poliittisten projektien ja julkisuuksien kulisseissa on helppo tunnistaa myös eurooppalaisen demokratian perinteitä ja instituutioita. Nuorison poliittinen kulttuuri on dynaaminen, aalloittainen ja reagoi riskien, (vasta)vallan ja teemojen mukaisesti. Samoilla nuorilla ja ryhmillä voi olla samaan aikaan monenlaisia politiikkakäsityksiä, kuumia keskusteluja ja vastustajarintamia. Myöhäismoderni nuoriso ei elä stabiileissa ja kollektiivisissa asemissa tai instituutioissa. Ryhmien hyökkäyksen ja (kulttuurisen) asemasodan kielikuvat (Gramsci) politiikasta vanhenevat, tilalle tulevat joustavammat ja virtuaalisemmat maisemat. Euroopassa on nuorisoryhmiä, joilla on huikea poliittinen potentiaali ja tietoisuus yhteiskuntien ja talouksien ristiriidoista, epävarmuudesta ja monien toimijoiden välisten ratkaisujen jännitteisyydestä. Näitä poliittisesti aukinaisia ekologis-sosiaalisia ja kulttuurisia riskejä ja haasteita ei voida ratkoa kansallisesti, vanhan-aikaisilla kasvuoptioilla tai lineaaris-rationaalisilla utopioilla.

Nuorten asenteiden ja arvojen tasolla voi selvästi nähdä, että ’vanhan politiikan’ (luokkakompromissit, oikeisto-vasemmisto -jako ja köyhien/rikkaiden tulonjako) ulottuvuudet ja ’uuden politiikan’ (suvaitsevaisuutta ja ekologiaa koskevat, etniset, sukupuoli- ja elämäntapaperustaiset kysymykset) maisemat eriytyvät. Ne elävät omaa elämäänsä ja nuoret erottautuvat omilla tavoillaan toisaalta ”vanhan” ja toisalta ”uuden” politiikan ulottuvuuksilla. Uuden politiikan kirjo liittyykin vahvasti globaalin ja virtuaalisen demokratian maisemiin: yksilöt ja heidän viite-, koulutus- ja ammattiryhmänsä ovat monipuolisin tavoin tekemisissä poliittisten valintojen ja vastuullisten ratkaisujen kanssa. Perinteisten osallistumistapojen (etujärjestöt, puolueet, vaalit) ja epävirallisempien yksilöllis-radikaalien toimintatapojen (lailliset ja laittomat mielenosoitukset, elämäntapa, kulutus) vertailu oli EUYUOPART:n haaste.

Osallistumismuotojen tasoinen konventionaalien ja epäkonventionaalien toimintamuotojen vertailu ei tiukasti kategorisoinut ja jakanut maita tai nuorisokulttuureja toisaalta perinteisen ja toisaalta modernien epävirallisten ja radikaalien osallistumistapojen maihin tai ryhmiin. Päinvastoin, näyttää selvästi siltä, että aktiivisissa maissa ja nuorten kulttuureissa haastatellut ovat molemmin tavoin – sekä institutionaalis-kollektiivisesti että irtonaisemmin – mukana

politiikan riennoissa. Aktiivisuuden tavat kumuloituvat. Aktiivisten poliittisten järjestelmien toimeliaat nuoret ja nuorten omat eliitit ovat aktiivisia monipuolisin tavoin. Samalla tavalla pienen osallistumisintensiteetin maissa ja nuorisoryhmissä molemmat osallistumiskulttuurit jäävät suhteellisen mataliksi. Uuden politiikan tai myöhäismodernit osallistumismuodot eivät siis nouse maiden modernisaation kehittyneisyyden, demokratian vakauden tai historiallisen kulttuurin mukaisesti. Ranskan nuorten osallistumiskulttuuri on tässä poikkeus. Yllättävän yleispassiiviset ranskalaiset ovat vertailun mukaan taipuvaisempia epäkonventionaalisen ja radikaalin katutoiminnan muotojen käyttöön kuin institutionaalis-kollektiiviseen politiikan tekoon.

Tässä raportissa lähinnä kansallisen poliittisen järjestelmän puitteissa arvioiduilla poliittisilla osallistumis- ja toimintakulttuureilla on myös yhteys voimakkaisiin traditionaalsiin vasemmisto-oikeisto -jakoihin ja osittain myös sen mukaiseen, ristiriitaiseen sosialisatioon. Nuoret myös antavat sille omaa sisältöään esimerkiksi sosiaali-vihreillä arvostuksillaan ja tulkitsevat sitä omilla ja kansallisesti omaperäisillä tavoilla. Traditionaalisen poliittisen erottautumisen maat olivat myös maita, joissa nuoret aktiivisesti ja eri tavoin ”värittäytyivät” ja osallistuivat politiikkaan.

Uudet demokratiat, Slovakia ja Viro, ja niiden nuoret sukupolvet ovat joutuneet ”*puskemaan ylös*” omat nuorten kansalaisyhteiskunnan mobilisaatiotapansa rosoisista, varjoisista ja olemattomista perinteistä käsin. Ja ihme on tapahtunut, monet poliittisesti aktiiviset ja responsiiviset toimijat ovat nousseet esiin ja poliittiset järjestelmät toimivat, joskin välillä yskien. Joskus nuorten osallistumisareenat jäävät ohuiksi, muun yhteiskunnallisen menon määrittelemiksi (funktionaalisiksi), eivätkä olennaiset nuorten niukkuuskokemukset ja odotukset välity niiden kautta. Kärsimättömyys luvattujen vapauden mukanaan tuomien palkkioiden viipyessä ryöpsähtää väliin esiin fundamentalistisina tai uuden tehokkaan järjestyksen vaatimuksina. Nuorten ja päättäjien suhde ei ole aina responsiivinen, nuoret kuvaavat sitä kyynisin ja halventavin termein. Slovakian ja Viron projektit Länteen otetaan kansallisesti ja sillä lailla tosissaan, että talouden ja integraation ohjelmat käskyttävät nuortenkin etu- ja arvoryhmiä, rajaavat niiden poliittista toimintatilaa ja intoa.

Kirjallisuus:

- Alapuro, Risto (1987) *Kansa liikkeessä*. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Alapuro, R. – Arminen, I. (2004) *Vertailevan tutkimuksen ulottuvuuksia*. Porvoo, Helsinki: WSOY.
- Beck, U. 1991. *Risikogesellschaft*. Frankfurt/M: Suhrkamp.
- 1993. *Die Erfindungen des Politischen. Zu einer Theorie reflexiver Modernisierung*. Frankfurt: Suhrkampf.
 - 1997. *Kinder der Freiheit: Wider das Lamento über den Wertefall*. In U. Beck (ed.) *Kinder der Freiheit*. Frankfurt am Main: Suhrkamp (Edition Zweite Moderne).
- Beck, U. & Beck-Gernsheim, U. 2002. *Individualization. Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequences*. London, Thousands Oaks, New Delhi: SAGE Publications.
- Bourdieu, P. (1984) *Distinction: a social critique of the judgement of taste*. London: Routledge & Kegan Paul.
- EUYOUPART (2006) *Guidelines, quantitative and qualitative reports of the project*:
<http://www.sora.at/en/start.asp?b=249>
- Fairclough, N. (1992) *Fairclough, Norman (1992) Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- Foucault, Michel (1983). 'Afterword: The Subject and Power', in Dreyfus, Hubert L. & Rabinow, Paul: *Michel Foucault: Beyond Structuralism and Hermeneutics*. Chicago: The University of Chicago Press, 208-226.
- Giddens, A. 1991. *Modernity and Self-identity. Self and Society in the Late Modern Age*. Padstow: Polity Press.
- Habermas, Jürgen (1988) *Legitimation Crisis*. Oxford: University Press.
- Hellsten, V. – Martikainen, T. (2001) *Nuoret ja uusi politiikka. Tutkimus pääkaupunkiseudun nuorten poliittisista suuntauksista*. [Young People and the New Politics. A Study of the Political Attitudes of Young People Living in the Capital District]. Helsinki: The City of Helsinki Urban Facts 2001:3.
- Hoikkala, T. 1993. *Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? Aikuistumisen puhe ja kulttuurimallit*. [Is Upbringing Vanishing; Adulthood Dimming? Discourse and Cultural Models for Growing Up] Helsinki: Gaudeamus.
- Hoikkala, T. – Paju, P. (2002) *Sukupolvitutkimus ja nuorisopolitiikka*. [Generational Research and Youth Policy] in Sivennoinen, H. (ed.) *Nuorisopolitiikka Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle*. Helsinki: Edita.
- Inglehart, R. (1990) *Culture Shift in Advanced Industrial Society*. Princeton: University Press.
- Kalliala, Mari (2005). *Politiikkaa toisaalla*. [Politics Elsewhere] Espoo: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Lash, S. (1994) 'Reflexivity and its Doubles: Structure, Aesthetics, Community'. in U. Beck (ed.) *Reflexive Modernization*. Bodmin: Polity Press.
- Lindholm, Arto (2005) *Maaikman parantajat*. [Idealists (literally: world improvers)] Helsinki: Gaudeamus.
- Mannheim, K. (1969) *Das Problem der Generation*. – A classical text reprinted in Herausg. V. & Friedeburg, L. (eds.) *Jugend in der modernen Gesellschaft*. Köln/Berlin: Kiepenheuer & Witsch.
- Paakkunainen, K. (1991) *Yhteisten asioiden hoitamisesta likaiseen peliin. Empiirinen tekstitulkinta nuorten poliittikkäisyyksistä*. [From taking care of common concerns to a dirty game. Empirical text interpretations regarding young people's concepts of politics.] An unpublished Licentiate thesis in Political Science for the University of Helsinki
- (1993) 'The Apolitical Youth: a re-examination of a thesis.' In Palonen, K. & Parvikko, T. (eds) *Reading the political. Exploring the Margins of Politics*. Tampere: Finnish Political Science Association.
 - (2003) *Suomen harvaan asuttujen seutujen nuorten elämäntilanne ja osallistuminen*. teoksessa Helve, H. (2003) *Ung i utkant: aktuell forskning om glesbygdsgundomar i Norden*. TemaNord; 2003; 519. Köbenhavn: Nordisk Ministerråd.
 - (2005) *Yndigegn, C. – Waara, P. – Paakkunainen, K. (2005) Internet, Interaction and Networking. Post-National Identities of Youth in Cities around the Baltic Sea*. Aleksanteri papers and The Finnish Youth Research Network. Saarijärvi: Gummerus.
 - (2005B) *Kuuluiko nuorten ääni kunnallisvaaleissa*. NUORA:n nettijulkaisu: http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/?lang=fi
 - (2006) "*Freedom's Children*" and New Loyalties: Young People and their Political Participation in the Triangular Empirical Analyse of Eight Countries in Europa (EUYOUPART). A paper presented in the stream entitled "Institutional Legitimacy, Interest Representation and Democratic Practice" (Session: SS03.475; New Development of European Political parties). July 12, 2006 at the Fukuoka, Japan 2006 – 20th IPSA World Congress.
- Paakkunainen, K. & Myllyniemi, S. 2004. 'Ohut kuntakansalaisuus ja uudet linkittäjät'. In the essay collection: K. Paakkunainen (ed.) *Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku. Nuoret kunnallisessa demokratiassa ja paikallisissa vaikuttajaryhmissä*. [Young people in local democracy and influence groups]. Helsinki: Opetusministeriö, Suomen Kuntaliitto, Nuorisotutkimusverkosto ja Nuorisiasiain neuvottelukunta.
- Palonen, Kari (1998) *Das 'Webersche Moment'*. Zur Kontingenz des Politischen. Opladen – Wiesbaden: Westdeutsche Verlag GmbH.

- Pesonen, P. – Sänkiaho, R. (1979) *Kansalaiset ja kansanvalta: Suomalaisten käsityksiä poliittisesta toiminnasta*. Porvoo: Söderström.
- Riepl, B. – Wintersberger, H. (ed. 1999) *Political participation of Youth Below Voting age. Examples of European Practices*. – Eurosocial 66/1999.
- Roos, J.P (2005). Missä he ovat nyt? 60- ja 70-lukulaiset aktivistit 2000-luvulla. [Where are they now? Activists of the 60s and 70s in the 21st Century] in T. Hoikkala, S. Laine & J. Laine (eds.). *Mitä on tehtävä? Nuorison kapinan teoriaa ja käytäntöä*. Helsinki: Lokikirjat, 53-102.
- Ruostesaari, Ilkka (2003) *Valta muutoksessa*. [Power in flux] Helsinki: WSOY, 2003
- Siisiäinen, Martti (1998). 'Uusien ja vanhojen liikkeiden keinovalikoimat.' [The selection of means by new and old movements] in K. Ilmonen & M. Siisiäinen (eds.) *Uudet ja vanhat liikkeet*. Tampere: Vastapaino, 219–244.
- Spanning, Reingard (2004) Väitöskirjakäsikirjoitus, joka myöhemmin hyväksyttiin: Youth is future of Europe, but please not the present. Social capital and political participation of young people in western europe. Dissertation zur Erlangung des akademischen Grades Doctor rerum socialium oeconomicarumque (Dr. rer. Soc. oec.) Doktorin der Sozial- und Wirtschaftswissenschaften. Fakultät für Wirtschaftswissenschaften und Informatik. Univesität Wien. (Zweitgutachterin: Prof. DR. Claire Wallace.) Wien, in October 2004.
- Virtanen, M. (2001) *Fennomanian perilliset. Poliittiset traditiot ja sukupolvien dynamiikka*. [Heirs of the Fennomans. Political Traditions and Generational Dynamics] SKS. Hämeenlinna: Karisto.
- Weber, M. (1973) *Gesammelte Politische Schriften*. Hg. Johannes Winckelmann. Tübingen: Mohr 1973.

ⁱ In order to identify functional equivalence between the countries Hierarchical Cluster Analysis (HCA) was chosen as an adequate multivariate statistical method for testing. This method is applied to behavioural variables to identify similar groups of organisational involvement and different forms of political participation. Hierarchical Cluster Analysis (HCA) is a method for finding relatively similar clusters of elements (subjects or variables) based on measured characteristics. It starts with each element (subject or variable) in a separate cluster and then combines the clusters sequentially, reducing the number of clusters at each step until only one cluster is left.

In the context of EUYOUNG, the testing of comparability of behavioural indicators with Hierarchical Cluster Analysis (HCA) was carried out by Ward's agglomerative hierarchical clustering method and Euclidean distances on binary data. Ward's clustering procedure considers the heterogeneity within the groups of elements and as a fusion criterion the variance within the groups should be minimal. With reference to the topological characteristics the Ward's technique is space conserving (Wiedenbeck & Züll, 2001, p. 9). The country-specific solutions (dendograms) were compared to the total solution (dendogram) of the full data set in order to identify structural differences of behavioural variables (e.g. organisational involvement and political participation). The objectives of each selected solution were to reveal the largest similarity between the data set of the considered country and the full data set, to try to get the nearly same number of clusters as in the solution of the full data set and to draw the cut-off line before the next remarkable step of connected clusters (because the groups should be homogenous).

ⁱⁱ Exploratory Factor Analysis (EFA) is an appropriate method in order to identify functional equivalence between countries with variables on the attitudinal level. The political attitudes of young people were measured by variables concerning political interest, political efficacy, political identity, political values, political problems and future expectations. Exploratory Factor Analysis (EFA) is used to uncover the underlying structure of a set of variables. Variables in a subset that are correlated with one another but largely independent of other subsets of variables are combined into factors. There are different methods of extracting the factors from a set of data and the chosen method depends on statistical as well as context orientated requirements.

There are two main types of Exploratory Factor Analysis (EFA): Principal Components Analysis (PCA) and Principal Factor Analysis (PFA). Principal Components Analysis (PCA) determines the factors which can account for the total unique variance and for the total common variance in a set of variables. This is an advantage for creating a typology of variables or for reducing attribute space. Principal Factor Analysis (PFA) on the contrast, determines the least number of factors which can account for the common variance in a set of variables. This is important for determining the dimensionality of a set of variables (e.g. a set of items in a scale) (Garson, 2005).

The final solutions of the Exploratory Factor Analysis (EFA) are represented in so called factor, component, pattern and structure matrices, where the factor loadings are found. The factor loadings are correlation coefficients between variables and factors and they are the basis for imputing a label to the different factors (Garson, 2005). With regard to EUYOUNG, the testing of functional equivalence between countries with variables on the attitudinal level was carried out by Principal Factor Analysis (PFA) with Direct Oblimin Rotation. This kind of rotation is the standard method when a non-orthogonal solution is expected, which means that the factors are allowed to correlate.

The country-specific solutions of the Exploratory Factor Analyses (factor loadings, pattern matrix) were compared to the total solution (factor loadings, pattern matrix) of the full data set in order to identify structural differences in the set of variables concerning political attitude.